

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE
SUÇLARI**

Yüksek Lisans Tezi

ÖZKAN ÖZMEN

İSTANBUL, 2009

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU

UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE
SUÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

ÖZKAN ÖZMEN

Danışman: Prof. Dr. Feridun YENİSEY

İSTANBUL, 2009

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU

Tezin Adı: Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları
Öğrencinin Adı Soyadı: Özkan ÖZMEN
Tez Savunma Tarihi: 30.12.2009

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Enstitümüz tarafından onaylanmıştır.

Unvan, Ad ve SOYADI
Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Unvan, Adı ve SOYADI
Program Koordinatörü
İmza

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Unvanı, Adı ve SOYADI

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Feridun YENİSEY

Üye: Prof. Dr. Ayşe NUHOĞLU

Üye: Doç. Dr. Ali Kemal YILDIZ

ÖNSÖZ ve/veya TEŞEKKÜR

Başta bu ülkeyi bize armağan eden Mustafa Kemal Atatürk'e teşekkürü bir borç bildiğimi ifade etmek isterim. Tez çalışmam içinde giderek kıt hale gelen zamanım tez danışmanım Prof. Dr. Feridun Yenisey'in yüksek bilgi, tecrübe, zaman ve emeklerini eklemesi ile çoğaldı. İlgisi ve yardımları için kendisine çok şey borçluyum. Sonsuz şükranlarımı sunarım. Tez çalışmam boyunca desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Ayşe Nuhoglu'na teşekkür ederim. Tez jürimde bulunan Doç. Dr. Ali Kemal Yıldız'a teşekkür ederim. Bana tez hazırlama fırsatı veren Bahçeşehir Üniversitesi'nin akademik ve idari çalışanları ile özellikle Bahçeşehir Üniversitesini kurarak Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitimine verdiği destekten dolayı Enver Yücel'e teşekkür ederim. Son olarak, hayatımda attığım her adımda, doğduğum günden beri yanımda olduklarını her zaman hissettiren çok sevgili ailemin özellikle annem Nadide Özmen ve babam Ali Özmen olmak üzere her bireyine bana inançları, destekleri ve sevgileri için teşekkür ederim.

Özkan Özmen

ÖZET

UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARI

Özmen, Özkan

KAMU HUKUKU

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Feridun YENİSEY

12.2009,121

Uyuşturucu veya uyarıcı madde üretimi, ticareti, kullanımı, her ülkenin olduğu gibi Türkiye'nin de geleceği için önemli bir tehdittir. Hemen her toplum devamlılıklarını sağlamak için uyuşturucu veya uyarıcı madde ile savaşmaktadır. Ülkemizde de uyuşturucu veya uyarıcı madde üretimi, ticareti ve kullanımı ülke geleceği için büyük bir tehlike oluşturduğundan, toplumun hemen her birimi bu mücadelede ortak hareket etmelidir. Bu tehdidi ortadan kaldırmak için, öncelikle ortaya çıkma gerekçelerinin doğru tespit edilmesi gerekmektedir.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde sorunu, sadece Ceza Hukukunun problemi değildir. Bütün toplum, toplumun her bölümü bu soruna ortak bir çözüm bulmak için bir arada çalışmalıdır. Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin insan üzerindeki olumsuzluklarını, bir milletin geleceği için nasıl bir tehdit oluşturduğunu, aile ve okul yaşamında, emniyet birimlerinin de desteği ile ortak ele alınarak gösterilmelidir. Bu organların herhangi birinin yetersizliği, istenen sonucun alınmasını engelleyecektir.

Ülkeler, uyuşturucu tehdidine karşı bazı önlemler almakta, yasalarında bu tehdidin önüne geçebilmek için düzenlemeler yapmaktadırlar. Çünkü uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinden mağdur olan yine halktır, millettir. Bu ticareti yapan kesim, buradan elde ettikleri kazancı yine milletin bölünmez bütünlüğüne karşı bir tehdit olarak kullanmaktadır. Uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminin, dağıtımının ve kullanımının önüne geçmek, Türkiye'nin birliği ve bütünlüğü için de son derece gereklidir. Bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti, yasalarıyla ve organlarıyla bu mücadeleyi gerçekleştirmektedir.

Çalışmamız, Türk Ceza Kanunu'nun, uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları ile ilgili düzenlemelerini araştırıp değerlendirmek amacı ile hazırlanmıştır. Bu çalışma hazırlanırken, başta Türk Ceza Hukuku Külliyyatı olmak üzere birçok kitap, tez, dergi, makale, rapor, web sayfalarından yararlanılmıştır.

Çalışmamın birinci bölümünde, Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin suiistimali, uyuşturucu ve uyarıcı madde, uyuşturucu ve uyarıcı maddeler ile ilgili uluslararası çalışmalar, mevzuatımızda uyuşturucu ve uyarıcı madde ve Türk Ceza Kanunu'nda uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin gelişim boyutu ele alınmıştır.

Çalışmamın ikinci bölümünde ise; Türk Ceza Kanununda yer alan uyuşturucu ve uyarıcı madde suçları, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti suçları, Uyuşturucu ve uyarıcı madde suçlarında yargılama hukuku ele alınmıştır. Çalışmanın sonuç kısmında uyuşturucu ve uyarıcı madde suçları ile mücadelede hangi yöntemlere başvurulması gerektiği, Türk Ceza Kanun'unun uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları ile ilgili düzenlenmiş maddeleri değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Ceza Kanunu, uyuşturucu ve uyarıcı madde, suiistimal, mücadele,

ABSTRACT

SUBSTANCE OR DRUG CRIMES STIMULANTS

Özmen, Özkan

PUBLIC LAW

Thesis Advisor: Prof. Dr. Feridun YENİSEY

12.2009,121

Drugs or stimulant drugs production, trade, use, as each country of Turkey is a major threat for the future. Almost every community to ensure continuity of drug or stimulant drugs is the war. In our country, the drug or stimulant drugs production, trade and use for the future of the country creates a great danger, almost every unit of society in this struggle must be joint action. To eliminate this threat, primarily to the emergence of the grounds must be identified.

Drug or stimulant drugs problem, the problem is not only criminal law. Whole society, every part of society to find a common solution to this problem must work together. Drugs and stimulant drugs on the negativity of the people, build for the future of a nation constitutes a threat, family and school life, the safety unit with the support of the public should be shown as discussed. Any of these organ failure, will prevent the desired outcome.

Countries are taking some precautions against the threat of drugs, the law passed in front of these threats are to make arrangements. Because the victims of trafficking drugs or stimulants are still popular, is the nation. This makes trading sector, the gains obtained here against the indivisible integrity of the nation is used as a threat. Drugs or stimulants of the production, distribution and use to prevent Turkey's unity and integrity is required for extremely. Republic of Turkey as a state of law, laws and bodies that carries out the fight.

Our study of the Turkish Penal Code, drug or stimulant drugs and crime and to evaluate and investigate the regulation of interest was prepared. Preparing this study, particularly to the Turkish Criminal Law Külliyatı many books, theses, journals, articles, reports, web pages have been used.

The first part of my work, drugs and abuse of stimulants, narcotics and stimulants, narcotics and stimulant drugs related to international studies, drugs and stimulant drugs in our legislation and the Turkish Penal Code the development of drugs and stimulant drugs has been taken up size.

In the second part of my work; the Turkish Penal Code in the field of drugs and stimulant drugs crime, the Turkish Penal Code and stimulant drugs drug trade crime, drugs and stimulant drugs trial in criminal law issues have been addressed. The results of the study drug and stimulant drugs in the fight against crimes which method should be resorted to, the Turkish Penal Code related to drugs or organized crime stimulant material substances have been evaluated.

Key Words: Turkish Penal Code, drugs and stimulant drugs, abuse, fighting,

İÇİNDEKİLER

TABLolar	XIII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERİN SUIİSTİMALİ	3
1.1. Genel Olarak.....	3
1.2. Dünyadaki Gelişimi.....	3
1.3. Türkiye’deki Gelişimi.....	5
1.4. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Rotaları Bakımından Türkiye’nin Coğrafi Konumu.....	6
1.5. Kontrollü Teslimat Uygulamaları.....	8
2. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE	9
2.1. Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kavramı.....	9
2.2. Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Çeşitleri ve Etkileri.....	11
2.2.1. Merkezi Sinir Sistemini Yavaşlatanlar (Depresanlar).....	11
2.2.1.1. Tabii Uyuşturucular veya Uyarıcılar.....	11
2.2.1.1.1. Afyon.....	11
2.2.1.1.2. Morfin.....	12
2.2.1.1.3. Eroin.....	13
2.2.1.1.4. Kodein.....	16
2.2.1.2. Sentetik Uyuşturucular.....	17
2.2.1.2.1. Barbitüratlar.....	17
2.2.1.2.2. Trankilizanlar.....	17
2.2.1.2.3. Sedatifler.....	17
2.2.2. Merkezi Sinir Sistemini Uyarılar (Stimülanlar).....	18
2.2.2.1. Tabii Uyarılar.....	18
2.2.2.1.1. Koka Yaprağı.....	18
2.2.2.1.2. Kokain.....	18
2.2.2.1.3. Cracak.....	19
2.2.2.2. Sentetik Uyarılar.....	19
2.2.2.2.1. Amfetaminler.....	19
2.2.2.2.2. Captagon.....	19
2.2.2.2.3. Extacy.....	20
2.2.2.3. Halisinojenler (Hayal Gösterenler).....	21
2.2.2.3.1. Esrar.....	21
2.2.2.3.2. Marihuana.....	22
2.2.2.3.3. Meskalin.....	22
2.2.2.3.4. Lsd.....	22

3. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELER İLE İLGİLİ ULUSLARARASI ÇALIŞMALAR	23
3.1.Uluslararası Kuruluşlar ve İşbirliği.....	23
3.2.Uluslararası Sözleşmelerde Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde	24
3.2.1. Genel Olarak.....	24
3.2.2. 1961 Tek Sözleşmesi.....	27
3.2.3. 1971 Psicotropik Maddelere Dair Sözleşme.....	29
3.2.4.1988 Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi.....	31
3.2.5.Uluslararası Sözleşmelerin Türk Hukukundaki Yeri.....	33
3.3. Avrupa ve A.B.D Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde.....	33
3.3.1. Almanya’da Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenleme.....	33
3.3.2. İtalya’da Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenleme.....	34
3.3.3. Fransa’da Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenleme.....	34
3.3.4. İngiltere’de Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenleme.....	35
3.3.5. Hollanda’da Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenleme.....	36
3.3.6.Yunanistan’da Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenleme.....	36
3.3.7. Avusturya’da Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenleme.....	36
3.3.8.İspanya’da Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenleme.....	36
3.3.9.ABD’de Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Düzenleme.....	37
4. MEVZUATIMIZDA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE	37
4.1. Genel Olarak.....	37
4.2. Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelere İlişkin Kanunlarda Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddeler.....	38
4.2.1. 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun.....	38
4.2.1.1. Kanunun Amaç ve Kapsamı.....	38
4.2.1.2. Esrar Yapmak İçin Kenevir Ekilmesi Suçu.....	39
4.2.1.3. Kanunda Öngörülen Kurallara Aykırı Uyuşturucu Madde Satışı Yapma.....	39
4.2.1.4.Kanunda Öngörülen Defterleri Tutmayan veya Vesika Almayan veya Bunları Saklamayanların Sorumluluğu.....	40
4.2.2. 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun	40
4.2.2.1. Kanunun Amaç Ve Kapsamı.....	40
4.2.2.2. İzinsiz Veya İzne Aykırı Haşhaş Ekimi Yapımı.....	41
4.2.2.3. İzinsiz Ham Afyon Üretmek.....	42
4.2.2.4. Ürettikleri Ham Afyon Veya Kapsülün Tamamını Teslim Etmeye veya İzin Belgesindeki Miktardan Az Teslim Edenler	42
4.2.2.5. Kontrol Görevini Yapmayan Görevlilerin Ceza Sorumluluğu.....	42
4.2.3. Toprak Mahsulleri Ofisi Kanunu.....	43
4.2.4.Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun.....	43
4.2.5. Karayolu Trafik Kanunu.....	44
4.2.6. Türk Medeni Kanunu.....	45
4.2.7. Polis Vazife Selahiyat Kanunu.....	46
4.2.8. Posta Kanunu.....	46

5. TÜRK CEZA KANUNU'NDA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARININ GELİŞİM BOYUTU	47
<i>İKİNCİ BÖLÜM</i>	49
1. TÜRK CEZA KANUNUNDA YER ALAN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARI	49
1.1. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE KULLANILMASINI KOLAYLAŞTIRMA SUÇU	50
1.1.1. Genel Açıklama.....	50
1.1.2. Korunan Hukuksal Yarar.....	51
1.1.3. Maddi Unsur.....	51
1.1.4. Manevi Unsur.....	52
1.1.5. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	53
1.1.6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	53
1.1.6.1. Teşebbüs.....	53
1.1.6.2. İçtima.....	53
1.1.6.3. İştirak.....	54
1.1.7. Nitelikli Hal.....	54
1.2. KULLANMAK İÇİN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SATIN ALMAK, KABUL ETMEK VEYA BULUNDURMAK SUÇU	54
1.2.1. Genel Açıklama.....	54
1.2.2. Korunan Hukuksal Yarar.....	56
1.2.3. Fail.....	56
1.2.4. Maddi Unsur.....	56
1.2.5. Manevi Unsur.....	57
1.2.6. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	58
1.2.7. Etkin Pişmanlık.....	59
1.2.7.1. Cezasızlık Nedeni Oluşturan Etkin Pişmanlık Durumu.....	59
1.2.7.1.1. Madde 192/2'de Öngörülen Etkin Pişmanlık Durumu.....	59
1.2.7.1.2. Madde 192/4'te Öngörülen Etkin Pişmanlık Durumu.....	59
1.2.8. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	59
1.2.8.1. Teşebbüs.....	59
1.2.8.2. İçtima.....	60
1.2.8.3. İştirak.....	60
1.3. ZEHİRLİ MADDE İMAL VE TİCARETİ	60
1.3.1. Suçun Konusu.....	60
1.3.2. Suçun Faili.....	61
1.3.3. Suçun Maddi Unsuru.....	61
1.3.4. Suçun Manevi Unsuru.....	62

2. TÜRK CEZA KANUNUNDA YER ALAN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE TİCARETİ SUÇLARI	63
2.1. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL, İTHAL VE İHRAÇ SUÇU.....	63
2.1.1. Genel Açıklamalar.....	63
2.1.2. Korunan Hukuksal Yarar.....	64
2.1.3. Suçun Hukuki Konusu.....	65
2.1.4. Suçun Faili.....	65
2.1.5. Suçun Maddi Unsuru.....	66
2.1.5.1. İmal.....	66
2.1.5.2. İthal.....	68
2.1.5.3. İhraç.....	70
2.1.5.3.1. Türkiye Açısından İhraç Olan, Diğer Ülke Açısından İthal Olan Suçlardaki Düzenleme.....	70
2.1.6. Manevi Unsur.....	72
2.1.7. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	72
2.1.8. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	73
2.1.8.1. Teşebbüs.....	73
2.1.8.2. İçtima.....	73
2.1.8.3. İştirak.....	73
2.2. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDEYİ RUHSATSIZ VEYA RUHSATA AYKIRI OLARAK ÜLKE İÇİNDE SATMAK, SATIŞA ARZ ETMEK, BAŞKALARINA VERMEK, SEVK ETMEK, NAKLETMEK, DEPOLAMAK, SATIN ALMAK, KABUL ETME, BULUNDURMAK.....	74
2.2.1. Genel Açıklamalar.....	74
2.2.2. Korunan Hukuksal Yarar.....	75
2.2.3. Suçun Hukuki Konusu.....	75
2.2.4. Suçun Faili.....	76
2.2.5. Suçun Maddi Unsuru.....	76
2.2.5.1. Satmak.....	77
2.2.5.2. Satışa Arzetmek.....	78
2.2.5.3. Başkalarına Verme.....	79
2.2.5.4. Sevk Etme.....	79
2.2.5.5. Nakletmek.....	80
2.2.5.6. Depolama.....	81
2.2.5.7. Satın Almak.....	81
2.2.5.8. Kabul Eden.....	81
2.2.5.9. Bulundurmak.....	81
2.2.6. Manevi Unsur.....	82
2.2.7. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	83
2.2.8. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	83
2.2.8.1. Teşebbüs.....	83
2.2.8.2. İçtima.....	83
2.2.8.3. İştirak.....	84

2.2.9. Nitelikli Haller.....	84
2.2.9.1.Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddenin Türüne Bağlı Nitelikli Haller.....	84
2.2.9.2.Suçun Bir Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi.....	86
2.2.9.3.Suçların Bazı Mesleki Faaliyet Gösterenler Tarafından İşlenmesi Hali.....	88
2.2.9.4.765 Sayılı Türk Ceza Kanununda Var Olup ta, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenmeyen Nitelikli Haller.....	89
2.2.9.4.1. Meslek, Sanat veya Geçim Vasıtası Haline Getirme.....	89
2.2.9.4.2. On Sekiz Yaşını Bitirmeyen Küçüklerin Veya Ceza Ehliyetine Sahip Bulunmayanların Suçta Kullanılması.....	90
2.2.9.4.3. Fiilin Ulaşım Araçlarında veya Umuma Açık Yerlerde, Bunların Sahip ve Müstahdemleri Tarafından İşlenmesi.....	90
2.2.9.4.4. Fiilin Memuriyet Vazife ve Nüfuzunun Suistimal Suretiyle İşlenmesi.....	91
2.2.9.4.5. Fiilin İşlenmesinden Dolayı Sıhhatça Bir Arıza veya Ölüm Meydana Gelmesi.....	91
2.2.9.4.6. Uyuşturucu Maddeleri On Sekiz Yaşını Bitirmeyen Küçüklere veya Aklen Malul Olanlara veya Müptelalarına Vermek.....	92
2.2.10. Etkin Pişmanlık.....	92
2.2.10.1.Cezasızlık Nedeni Olarak Etkin Pişmanlık.....	94
2.2.10.1.1. İhbarı Yapan Kişi Madde 188'de Yazılı Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçuna İştirak Etmiş Olmalıdır.....	94
2.2.10.1.2. İhbar, Suç Resmi Makamlar Tarafından Haber Alınmadan Önce Yapılmalıdır.....	94
2.2.10.1.3. Failin Etkin Pişmanlıktan Yararlanabilmesi İçin Diğer Suç Ortaklarını ve Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Saklandığı veya İmal Edildiği Yerleri Bildirmesi Gerekir.....	95
2.2.10.2. Ceza İndirim Nedeni Olarak Etkin Pişmanlık.....	95
2.3. ÜRETİMİ İZNE, SATIŞI REÇETEYE BAğLI UYUşTURUCU VEYA UYARICI MADDE ETKİSİ DOğURAN HER TÜRLÜ MADDELERİN İMAL, İTHAL, İHRAÇ VE TİCARETİ.....	98
2.4. UYUşTURUCU VEYA UYARICI MADDE ÜRETİMİNDE KULLANILAN VE İTHAL VEYA İMALİ İZNE BAğLI MADDEYİ İTHAL, İMAL, SATIŞ, NAKİL, DEPOLAMA VE İHRAÇ ETME SUÇLARI.....	98
3. UYUşTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA YARGILAMA HUKUKU.....	100
3.1. YETKİ VE GÖREV.....	100
3.2. YURT DIşINDA ELE GEÇEN UYUşTURUCU VEYA UYARICI MADDENİN TÜRKİYEDEN İHRAÇ EDİLDİğİNİN ANLAşILMASI HALİNDE TÜRK YARGISININ YETKİSİ.....	101

3.3.	UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA TEKERRÜR UYGULAMASI.....	101
3.3.1.	Yabancı Mahkeme Hükümleri.....	101
3.3.2.	Türk Mahkeme Hükümleri.....	102
3.4.	UYUŞTURUCU VAYA UYARICI MADDENİN NİTELİK VE MİKTARINA GÖRE FAİLDEKİ KASTIN TESPİTİ VE SUÇ NİTELİĞİNİN BELİRLENMESİ..	102
3.5.	UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINA İLİŞKİN DAVALARDA KANITLAR.....	104
3.6.	UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA İŞTİRAK.....	105
3.6.1.	Faillik.....	105
3.6.1.1.	Müşterek Faillik.....	105
3.6.1.2.	Dolaylı Faillik.....	105
3.6.1.3.	Azmettirme.....	106
3.6.1.4.	Yardım Etme.....	106
3.6.1.5.	Bağlılık Kuralı.....	106
3.6.1.6.	Gönüllü Vazgeçme.....	106
3.7.	UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İLE SUÇA TAHSİS EDİLMİŞ NAKİL ARACININ MÜSADERESİ.....	107
3.7.1.	Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddenin Müsaderesi.....	107
3.7.2.	Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçunun İşlenmesine Tahsis Edilen Nakil Aracı.....	107
3.7.2.1.	Nakil Aracının Faile Ait Olması.....	107
3.7.2.2.	Nakil Aracın üçüncü Kişiyeye Ait Olması.....	107
3.7.3.	Kazanç Müsaderesi.....	107
3.8.	MÜSADERE EDİLEN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDENİN İMHASI.....	108
3.9.	UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL VE TİCARETİ SUÇLARI İLE BAĞLANTILI 5271 SAYILI CEZA MUHAKEMESİ KANUN HÜKÜMLERİ...	110
3.10.	UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL VE TİCARET SUÇLARI İLE BAĞLANTILI 5275 SAYILI CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUN HÜKÜMLERİ.....	110
3.11.	UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA CEZA BELİRLENMESİ YÖNTEMİ.....	110
3.12.	DAVAYA MÜDAHALE.....	111
3.13.	TUTUKLU SANIĞIN DURUŞMADAN VARESTE TUTULAMAMASI.....	111

3.14. YARGILAMA GİDERİ.....	112
3.15. TEMYİZ İNCELEMESİ YAPAN YARGITAY DAİRESİ.....	112
3.16. DENETİMLİ SERBESTLİK.....	112
3.17. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELER VE ADLİ TIBBİ BİLİRKİŞİLİK.....	113
3.17.1. Adli Tıp Kurumu.....	113
3.17.2. Kişinin Madde Bağımlısı Olup Olmadığını Tespit Etmek.....	113
3.17.3. Uyuşturucu Maddelerin Adli Tıp Kurumuna Gönderilmesi.....	114
3.17.4. Uyuşturucu Maddelerin Muayenesi.....	114
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	116
KAYNAKÇA	

TABLÖLAR

Tablo 1: Yıllara Göre Şüpheli Sayısı Dağılımı.....	7
Tablo 2 : Yıllara Göre Olay Sayısı Dağılımı.....	7
Tablo 3 : Yıllara Göre Madde Yakalama Miktarları.....	8
Tablo 4 : Türkiye’deki toplam eroin yakalamaları ile AB Ülkelerindeki toplam eroin yakalamaları karşılaştırılması.....	8
Tablo 5 : Afganistan Afyon Sakızı Üretim Rekoltesi (1994-2006) (Hektar).....	15
Tablo 6 : Yakalanan Eroin Miktarının Yıllara Göre Dağılımı.....	16
Tablo 7 : Yakalanan Kokain Miktarının Yıllara Göre Dağılımı.....	19
Tablo 8 : Yakalanan Extacy miktarının Yıllara göre Dağılımı.....	20
Tablo 9 : Yakalanan Esrar Miktarının Yıllara Göre Dağılımı.....	21

GİRİŞ:

Uyuşturucu veya uyarıcı madde; İnsanların duygu ve düşüncelerinde, buna bağlı olarak ta davranışlarında olumsuz değişiklikler meydana getiren; tıp alanında ağrı dindirici özelliği ile kullanılan ancak ilk kez alındığında bile bağımlılık yapma riski taşıyan; insan metabolizmasını pasifize eden; insanlar üzerinde sosyal ve maddi çöküntüler meydana getiren, üretiminin, kullanımının ve satışının kanunlarca yasaklandığı doğal ve sentetik maddelere “uyuşturucu veya uyarıcı madde” denir.

Başta tedavi amaçlı olarak kullanılan bu maddelerin bağımlılık yaptığının, buna bağlı olarak ta pek çok suça insanları yönlendirdiğinin tespiti sonrasında birçok ülke tarafından yasaklanmış ve bu ülkeler, vatandaşını bu maddeye karşı korumaya ve bu maddeden uzaklaştırmaya çalışmışlardır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ile ilgili, yeteri kadar bilgi sahibi olmayan gençler, her toplumda potansiyel birer kullanıcı adaylarıdır. Bu gençler, duygusal anlamda tatmin olmadıklarından, aile içi huzurun ve bağlılığın eskisi kadar sağlam kurulumayışından, uyuşturucu madde ticareti yapan kişilerin doğal birer hedefi haline gelmektedirler.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde suçu, sadece münferit bir suç değildir. Pek çok suçun temelini oluşturur. İnsanların işlemiş olduğu cinayet, hırsızlık, gasp, terörizm gibi suçların çoğuna kaynaklık eder.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde, insanoğlunun geleceği için risk oluşturduğundan, dünya devletlerinin çoğu tarafından hassasiyetle yaklaşılan bir konu olmuştur. Halkını bu tehlikeden korumak adına her devlet, kendi toplum yapısına uygun kanun çıkarmış ve bu tehlikenin önüne geçmeye çalışmıştır.

Ülkemizde her yönü ile kontrol altına alınmaya çalışılan uyuşturucu veya uyarıcı maddeler, tüm müdahalelere rağmen ortadan yasadışı kullanımı tamamen kaldırılamamaktadır. Maalesef uyuşturucu maddelerin üretimi, kullanımı ve ticareti ile ilgili suçlar artmaktadır. Türkiye Cumhuriyetinin coğrafi konumu nedeni ile transit geçişlerde önemli bir yere sahip olduğu ve uyuşturucu ve uyarıcı madde ticaretinde geçiş alanı olarak kullanıldığı üzülmektedir. Bundan fayda sağlayan kişi ya da kişilerin engellenmesi için, mutlaka her yönü ile donanımlı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Hukuk sistemi bu konuda yalnız bırakılmaktadır. Hukuk sistemi ile ortaklaşa yapılacak bir çalışma bu tehdidin ortadan kalkmasını büyük ölçüde sağlayacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti de, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin serbestçe ülke içinde dolaşımını, Türk halkı ve diğer ülke vatandaşları tarafından kullanımını ve ticaretini yasaklamak adına, Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlarda düzenleme yoluna gitmiştir.

Ülkemizde uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin üretimi, ticareti ve kullanımı ile ilgili, pek çok ülkeye oranla daha da ağırlaştırılmış cezalar olduğu bilinmektedir. Bu bizim hukukumuzun, toplumun felaketi olabilecek bu suçlara ne kadar hassasiyet gösterdiğinin kanıtıdır.

Çalışmamız, Türk Ceza Kanunu'nun, uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları ile ilgili düzenlemelerini araştırıp değerlendirmek amacı ile hazırlanmıştır. Bu çalışma hazırlanırken, başta Türk Ceza Hukuku Külliyatı olmak üzere birçok kitap, tez, dergi, makale, rapor, web sayfalarından yararlanılmıştır

Çalışmamın birinci bölümünde; Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerin Suiistimali, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kavramı, Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddelerle İlgili Uluslararası Çalışmalar ve Mevzuatımızda Uyuşturucu veya Uyarıcı Maddeleri incelemeye çalıştım.

Çalışmamın ikinci bölümünde; Türk Ceza Kanun'unda Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Ticareti Suçları ve Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçlarında Yargılama Hukuku konularında irdelemede bulundum.

Unutmamalıyız ki “ Kullanan varsa ticaret kaçınılmazdır.” düşüncesi, öncelikle insanları bu tehlikeden uzak tutmak, kullanmasının önüne geçmek, kullanıcıları da bu illetten arındırmanın ne kadar önemli ve gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. UYUŞTURUCU VEVA UYARICI MADDELERİN SUIİSTİMALI

1.1. GENEL OLARAK:

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin keyif verici, ağrı giderici, hastalıkları iyileştirici olarak kullanıldığı bilinmektedir. İkel toplumlarda, kabile ayinlerinde ve erkekliği geçiş törenlerinde “ değiştirilmiş bilinç durumları” denilen, gündelik bilinç düzeylerinden daha farklı alanlara ulaşabilmek için kullanılan; açlık susuzluk, uyku yoksunluğu, sosyal ve duygusal yalıtım, ağırlı uyaranlar, dans, meditasyon, dua, işitsel uyaranlar, hipnotik telkinler gibi yöntemlere ek olarak, halusinojen bitkiler, afyon türevleri, koka yaprakları, esrar gibi psikoaktif maddeler büyük rol oynamaktaydı. Halusinojenik maddeler içeren mantarlar Aztek Maya Uygarlıklarında, psikoaktif bir madde olan amanita muscaria mantarları ise Asya Kıtasındaki şaman törenlerinde kullanılmaktaydı. Kokain, Güney Amerika yerlileri tarafından sert doğa koşullarına karşı, uzun yaya yolculuklarında açlığa ve yorgunluğa karşı bugün bile kullanılmaktadır. 3000 yıllık geçmişe sahip Hindu metinlerinde esrar kutsal bir yere oturtulmaktaydı. Afyon, Eski Yunan Uygarlıklarında birçok hastalığın tedavisinde ve sorunların giderilmesinde kullanılmıştır. Bu maddeler Mısır, Pers ve Hint uygarlıklarında yaygın olarak kullanılmaktaydı. Mezopotamya bölgesinde yaşamış olan Asur ve Sümerler ile ilgili kayıtlarda Orta Asya’da bulunan Moğol, Türk ve Sibirya bölgelerinde de bu maddelerin dinsel törenlerde kullanıldığına ilişkin bilgiler bulunmaktadır.¹

1.2. DÜNYADAKİ GELİŞİMİ:

Uyuşturucu maddelerin suiistimali ilk olarak 1092-1276 yılları arasında merkezi Alamut kalesi olan Haşşaşın Devletinde görülmüştür. İsmaili Mezhebinden olan Hassan Sabbah’ın kurduğu bu devlette, Fida adı verilen fedailere devamlı olarak uyuşturucu verilerek, bazı devlet büyüklerine karşı suikast yapmaları sağlanıyordu. Tarih boyunca uyuşturucu madde kullanımını önleyebilmek için bazı devlet liderlerinin yasaklar koyduğu görülmüşse de bu yasaklar uzun süre geçerliliğini koruyamamıştır.²

Çin’de 7. Yüzyıldan beri ilaç olarak bilinen afyon, 17. yüzyıl’da tütünün Amerika’dan, önce Avrupa’ya, oradan da Asya’ya yayılması ve içiminin yaygınlaşması ile yeni bir boyut kazanmıştır. Afyonun tütün ile karıştırılarak ve yavaş yakılarak ağız yolu ile kullanımının, ölüm tehlikesi olmaksızın keyif verebilmesi, içimini yaygınlaştırmıştır. Çin İmparatorları da, ülkelerinde hızla gelişmekte olan bu alışkanlığın ekonomik sonuçlarını fark etmekte gecikmemişler ve daha 1729’da İmparator Yuang – Çeng, satış ve içimini yasaklamıştır. 1773 yılında İngilizlerin de bu ticaretin önemini keşfetmesi sonrasında “British East India Company”, Bengal’de Afyon yetiştirilmesini ve bunların Çin’e ihraç edilmesini tekeline almıştır. Yuang – Çeng’ in 1729’da koyduğu yasağa karşın, her yıl Çin’e ulaşan 200 sandık Afyon sakızı, 1767’de 1000 sandığa varmıştır. 1729’da İmparator Çia- Çing afyonun ithali ve tarımını kesin olarak yasaklamış ise de, 1820 - 1830 yıllarında Çin’e giren yıllık Afyon miktarı 10.000 sandığa ulaşmıştır. Bu sayı 1838 yılında 40.000 sandığı geçmiş ve böylece Çin’e yönelik olarak gerçekleştirilen ticaret İngiltere lehine dönmüştür. O zamana kadar, Çin porselen ve ipeğini alabilmek için altın

¹ Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2000, s. 7

² Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 1995, s. 7

ve gümüş ödemek zorunda kalan İngiltere, artık yalnızca afyon vermeye başlamıştır. 1840 yılı şubat ayında, İngiliz hükümeti Çin'e bir sefer yapılmasına karar vermiştir. İngiliz birliklerinin 1841 Mayıs'ında Kanton'a saldırarak altı milyon dolar yükünde bir fide almaları üzerine Birinci Afyon savaşı başlamıştır. Daha sonra 1842 yılında ikinci bir savaş daha çıkmış, bunun sonucunda Nanking Anlaşması imzalanarak Hong- Kong İngiltere'ye verilmiştir.³ Görüldüğü üzere uyuşturucu veya uyarıcı madde illeti, devletleri savaşa sokmuş, ülkeden toprak kaybına bile neden olmuştur.

Tıbbi amaçla kullanılmak üzere yapılan araştırmalar sonucu, 1817'de Hannover'li Farmakolog Friedrich Helm Sertusner' in morfini bulmasından sonra, bu madde tıp alanında yaygın bir kullanım alanı bulmuştur. Özellikle 1865 Amerikan İç savaşında, 1860 Prusya- Avusturya Savaşında ve 1870 - 1871 Fransa – Almanya Savaşında yaralı askerlerin ağrılarını dindirmek amacıyla morfin kullanılmış, askerlerin tedavileri sonunda yoksunluk krizine girmeleri üzerine bu durum asker hastalığı olarak adlandırılmıştır. Ancak 1879 yılında yapılan araştırmacı sonucu bu durum morfinmani sendromu olarak tanımlanmıştır. Askerlerin terhislerinden sonra sivil hayatta morfinden övgü ile bahsetmeleri üzerine, bu madde Avrupa'nın büyük şehirlerinde zengin tabakaya mensup olan kişiler arasında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. 21 Ağustos 1897 tarihinde, Almanya Bayer fabrikasında çalışan kimyager Felix Hoffman, ağrıları kesen bir ilaç üretmek için bir karışım geliştirmiştir. Firma bu maddelerin üzerinde çalışarak denemeye karar vermiştir. İçinde ağırlıklı olarak morfin olan ilaç, ağrıları kısa sürede kesme etkisi göstermiştir. Uzun süren denemelerin ardından Bayer, ilacı eroin adıyla piyasaya sürmeye karar vermiştir. Olumlu tepki alan ve 25 gramlık paketler halinde satılan "eroin" adlı uyuşturucu eczanelere geldiği gün tükenmeye başlamıştır. Henüz kimsenin zarar görmemiş olması da ilaca olan talebi artırmıştır. Bilahare Bayer' in en iyi müşterisi Amerika, herkesin "eroin" den bahsetmesi üzerine ilacı araştırmaya başlamış ve aşırı dozda alındığında ölüme yol açtığını, bağımlılık yaptığını saptamıştır. Klinikler, eroinmanlarla dolup taşıdığı Amerika Birleşik Devletleri'nde ilacın bağımlılık yaptığını dair bir rapor yayınlamış ve devamında gerekli önlemler alınarak uyuşturucu eczanelerden kaldırılmıştır. Bunun üzerine ilaç karaborsaya düşerek, fiyatı artmış ve 1931'de tamamen yasaklanmıştır.⁴Türkiye eroin maddesi ile 1930'lu yıllarda tanışmış ancak Mustafa Kemal Atatürk Başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, bu madde ile yasal düzenlemelerin derhal yapılmasını sağlamıştır.⁵

Uyuşturucu maddelerin kötüye kullanımı tarihte sıklıkla rastlanmakta ise de, yukarıda belirtilen olaylarda uyuşturucu madde bağımlılığının zararlarının tam olarak bilinmemesi nedeni ile başlangıçta uyuşturucu maddelerin yasaklanması yönünde ulusal ve uluslararası girişimler olmamıştır. Daha sonra, terörizmin uyuşturucu kaçakçılığını bir finans kaynağı olarak görmeye başlamasının da etkisi ile uluslararası tedbirlerin artırılması gereği kabul görmüş, imzalanan çeşitli uluslararası sözleşmeler ile uyuşturucu maddelerin kullanımının kontrol altına alınması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak 1909 yılında Shanghai'de Uluslararası Afyon Kongresi yapılmış, burada imzalanan "1909 Shanghai Afyon Antlaşması" ile tavsiye mahiyetinde çeşitli kararlar alınmıştır. 1912 tarihli Lahey Afyon Anlaşmasında ise uyuşturucu maddeler sınıflandırılarak ayrı ayrı tarif edilmiş, uyuşturucuların imal, ithal ve ihracını kontrol etmeye yönelik kararlar alınmıştır. 1925 yılında imzalanan Cenevre Afyon Anlaşması ile Lahey Anlaşmasının

³ POYRAZ, R.; "Disiplinler arası adli tıp adli kimya ve adli toksikoloji". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1999 s. 8.

⁴ E.G.M. - K.O.M. Daire Başkanlığı, 2000, 8-9

⁵ E.G.M. - K.O.M. Daire Başkanlığı, 1995, 9

esaları ve tarifleri aynen kabul edilmekle birlikte, uyuşturucu maddelerin uluslararası ticaretini kontrol altında bulunduracak etkili bir sistemin kurulması sağlanmıştır. Daha sonra imzalanan 1931 tarihli Cenevre Afyon Anlaşması, Zararlı İlaçların Meşru Olmayan Ticaretinin yasaklanması hakkında 1936 tarihli Cenevre Anlaşması, Sentetik Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1948 tarihli protokolü ve 1953 tarihli New York Afyon Protokolü ile de uyuşturucu maddeler ile mücadele yönünde kararlar alınmıştır. Ancak uyuşturucu maddelerin üretim ve kaçakçılığının önlenmesi amacıyla uluslararası düzeyde imzalanan en önemli sözleşmeler, 1961 tarihli Uyuşturucu Maddelere Dair Birleşmiş Milletler Tek Sözleşmesi, 1971 tarihli Birleşmiş Milletler Psikotrop Maddeler Hakkındaki Sözleşme ve 1988 Tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçaklığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesidir. Türkiye'nin de taraf olduğu bu üç sözleşmeden, 1961 tarihli Birleşmiş Milletler Tek Sözleşmesi ile uyuşturucu maddelerin tıbbi ve bilimsel amaçlar dışında kullanılmasının yasaklanması, yasa dışı haşhaş ve uyuşturucu madde yapımında kullanılan diğer bitkilerin ekiminin kontrol altına alınması, uyuşturucu maddelerin imal, ithal, ihraç ve dağıtımının ruhsata bağlanması ve denetim yapılması gibi konularda düzenlemeler getirilerek, Uluslararası Uyuşturucu Kontrol İdaresi (INCB) kurulmuştur. 1971 Tarihli Birleşmiş Milletler Psikotrop Maddeler Hakkındaki Sözleşme ile kötüye kullanımı yapılan ve insan psikolojisini etkileyen ilaçların kontrol altına alınması, uyuşturucu etkisi bulunan ilaçların ancak doktor reçetesi ile kullanılmasının sağlanması, bu sözleşmede belirtilen hususların tarafların kendi iç hukuklarında suç sayılması yönünde gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasının sağlanması gibi kararlar alınmış, ayrıca bu sözleşmenin yorumlanması ve uygulanmasından kaynaklanan anlaşmazlıkların diğer yollarla çözümlenememesi halinde Uluslararası Adalet Divanına başvurulması şeklinde ilk ciddi uluslararası yaptırım uygulaması getirilmiştir. ⁶ Görüleceği üzere, uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları, tüm insanlığın ortak sorunudur. Bu sorunla ilgili olarak uluslararası işbirliği gerekmektedir. Bu işbirliği ile ilgili de, dünya devletleri zaman zaman bir araya gelerek anlaşmalar imzalamışlardır. Bu anlaşmalarla da, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle mücadele konusunda hükümler getirilmiştir.

1.3. TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ

Anadolu'da afyon, M.Ö.3000 yıllarından beri yetiştirilmektedir. M.Ö. 4000 yıllarında Sümerler tarafından Aşağı Mezopotamya'da yetiştirilen haşhaş ve kenevir tedavi amaçlı kullanılmaktaydı. ⁷

11. yüzyılda Anadolu'ya yerleşmeye başlayan Türklerde özellikle Anadolu ve Ege Bölgelerinde, yerel halkın başlıca tarımsal ürünü olan haşhaşı yetiştirmeyi öğrenmişler ve bu tarımı yüzyıllarca sürdürmüşlerdir. Anadolu'da, Osmanlı döneminde Türklerle birlikte Rumlar ve Ermenilerde haşhaş tarımını yoğun biçimde yapmaktaydılar. Ancak bu üretim sadece afyon elde etmeye yönelik yapılmıyordu. Haşhaş ekimi yapan köylüler bu bitkiden elde edilen yağı ekmek yaparken kullanmaktaydılar. Haşhaşın tohumu hayvan yemi olarak kullanılmakta, haşhaş saplarından ise kerpiç yapımında yararlanılmaktaydı.

Ülkemizde haşhaş ekimi, afyon üretimi ve bu maddeleri kullananlar ile bunları sağlayanlara ilişkin ilk düzenleme Fatih Sultan Mehmet Döneminde gerçekleştirilmiştir. IV. Murat döneminde Afyon, tütün ve kahve kullanımı yasaklanmıştı. Ülkemizin, 18 Temmuz 1932'de Milletler Cemiyetine üye olmasının ardından, 3 Haziran 1933'te haşhaş tarımının sınırlandırılması ve afyon satım işlemlerinin, İktisat Vekâletine bağlı olan “

⁶ E.G.M. - K.O.M. Daire Başkanlığı, 2000, 10

⁷ Ögel, K., “İnsan, Yaşam ve Bağımlılık”, Sanat Yayıncılık. İstanbul,2001. s.10

uyuşturucu maddeler inhisarı”na verilmesine ilişkin yasa ve 1931 Cenevre Afyon Sözleşmesi kabul edilmiş, 1938 yılında da bu tekel Toprak Mahsulleri Ofisine devredilmiştir. 1938-1971 yılları arasında ülkemiz dünya yasal afyon pazarının %50-55’ine sahip olmuştur. 1970’li yıllarda bütün dünya, ülkemizi yasal olmayan afyon trafiğinden sorumlu tutmaya, suçlamaya başlamış ve 1971 yılında afyon üretimi, hükümet tarafından tamamen yasaklanmıştır. Bu yasak, afyon üretimi tek geçim kaynağı olan 1,5 milyon insanı etkilemiş ve topraklarında afyondan başka herhangi bir mahsulün yetişmeyecek olması bu insanları yoksulluğa sürüklemiştir. 1974 yılında ise bu yasak kaldırılmıştır. Haşhaş ekimi, kontrole tabi tutularak, ekim alanları Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmiştir. Daha önceleri haşhaş kapsülünün çizilmesi yöntemi ile yapılan hasat tamamen yasaklanmış, haşhaş kapsülleri çizilmeden TMO tarafından satın alınarak, Bovadin’ de 1981 yılında kurulan Alkaloid fabrikasına işlenmek üzere gönderilmeye başlanmıştır. Fabrika üretiminin %90-95 i ihraç edilmektedir.⁸

1.4. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE ROTALARI BAKIMINDAN TÜRKİYE’NİN COĞRAFI KONUMU:

Türkiye, coğrafi konumu itibariyle afyon türevi bağımlılık yapıcı maddelerin üretim bölgeleri olan Afganistan ve bölgesinden, tüketim bölgesi olan Avrupa Ülkelerine doğru yasa dışı sevkiyatında transit ülke olarak ve bu transit geçişe bağlı olarak ortaya çıkan etkileşim nedeniyle de kullanım boyutunda etkilenmektedir. Bunun tersi bir trafik, Avrupa ülkelerinden Türkiye’ye ve Türkiye üzerinden Arap Yarımadası’ndaki bazı ülkelere doğru görülmektedir. Avrupa Ülkelerinde üretilen sentetik uyarıcılardan extacy ülkemizde kullanıcı bulurken, captagon logosuyla bulunan amfetamin tabletler, Türkiye üzerinden Arap Yarımadasındaki ülkelere kaçakçılığı yapılmaktadır.⁹

Türkiye ve bölgesini etkileyen başlıca üç uyuşturucu rotasından söz edebiliriz. Bunlar, Balkan Rotası, Kuzey Karadeniz Rotası ve Doğu Akdeniz Rotasıdır. Bilinen bu geleneksel rotaların dışında, özellikle Türkiye’nin bölgesinde gösterdiği etkili mücadelenin bir sonucu olarak kaçakçı guruplar tarafından alternatif rotalar da geliştirilmiştir.

Türkiye ve Bulgaristan sınırında ciddi tedbirlerle karşılaşan suç grupları, Ukrayna ve Romanya üzerinden Avrupa’ya ulaşmak gayretine girmişlerdir. Bu tespite Birleşmiş Milletlerin ilgili birimleri de katılmaktadır. BM tarafından hazırlanan 2007 Dünya Uyuşturucu Raporuna göre, 2000 – 2004 yıllarında oldukça aktif görünen Balkan Rotasının 2005 yılında gerilediğini, bunun yerine Romanya ve Macaristan’da yapılan yakalamalarda artış görüldüğü kaydedilmiştir. Nitekim Türkiye ve Ukrayna polis birimleri arasında gerçekleşen istihbarat paylaşımı ve yapılan ortak operasyonlar, Azerbaycan, Gürcistan ve Ukrayna üzerinden Kuzey Karadeniz rotasının varlığını kuvvetlendirmektedir.

Güneybatı Asya eroinini Avrupa ülkelerine ulaştıran diğer bir rotada Orta Asya Cumhuriyetleri üzerinden Rusya Federasyonuna ve buradan Nordik Ülkeleri aracılığı ile Avrupa’ya uzanan rotadır. Afganistan’dan Pakistan yoluyla Avrupa’ya açılan diğer bir rota daha çok Birleşik Krallık’ a uyuşturucu kaçakçılığı yapılmaktadır.

⁸ EGM- KOM Daire Başkanlığı, 2000, 11

⁹ T.C. İç İşleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, “Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılık İle Mücadele 2007 Yılı Türkiye Raporu”, Ankara 2007. s. XI

Türkiye'yi etkileyen uyuşturucular bakımından Balkan Rotası, Güney Batı Asya yasadışı haşhaş ekim bölgelerinden başlayarak İran ve Türkiye topraklarını geçerek, Balkan yarım adası üzerinden iki kola ayrılmaktadır. Bir kolu Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Avusturya üzerinden Batı ve Orta Avrupa ülkelerine gitmekte iken (Kuzey Kolu), diğeri ise Türkiye ve Yunanistan üzerinden çoğu kez deniz yolu ile Batı Avrupa'ya (Güney Kolu) ulaşmaktadır. Balkan Rotası, Afganistan Bölgesini Avrupa'ya bağlayan en kısa rotadır. Suç gruplarınca maddenin en kısa sürede hedefine ulaştırılması önem arz etmektedir. Bu durum, Balkan Rotasının önemini bir kat daha arttırmaktadır.

Altın Üçgen olarak adlandırılan Myanmar, Laos ve Tayland bölgesinde son 6 yıldır görülen düzenli düşüşe rağmen, Afganistan'da yasadışı haşhaş ekim alanında ve afyon üretiminde artış görülmeye devam edilmektedir. Dünya afyon üretiminde 2005 yılına göre 2006 yılında %43 lük bir artış görüldükten, Afganistan'daki üretimde % 49 artış gözlenmiştir. 2006 verilerine göre 6.610 metrik tona ulaşan dünya afyon üretiminin %92'si Afganistan tarafından sağlanmaktadır.¹⁰

Türkiye'nin 2006 yılı içerisinde Balkan Rotası üzerindeki eroin yakalaması 10.312 kg ile AB ülkeleri arasında rekor seviyededir. Türkiye, 2005 yılında dünya üzerinde Çin'den sonra en fazla eroin yakalaması olan ülkedir. Dünya eroin yakalamasının %15'i Çin'de, %14'ü Türkiye'de, %12 si Afganistan'da, %10'u İran'da gerçekleşmektedir.¹¹

Tablo 1: YILLARA GÖRE ŞÜPHELİ SAYISI DAĞILIMI¹²

	2003 Yılı	2004 Yılı	2005 Yılı	2006 Yılı
Esrar	7708	9796	9330	16014
Eroin	1126	1633	1408	2124
Kokain	145	426	460	554
Extacy	775	1641	1920	2247

Tablo 2: YILLARA GÖRE OLAY SAYISI DAĞILIMI¹³

	2003 Yılı	2004 Yılı	2005 Yılı	2006 Yılı
Esrar	4061	5179	3682	5366
Eroin	401	588	1381	795
Kokain	56	110	461	205
Extacy	306	599	1893	874

Bu alanda yapılan etkin ve kararlı mücadele sayesinde 2006 yılında Türkiye'de 10,3 ton eroin maddesi ele geçirilmiştir. Bu yakalama miktarının, 2006 yılında AB ülkelerinde

¹⁰ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 44

¹¹ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 51

¹² 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 67

¹³ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 67

yapılan toplam yakalamalardan fazla olduğu görülmektedir.¹⁴ Bu durum, Türkiye tarafından yapılan mücadelenin kararlılığını göstermesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Tablo 3: YILLARA GÖRE MADDE YAKALAMA MİKTARLARI ¹⁵

MADDELER	2002	2003	2004	2005	2006
Esrar (Kg)	6750	7823	9382	13719	24884
Eroin (Kg)	2657	4705	8847	8173	10312
Kokain (Kg)	8	3	126	81	78
Extacy (Kg)	98989	473240	845390	1748799	1592200

Tablo 4: TÜRKİYE'DEKİ TOPLAM EROİN YAKALAMALARI İLE AB ÜLKELERİNDEKİ TOPLAM EROİN YAKALAMALARI KARŞILAŞTIRILMASI. ¹⁶

Eroin (kg)	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
TÜRKİYE	3509	4651	3605	6052	3820	2535	4704	8844	8195	10312
AB ÜLKELERİ	6067	6005	7462	10810	10274	9206	8069	8963	8979	6914

1.5. KONTROLLÜ TESLİMAT UYGULAMALARI

Bir uyuşturucu veya uyarıcı madde suçu, birden fazla ögeyi içerisinde bulundurmaktadır. Bu suçun arkasında organizatörler, saklayıcıları, sevkiyatçılar, sokak satıcıları ve kullanıcılar yer almaktadır.

Türkiye’de kontrollü teslimat uygulamalarına, yasal mevzuatın çıkmasıyla 1997 yılı sonlarında başlanmıştır. 2006 yılı sonu itibari ile 69’u uluslararası olmak üzere toplam 118 kontrollü teslimat gerçekleştirilmiştir. Türkiye ile en fazla kontrollü teslimat uygulaması gerçekleştiren ülke Almanya’dır. İki ülke güvenlik birimleri arasında 1997 yılı ile 2006 yılları arasında toplam 20 kontrollü teslimat uygulaması yapılmıştır. Bu operasyonlar neticesi, 754900 gram esrar, 74463 gram eroin, 6819 gram kokain maddesi ele geçirilmiştir. Türkiye ile Gürcistan arasında yapılan kontrollü teslimat operasyonu neticesinde eroin bağımlılığı tedavisinde kullanılan morfin içerikli 2016 adet “subutex tablet” yakalanması yapılmıştır.¹⁷

Kontrollü teslimat uygulaması 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Kanununu 2. maddesine şu şekilde yansımıştır; Suç faillerinin belirlenmesi, her türlü delilin tespiti, toplanması, kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen mal veya fonların müsaderesi amacıyla, yurt içinde dağıtılacak veya yurt dışından Türkiye'ye getirilerek dağıtılacak veya Türkiye'de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya Türkiye'den transit geçecek, uyuşturucu ve psikotrop maddeler, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Eki I ve II Numaralı Tablolar ile bu Tablo değişikliklerinde yer alan maddelerin ve bunlara bağlı fonlar veya kara para veya kara paraya kaynaklık edecek diğer her türlü kaçak veya kaçak

¹⁴ Emniyet Genel Müdürlüğü - Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, “2006 Yılı Raporu” - 2007, s. 71

¹⁵ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 72

¹⁶ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 72

¹⁷ EGM-KOM Daire Başkanlığı, 2006 “Yılı Raporu” 2007, 73

olmasından şüphe edilen eşyanın yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında nakillerini, ifade eder.

Sonuç olarak; Türkiye, kontrollü teslimat uygulamalarının özellikle uyuşturucu madde imalathanelerinin ortaya çıkartılmasını sağlayabileceğine inanmaktadır. Bu doğrultuda uyuşturucu madde imalinde kullanılan kaçağa kaldırılmış kimyasal maddelerin, alınacak kontrollü teslimat kararı doğrultusunda varacağı en son noktaya kadar takip edilmesinin gerekliliği vurgulamaktadır. Bu nedenle özellikle kimyasal madde üreticisi AB ülkelerinden işbirliği ve kararlılık beklenmektedir. Zira Afganistan’da eroin üretimi her geçen gün artmaya devam etmektedir.¹⁸ Yapılan bu kontrollü teslimat uygulamaları genişletilerek devam edilmelidir.

Uyuşturucu maddelerin fiyatı ise, tüm dünyada olduğu gibi saflık oranı ve bulunabilirliği ile doğru orantılı olarak değişmektedir. Maddelerin sokak piyasası ile toptan piyasası arasında fark bulunmaktadır. Maddenin saflık oranı arttıkça fiyatında da artış gözlenmektedir. Aynı şekilde, maddenin üretim yeri ile tüketim yeri arasındaki mesafe fiyata doğru orantılı yansımaktadır. Uyuşturucu madde sokak düzeyine inene kadar çok sayıda katkı maddesi eklenerek saflık düzeyi düşürülmektedir. Maddenin saflık düzeyi kullanıcı açısından hayati öneme sahiptir. Çünkü normal kullandığı saflık düzeyinin çok üstünde saflığa sahip bir maddenin aynı miktarda alınması ölümle sonuçlanabilmektedir. Bu nedenle Türkiye’de kaçakçılığa konu uyuşturucu maddenin saflığının yanında, özellikle kullanım düzeyinde saflık oranlarının da bilinmesine ihtiyaç bulunmaktadır.¹⁹

2. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE

2.1. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE KAVRAMI

“Uyuşturucu Madde” genellikle tıp dalında kullanılan bir kavram olmakla beraber, hukuki bir kavram niteliğini de taşımaktadır. Tıp, uyuşturucu maddeyi fizyolojik veya ruhsal bir rahatsızlığın tedavisinde kullanılan herhangi bir madde olarak kabul edebileceği halde, uyuşturucu maddenin zararlı bir biçimde veya tedavide belirlenen dozun dışında veya gelişigüzel biçimde keyif verici olarak kullanılması halinde kavram, uyuşturucu madde sorunu içerisinde mütalaa edilmelidir. Bu takdirde sözcük olarak hukuksal bir niteliğe bürünür.²⁰

Sözlük anlamına göre uyuşturucu; uyuşturma özelliği olan, uyuşturan, duymaz hale getiren, uyuşturucu ilaçları²¹, Uyuşturucu madde ise “Organizmayı veya sinirleri uyuşturan maddelere verilen ad” olarak tanımlanmıştır.²²

Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler, kullanıldığında kişide uyuşturucu ve uyarıcı etkiler doğuran, psikolojik, fiziksel alışkanlık ve tutkunluk yaratan maddelerdir. Uyuşturucu, organizmaya karışması merkezi sinir sisteminde dikkatin dağılması, düşünsel etkinliğin azalması, bilinç bulanıklığı ve uyku ile kendini belli eden işlevsel bir değişikliğe,

¹⁸ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 73

¹⁹ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 73

²⁰ Günal, H.Y., “Uyuşturucu madde suçları”. Ankara, 1976, Kazancı Yayınları, s.7

²¹ Meydan Larousse; “Uyuşturucu”, C.12, İstanbul 1981, s.487.

²² KURT,Ş., “Uygulamada Uyuşturucu Madde Suçları ve İlgili Mevzuat”, Kazancı Kitap, İstanbul 1992, s.9

duyarlılığına azalmasına, kasların gevşemesine yol açan bir maddeyi²³ uyarıcı ise bir organı ya da işlevi uyarıcı bir maddeyi tanımlamaktadır.²⁴

Narkotik, “Uyuşturucu madde” kelimesinin aslı Yunanca “Narke” (Uyku) sözcüğünden gelir.²⁵ “Narko” kelimesi tıp literatüründe; hissizlik, duygusuzluk, uyku hali, şuurun uyuşması anlamında kullanılır.²⁶

Uyuşturmaktan ziyade keyif veren, tahrik eden, uyanıklık veren etkileri olan maddeler de yine “uyuşturucu madde” kapsamı içinde incelenmektedir.²⁷

Zira zamanla başta afyondan kaynağını alan uyuşturucu maddeler içine, sonradan iptila yapan veya Yunanca aslında olduğu gibi uyuşturucu etki gösteren bütün diğer maddeler sokulmuştur. Uyuşturucu Madde teriminin ifade ettiği hukuki anlam konusunda hukukçu ile hekimin mutabık kalmasında, kanun hükümlerinin uygulanması açısından fayda vardır.²⁸

Türk Dil Kurumu tarafından, “uyuşturucu”, uyuşturma özelliği olan uyuşturan, hareketten, gereği gibi düşünmekten alıkoyan olarak, “uyuşturucu madde” ise morfin, kokain, eroin, afyon, esrar gibi duylara uyuşukluk veren madde olarak tanımlanmaktadır.²⁹

TMO Kanununun 1.maddesi; “Kullanılmasında mazarrat hâsıl olduğu ve toksikomani yaptığı fenni suretle tespit edilen tıbbi ve sentetik maddeler.”³⁰

1961 BM TEK (nihai) Sözleşmesinin 1. maddesi, “ek listelerde bulunan uyuşturucu maddeler” şeklinde belirtilmiştir.³¹

1971 B.M. Psikotrop Maddeler sözleşmesinin 1. maddesi ise; “Herhangi doğal veya sentetik bir madde veya cetvel 1-4’lerde adı geçen herhangi bir doğal madde” diyerek tanımı genişletilmiştir.

Dünya sağlık örgütü (WHO) ise; “Önüne geçilmez gereksinme yahut arzu, kullandığı miktarı artırma eğilimi, ruhsal, fiziksel bağımlılık hali yaratan maddeler uyuşturucu madde kavramı içine girer demektir.”³²

Kanımca uyuşturucu veya uyarıcı madde; İnsanların duygu ve düşüncelerinde, buna bağlı olarak da davranışlarında olumsuz değişiklikler meydana getiren; Tıp alanında ağrı dindirici özelliği ile kullanılan ancak ilk kez alındığında bile bağımlılık yapma riski taşıyan; insan metabolizmasını pasifize eden; İnsanlar üzerinde sosyal ve maddi çöküntüler meydana getiren, uyarıcı özelliği olan üretiminin, kullanımının ve satışının

²³ Büyük Larousse, C.23, 11996, Aktaran.- SEVÜK ,H.Y., “Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasına İlişkin Suçlar”, Ankara 2007. Seçkin Yayıncılık, s. 21

²⁴ Büyük Larousse, C.23, 11978, Aktaran.- SEVÜK,H.Y., 21

²⁵ GÜNAL,7. – DÖNMEZER, S.; “Kriminaloloji”, İstanbul, 1984, s.374

²⁶ KOCATÜRK,U., “Açıklamalı Tıp Terimleri Sözlüğü”,1986, s.487

²⁷ GÜNAL, 7.

²⁸ DÖNMEZER, S.; “Uyuşturucu Maddelerin Hukuk ve Kriminoloji ile ilgisi Bazı Yönleri” , İÜHFMC,c.36,y.1971,sy.1-4,s.1

²⁹ Httpp://Tdk.Gov.Tr.

³⁰ BAYRAKTAR,K.; “V.Ulusal Adli Tıp Günleri”, panel 1,Antalya 1989,s.10.

³¹ SAVAŞ, V- MOLLAMAHMUTOĞLU,S; “Türk Ceza Konununun Yorumu”, İstanbul 1995, C.3,s.3348.

³² GÜNAL., 8.

kanunlarca yasaklandığı doğal ve sentetik maddelere “uyuşturucu veya uyarıcı madde” denir.

2.2. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERİN ÇEŞİTLERİ VE ETKİLERİ

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeler elde edildiği kaynağa göre, doğal (tabii) ve sentetik olmak üzere ikiye ayrılırlar. İnsan vücudunda yaptıkları etkiye göre ise aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır.

2.2.1. MERKEZİ SİNİR SİSTEMİNİ YAVAŞLATANLAR (DEPRESANTLAR)

2.2.1.1. TABİİ UYUŞTURUCU VEYA UYARICILAR

2.2.1.1.1. AFYON

Uluslar arası ismi “Opium” dur.³³ Gelincik bitkisine benzer. Çiçekleri pembe, mor, beyaz veya kırmızıdır. Bitkinin kapsülleri olgunlaşınca üzeri enlenmesine hafifçe kesildiğinde beyaz renkli süt çıkar ve bu süt renk değiştirerek sakız gibi katılaşır. Bu ham afyondur. İçeriğinde morfin vardır. Esasen morfin ilkel olarak kapsül ve haşhaş bitkisinin saplarının kaynatılması sonucu elde edilir. Afyonun kahverengi bir görünümü olup ağır bir kokusu ve acımsı bir tadı vardır.³⁴

Haşhaş ekimi ile özel olarak ilgilenmeyen birçok kimse için bu bitki, zarafeti ile tanınmış bir süs çiçeği ya da Avrupa'nın tahıl tarlalarında yabancı olarak büyüyen kıvılcık renkli sade bir çiçektir. Aslında, 28 cinsi ve 250'nin üzerinde türü içeren geniş bir botanik familyasından gelmektedir.³⁵

Afyon hasadı, ancak elle yapılabilen son derece yorucu, sırt ağrılarına neden olan yoğun emek gerektiren bir işlemdir. Önemli ölçüde bilgi, deneyim, el ustalığı ister. Uygulanışı yüzyıllardır çok az değişiklik geçirmiştir; afyon hala haşhaş kapsüllerini tek tek çizerek elde edilir.³⁶

Çizikten ilk çıkan afyon bulutsu, beyaz, hafif akışkan bir maddedir. Ama havayla temas edince oksitlenerek koyu kahverengi, ağdalı bir maddeye dönüşür; yapışkandır ve kendine özgü bir kokusu vardır. Artık reçneli zamk haline gelen afyon on santimetre uzunluğunda kısa saplı küt bir demir bıçakla kazınarak kapsül yüzeyinden alınır.

Her kapsülden birkaç gün süreyle afyon sızmaya devam eder ve her kapsül on kereden fazla çizilebilir. Elde edilen afyonun miktarı kapsülün büyüklüğüne ve çiftçinin çalışma verimine bağlıdır. Ortalama miktar, kapsül başına 80 miligramdır; dolayısıyla haşhaş Ekimi 1 hektarlık bir alanda 8 -15 kilogram ham afyon elde edilebilir.³⁷

Afyonun içilebilmesi ya da daha başka işlemlerden geçebilmesi için önce pişirilmesi gerekir. Satıcılar da afyonu tümüyle ham bir madde almak istemediğinden, pazara hazır duruma gelmesi için pişirilmesi şarttır.

³³ TOMUŞ, H.L., “Uyuşturucu, uyarıcı ve hayal yaratıcı maddeler”, Ankara.1990. s .15

³⁴ GÜNAY, E., “Uygulamalı uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları ve ilgili mevzuat” s.99

³⁵ BOOTH, M., “Haşhaştan eroine uyuşturucunun 6000 yıllık öyküsü”. Çeviren, Özden Arıkan. s.1

³⁶ BOOTH, 4.

³⁷ BOOTH, 5.

Piştirme işlemi, ham afyonu kaynar suya atarak yapılır. Afyon suda çözülünce kapsül parçacıkları gibi katışık maddeler yüzeye çıkar; yoğunluğu daha fazla olanlar ise dibе çöker. Katışık maddeleri ayırmak için çözelti, bir tülbentten ya da çok ince gözlü bir elekten geçirilir. Sonra bir kez daha kaynatılıp aynı işlem yapılır. Çözelti artık temiz, kahverengi, akışkan bir maddedir. Buna sıvı afyon denir. Sonra çok ağır ateşte hafifçe pişirilerek hazır, pişmiş veya içimlik afyon adını alan kıvamlı, kahverengi bir pasta durumuna getirilir. Bunlar kalıplar halinde preslendikten sonra bir kez daha güneşte kurutulur. Olgulaştıkça sertleşen yoğun bir hamur halini alınca kurutma işlemi sona erer. Ham afyondan çok daha saf olan içimlik afyon artık kullanıcılar, tacirler veya uyuşturucu krallarının laboratuvarları için hazırdır.

Bitkinin kalan bölümleri atılmaz. Olgunlaştıktan sonra tohumlar artık tehlikeli bir madde içermez ve yenebilir. Siyah, mavi ve gri tohumlar pasta ve ekmeklerin süslenmesinde sık kullanılır; kahverengi tohumlar ise Türkiye’de helva yapımında kullanıldığı gibi, silgin böreği ve haşhaş çöreği gibi geleneksel hamur işi ürünlerine daha gevrek olmasını sağlar. Hindistan’da, sarı tohumlar öğütülüp tatlandırıcı ya da kıvam verici olarak soslara katılır.³⁸

Afyon yutulur, çiğnenir, yenir, sigara ile içilir veya sıvı olarak enjekte edilebilir. Hangi şekilde olursa olsun afyon alınınca, varsa ağrılar diner zihin açılır ve yalancı bir keyif hali başlar. Fakat onların “ Balayı” dedikleri keyif hali çok kısa sürer, ardından mide bulantısı, baş dönmesi, renk solması, kalp ve solunum yavaşlaması ile beraber zehirlenme hali başlar. Şayet Afyon çok miktarda ve birden kullanılmışsa, içen insan komaya girer, ölüm tehlikesi belirir.³⁹

Kişinin içinde bulunduğu ruhsal durum, eğitimi ve yaşam arzusuna göre birkaç kullanımda mutlaka bağımlılık yapar. Bağımlılığın tüm hayatı, uyuşturucu bulma ve kullanma üzerine kurulmuştur. Bu amaçla hırsızlık, soygun, gasp, fuhuş hatta adam öldürme gibi ağır suçları işleyebilir.⁴⁰

Homeros M.Ö. 9.yy da yazdığı İlyeda destanında bu durumu “Babası, anası, oğlu, dostu ya da sevgilisi gözleri önünde öldürülse bile tek damla gözyaşı dökmezler” diyerek anlatmıştır.⁴¹

2.2.1.1.2. MORFİN

Görünümü kınaya benzer. Rengi beyaz, sarı veya kahverengi tonlarında olabilir. Kokusu afyona benzer. Ham afyon topağının içine bakılınca morfin damlacıkları fark edilir. Asıl uyuşturucu bu morfindir. Sıvı halinde kol ve bacadan enjekte edilerek kullanılır. Afyondan elde edilir.⁴²

Afyonun içerisinde 25’e yakın alkaloid denilen zehir vardır. Bunlar arasında en tanınanı morfindir.⁴³

³⁸ BOOTH, 6.

³⁹ Yeşilay Dergisi. S.723, Şubat 1994, s.22.- Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi; “Uyuşturucu Salgını ve Tedbirleri”, M.E Basımevi, İstanbul 1986, s. 81

⁴⁰ Ankara Cebeci Lions Kulübü; s.12.

⁴¹ Güven H., “Gençlerde Bağımlılık, gençlik ve Uyuşturucu madde Alishkanlığı”, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri genel Müdürlüğü Ankara 1987, s.46-47

⁴² GÜNAY, 102. - ERGEN, 30.

⁴³ Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi; s.81.- Yeşilay dergisi; S.723,Şubat 1994, s.22

Saf Morfin, beyaz, billuri bir tozdur. Suda erir. Çabuk alışkanlık yapar. Ağrı kesici ve uyuşturucu olarak tıp alanında kullanılır.⁴⁴

Morfin kelimesi, Grek Mitolojisinde uyku tanrısı manasına gelen MORPHEUS isminden gelmektedir. Morfin 1805 yılında Hannover’li bir eczacı olan FREDERİC SERTURNER tarafından afyondan ayrıştırılmıştır. Fakat uyuşturucu olarak kullanımı bu asrın sonlarında başlamıştır. Bilhassa Amerika’da iç savaş esnasında yaygın hale gelmiştir.⁴⁵

Morfin haşhaş bitkisinin sütünden elde edilen afyondan çeşitli kimyasal yöntemlerle elde edilir. Ağrı kesicilerden olan bir uyuşturucu maddedir. Parlak, kristalize toz halinde veya tebeşir tozu kireç görünümünde, beyazdan koyu kahverengiye kadar değişen renklerde (fildişi, Krem vs.) Kokusuz ve acı, kapsül, blok, tablet veya sıvı şekilde bulunabilir. Hayalperest, cevher, sert cevher, Amerikan kelebeği, matmazel emma, maymun gibi argo isimleri vardır. Morfin, tıpkı afyonda olduğu gibi başlangıçta ağrı keser yalancı neşe verir. Bazen bir kimse gerçekten hastadır, kendisine tedavi için morfin yapılır. Bu ilacın etkisinde kalır. Hastalığı geçse bile morfin kullanmak ister ve böylece de alışır. Bazen de merak ederek, morfin kullanan arkadaşlarının ikramını kabul eder ya da kötü niyetli kişilerin tuzağına düşer. Morfinmanların çoğunlukla tıp dalında çalışanlar olması ilginçtir. Morfin iğnesinden sonra, ağrı ve sızı var ise bunlar geçer. İçinde bulunulan korku endişe veya ruh sıkıntıları gider. Yalancı bir keyif hali başlar. Fakat bu keyifli hali asla uzun sürmez, ağrılar, sızılar, bet benlik, ruh sıkıntıları eskisinden daha fazla olarak yeniden ortaya çıkar. Uyuşukluk, sersemlik, halsizlik, uyuklama hali başlar. İnsan bir şey düşünemez. Vücudu kırgın ve sanki dövülmüş gibi yorgundur. Hareket etmeye takati yoktur. Kalp çarpar, soğuk terler başlar, el ayak buz gibi kesilir. Ağzı kurur. Mahsalları ve belinde şiddetli ağrılar olur. Takatsızlık ve bitkinlik kendisini perişan eder. Ölecek gibi bir heyecan ve korku içinde çırpınmakta, artık morfinsiz hiçbir şey yapamamaktadır. Bütün bunlardan kurtuluş için çareyi yeniden kullanmakta arar. Morfin bulamazsa kriz geçirmeye başlar.⁴⁶

2.2.1.1.3. EROİN

Eroin nişasta görünümünde, beyaz, parlak, kokusuz, acı tat da ve kristalize bir tozdur. Karakteristik tarafı hafifliğinde olup suda ve alkolde erir. Tıpta klor hidrat olarak kullanılır. Saf olan eroin renksiz, pudra halinde bir toz olup çok incedir. Cilt üzerine sürüldüğü zaman kaybolur. Yasadışı yollarla elde edilen eroin saf olarak satılmaz, içine satıcıların katkı dedikleri nişasta, pirinç unu, tebeşir ya da kireç tozu, şeker tozu gibi maddeler karıştırılarak küçük paketler biçiminde satılır. Amerika Birleşik Devletleri’nde yasa dışı satılan eroine süt şekeri ve kuni de katılmaktadır.⁴⁷

Avrupa’da üretilen eroin ağırlıklı olarak yasa dışı afyon arzında dünya lideri konumunu sürdüren ve 2005’te toplam yasadışı afyon üretiminin %89 unu karşılayan Afganistan’da daha sonra da Myanmar’ da (%7) imal edilmektedir. Toplam yasadışı afyon üretimi, Afganistan’daki Taliban rejimi tarafından uygulanan bir haşhaş tarımı yasağının dramatik ama kısa ömürlü bir düşüşe yol açtığı, 2001 haricinde, 1999 ve 2004 arasında göreceli

⁴⁴ KURT, 11.

⁴⁵ Kaçakçılık ve Organize Suçlar Müdürlüğü 2001 Ankara s. 135

⁴⁶ <http://www.kirklareli.pol.tr-Uyuşturucu.asp>,

⁴⁷ BAYÜLKEM, F., “Uyuşturucu ve keyif verici zehirlerin zararları, korunma ve tedavi çareleri.” 1968,Ankara: Gürsoy Basımevi. s.44

olarak sabit kalmıştır; 2005'te 4.670 ton üretildiği tahmin edilmekte olup 2004 oranla %4 lük bir düşüş anlamına gelmektedir. (CND 2006). Tüm dünyadaki potansiyel eroin üretiminin 2005'te 472 ton olduğu tahmin edilmekteydi. 2004'te ise 495 ton. (UNODC, 2006). Bu tarihlerin Her On Kilogram Afyon Sakızından bir kg eroin elde edildiği yönündeki tahminden yola çıkarak yapıldığı düşünüldüğünde ve aşağıdaki verilerle birlikte bir değerlendirme yapılması durumunda Afganistan'ın pazar payındaki artış dikkat çekicidir. 2006 yılı verilerine bakıldığında tahmini Afganistan kaynaklı eroin üretimi 600 tondan biraz fazla olduğu görülmektedir. 2004 yılında, tüm dünyada 210 ton afyon (veya 21 Ton Eroin dengi) 39.3 ton morfin ve 59.2 ton eroin ele geçirilmiştir. Asya (%50) ve Avrupa (%40) tüm dünyada en büyük miktarlarda eroin ele geçirilen yerler olmaya devam etmiştir. Avrupa'nın bundaki payı, büyük ölçüde Güneydoğu Avrupa ülkelerindeki (Türkiye) ele geçirme vakalarının artmasının (Batı ve Orta Avrupa'da yakalanan miktarı ilk kez geçmiştir.) bir sonucu olarak artmaktadır. (CND, 2006) 2004'te, tahmini 46.000 ele geçirme, rapor eden ülkelerde 19 ton civarında eroine el konulmasıyla sonuçlanmıştır. En büyük ele geçirme sayısını bildirmeye devam eden Birleşik Krallığın arkasında Alman' ya ve İtalya girerken Türkiye, 2004'te yakalanan toplam miktarın neredeyse yarısına karşılık gelen en büyük miktarları ele geçirmiştir. (ardından İtalya ve Birleşik Krallık gelmektedir). 1999-2004 döneminde eroin ele geçirme vakalarında iniş çıkışlar yaşanmış ve rapordan ülkelere elde edilen verilere dayanarak 2002-2003'te gözlemlenen düşüşün 2004'te bir artışın izlendiği görülmüştür. 5 yıllık 1999-2004 döneminde ele geçirilen toplam miktarlar sürekli artarak, özellikle Türkiye'de ele geçirilen eroin miktarı 2004'te önceki yılın neredeyse 2 katı olduğundan 2004'te rekor bir seviyeye ulaşmıştır.⁴⁸

Bu rekor toplam yakalama miktarına rağmen arz miktarı ile arasındaki farkın muazzam olduğu görülmektedir. Tüm dünya üretimi ile yakalaması karşılaştırıldığında 600 tonluk miktarın üzerindeki küsuratın ancak yakalanabildiği görülmektedir. Elbette ki bu hesaplamalar yapılırken toplam üretim olarak değerlendirilen miktarın, en saf hali ile değerlendirme biçimin alındığı yakalama istatistiklerinin ise genel olarak içerdiği katkılar birlikte hesaplandığı da gözden kaçırılmaması gereken bir husustur.

Uluslararası boyutlarda değerlendirildiğinde, dünya genelinde yasadışı uyuşturucu kullanan yaklaşık 200.000.000 kişiden 10.000.000 (on milyon) kişinin eroin kullandığı tahmin edilmektedir. Sadece eroin kullanıcıları dikkate alındığında, bir eroin bağımlısı günde ortalama 1,5 gram kullanıma hazır katkılandırılmış eroin kullandığı kabul edilirse dünya genelinde günde 15 ton eroin, yıllık ise dünya pazarlarına sunulan 5475 ton civarında eroin miktarından söz etmek gerekmektedir. İyimser bir rakamla günde ortalama 1gram kullanıma hazır katkılandırılmış eroin tüketildiğinin kabul edilmesi halinde ise dünya genelinde günde 10 ton eroin, yıllık ise dünya pazarına sunulan yaklaşık 3650 ton eroin miktarı ile karşılaşılmaktadır. Komplike bir istatistik hesaplamasına gerek kalmaksızın tahmini üretim miktarı üzerinden elde edilebilecek yaklaşık uyuşturucu miktarının ulaşabileceği boyut, bağlantılı olarak elde edilen yasadışı maddi gelir ve bu gelirin kullanıldığı yatırım alanları, terörizm, organizasyonların mevcut faaliyetlerin devamı gibi ancak mücadeleci birimlerce gerçekleştirilebilecek uluslararası işbirliği çerçevesin de, arz ve talep arasındaki "dengeli yaklaşım" metotları ile üstesinden gelebilecek bir seviyededir.⁴⁹

⁴⁸ EMCDDA "2006 Yıllık raporu" s.48

⁴⁹ Emniyet Genel Müdürlüğü - Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2003 s. 48,49

Dünya üzerindeki afyon üretiminin %90'ından fazlasını elinde bulunduran Afganistan'daki ekim alanları ve potansiyel afyon üretim miktarı ile ilgili bazı veriler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5: Afganistan Afyon Sakızı Üretim Rekoltesi (1994-2006) (Hektar):

1994: 71.000, 1995: 54.000, 1996: 57.000, 1997: 58.000, 1998:64.000, 1999: 91.000
2000: 82.000, 2001: 8.000, 2002: 74.000, 2003:80.000, 2004: 131.000,
2005: 104.000 2006:165.000,

Eroin afyonun içinde bulunan alkaloidlerden bir tanesidir. Baz Morfinin asetik asit ile birlikte ısıtılması ve diğer kimyasal işlemlerden sonra oluşur. Bileşiminde asetik asit olduğu için eroin normalde sirke gibi kokar. Fakat bunu tespit etmek için, her halükarda, uyuşturucu maddenin koklanması çok Zararlı bir davranıştır. Gevher, süprüntü, beyaz cevher, şey, kar, sır, oğlan gibi argo isimleri vardır. Eroin, beyaz, gri, koyu gri, kahverengimsi gri, fildişi, kahverengi renklerde ve toz şeker gibi küçük kristaller halinde veya un gibi toz halinde olabilir. Bu renk farklılıklar içerisinde bulunan katkı maddelerinin miktarına göre değişir. Bir doz eroinde (normalde 100 mg) %10 eroin ve %90 şeker, nişasta, süttozu, parasetomal, kinin, vb. katkı maddeleri bulunur. Eroin, uyuşturucu maddelerin en kuvvetlisi ve dolayısıyla da en tehlikelidir. Morfinden 2 ila 10 defa daha kuvvetlidir. Eroin bilinen uyuşturucu maddelerin en fazla ve çabuk alışkanlık meydan getirenidir. Ufak bir iki deneme kişiye eroin kurbanları arasına almayı kâfi gelir. Eroin kullanmaya alışmış kimse 6-8 saatte bir muhakkak bu zehri almak mecburiyetindedir. Aksi takdirde çok ağır kriz halleri baş gösterir. Eroin çoğunlukla buruna enfiye gibi çekilerek alınır. Ayrıca bir sigaranın yanan ucu toz halindeki eroine daldırılır. Eroinin yere düşmemesi için baş hafif geriye çekilir ve içilir. Bundan başka alüminyumlu kâğıt üzerindeki eroinin alttan yakılarak çıkan dumanları da teneffüs edilebilir. Zamanla yeterli para bulamayan bağımlı daha az miktarda daha çok etkiye ulaşabilmek için eroini damardan enjekte ederek almaya başlar. Eroinin içine çeşitli maddeler katılarak salığı bozulmakta, bazen dozaj çok düşmektedir. Saflığı bozulan eroin, müptela tarafından arzu edilen canlılık hissini ancak damardan enjeksiyon yoluyla alındığı zaman sağlar. Ancak eroin müptelalarının sokaktan satın aldıkları eroin, alışageldikleri yüzdeli eroinden daha fazla eroin ihtiva ettiği zaman ölümler meydana gelmektedir. Eroini kullanan bir kimsedeki zehirlenme belirtileri morfin kullananlardakine benzemektedir. Fakat bu morfinin tesirinden çok daha şiddet ve kısa zamanda ortaya çıkmaktadır. Çünkü eroin morfine nazaran ortalama 5 misli daha kuvvetli bir zehirdir. Eroine iyice alışan ve kriz devresine giren bir eroinman, artık ilk günlerde tatmakta olduğu yalancı keyif halini de bulamaz olur. Artık onun eroin kullanması yalnız fena tesirinden kurtulmak ve bir nebze rahat edebilmek içindir. Eroin kullananlarda morfinde olduğu gibi terler, çarpıntı başlar, vücudu kırılır, Diz, bel ve başında şiddetli ağrılar başlar, iştahı kapanır çalışma gücünü kaybeder. Büyük bir üzüntü ve keder duyguları içinde yatağa düşer. Renkleri uçuk, ağızları kuru, nefesleri kesiktir. Dalgın bir haldedirler, dünya ile alakaları kalmamıştır, gözlerindeki canlılık alametleri kaybolmuştur. Yaşayan bir ölüden farksızdırlar ve bu halden kurtulabilmek için yeniden eroin kullanmak mecburiyeti duyarlar.⁵⁰

Toplum tarafından dışlanmaktan korkan bağımlı, enjektör izleri belli olmasın diye ağız içi enjeksiyonunu bile kullanır.

⁵⁰ Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, "Uyuşturucu Madde Olayları Genel Değerlendirilmesi", EGM Basım Evi, 1994, s.10

Eroinin elde edilmesinde kullanılan en önemli madde “Asetik Anhidrit” dir. Bu madde kuvvetli kokusu olan renksiz bir sıvıdır. Asetik Anhidrit sanayi alanında suni ipek, aspirin, bazı reçine ve verniklerin yapımında kullanılır. Bir kilo eroin elde edebilmek için 2 kilo asetik anhidrit gerekmektedir. Ülkemizde ele geçirilen eroin için saflık oranı %60 civarındadır. Mükemmel laboratuvarlarda %100 saflıkta eroin elde edilebildiği tespit edilebilmiştir. Buna Güney doğu Asya Ülkelerinde üretilenler gösterilebilir. Genellikle perakende kullanım amaçlı sokakta satılan eroin saf nitelikte olmamaktadır. İçine nişasta, pirinç unu, tebeşir tozu, aspirin, prokain, benzeri katkı maddeleri ilave edilerek eroinin saflığı düşürülebilmektedir. Sokakta satılan eroinin saflık derecesi %5-15 aralığında bulunduğu gözlemlenmektedir.⁵¹

Tablo 6: TÜRKİYE’DE YAKALANAN EROİN MİKTARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI

	2003 yılı	2004 Yılı	2005 Yılı	2006 Yılı
Eroin (Kg)	4705	8847	8172.76	10311.94

Türkiye, afyon kökenli uyuşturucularda transit bir ülkedir. Dünya afyon üretiminin %92’sini karşılayan Afganistan ile Avrupa’yı birbirine bağlayan en kısa güzergâh üzerinde bulunan Türkiye, dünya eroin yakalanmasının %14 lük dilimini gerçekleştirmektedir. Türkiye’ye giren afyon ve türevi maddelerinin daha çok İran’a sınır komşusu olan Hakkâri, Van ve Ağrı illerinden kuryeler vasıtasıyla ve genellikle tali / dağ yolları kullanılarak, Türkiye’nin İran sınırına yakın köylerine getirildiği ve mücadeleci birimlerce bu yönde çalışmaların arttırıldığı bilinmektedir.

2006 yılında afyon kaçakçılığı olaylarında büyük oranda (%66,3) kargo yönteminin kullanıldığı, bunun yanında kamyon ve tır gibi aranması zor araçlarda zula yapmak suretiyle yapıldığı görülmektedir.⁵²

2.2.1.1.4. KODEİN

Kimyasal adı metil morfin olan kodein, genellikle morfinin kimyasal süreçlerden geçirilmesi ile elde edilir. Afyondan %0,3-3 oranında bulunur ve afyondan da elde edilebilir.⁵³

Kodein, haşhaş kozası ve afyonda mevcuttur. Tıp alanında kullanılan kodein genellikle morfinden kimyasal süreçlerle edilmektedir. Afyonda 0,5 oranında bulunur. Kodein kelimesi yunanca “ haşhaş başı” demektir. Beyaz renkli kokusuz acımsı tattadır.⁵⁴

Ağızdan, makattan ya da enjeksiyon yolu ile tablet veya toz biçimde kullanılır. Etkili bir öksürük giderici ve ağrı kesicidir. Ancak ağrı kesici etkisi onda biri kadardır. Bağımlılık oluşturması için uzun süre ve çok miktarda kullanılması gerekir; ender olarak iptila yapar.⁵⁵

⁵¹ Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele, 2001 Ankara s. 136

⁵² 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 69

⁵³ Meydan Larousse, c.7,s.377

⁵⁴ Kaçakçılık ve organize Suçlar 2001 Ankara s. 137 s. 18

⁵⁵ Güngör, Ş., - Kınacı A., “Uyuşturucu ve psikotrop maddeler ile ilgili suçlar”, Ankara,2001, Yetkin Yayıncılık, s. 54

2.2.1.2. SENTETİK UYUŞTURUCULAR

Bu maddeler, morfin yerine geçen sentetik maddelerdir. Bunlar normal olarak beyaz tabletler şeklinde hazırlanır. Fakat bazen üzerine çeşitli renklerde tabakalar geçirilir. Tıbbi amaçlar için imal edilen sentetik uyuşturucuların mutlak surette hekim kontrolünde kullanılması gerekmektedir.⁵⁶

2.2.1.2.1 BARBİTÜRATLAR

Merkezi sinir sistemini etkileyerek yatıştırıcı etki gösteren barbitüratlar, değişik renk, hacim ve şekillerde, kapsül veya tablet olarak üretilirler. Bunlar doktor tarafından kişiyi sakinleştirmek veya uykuya daldırmak üzere verilen ilaçlardır. Alkolle alındığında ölüme sebebiyet verirler. Suiistimalleri en çok yapılanlar, sarı kapsüller halinde imal edilen “Pentobartibal Sodyum” ile mavi kapsüller halinde imal edilen “Amobartibal Sodyum” ve “Secobartibal Sodyum”dur. Genellikle ağız yoluyla alınır. Alındıktan sonra süratle absorbe edilirler ve vücuda yaygın bir şekilde dağılırlar. Emzikli kadınlarda süte kolay geçer. Küçük dozlarda alınması halinde etrafa karşı hafif bir aldırmaçlık gelişir. Zihinsel fonksiyonlar yavaşlar, gerginlik azalır. Uzun zaman kullanıldıklarında, maddeye karşı tolerans gelişir. Maddenin bırakılmasından sonra uykusuzluk, iştahsızlık, bulantı, titreme, adale seğirmeleri gibi belirtiler ortaya çıkar.⁵⁷

Barbitüratlar 300 mg alındığında derin bir uyku hali yarattıkları ve bu uyku halinin 4-8 saat arasında sürdüğü, 1 gram alındığında ölüme sebebiyet verdiği sanılmaktadır. Ayrıca barbitüratlar alkolle alındığında ölüme sebebiyet verebilmektedir. Genellikle yutarak alınırlar ancak suda eriterek deri altına zerk etmek ve eroin karıştırarak sigara gibi içenler de vardır.⁵⁸

2.2.1.2.2. TRANKİLİZANLAR

İnsanları sakinleştirmek ve kullanımı uykulu hale getirmeksizin veya akli ve fiziki uyanıklığını azaltmaksızın endişelerini gidermek üzere kullanırlar. Reçeteye satılmaktadır. Bunların en çok suiistimal edilenleri ve sık rastlanılanları Meprobamate, Chlordiavepoxide ve Diazepamlardır.⁵⁹ Maddenin yüksek dozlarda kullanılması halinde uyuklama, ataksi, ağız kuruluğu ve ağır vakalarda solunum depresyonu ve koma görülür.

2.2.1.2.3. SEDATİFLER

Akli-zihni aktiviteyi ve uyanıklığı yatıştıran ancak barbitüratlar gibi uykulu hal alınmasını önleyen sentetiklerdir. Bağımlılar ilk önceleri kendilerini cesur ve iyi hissetseler de sonrasında kendilerini yalnız ve çevresinde kaybolmuş hissederler. Yarım saat içerisinde etkisini gösterir ve 8-18 saat kadar sürer.⁶⁰

⁵⁶ KOM 2001, 137.

⁵⁷ ÖZDEN S.Y., “Uyuşturucu Madde Bağımlılığı”, İstanbul, 1992, Nobel Tıp Kitap Evleri, S.87-92 s. 19

⁵⁸ KOM 2001, 19.

⁵⁹ <http://www.gumruk.gov.tr>, s 20

⁶⁰ KOM 2001, 140.

2.2.2. MERKEZİ SİNİR SİSTEMİNİ UYARANLAR (STİMÜLANLAR)

2.2.2.1. TABİİ UYARANLAR

2.2.2.1.1. KOKA YAPRAĞI

Bu bitki nemli ve sıcak iklimleri sevdiği için Orta ve Güney Amerika ülkelerinde, çoğunlukla Peru, Bolivya, Brezilya ve Kolombiya’ da yetişmektedir. Boyu 1,5 metre olup, yaprakları düzgün ve ovaldir. Güney Amerika’da yaşayan Kızılderililer tarafından uyarıcı olarak ve açlık duygusunu azaltmak için yanaklarda tütün lokması şeklinde çiğnendiği bilinmektedir. Koka bitki örtüsünün %60’ı Bolivya, %30’u Peru, %10’u da Kolombiya’da bulunmaktadır.⁶¹

1 hektarı 20 hektar kahveye eş değer gelir getirmektedir. Bitkinin yaprakları drog olarak kullanılmaktadır. Yılda 3-4 kez yaprakları toplanır, güneşte veya suni ısı ile kurutulup çuvallara konur. Drog yaşlı bitkilerden elde edilirse alkaloid miktarı çok az olur. Koka yaprağının alt yüzünde, yaprak içi karakteristik olan, orta damarına paralel 2 çizgi bulunur.⁶²

2.2.2.1.2. KOKAİN

Kokain, Güney Amerika yerlileri tarafından enerji verici, çalışma gücünü artırıcı, açlık hissini azaltıcı ve keyif verici etkileri için çiğnenmiş, M.Ö. 2005’ten beri bilinen koka yapraklarından 1860 yılında izole edilmiş, 1984-1905 yılları arasında lokal anestezi olarak kullanılmıştır. 20. yüzyıl başlarında, alkol de içeren “ mariani’nin Koka Şarabı” ve “Fransız Koka Şarabı” sanatçılar arasında oldukça popülerdi. “Coca – Cola” da önceleri koka ekstresi içermekteydi, ancak 1906 yılında gıda ve ilaçlarla ilgili olarak Amerika Birleşik Devletleri’nde yürürlüğe giren bir kanun uyarınca terkibinden çıkartılmıştır.⁶³

Rengi beyaz ve parlaktır. Tadı acı olup kokusuz bir tozdur. Koka bitkisinin yapraklarından elde edilir. Erytroxylon Coca denilen ve daha çok Güney Amerika ile Java’da yetişen bir bitki kokainin kaynağıdır.⁶⁴ Suda ve alkolde eriyen beyaz bir tozdur.⁶⁵

Kokain ilk kez 1859 da Nieman tarafından izole edilmiş ve Koller tarafından oftalmolojide lokal anestezik olarak kullanılmıştır. 30-35 derecede erir.

Kokain, koka yaprağının başlıca alkaloididir ve kimyasal usulle ile elde edilir. Baz kokain, beyaz kristalize bir tozdur. Bu madde hidroklorik asitle işleme tabi tutularak sonuç elde edilmektedir. Yaklaşık 300 kg koka yaprağından ½ kg kokain elde edilmektedir. Bu madde genellikle asit borik veya sodyum bikarbonat gibi beyaz toz halinde maddelerle karıştırılarak saflığı azaltılmaktadır.⁶⁶

⁶¹ KOM Kaçakçılık ve Organize Suçlar 2001 Ankara s. 140

⁶² SÜTPINAR N. ; “*Bitkisel Uyuşturucular ve Uyarıcılar*” , s. 80

⁶³ BAKTIR, G.; *İlaç ve Madde Bağımlılığı*, s.92

⁶⁴ GÜNAY, 101.

⁶⁵ ERGEN, 131.

⁶⁶ KOM Kaçakçılık ve Organize Suçlar 2001 Ankara s.140

Kokain alışkanlığına yakalanmış kişilerin tedavisi mümkün olup, diğer zehirlerden farklı olarak birden zehri kesmek ölüm meydan getirmmez. Bu nedenle hastanın tecrit edilmesi ve kokainin kesilmesi suretiyle iyileşme sağlanır.⁶⁷

Tablo 7: TÜRKİYE’DE YAKALANAN KOKAİN MİKTARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI

	2004 Yılı	2005 Yılı	2006 Yılı
KOKAİN (Kg)	125	81	77

2.2.2.1.3. CRACK

Kokainin daha ucuz fakat daha tehlikeli bir türevidir. İçinde eter ve aseton bulunan ağır bir zehirdir. Toz veya sıvı halinde, kesme şeker görünümünde, beyaz veya krem renginde bulunur. Eroin ve kokainden en az üç misli bağımlılık yapan bir maddedir. Crack burun yoluyla ya da sigara şeklinde içilerek alınır. Kullanımıyla birlikte kısa sürede paranoyak belirtiler ortaya çıkar. Şiddetli ağrı, sarhoşluk, algılamada düşüklük, kalp atışlarının artması ve düzensizleşmesi, titreme, nefes darlığı, hayal görme, ağır sinirlilik ve organizmada büyük tahribat kaçınılmaz sonuçlardır.⁶⁸

2.2.2.2. SENTETİK UYARANLAR

2.2.2.2.1. AMFETAMİNLER

Merkezi sinir sistemine stimulan (uyarıcı) etki yapan maddelerin başında amfetaminler gelir. Uyuşturucu madde kapsamında olmayan amfetaminler; narkolepsi denilen uyuma hastalığının tedavisinde, şişman kimselerde iştahın azaltılması için, hiperaktif çocukların tedavisinde, bazı epilepsi türleri ile Parkinson hastalığında yardımcı ilaç olarak ve merkezi sinir sistemi deprese eden ilaç zehirlenmelerinde analeplik olarak kullanılır. Amfetaminler genelde ağızdan, bazen de enjeksiyon yoluyla kullanılır.⁶⁹

Amfetaminler fazla alındığında baş dönmesi, huzursuzluk, çok konuşma, iştahsızlık, panik durumu görülür. Doz çok fazla ise adale krampları, karın ağrısı, titreme, bilinç bulanıklığı, koma ve ölüm meydana gelebilir. Bitkinlik, çöküntü, korkulu rüyalar, aşırı uyku isteği, ilaca alışanların ilacı bulamadıkları veya az aldıkları zaman ortaya çıkan belirtilerdir.

2.2.2.2.2. CAPTAGON

Önceleri Almanya’da yasal olarak üretilen bu maddenin üretimi, suiistimalinin artması üzerine durdurulmuştur. Üretimin durdurulmuş olması ile birlikte yasal olmayan yollardan, yüksek kazanç elde etmek için çeşitli ülkelerden kaçak olarak üretilmeye başlanmıştır. Piyasaya captagone ticari adıyla sürülen ve etken madde olarak fenetylline içeren bu uyuşturucunun özellikle Arap ülkelerinde kullanımı yaygındır.

⁶⁷ KURT, 28.

⁶⁸ KAPTANAĞASI, S., “Uyuşturucu Gerçeği, Tanıtım, Etkinlik, Sonuçlar ve Tedbirler”, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Genel Merkezi, s.25

⁶⁹ Rasyonel Tedavi Yönünden Tıbbi Farmokoloji, Cilt 1,4.Baskı, Ankara,1987,s.430

Captagone üretiminde tespit edilen iki aşama vardır. Birincisi fenetylline maddesinin imal edildiği kimyasal aşama, ikincisi ise elde edilen etken maddenin tablete dönüştürülmesi olan fiziksel aşamadır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki yasadışı yollardan captagone üretimi yapan şahıslar, daha fazla uzmanlık, zaman ve laboratuvar malzemesi gerektirdiğinden, fenetylline maddesinin doğrudan temin edip, ikinci aşama olan ve çok uzmanlık gerektirmeyen fiziksel aşama devresinden itibaren üretime geçmektedirler.⁷⁰

2.2.2.2.3. EXTACY

Merkezi sinir sistemini uyaran amfetamin türevi, halüsinasyonlara da sebep olabilen sentetik bir uyuşturucudur. Tablet, kapsül, toz veya sıvı şeklindedir. İlk olarak Çeçe sineği gibi böcekler soktuğunda insanları uyku halinden kurtarmak için 1912 yılında üretildiği bilinen extacy uyuşturucu olarak ilk defa 1985 yılında Hollanda'da rapor edilmiştir. Kullanımı 1980'li yıllarda kısmen genç insanlar arasında ev müzik kültürünün yaygınlaşması ile birlikte hızlı bir yükselişe geçmiştir.

Bu tip maddelerin suiistimalinin riziko bilinci gayet düşüktür. Ağızdan kullanımı tehlikesiz algılanmaktadır. Ancak sağlık uzmanları bu maddelerin merkezi sinir sistemine ve vücuda olan ciddi zararlarını sürekli olarak bildirmektedir. Riziko bilincinin düşük olmasından kastedilen, hastalanıldığında kullanılan haplar gibi kullanımının kolay ve risksiz zannedilmesidir. Diğer bütün uyuşturucu maddelerde olduğu gibi extacy'nin sağlık riski sadece bu maddenin farmakolojik özelliklerine değil, kullanım grubun doğasına ve kullanılma şartlarına da bağlıdır.

Moda uyuşturucular olarak bilinen bu tip sentetik maddelerin üretilmesi, genelde var olan etkin maddenin özel muameleler ve kimyasal yöntemlerle moleküler anlamda değişiklik yapılması neticesinde ve bir takım ara maddelerde katılmasıyla yapılmaktadır.⁷¹

Tablo 8: YAKALANAN EXTACY MİKTARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI⁷²

	2004 Yılı	2005 Yılı	2006 Yılı
EXTACY (TABLET)	845390	1748799	1592200

Dünyada, extacy üreticisi en önemli iki ülke Hollanda ve Belçika'dır. Türkiye extacy sorunu ile 1990'lı yılların sonlarında tanışmıştır. 2005 yılına kadar da extacy yakalanmalarında ciddi bir artış göze çarpmaktadır.⁷³

Türkiye'de 2005 yılında extacy yakalanması 50 ilde gerçekleştirilirken, 2006 yılında bu illerin sayısı 65'e çıkmıştır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı yapan organizasyonların, Batı Avrupa ülkelerine götürmüş oldukları eroin maddesi karşılığında, bu ülkelerden para yerine sentetik uyuşturucu madde takası yaparak Türkiye'ye getirildiği şeklinde istihbari bilgiler bulunmakta ve benzer yakalamalar görülmektedir. Bu gerçek AB Ülkelerinin Türkiye ile olan istihbarat değişiminde, sentetik uyuşturucu madde olaylarına daha da önem vermeleri zorunlu hale getirmektedir.⁷⁴

⁷⁰ KOM Kaçakçılık ve Organize Suçlar 2001 Ankara, 142

⁷¹ KOM Kaçakçılık ve Organize Suçlar 2001 Ankara, 143

⁷² 2006 Yılı Türkiye Raporu. Ankara 2006, 70-71.

⁷³ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 71

⁷⁴ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 71

2.2.2.3. HALİSİNOJENLER (HAYAL GÖSTERENLER)

2.2.2.3.1 ESRAR

Genelde toz halinde ve kına görünümündedir. Dişi Hint kenevirinden elde edilir. Toz esrar selafon veya naylon içinde ısıtılıp sıkıştırılmak suretiyle plaka esrar elde edilir. İlkel olarak hint kenevirinin reçineli yaprakları kurutulur, ovulur ve toz haline getirildikten sonra elekten geçirilir, bu esrardır.

Esrar tozu burna çekilerek ya da sigara, pipo, nargile içine konarak içilmek sureti ile kullanılır. Genelde kolay ve pratik olduğu için sigara tütünü içine karıştırılıp sigara ile içilmektedir.⁷⁵

Esrar hem antik hem modern çağın uyuşturucu maddesidir.

Cannabis satıva (Kendir, Kenevir, Hint Keneviri, Gonca, Deli Gonca, Kınnap otu, Esrar otu) bitkisinin dişi çiçekli dal uçları Herba Cannabis Drogunu verir. Bitki, çiçekler tamamen açtıktan sonra dibinden kesilir ve dişi çiçek durumları elle ufalanabilir hale gelinceye kadar yerde 3 – 4 gün kurutulur. Elle veya bir süpürge yardımıyla bitkinin diğer kısımlarından ayrılır. Ufalani ve ince elekte elenir. Elde edilen ince toz ya avuç sıcaklığında yoğrularak ya da hafifçe ısıtılarak yumuşatılır, çubuk veya plaka haline getirilerek esrar elde edilir. Bitki başına, 1. kalite sayılan ve ilk elemenden elde edilen “Sıyırma” olarak isimlendirilen bu tip esrar için verim genellikle 3.5 gramdır. Meşin ceket veya meşin parçasıyla toplanıp meşinden sıyırma yoluyla elde edilebilir.

Esrar insanlarda fiziksel ve psikolojik değişime sebebiyet verir. Sigara ile içilen esrar dumanı birkaç dakika içinde etkisini gösterir. Nabız sayısında artma, kan basıncı yüksekliği, ağız ve boğaz kuruluğu, kusma bulantı, göz bebeklerinde büyüme artar. Vücuda uyuşukluk yayılır, hayal gücü yükselir, zaman, mesafe ve sürat ölçüsü kaybolur. Çok yüksek dozda ölüm korkusu ve vücutta bozukluklar görülür.⁷⁶

Tablo 9: YAKALANAN ESRAR MİKTARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI⁷⁷

	2003 Yılı	2004 yılı	2005 Yılı	2006 Yılı
Esrar Kg	7823	9382	13719.9	24884.3

Grafikte esrar maddesi yakalanmalarının yıllara göre düzenli şekilde artmakta olduğu görülmektedir. Esrar, Türkiye’de en fazla kullanıcı kitlesi olan uyuşturucu maddedir. Kenevir bitkisinin yetişme şartları olarak seçici bir bitki olmaması Türkiye’de de yetişmesine olanak vermektedir. Bunun yanında, Türkiye’ye Lübnan, Arnavutluk ve Afganistan kaynaklı esrar maddesi girişleri olduğu yapılan operasyonlarla görülmüştür.⁷⁸

⁷⁵ GÜNAY, 104.

⁷⁶ DÖNMEZER, 317.

⁷⁷ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 68

⁷⁸ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, 68

2.2.2.3.2. MARIHUANA

Marihuana, kenevir bitkisinin yaprak ve çiçeklerinin kurutulmasıyla elde edilen, zihni ve vücudu etkileyen kuvvetli bir uyuşturucu maddedir. Marihuana kullanımının yaygınlaşmasının en önemli sebepleri vücuda etkilerinin küçümsenmesi ve kolay temin edilebilmesindedir. Marihuana içerisinde bulunan kimyasal maddeler vücudun birçok organı tarafından absorbe edilir ve vücuttan elimine edilmesi bir ayı bulabilir. Beyinde uzun veya kısa süreli hafıza kaybı, cisimlerin hareketliliğini takip edememe, görme bozukluğu gibi tesirleri vardır. Solunum bozukluğu ve akciğer kanserine yol açabilir. Erkeklerde sperm sayısı ve hareketliliğinin azalması, kadınlarda ise doğurganlık üzerinde olumsuz etkiler yapar.⁷⁹

2.2.2.3.3. MESKALİN

Eczacılık açısından ilginç kaktüslerden biri olan “ Lophophora Williamisi”, yuvarlak lopların birleşmesiyle oluşmuş etli, dikensi bir kaktüs olup Meksika'nın kuzeyinde yetişmektedir. 1973 yılında bu bitkiden 60 civarında alkaloid elde edilmiştir. Halüsinojenik özelliklerle sahip maddeler içerir. Başlıca aktif bileşik olan meskalin, ilk bilinen halüsinojenik bir maddedir.⁸⁰

Tablet, kapsül ve sıvı halde kullanılmaktadır. Kuvvetli acı bir tadı vardır. Etkisi 10 saatten fazla sürmektedir. Ülkemizde yaygın bir kullanım alanı bulunmamaktadır. Kullananların anlayış kabiliyeti hemen hemen yok olur. Duyu organlarını yanıltıcıdır.⁸¹

2.2.2.3.4. LSD

Ergot alkaloidlerinden elde edilen lijerzik asidin dietilamid türevi olan yarı sentetik bir maddedir.⁸² LSD' nin mikrogram gibi küçük miktarları bile etki sağlamaya yeterlidir. Bu madde ruhsal bağımlılık oluşturabilir; fiziksel bağımlılık ve yoksunluk belirtilerinin olmadığı kabul edilir. Ancak ruhsal ve toplumsal yıkım meydana getirir. Bu maddeyi kullananlarda olağanüstü algılar gelişir, gerçekle gerçekdışı karışır. Kişi hayaller görür, gördüğü hayalleri tutmak ister, onlarla konuşur. Bazılarında bu tablo pencereden düşme, trafik kazası yapma gibi durumlara neden olur. Bu rüya durumundaki kişi telkin altında kalarak suç işleyebilir. Genel görünüş ağır bir akıl hastalığı halidir. Bazen de kalıcı psikozlara neden olur. Kişiliği müsait olanlarda bir kez deneme bile yıllarca tedaviyi gerektirecek ruhsal bozukluklar bırakabilir. Uzun zaman kullananların genlerinde bozukluk yaptığı, hamile iken kullananların doğan çocuklarında sakatlıklar meydana getirdiği bazı araştırmalarda saptanmıştır.⁸³

⁷⁹ VARDARLI, T., “Kaçakçılık Mevzuatı” Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Muğla, 1998, s.21-22

⁸⁰ SÜTPINAR, 79.

⁸¹ TEKALAN,Ş.A., “Çağın Ölüm Tuzakları”, Altınburç yay. İzmir, 2006. s.212

⁸² Alp.O.K.; “Rasyonel Tedavi Yönünden Tıbbi Farmakoloji”, Cilt 1, Ankara, 1987, s.437

⁸³ Aydınalp, 25-26.

3. UYUŞTURUCU VEYA UYARACI MADDELER İLE İLGİLİ ULUSLARARASI ÇALIŞMALAR

Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin kullanılması, imal edilmesi, temin edilmesi ve satılmasının suç sayılması nedeniyle, dünyanın her yerinde uyuşturucu maddeler etrafında organize bir suçluluk hali oluşmuştur. Özellikle uluslararası ticaretin ve turizm hareketlerinin artması, ülkelerarası ulaşımın gelişmesi sonucu, uyuşturucu madde trafiğinin günden güne artan bir hızla yayılması, sosyal hayatta geniş tahribatlara yol açmıştır. Uyuşturucu zehirlerinin hammaddelerini denetlemek, bunların imal ve ticaretini bir şekilde bağlamak, devletlerin imkânlarını aşan Milletlerarası bir konu haline gelmiştir.⁸⁴ Bundan dolayı da uluslararası alanlarda mücadele kuruluşları kurulmuş ve anlaşmalar yapılarak işbirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Amaç, tüm insanlığın ortak çıkmazı olan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle mücadele etmedir.

3.1. ULUSLARARASI KURULUŞLAR VE İŞBİRLİĞİ

Türkiye, uyuşturucu kaynaklı suçların tüm toplumları ilgilendiren ve hiçbir ülkenin barışık olmadığı bir sorun olduğuna inanmakta ve politikasını bu anlayışla şekillendirmektedir. Bu itibarla uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı açısından hedef ülke olmamasına rağmen, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadelede aktif rol oynayarak bölgesel ve uluslararası işbirliğine katkı sağlamaktadır.

Türkiye, uyuşturucu madde kaçakçılığı kapsamında aşağıdaki uluslararası kurumlar ile etkin işbirliği faaliyetleri gerçekleştirmektedir.

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA), Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), Dünya Gümrük Örgütü (WCO), Gümrük Muhafaza Ağı (CEN) ve Bölgesel İstihbarat Bağlantı Ofisleri (RILO), Uluslararası Suç Önleme Merkezi, Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (UMK), Orta ve Yakın Doğu Yasadışı Uyuşturucu Trafiği ve İlgili Konular Alt Komisyonu (OYUTAK), Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile Mücadele Eden Ulusal Kuruluş Bölüm Başkanları (HONLEA) ve Suçun Önlenmesi ve Ceza Adalet Komisyonu (SÖCAK) gibi Birleşmiş Milletler bünyesinde faaliyet gösteren kuruluşlar ile Avrupa Konseyi, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı(KEİT), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI) ,Interpol, Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB), POMPİDOU Grubu, Uluslararası Uyuşturucu Önleme Konferansı (IDEC) ve EUROPOL gibi kuruluşlarla işbirliği faaliyetleri devam etmektedir.

Bu uluslararası kuruluşlar haricinde toplam 68 ülke ile Güvenlik ve İşbirliği metni imzalanmıştır.⁸⁵

---

⁸⁴ KURT, 6.

⁸⁵ 2006 Yılı Türkiye Raporu, 9.

3.2. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE

3.2.1. GENEL OLARAK

Dünya Devletleri, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle mücadele konusunda uluslararası işbirliğinin önemini algılamış ve bununla ilgili bir takım anlaşmalar imzalamışlardır.

Bu anlaşmaları sırasıyla; 1909 Şanghay Afyon Anlaşması, 23 Ocak 1912'de La Haye Afyon Sözleşmesi; 23 Temmuz 1931 Cenevre Afyon Sözleşmesi, 19 Kasım 1948'de Paris Sentetik Uyuşturucu Maddeler Protokolü, 23 Haziran 1953 New York Afyon Protokolü, Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 BM TEK Sözleşmesi, 1971'de Viyana'da imzalanan BM Psikotropik Maddelere Dair Sözleşme ve 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM'ler Sözleşmesi izlemiştir.⁸⁶

Uyuşturucu maddelere karşı alınan önlemler arasında yer alan, uluslararası anlaşmalar 20'inci Yüzyıl başında başlayıp, bugüne kadar gelmiştir. Tarihsel gelişim içinde yapılan anlaşmalar şunlardır:

ŞANGHAY AFYON ANLAŞMASI (1909)

1 Şubat 1909'da yapılan bu anlaşma, Çin'deki afyon üretimi ve tüketiminin artması ve diğer ülkelere (özellikle ABD) de sıçramasıyla oluşan tehlikelerin önlenmesi amaçlıdır. Yapılan toplantıya Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Avusturya, Macaristan, Çin, Fransa, İtalya, Hollanda, İngiltere, İtalya, İran, Japonya, Portekiz, Rusya, Siyam devletleri katıldılar. İlk uluslararası bir anlaşma olması yönünden önemli bir adım olmakla birlikte, alınan kararlar, bir dilek olmaktan ileriye gitmemiştir. Tavsiye niteliğinde önemli kararlar alınmıştır.

LA HAYE AFYON ANLAŞMASI (1912)

Şanghay toplantısının en önemli sonucu belki de, La Haye Afyon Anlaşmasının yapılmasına zemin hazırlamak olmuştur. 23 Ocak 1912'de imzalanan bu anlaşmaya Şanghay toplantısına katılan ülkeler katılmıştır.

La Haye Afyon Anlaşması, uyuşturucu maddeleri bilimsel olarak ele almış, taraf ülkelerin anlaşma doğrultusunda iç hukuklarında düzenlemeler yapmasını öngörmüştür. Ülkemiz de 14.1.1933 tarih ve 2108 Sayılı Yasa ile bu anlaşmayı kabul etmiştir. Bu anlaşma ile uyuşturucu maddeler sınıflandırılarak ayrı ayrı tarif edilmiş, uyuşturucuların imal, ithal ve ihracını kontrol etmeye yönelik kararlar alınmıştır.

---

⁸⁶ TOMUŞ, H.L., “*Uyuşturucu, uyarıcı ve hayal yaratıcı maddeler*” Ankara, 1990, Omaş Ofset, s. 9- KURT, 8-14.

LA HAYE AFYON KONFERANSI (1914)

Önceki, La Haye anlaşmasının yürürlüğe girmesinin kararlaştırıldığı konferanstır.

CENEVRE AFYON ANLAŞMASI (1925)

19 Şubat 1925'te imzalanan bu Anlaşmaya 37 ülke katılmıştır. 1912 La Haye Afyon Anlaşmasının hükümleri aynen kabul edilmekle birlikte, uyuşturucu maddelerin uluslararası ticaretinin, imal, ithal, ihracının kontrol altına alınmasını ve hukukî düzenlemeler yapılmasını öngörmektedir. Anlaşmada birçok uyuşturucu maddenin tanımı da yapılmıştır. Ayrıca anlaşmada daimî merkez komitesi de kurularak, üye devletlerden bilgi toplama, istatistik yapma ve anlaşmanın takibini yapma görevleri verilmiştir. 1925 yılında imzalanan Cenevre Afyon Anlaşması ile Lahey Anlaşmasının esasları ve tarifleri aynen kabul edilmekle birlikte, uyuşturucu maddelerin Uluslararası ticaretini kontrol altında bulunduracak etkili bir sistemin kurulması sağlanmıştır.

CENEVRE AFYON ANLAŞMASI (1931)

Bu Anlaşma 1912 de La Haye ve 1925 Cenevre Anlaşmalarını tamamlar niteliktedir. 44 ülkenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Uyuşturucu maddelerinin imalâtının sınırlandırılmasına yönelik kanunlar karara bağlanmıştır. Türkiye'de 2108 sayılı Kanunla anlaşmaya katılmıştır.

BANGKOK ANLAŞMASI (1931)

Bu Anlaşma Bangkok'ta 1931'de Siyam Ülkeleri ile Batı Avrupa Devletleri arasında yapılmıştır. Uzak Doğu Ülkelerindeki durum yeniden gözden geçirildi. 21 yaşından küçüklere afyon kullanımı yasağı konuldu. Kaçakçılara para cezasının yanında hapis cezası da verilmesi kararlaştırıldı.

III. CENEVRE ANLAŞMASI (1936)

Zararlı ilaçların gayri meşru ticaretinin men'i hakkındaki anlaşmadır. Bu anlaşmayla taraflar, gayri meşru uyuşturucu imalâtı, ticareti gibi konularda cezalar öngören kanunî düzenlemeler yapmayı taahhüt etmişlerdir. Türkiye bu anlaşmaya 21 Mayıs 1937 tarihinde 3189 Sayılı Kanun ile katılmıştır.

PARİS PROTOKOLÜ (1948)

29 Kasım 1948 tarihinde, Paris'te bir araya gelen devletler, uyuşturucu maddelerden sentetik olanlar daha önce keşfedilmediğinden ele alınmış olduğundan hareketle, bu maddeler hakkında sınırlayıcı, kontrol altına alıcı kararlar almışlardır. Anlaşmaya göre, sentetik uyuşturucu maddeler de doğal olanlarla aynı kategoride değerlendirilecektir.

Protokol taslağını BM Özel Sekreterliği hazırlamıştır. Protokolü imzalayan devletler, yeni bir sentetik uyuşturucu madde tespitlerini BM Genel Sekreterliğine bildirmeyi taahhüt etmişlerdir. Genel Sekreterlik de durumu Narkotik İlaçlar Komitesine veya WHO'ya bildirecek ve ilaçlar hakkında analizler yapılacaktır. Böylelikle WHO'ya tedbirler alma yetkisi de verilmiştir.

NEW YORK AFYON KONFERANSI (1953)

Haşhaş ekiminin sınırlandırılmasını, afyon üretim, kullanım ve ticaretini sınırlandırılmasını öngören bu protokol BM ekonomik ve sosyal konseyinin aldığı bir kararla 19.5.1953 ile 18.6.1953 tarihleri arasında New York'ta imzalanmıştır. Anlaşmaya göre, afyon üretiminin tıbbî ve fennî amaçlı kullanımları yönlendirilmesi, resmî kurumlarca üretiminin ve imalin yapılması ve ruhsat getirilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca anlaşmazlıklar Milletlerarası Adalet Divanında çözüleceği konusunda anlaşılmıştır. Türkiye 28 Aralık 1953 tarihinde bu Sözleşmeye katılmıştır.

TEK SÖZLEŞMESİ (1961)

Daha önceleri anlaşmalardan istenilen sonuç alınamayınca, BM Ekonomik ve Sosyal Konseyince, çalışmalar yapılmış ve Konseyin “Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi” olarak 40 üye devlet tarafından imzalanmıştır.

Bu Sözleşme diğer (önceki) sözleşmeleri yürürlükten kaldırmıştır. Sözleşme ile uyuşturucu maddelerin tanımı yeniden yapılmıştır. Önceleri anlaşmalarda öngörülen anlamlar ve sınırlandırmalar, daha sağlam boyutlara bağlanmıştır.

Hâlen yürürlükte olan Sözleşmeye göre, uluslararası konu ile ilgili uyuşmazlıkları Milletlerarası Adalet Divanı çözecektir. Türkiye bu Sözleşme'ye 27 Aralık 1966 tarih ve 812 Sayılı Kanun ile katılmıştır. Biraz sonra ayrıntılı olarak ele alacağız.

PSİKOTROPİK MADDELERE DAİR SÖZLEŞME (1971)

Sentetik uyuşturucu maddeler 1961 Tek Sözleşmesine dâhil edilmemiştir. Bu nedenle bu tür ilaçlar hakkında kararlar alınması gereğini, Ekonomik ve Sosyal Konsey gündeme getirmiş ve sözleşme imzalanmıştır (19 Şubat 1971).

Sözleşme sentetik uyuşturucu maddeleri 4 gruba ayırmıştır.

- a. Depressantlar (sedatif hipnotikler).
- b. Trankilizanlar.
- c. Stimülanlar.
- d. Hallüsinojenler.

WHO yeni sentetik uyuşturucu maddeleri eklemeye yetkili kılınmıştır. Biraz sonra ayrıntılı olarak ele alacağız.

VİYANA SÖZLEŞMESİ (1988)

1988 tarihindeki Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Hakkındaki Sözleşme’de, 1971’deki Sözleşme niteliğindedir.

Şimdi de, önemli olan uluslararası sözleşmeleri ayrıntıları ile irdelemeye çalışalım.

3.2.2. 1961 TEK SÖZLEŞMESİ

Uyuşturucu maddelerle mücadele konusunda uluslararası alanda gösterilen çabalar sonucu birçok sözleşme ve protokolün yapılmış olmasına rağmen, bu maddelere alışkanlığın kişi ve toplum üzerinde yarattığı zararların devam ettiği ve bu maddelerin kullanımı ve üretiminin tam olarak kontrol altına alınmadığı görülmüştür. Bu nedenle, Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından mevcut anlaşmaların gözden geçirilmesi ve tek metin halinde toplanmasını sağlamış, bu maksatla Ekonomik ve Sosyal Konseyin hazırladığı “ Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi” 40 devlet tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi 27 Aralık 1966 tarihinde imzalamış, 22 Haziran 1967 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.⁸⁷

1961 Tarihli TEK Sözleşmesi metin olarak değerlendirildiğinde şu hususlar üzerinde taraf devletler mutabık kalmışlardır:

Taraflar;

İnsanlığın maddi ve manevi sağlığı ile ilgilenerak, Uyuşturucu maddelerin tıbbi amaçlarla kullanılmasının ıstırabı hafifletmek için zaruri bulunduğunu ve uyuşturucu maddelerin sırf bu sebeple hazır bulundurulmalarını teminen gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini kabul ederek, uyuşturucu madde iptilasının fertler için bir afet olduğunu ve insanlık için iktisadi ve toplumsal bir tehlike teşkil ettiğini kabul ederek, bu afeti önlemek ve onunla savaşmak hususunda kendilerine düşen görevi müdrük olarak, uyuşturucu maddelerin kötüye kullanılmasına karşı alınacak tedbirlerin, tesirli olabilmek için, düzenli ve evrensel olmaları gerektiğini göz önünde bulundurarak, böylesine evrensel bir hareketin, aynı ilkelerle yönetilen ve ortak amaçlar güden milletlerarası bir işbirliğini gerektirdiğini düşünerek, Birleşmiş Milletler Teşkilatının, Uyuşturucu maddelerin kontrolü hususundaki yetkisini kabul ederek ve ilgili milletlerarası organların bu teşkilat çerçevesi içinde toplanmasını arzu ederek, uyuşturucu maddelere dair mevcut antlaşmaların büyük bir kısmının yerini alacak, uyuşturucu maddelerin kullanılmasını tıbbi ve bilimsel amaçlarla sınırlayan ve işbu ilkeleri tatbik sahasına koymak ve bu amaçlara erişmek için devamlı bir milletlerarası işbirliği kuracak, herkes tarafından kabule şayan bir milletlerarası sözleşme akdini arzu ederek, aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır.⁸⁸

⁸⁷ KURT, 13.

⁸⁸ YENİSEY,F. “Milletlerarası Ceza Hukuku, Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri ve Mevzuatı” Beta, İstanbul 1988. s. 409

İrdelenen bazı maddeler:

Madde -30

Ticaret ve Dağıtım

1.a)Taraflar, uyuşturucu madde ticaret ve dağıtımını, bir veya daha fazla Devlet Teşekkülü tarafından yapılanlar dışında, ruhsata tabi tutacaklardır.

Madde-36

Cezai hükümler

Kendi anayasa hükümleri baki kalmak kaydı ile her taraf uyuşturucu maddelerin işbu Sözleşme hükümlerine uygun olmayan bir şekilde yapılacak ekim ve istihsalinin, imalinin, istihracının, hazırlanmasının, elde bulundurulmasının, arzının, satışa arzının, dağılımının, satın alınmasının, satışının, herhangi bir maksatla tesliminin, simsarlığının, gönderilmesinin, transit olarak sevkinin, naklinin, ithal ve ihracının veya sözü geçen Tarafın görüşüne nazaran, işbu Sözleşme hükümlerine aykırı olabilecek her türlü fiillerin kasten yapılmasının cezayı müstelzim memnu fiiller teşkil etmeleri ve ağır cürümlerin uygun bir cezaya ve bilhassa hapis ve diğer hürriyetten mahrumiyet cezalarına müstahak kılınmaları için gerekli tedbirleri alacaklardır.⁸⁹

Madde-44

Evvelki Milletlerarası anlaşmaların ilgası

1)İşbu sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren, hükümleri, Taraflar arasında, aşağıdaki antlaşmaların hükümlerini ilga ederek onların yerlerini alacaklardır.

- a)23 Ocak 1912 de La Haye'de imzalanan Milletlerarası Afyon Sözleşmesi ;
- b)11 Şubat 1925 de Cenevre'de imzalanan, Müstahzar Afyonun İmalı, İç Ticareti ve Kullanılması Anlaşması ;
- c)19 Şubat 1925 'de Cenevre'de imzalanan Milletlerarası Afyon Sözleşmesi ;
- d)13 Temmuz 1931 'de Cenevre'de imzalanan Uyuşturucu Maddelerin İmalini Tahdit ve Dağıtımını Tanzim Hakkında Sözleşme ;
- e)27 Kasım 1931 'de Bangkok'da imzalanan Uzak Doğuda İçim Afyonu Tüketiminin Kontrolü Hakkında Anlaşma ;
- f)La Haye'de 23 Ocak 1912 de ; Cenevre'de 11 Şubat 1925,19 Şubat 1925 ve 13 Temmuz 1931 de ;Bangkok 'da 27 Kasım 1931 de ve Cenevre de 26 Haziran 1936 da (Bu sözleşmelerin sonuncusu üzerindeki etkisi hariç)aktolunan uyuşturucu maddeler hakkındaki anlaşma, sözleşme ve protokolleri tadil eden, 11 Aralık 1946 da Lake Success " de imzalanan protokol;
- g)f bendinde temas olunan 1946 protokolü ile tadil edilmiş bulunan a ile e bentlerinde sözü geçen sözleşme ve anlaşmalar;
- h)11 Aralık 1946 da Lake Success de imzalanan protokolle tadil olunan, uyuşturucu maddelerin imalinin tahdidi ve dağıtımının tanzimi hakkındaki 13 Temmuz 1931 sözleşmesinde derpiş edilmeyen bazı uyuşturucu maddeleri Milletlerarası kontrol altına alan, 19 Kasım 1948 de Paris'te imzalanan protokol ;

⁸⁹ YENİSEY, 435.

i)23 Haziran 1953 de New York'ta imzalanan, Haşhaş Ekiminin Afyon İstihsalinin, Milletlerarası Ticaretinin, Toptan Ticaretinin ve Kullanılmasının Sınırlandırılması ve Düzenlendirilmesi Hakkındaki Protokol (İşbu protokol yürürlüğe girdiği takdirde)
2)İşbu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren, işbu Sözleşmenin 36 ncı maddesinin 2 fıkra (b)bendi,26 Haziran 1936 da Cenevre'de imzalanan Zararlı İlaçlar Kaçakçılığının Men'i Hakkındaki Sözleşmenin 9 uncu maddesini, sözü geçen Sözleşmenin akitlerinden olup, işbu Sözleşmeye Taraf olanlar arasında ilga ederek onun yerine kaim olacaktır.⁹⁰

1961 TEK Sözleşmesi, zaman zaman Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlara konu olmuştur. Şimdide Sözleşmeyle ilgili olarak Yargıtay'ın vermiş olduğu kararı irdeleyelim.

“...Uyuşturucu maddelere ilişkin TEK Sözleşmesinin 36/11 maddesine göre, sanık hakkında uyuşturucu madde satmaktan Alman Karlsruhe Mahkemesince mahkûmiyet kararı verilmiş olması, sanığın yurt dışına uyuşturucu madde ihraç etmesi eylemi dolayısıyla Türk Ceza Kanunu'nun 3. maddesi muvacehesinde Türkiye'de yargılanmasına mani teşkil etmeyeceği gözetilmeden yazılı şekilde yabancı memlekette uyuşturucu madde ticareti yapmaktan muhakemesinin yapılarak hüküm verilmiş olması nedeniyle davanın reddine karar verilmesi, yasaya aykırıdır.”⁹¹

3.2.3. 1971 PSİKOTROPİK MADDELERE DAİR SÖZLEŞME:

Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 TEK Sözleşmesinde, uyuşturucu maddelere benzer etki yapan sentetik, psikotropik uyuşturucu maddeler dâhil edilmemiştir. Bu nedenle 21 Şubat tarihinde Viyana da “ Psikotrop Maddeler Sözleşmesi” adıyla yeni bir sözleşme yapılmıştır. Bu sözleşme 30.12.1980 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile Türkiye tarafından onaylanmış ve 7 Mart 1981 tarih ve 17272 sayılı resmi gazete ile yayımlanmıştır.

1971 Psikotropik Maddelere Dair Sözleşme metin olarak değerlendirildiğinde şu hususlar üzerinde taraf devletler mutabık kalmışlardır: İnsanlığın sağlığı ve refahı ile ilgilenerek;

Taraflar

Bazı psikotrop maddelerin kötüye kullanılması sonucu ortaya çıkan kamu sağlığı sorunlarını ve sosyal sorunları endişe ile kaydederek, bu gibi maddelerin kötüye kullanılması ve yol açtığı kaçakçılık sorunlarına engel olmaya ve bunlarla savaşmaya kararlı olarak, bu gibi maddelerin kullanımını yalnızca meşru amaçlarla sınırlandırmak için şiddetle tedbirlerin gerekli olduğunu göz önünde bulundurularak; Psikotrop maddelerin tıbbi ve bilimsel amaçlarla kullanımının zorunlu olduğunu ve bu amaçlar için bu maddelerin sağlanmasının lüzumundan fazla sınırlandırılmaması gerektiğini kabul ederek; Bu gibi maddelerin kötüye kullanımına karşı etkili tedbirlerin, koordinasyon ve evrensel işbirliği gerektiğine inanarak; Psikotrop maddelerin kontrolü alınanda Birleşmiş Milletlerin yetkisini kabul ederek ve ilgili uluslararası organların bu örgüt çerçevesinde yer almasını dileyerek, bu amaçlara ulaşmak için uluslararası bir sözleşmenin gerekli olduğunu kabul ederek, Aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmışlardır.⁹²

⁹⁰ YENİSEY, 438.

⁹¹ Y. 5. C.D. 15.07.1988 4593/5162, - ERGEN, 140.

⁹² YENİSEY, 446.

İrdelenen Maddeler;

Madde – 20

Psikotrop Maddelerin Kötüye Kullanılmasına Karşı Alınacak Tedbirler

1) Taraflar, psikotrop maddelerin kötüye kullanılmasını önleyebilecek ve ilgili kişilerin, erken teşhis, tedavi, eğitim, tedavi sonrası bakım, readaptasyon ve toplumla yeniden kaynaşmalarını sağlayacak bütün tedbirleri alacaklar ve bu amaca yönelik çabalarında eşgüdüm sağlayacaklardır.

2) Taraflar, olanaklar ölçüsünde, psikotrop maddeleri kötüye kullanan kişilerin tedavisi, tedavi sonrası bakımı readaptasyonu ve toplumla yeniden kaynaşmalarını sağlamak için personel yetiştirilmesini geliştireceklerdir.

3) Taraflar, meslek uygulamasında ihtiyaç duyan kişilere, psikotrop maddelerin kötüye kullanılmasının ve önlenmesinin ortaya çıkardığı sorunlara ilişkin bilgi edinmeleri için yardım edecekler ve bu maddelerin kötüye kullanılmasının geniş ölçüde yayılmasında endişe duyulduğu hallerde bilgileri kamuoyuna da duyuracaklardır.⁹³

Madde – 21 Kaçakçılıkla Mücadele

Taraflar, anayasal, yasal ve yönetsel sistemlerin göz önünde bulundurarak;

a) Kaçakçılığa karşı ulusal ölçüde önleyici tedbirlerin karşı koyma çalışmalarının koordinasyonunu sağlayacaklardır; bu amaçla koordinasyonu yürütme ile görevli uygun bir kuruluşun taraflarca saptanmasında yararlı olacaktır.

b) Kaçakçılığa karşı koymada birbirlerine karşılıklı yardımda bulunacaklar ve özellikle diplomatik yollardan veya bu amaçla Taraflarca belirlenecek yetkili makamlar aracılığıyla, diğer ilgili taraflara derhal, bir kaçakçılık veya yakalama olayı ile ilgili olarak 16. madde uyarınca Genel Sekretere gönderilen herhangi bir raporun örneğini vereceklerdir.

c) Kaçakçılığa düzenli bir biçimde karşı koyabilmek üzere aralarında ve üyesi buldukları yetkili uluslararası örgütlerle sıkı bir iş birliğinde bulunacaklardır.

d) İlgili kuruluşlara ait uluslararası işbirliğinin süratle gerçekleşmesini sağlayacaklardır.

e) Ciddi bir davanın izlenmesinde ülkeler arasında hukuki belge alışverişi yapıldığı takdirde, bu belgelerin taraflarca belirlenecek mahkemelere süratle erişmesini sağlayacaklardır, Bu hüküm Tarafların hukuki belgelerin diplomatik yoldan gönderilmelerini isteme haklarını haleldar etmez.⁹⁴

Madde – 22

Cezai Hükümler

---

⁹³ YENİSEY, 464.

⁹⁴ YENİSEY, 465.

1.a) Kendi anayasal sınırlanmaları ile bağılı kalmak kaydıyla, her taraf bu sözleşmeye göre mevcut yükümlülüklerine uyarınca kabul edebilir yasa veya kurala aykırı herhangi bir fiil bilerek işlediği zaman cezayı gerektiren bu suç olarak kabul edecek ve ciddi suçlara uygun bir cezaya özellikle hapis ve özgürlükten mahrumiyet cezalarına çarptırılmalarını sağlayacaktır.

b) Yukarıdaki alt paragrafa rağmen psikotrop maddeleri kötüye kullananlar bu tür suçlar işlediklerinde, Taraflar mahkûmiyet veya cezaya bir alternatif olarak veya cezaya ek olarak bu kötüye kullananların tedavisi eğitimi tedavisi sonrası bakımı rehabilitasyonu ve 20 inci maddenin 1 inci paragrafı uyarınca topluma yeniden kaynaşmaları için gerekli tedbirleri alabilirler.

2) Bir tarafın anayasal sınırları, hukuk sistemi ve ulusal yasalarına tabi olmak kaydıyla;

a)(i) 1 inci fıkraya göre suç olarak tanımlanan bir dizi birbirleriyle ilgili fiiller değişik ülkelerde yapılmışsa bunların her biri kendi başına bir suç addedilecektir.

(ii) Söz konusu suçlardan herhangi birine kasten katılmak, suç işlemek amacıyla birleşmek veya anlaşmak veya suç işlemeye girişmek ve bu maddede söz konusu suçlarla ilgili olarak kasten yapılan hazırlık çalışmaları ile parasal işlemler, 1 inci fıkrada öngörülen cezaları gerektiren birer suç teşkil edecektir.⁹⁵

3.2.4. 1988 UYUŞTURUCU VE PSİKOTROP MADDELERİN KAÇAKÇILIĞINA KARŞI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÖZLEŞMESİ

1988 Sözleşmesi ise bugün Uluslararası mücadelede kabul edilen en son sözleşmedir. Bu sözleşme Viyana'da 25 Kasım – 20 Aralık 1988 tarihleri arasında BM ekonomik ve Sosyal Konseyince toplanan uyuşturucu ve psikotrop maddeler kaçakçılığına karşı sözleşmenin kabulüne dair BM Konferansının 19 Aralık 1988 tarihindeki 8. toplantısında “Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” olarak kabul edildi. Sözleşme 22.11.1995 tarih ve 4136 sayılı kanunla TBMM tarafından onaylanıp, 11.2.1996 tarih ve 22551 Sayılı Resmi Gazetede de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi metin olarak değerlendirildiğinde; şu hususlar üzerinde taraf devletler mutabık kalmışlardır: Bu Sözleşmeye Taraf Devletler,

Bireylerin sağlık ve refahını ciddi bir biçimde tehdit eden ve toplumun ekonomik, kültürel ve siyasal temellerine zararlı etkileri olan uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasadışı üretimi ve talebi ile kaçakçılığının yaygın boyutlarından ve gösterdiği artıştan derin endişe duyarak, ölçülemeyecek boyutlara ulaşan bir tehlike oluşturan uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığının sürekli bir şekilde toplumdaki çeşitli gruplar içinde gittikçe yaygınlaşmakta olmasından ve özellikle çocukların dünyanın bir çok bölgesinde bir uyuşturucu madde tüketici pazarı olarak sömürülmesi ve uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasa dışı üretim, dağıtım ve ticaretinde kullanılmasından da derin endişe duyarak, devletlerin yasal ekonomilerinin temellerini çökerten ve egemenlik, güvenlik ve istikrarını tehdit eden kaçakçılık ile diğer benzer örgütlü suçlar arasındaki bağların varlığını kabul ederek, kaçakçılığın, ortadan kaldırılması amacıyla, ivedi önlemler

⁹⁵ YENİSEY, 466.

alınmasını ve birinci öncelik verilmesini gerektiren uluslararası bir suç olduğunu da kabul ederek, kaçakçılığın ülkeler ötesi suç örgütlerinin devletin yapısına, yasal mali ve ticari faaliyetlere ve topluma her düzeyde nüfuz etmesine, bozmasına ve yoldan çıkarmasına imkan veren büyük mali kar ve servet sağladığının bilincinde olarak, kaçakçıları bu suçlarından sağladıkları kazançlardan mahrum ederek, kaçakçılık yapmalarına neden olan temel saiki böylece ortadan kaldıramaya kararlı olarak, uyuşturucu ve psiko trop maddelerin kötüye kullanılması sorununun temelinde yatan nedenleri de özellikle bu maddelere olan yasa dışı talebi ve kaçakçılığın elde edilen büyük kazançları ortadan kaldırmayı arzu ederek, uyuşturucu ve psiko trop maddelerin imalinde kullanılan ve kolaylıkla temin edilebildikleri için bu tür maddelerin gizlice imalinde artışa yol açan kimyasal maddelerle eritkenler gibi belirli maddelerin denetimi için önlem alınması gerektiğini göz önünde tutarak, deniz yoluyla yapılan kaçakçılığın önlenmesi için uluslararası işbirliği geliştirmeye kararlı olarak, kaçakçılığın ortadan kaldırılmasının tüm devletlerin ortak sorumluluğunda bulunduğu ve bu amaçla uluslararası işbirliği çerçevesinde eşgüdümlü bir eylemin gerekli olduğuna inanarak, birleşmiş Milletlerin uyuşturucu ve psiko trop maddelerin denetimi konusundaki yetkinliğini belirterek ve bu denetimle ilgili diğer uluslararası kuruluşların Birleşmiş Milletler çerçevesinde faaliyet göstermelerini dileyerek, uyuşturucu ve psiko trop maddeler konusunda yürürlükte bulunan antlaşmaların yönlendirici ilkelerini ve bu antlaşmaların tesis ettiği denetim sistemlerini teyit ederek, uyuşturucu madde kaçakçılığının boyutlarını, yaygınlığını boyutlarını, yaygınlığını ve vahim sonuçlarını göğüsleyebilmek amacıyla 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler TEK Sözleşmesi, 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesini Değiştiren 1972 tarihli Protokol ile Değiştirilmiş 1961 tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi 1971 tarihli Psiko trop Maddeler Sözleşmesi ile getirilmiş olan önlemlerin güçlendirilmesi ve yeni önlemler getirilmesi gerektiğini kabul ederek, kaçakçılığı oluşturan uluslararası suç nitelikli eylemlerin önlenmesi amacıyla, cezai konularda uluslararası işbirliğine olanak sağlayan etkin hukuki olanakların güçlendirilmesi ve geliştirilmesinin de önemini kabul ederek, doğruca kaçakçılığa karşı ve sorunun özellikle uyuşturucu ve psiko trop maddeler konusunda mevcut uluslararası antlaşmalarda beğenilmeyen yönleri de dahil olmak üzere her yönünü bir bütün olarak değerlendiren kapsamlı, etkili ve uygulanabilir bir uluslararası sözleşme akdetmek arzusuyla, aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmışlardır.

İrdelenen maddeler;

Madde 2

Sözleşmenin Kapsamı

1.Bu Sözleşme, Uyuşturucu ve Psiko trop Madde Kaçakçılığının Uluslararası boyutu bulunan değişik yönleriyle daha etkin bir biçimde mücadele etmelerini sağlayabilmek için taraflar arasındaki işbirliğini artırmayı amaçlamaktadır. Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde, Taraflar kendi hukuk sistemlerinin temel hükümlerine uygun olarak, yasa yapmak ve idari önlemler dâhil gereken önlemleri alacaklardır.

2.Taraflar bu Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini Devletlerin egemen eşitliği ve toprak bütünlüğü ile başka devletlerin içişlerine karışılmaması ilkelerine uygun bir biçimde yerine getireceklerdir.

3. Her bir taraf, başka bir tarafın ülkesinde bu ikinci tarafın kendi iç hukuku ile sadece kendi makamlarına verilmiş olan kaza' i yetkiyi ve görevleri ifa etmekten kaçınacaktır.

Madde 3 Sözleşmelerin Kapsamı

1- Her bir Taraf aşağıda sayılan fiilleri kasti olarak işlendiği zaman, kendi hukukunda suç olarak ihdas etmek için gerekli önlemler alacaktır.

(i) 1961 Sözleşmesi, Değiştirilmiş 1961 Sözleşmesi veya 1971 Sözleşmesi hükümlerine aykırı olarak herhangi bir uyuşturucu ve psikotrop maddenin üretimi, imalatı, çıkarılması, hazırlanması, arzı, satışa çıkarılması, dağıtımı, satışı, hangi koşulda olursa olsun teslimi, samsarlığı, sevki, transit sevki, nakli, ithali veya ihracı;

(ii) 1961 Sözleşmesi ve Değiştirilmiş 1961 Sözleşmesi hükümlerine aykırı olarak uyuşturucu madde üretmek amacıyla Afyon haşhaşı, Koka ağacı veya Hint keneviri bitkisi yetiştirilmesi;

(iii) Yukarıda (i) bendinde sayılmış olan herhangi bir amaç için herhangi bir uyuşturucu veya psikotrop maddenin bulundurulması veya satın alınması;

2. Her bir taraf, Anayasa ilkeleri ve hukuk sisteminin temel kavramları saklı kalmak koşuluyla kişisel kullanım için de 1961 sözleşmesi, değiştirilmiş 1961 ve 1971 sözleşmesi hükümlerine aykırı bir şekilde ve bu kasıtlı uyuşturucu ve psikotrop maddelerin bulundurulması, satın alınması ve üretilmesinin kendi mevzuatı çerçevesinde suç olarak ihdas etmek için gerekli önlemleri alacaktır.

3.2.5. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERİN TÜRK HUKUKUNDAKİ YERİ

1982 Anayasamızın 90. maddesinin 5. fıkrası ile “ Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası Antlaşmalar Kanun Hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.” hükmü getirilmiştir. Usulüne uygun olarak yürürlüğe koyduğumuz 1960, 1971 ve 1988 BM Sözleşmeleri aynı statüde yer aldığından, sözleşmelerin öngördüğü kurallar iç hukuka dâhil edilmeli, uygulamamız bu yönde gelişmelidir.

3.3. AVRUPA VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE UYUŞTURUCU VE UYARICI MADDE

3.3.1. ALMANYA'DA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERLE İLGİLİ DÜZENLEME

Sert ve yumuşak uyuşturucu maddeler arasında bir ayırım yapılmamıştır. 1982'de çıkarılan bir yasa ile uyuşturucu madde bağımlılarına hapiste yatma yerine terapiye gitme alternatifi tanınmış, 1988'de çıkarılan başka bir yasa ile de kullanmayı suç olmaktan çıkararak, bulundurmaya suç olarak kabul etmiştir. Bu suçun cezası ise 1 yıldan 4 yıla kadar haptir.⁹⁶

⁹⁶ ERGÜL, E.; “ AT Ülkeleri Hukuklarında Uyuşturucu Madde Suçları” İstanbul Barosu Dergisi, C.70, s.7-9, Temmuz 1996, s. 457- BEKTAŞ, a.e.s 42- ÖZDEN, a.g.e. 404

Uyuşturucuların kanuna aykırı üretiminde temel suç m. 29/1'e göre 4 yıla kadar hapis ve para cezasıdır. Kanuna karşı üretimin çok şiddetli durumları, yani ticari esasla üretimde bir yıldan on beş yıla kadar haptir. (m.29/3) Ancak mahkemeler ilk suç işlemede kişisel kullanıma yönelik ufak miktarda uyuşturucu madde bulundurmaya cezalandırmayabilir. “ Ufak miktar” kavramı mahkemenin takdirine aittir.

Organize üretim (Çete Üyeleri) iki yıldan on beş yıla kadar (m. 30/1), daha az şiddetli durumlarda üç aydan beş yıla kadar haptir. (m. 30 2)⁹⁷

3.3.2. İTALYA'DA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERLE İLGİLİ DÜZENLEME

Yürürlükteki mevzuatın kaynağı, 22 Aralık 1975 tarih ve 685 sayılı yasadır. Yumuşak (esrar) ve sert uyuşturucu maddeler arasında bir ayırım vardır. Uyuşturucu madde kullanmak suç değildir. Liste iki veya dörtte sınıflandırılmış uyuşturucu maddelerin kanuna aykırı üretimi (“ Yumuşak” uyuşturucular) (m. 71) durumunda ise dört ile on beş yıl hapis ve 6.000.000 ile 200.000.000 Liret arasında para cezası öngörülmektedir.

Organizeli olarak kanuna aykırı üretim (gizli örgüt, silahlı çeteler) (m. 74,75 durumunda ise) , yukarıdaki cezalar 1/3 ile 2/3'e kadar yükselir, Fakat organizasyonun daha önemli üyeleri (Liderlik, örgütleyiciler, teşekkülü kulan veya finanse eden kişiler için), her biri on beş veya yirmi yıldan az olamaz.⁹⁸

3.3.3. FRANSA'DA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERLE İLGİLİ DÜZENLEME

Yürürlükteki mevzuat kaynağı değişik 31 Aralık 1970 tarihli kanundur. Sert ve yumuşak uyuşturucu maddeler arasında bir ayırım yoktur. Ancak, uyuşturucu madde ticareti ile uğraşanlar ile kullananlar arasında bir ayırım vardır. Uyuşturucu maddeleri imal edenler, nakledenler, ithal ve ihraç edenler, satanlar ve alanlar, yani bu maddenin ticareti ile uğraşanlar 2 yıldan 10 yıla kadar hapis ve 5.000 franka kadar para cezası ile cezalandırılmaktadır. Ceza bazı durumlarda 10 yıldan 20 yıla kadar artmaktadır.

Bununla birlikte uyuşturucu maddeleri kullananlar da 500 franktan 5000 franka kadar para cezası, 2 aydan 1 yıla kadar hapis cezası verilmektedir. Ancak uyuşturucu bağımlısı kişi tıbbi tedavi olmayı kabul ederse ceza kovuşturması yapılmamaktadır.

Fransız Kanunu iştiraki ayrıca ele almakta ve uyuşturucu madde ticareti ile uğraşmak için cemiyet kurulmasını müstakil suç saymaktadır.

Eğer bir şahsın üzerinde kullanılacak kadar uyuşturucu madde bulunursa, uyuşturucu madde bulundurulmayacağı düşüncesi ile bu fiil cezalandırılmamaktadır.

Eğer bulunan miktar kullanım için gerekli miktardan çok ise bu durum ticaret maksadıyla bulundurma olarak kabul edilip cezalandırılmaktadır.⁹⁹

⁹⁷ DİNÇKOL,A.; “Avrupa Ülkeleri Mevzuatında Uyuşturucu Maddeler İle İlgili Ceza Hükümleri”, Argumentum,c.1.sy. 9. Nisan 1991s.126 – ERGÜL,a.g.e. 457

⁹⁸ DİNÇKOL, 126. – ERGÜL, 460. – ÖZDEN, 406.

⁹⁹ ERGÜL, 458. - ÖZDEN, 405.

Mart 1994 tarihinde yürürlüğe giren “ Yeni Fransız Ceza Kanunu” “ Terörizm” Başlığını taşıyan bir bölümü de içermektedir. Bölüm Terör kavramına, terör eyleminin niteliğine, örgütlenmeye ilişkin ayrıntılı kuralları içermektedir.

Yeni Fransız Ceza Kanununun 421/1 ve 421/2. maddeleri, “ Kişisel veya Toplu Harekete bağlı olarak, kamu düzeninde korku veya ciddi kargaşa yaratmak amacıyla işlenmiş” olması koşulu ile sıralanan eylemleri “Terör Eylemi” niteliğinde saymaktadır.

Bu tanım salt failin saikine göre yapılmış değildir. Failin saiki, işlenen eylemin nitelendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Diğer bir deyişle failin saiki, eylemin siyasal şiddet niteliğinde olup olmadığının saptanması açısından değerlendirilme ölçütüdür. Terör eyleminin salt “ saik ölçütlere göre saptanmaması, hem birey için güvencedir, hem de hukuksal açıdan yerindedir.¹⁰⁰

Fransa’da organize suçların ortaya çıkarılmasında uygulanan “şüpheli sayısını en aza indirmeye yönelik bilgisayar sistem analizi” metoduna ilişkin yasal düzenleme mevcut olduğu halde “ Loin 78/12 özellikle m.19/5) uygulanmamaktadır. Ancak “ Çeşitli, bilgisayar sistemlerindeki verilerin karşılaştırılması” metodunun ise uygulanması bulunmaktadır.¹⁰¹

3.3.4. İNGİLTERE’DE UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERLE İLGİLİ DÜZENLEME

İngiltere’de organize suç bakımından terörizm, uyuşturucu madde ticareti, organize dolandırıcılık, sahtecilik, sanat eseri ve antika hırsızlığı, silah kaçakçılığı, kara para aklama, pornografi suçları dikkati çekmektedir.¹⁰²

Yürürlükteki mevzuatın kaynakları, 1971 tarihli “ misuse of drugs act”, 1973 tarihli “ misuse of drugs regulation” ve 1977 tarihli “misuse of drugs order” yasalarıdır. Üçüncü sınıf uyuşturucu madde arasında bir ayırım yapılmıştır.

Bunlar:

A Sınıfı: Sert uyuşturucu maddeler (heroin, kokain, lsd vs.)

B Sınıfı: Esrar Barbituratlar, Amfetaminler

C Sınıfı: Daha az tehlikeli diğer maddeler

Sadece Afyon ve türevlerini kullanmak hapis ve/veya ağır para cezası ile cezalandırılmaktadır. Diğer uyuşturucu maddelerin kullanımı suç sayılmamıştır. Kullanma amacıyla uyuşturucu madde bulundurmanın cezası, A sınıfındaki uyuşturucu maddeler için 7, B sınıfındakiler için 5, C sınıfındakiler için 2 yıla kadar hapidir. Uygulamada kullanma amacıyla esrar buldurma sadece ağır para cezası ile cezalandırılmaktadır. Uyuşturucu kullanıcıları için tedavi mecburiyeti yoktur.

¹⁰⁰ ÖZEK,Ç.; “Organize Suç”.Kunter’e Armağan İstanbul,1998.s.224,225

¹⁰¹ ÜNVER,Y.; “Federal Almanya’da terör ve organize suçlulukla ilgili düzenlemeler”,Kunter’e Armağan, İstanbul , 1998 ,s.503,504

¹⁰² SÖZÜER,A; “Organize Suçluluk kavramı ve batı ülkelerinde bu suçlulukla mücadele ile ilgili gelişmeler”. MÜHF Hukuk Araştırmaları C.9 S.1-3 İstanbul s.264

Uyuşturucu madde temin suçlarında öngörülen cezalar ise, A sınıfına giren bir uyuşturucunun kanuna aykırı üretiminde ömür boyu, B sınıfında 14 yıl, C sınıfında ise 5 haptir.¹⁰³

3.3.5. HOLLANDA'DA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERLE İLGİLİ DÜZENLEME

Yürürlükteki mevzuatın kaynağı, 23 Haziran 1976 tarihli yasayla değişikliğe uğramış, 12 Mayıs 1928 tarihli Afyon Hakkındaki Kanundur. Esrar ile diğer uyuşturucu maddeler arasında bir ayırım gözetilmiştir. Uyuşturucu kullanmak suç değildir. Kullanmak amacıyla bulundurulmuş yumuşak uyuşturucu madde miktarı 30 gramdan az ise, ceza 1 aya kadar hapis ve/veya 500 florine kadar ağır para cezası, 30 gramdan fazla ise 1 yıla kadar hapis ya da 500 Florin para cezasıdır. Uygulamada en sık başvurulmuş çare, bir yardım ya da tedaviyi kabul etmeye teşvik etmek, kovuşturma halinde ise, genel olarak en çok ufak bir para cezasına çarptırmaktır. Kullanma amacıyla sert uyuşturucu maddeler bulundurmanın cezası ise 1 yıla kadar hapis ve 7 veya 20.000 Florine kadar ağır para cezasıdır. Temin suçlarının cezası yumuşak uyuşturucu maddeler için 4 yıla, sert uyuşturucular için ise 12 yıla kadar haptir. Kullanıcılar için tedavi mecburiyeti vardır.¹⁰⁴

3.3.6. YUNANİSTAN'DA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERLE İLGİLİ DÜZENLEME

Uyuşturucu madde kaçakçılığıyla ilgili olarak 1987, 1990, 1992, 1993 yıllarında çeşitli Kanunlar yapılmış ve bu suçla mücadelede, kovuşturma ve yargı organlarına yeni yetkiler tanınmıştır. Örneğin polisin gizli araştırmacı kullanması mümkün hale gelmiştir.¹⁰⁵ Ayrıca, “şüpheli sayısını en aza indirmeye yönelik bilgisayar sistem analizi” uygulanmamakla beraber “çeşitli bilgisayar sistemindeki verilerin karşılaştırılması” metodu uygulanmaktadır.¹⁰⁶

3.3.7. AVUSTURYA'DA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERLE İLGİLİ DÜZENLEME

1990 yılında 1311 kişi uyuşturucu madde suçlarından dolayı mahkûm olmuştur. Aynı yıl polis kayıtlarına göre 5300 kişi bu suçu işlemiştir. Organize suçun meydana getirdiği ekonomik zarar ise gayrisafi hasılanın %1.5' u olarak tahmin edilmektedir.

3.3.8. İSPANYA'DA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERLE İLGİLİ DÜZENLEME

İspanya'da özellikle terörizm ve uyuşturucu suçları ile mücadele söz konusudur. Bu bakımdan İspanya polisinde yeni yapısal düzenlemelere gidilmiştir. Özellikle uyuşturucu suçları ile mücadele de, bir merkezden yönlendirilen kovuşturma yoluyla gerçekleştirilmektedir. Organize suçlara karşı polis, gizli dinleme, filme çekme, gizli araştırmacı kullanma gibi imkânlardan yararlanmaktadır.¹⁰⁷

¹⁰³ ERGÜL, 459. – DİNÇKOL, 127.

¹⁰⁴ ERGÜL, 458. – DİNÇKOL, 126.

¹⁰⁵ SÖZÜER, 264.

¹⁰⁶ ÖZEK, 503-504.

¹⁰⁷ SÖZÜER, 266.

Ayrıca “şüpheli sayısını en aza indirmeye yönelik bilgisayar sistem analizli” metodu da uygulanmakta , “ çeşitli bilgisayar sistemlerindeki verilen karşılaştırılması” metodu ise uygulanmamaktadır.¹⁰⁸

3.3.9. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERLE İLGİLİ DÜZENLEME

Amerika Birleşik Devletleri, uyuşturucu madde ile başı en çok ağrıyan ülkedir. Çünkü en büyük uyuşturucu pazarı konumundadır. Bu nedenle dünyadaki organize suç şebekeleri Amerika Birleşik Devletleri'ne büyük çapta uyuşturucu madde sokarak bu büyük pastadan pay almaya çalışmaktadır. Ancak aynı zamanda ABD uyuşturucu ile mücadelede öncü ülke konumundadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin uyuşturucu ile mücadele teşkilatı DEA (Drug Enforcement Agency) dır. Amerika Birleşik Devletleri, dünya uyuşturucu üretim dağıtım bölgelerinde DEA'nın ajanları vasıtasıyla yerel hükümetlerle işbirliği yaparak yasadışı üretim bölgelerini yok etmek için büyük bir savaş vermektedir. Uyuşturucu tarlalarında başka gelir getirecek ürünlerin yetiştirilmesini sağlamak için tarımsal destek dahi vermektedir.

Amerika Birleşik Devletleri hükümeti 1970 yılında ÇSA (Controlled Substances Act) adlı Kontrole Tabi Maddeler Kanunu çıkartarak BM 1961 TEK Sözleşmesinin gereğini yerine getirmiştir. Bu kanun, 1961 Sözleşmesinin geliştirilmiş, genişletilmiş halidir. ÇSA kontrole tabi maddeler beş cetvel ile belirlenmiştir. Maddelerin kontrol ve denetlemelerinde temel yetkili kuruluş DEA'dır. Cetvellerde değişiklik yapma yetkisine sahip tek kuruluş DEA'dır. Cetvellerin sınıflandırılmasında; 1nolu cetvel en tehlikeli maddeler, 5nolu cetvel ise en az tehlikeli maddeleri içermektedir.¹⁰⁹

4. MEVZUATIMIZDA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE

4.1. GENEL OLARAK:

Uyuşturucu madde terimi 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 4055 Sayılı Kanunla değiştirilen 403. maddesine 2.6.1941 tarihinde alınmıştır. Bununla beraber bu terim ilk kez, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı 1928 yılında çıkan “Uyuşturucu Maddeler Hakkında Kanun” da kullanılmıştır.

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu uyuşturucu maddeleri tek tek saymamıştır. Keza yasada uyuşturucu maddenin tanımı da yapılmamıştır.

Ortak bir tanıma ulaşamamanın nedeni uyuşturucu madde çeşitlerinin artması ve değişik biçimlerde kullanma olanağının bulunmasına bağlayabiliriz.¹¹⁰

Ceza Kanunumuz, uyuşturucu maddeler deyimini kullandıktan sonra, ayrı bir ceza siyaseti uygulamada yarar gördüğü, eroin, morfin, baz morfin ve kokaini ayrıca düzenlenmiştir. Ancak bunların nelerden ibaret olduğu ve tanımlama yolunu seçmemiştir.¹¹¹

¹⁰⁸ ÖZEK, 503-504.

¹⁰⁹ YÜCEL,M.T., “Türk Ceza Siyaseti Kriminolojisi” s.45-54

¹¹⁰ GÜNAY, 14 -15.

¹¹¹ GÜRELLİ,N., “Hukuk Açısından İlaç Alışkanlıkları”, İÜHFMC,41,S.6, Y.1975,s.1,2

4.2. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERE İLİŞKİN KANUNLARDA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE

Uyuşturucu maddelerin insanlık için felaket doğuran nitelikleri yanında acı giderici ve şifa verici birer ilaç teşkil ettikleri de bilinmektedir. Bu maddelerin sadece tıbbi amaçlar için kullanılmasını sağlamak ve kötüye kullanılmalarını önlemek için uyuşturucu maddelerin üretim, imal ve dağıtımını kontrol altında tutmak ihtiyacı ortaya çıkar. Söz konusu kontrolün kendisinden beklenen yararı sağlayabilmesi için hem milli hem de milletlerarası düzeyde yapılması şarttır.¹¹²

Ülkemizde bu kontrol; 1933 tarih ve 2313 sayılı “Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun” ,1938 tarih ve 3491 Sayılı “Toprak Mahsulleri Ofisi Kanunu” ve 19.6.1986 tarihli 3298 sayılı “Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun” olarak aşağıda kısaca değineceğimiz 3 tane yasa tarafından yerine getirilmektedir.¹¹³

Bu kanunlardaki hükümler, uyuşturucu madde imaline yarayan bitkilerin ekimini, mahsullerin satışını, ihracını, bunlardan uyuşturucu madde yapılmasını, bu gibi maddelerin ithalini ve satışını çeşitli kayıtlara tabi tutmakla, bu kayıtlara uymayanlar hakkında cezalar tayin etmekle ve bütün olarak uyuşturucu maddeleri devletin tekeline vermektedir.¹¹⁴

4.2.1. 2313 SAYILI UYUŞTURUCU MADDELERİN MURAKABESİ HAKKINDA KANUN

Birleşmiş Milletler tarafından yapılan düzenlemede, Türkiye her yıl 70.000 hektarlık bir alanda haşhaş ekimi yapabilmektedir. Bu alanların belirlenmesinde ihraç imkânları, yurt içi ihtiyaçları, mevcut stok durumu ve fabrikanın kapasitesi dikkate alınmaktadır. 13 ilde Kanuni haşhaş ekimi ve çizilmemiş kapsül üretimi Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü tarafından yapılan plan ve kolluk kuvvetlerinin denetimi ile Bakanlar Kurulunun Kararı doğrultusunda yapılmaktadır.¹¹⁵

4.2.1.1. KANUNUN AMAÇ VE KAPSAMI

2313 Sayılı Kanununun 1. maddesinde; kanunun emrettiği murakabenin hangi maddelere ait olduğu açıklanarak, bunların ithal, ihraç ve memleket içinde satışı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın denetimine tabi kılınmıştır. Kanununun 4. maddesinden 15. maddesine kadar olan bölümde uyuşturucu maddelerin ithal ve ihracına ilişkin esaslar açıklanmış, 15,16,17,18. maddelerinde uyuşturucu maddelerin yurt içinde satışı düzenlenmiştir.¹¹⁶

---

¹¹² GÜRELİ, 56.

¹¹³ YENİSEY, F.; “Uyuşturucu Maddeler Sorununun Ceza Hukuku Yönü”.DÜHFD, y.1983,y.1
Diyarbakır. s. 181

¹¹⁴ GÜRELLİ, a.g . m . s. 7

¹¹⁵ 2007 Yılı Türkiye Raporu, a.g.e. 15

¹¹⁶ YENİSEY,F – NUHOĞLU, A.,“ Ceza Hukuku Külliyyatı ” İstanbul, 2005,Arıkan Yayıncılık,s.2439-2442

Kenevir ekiminin esaslarının Tarım Orman Köy İşleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte belirleneceği, açıklanan 3. maddede ayrıca, izinsiz veya izne aykırı kenevir ekimine ilişkin ceza yaptırımları yer almıştır. 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik 21.11.1982 tarihinde, kenevir ekimi ve kontrolü hakkında Yönetmelik ise, 21.10.1990 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.¹¹⁷

Yine bu kanunla uyuşturucu maddelerin nasıl ve kimler tarafından imha edileceği, suç konusu olduğunda yakalanan veya bulunan uyuşturucu maddelerin ya da hammaddesi olan hint keneviri, haşhaş gibi bitkilerin faillerinin mutlaka Cumhuriyet Savcılığına bildirilmesi hükme bağlanmış, Mülki Amirlere, Jandarma, Polis ve benzeri kişilere görevler verilmiştir.¹¹⁸

4.2.1.2. ESRAR YAPMAK İÇİN KENEVİR EKİLMESİ SUÇU

2313 sayılı yasanın 3. maddesi; münhasıran esrar yapmak için kenevir ekilmesini ve her ne şekilde olursa olsun esrarın ihraz (hazır etme, hazırlama), ithal, ihraç ve satışını yasaklamıştır. Kanunun 23. maddesine dayalı olarak 21 Ekim 1990 tarihinde çıkan Kenevir Ekimi ve Kontrolü Hakkında Yönetmelik, kenevire bağlı olarak uyuşturucu madde üretiminin önlenmesi amacıyla, kenevir ekimi yapılacak bölgeleri tespit ve ekimlerin izne bağlanması, gerekli kontrollerin yapılması ve izinsiz ekimlere yapılacak işlemlere ait usul ve esasları düzenlemiştir.

Esrar yapmak için kenevir ekilmesi suçunun konusu izinsiz kenevir ekilmesidir. Suçun faili herhangi bir kimse olabilir.

2313 Sayılı Yasanın 23/4. maddesi uyarınca; Değişik fıkra: 23/01/2008-5728 S.K./77.mad) İzin belgesi almadan ya da izin belgesi almasına rağmen bilerek belgesinde belirtilen alandan fazla yerde veya izin belgesinde kayıtlı yerden başka yerde kenevir ekimi yapan kişi, elli günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

3. maddedeki yasak aksine kenevir ekenler ise 1 yıldan az olmamak üzere hapis cezasına çarptırılırlar. Burada mahkemenin öncelikle suçun işlendiği yani kenevir ekilen yerin yönetmelikte belirlenen ekim bölgesi içerisinde olup olmadığını araştırması gerekir.

Bu suçtan yakalanan kişilerin savunmalarında genellikle kenevirin kendiliğinde çıktığını ve kendilerinin ekmediğini ileri sürdükleri görülmektedir. Bu durumda gerekirse mahalline gidilerek keşif yapılması ve bulunduğu yerin sanığa ait olup olmadığı ve kenevir bitkisinin miktarını tespitle, bu bitkinin kendiliğinden yetişmiş olup olmadığının bilirkişi dinleyerek tespit edilmesi gerekmektedir.

Suçun manevî unsuru umumi kasıttır. Yönetmelikte belirlenen ekim bölgelerinde izinsiz kenevir ekimi, suçun oluşumu için yeterli olmasına karşın, ekim bölgeleri dışında kenevir ekilmesini de kanun koyucu bunun münhasıran esrar yapma amacına yönelik olmasını şart koşmuştur.¹¹⁹

4.2.1.3. KANUNDA ÖNGÖRÜLEN KURALLARA AYKIRI UYUŞTURUCU MADDE SATIŞI YAPMA

2313 Sayılı Yasanın 15. maddesine göre; Uyuşturucu maddelerin memleket dâhilinde perakende ve reçete mukabilinde olarak satışı münhasıran Eczacılar ve Eczaneler

¹¹⁷ KURT, 267.

¹¹⁸ TURGUT, H., “Türk Hukukunda Uyuşturucu Maddeler”, AD, Gençlik yılı Özel Sayısı, Ekim 1985, s. 240

¹¹⁹ KURT, 268-270.

Kanununa tevfikân açılmış eczanelerde yapılır. Ecza ticarethaneleri yalnız eczanelere ve resmi müesseselere ve laboratuarlara toptan satış yaparlar

2313 Sayılı Yasanın 24. maddesine göre; (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./78.mad) Uyuşturucu maddeleri 15. maddede zikredilenlerden başkalarına satan ecza ticarethaneleri sahip ve mesul müdürleri ile tabip reçetesi olmadan satan eczane sahip veya mesul müdürleri Türk Ceza Kanununun ilgili maddeleri uyarınca cezalandırılır.¹²⁰

4.2.1.4. KANUNDA ÖNGÖRÜLEN DEFTERLERİ TUTMAYAN VEYA VESİKA ALMAYAN VEYA BUNLARI SAKLAMAYANLARIN SORUMLULUĞU

2313 Sayılı Yasanın 17 ve 18. maddelerinde ecza ticarethanesi sahip ve mesul müdürlerinin uyuşturucu madde satımında uymaları gereken kurallar açıklanmıştır.

Buna göre ecza ticarethaneleri, uyuşturucu madde sattıkları eczane sahip ve mesul müdürlerinden, resmi müesseseye satış yapılmışsa yetkili kişiden, müstahzarat laboratuvarlarına satış yapılmışsa mesul müdüründen sattıkları uyuşturucu maddelere ilişkin vesika alınarak bunları 5 yıl boyunca saklamak zorundadır. Ecza Ticarethaneleri Sahip ve mesul müdürleri ayrıca uyuşturucu maddelerin gelir ve giderlerini gösteren defter tutmaları ve bu deftere sattıkları uyuşturucu maddelerin miktarını, satış tarihlerini ve kimlere sattıklarını da kaydetmelidir.¹²¹

Suçun faili olan ecza ticarethaneleri sahip ve mesul müdürleri yukarıda açıklanan mecburiyetlere uymaz yani; vesika almayı ihmal eder veya 5 yıl saklamaz yahut kanunda açıklanan defterleri tutmaz ise, kanunun 25. maddesi uyarınca para cezası ile cezalandırılır. Yargılama genel hükümlere göre yürütülür.

4.2.2. 3298 SAYILI UYUŞTURUCU MADDELERLE İLGİLİ KANUN

4.2.2.1. KANUNUN AMAÇ VE KAPSAMI

3298 Sayılı Uyuşturucu Maddeler İle İlgili Kanun 19.6.1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 7 maddeden oluşan Kanunun 1. maddesinde, Afyon ve uyuşturucu maddelerle ilgili genel esaslar açıklanmıştır. Buna göre; Çizilmiş veya çizilmemiş haşhaş kapsülleri ile ham afyon, tıbbi afyon ve morfin evsafını haiz afyon alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri; koka yaprağı ve bunun alkaloidleri, tuzları, esterleri ve eterleri ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca tayin olunacak diğer uyuşturucu maddelerin alımı, satımı, imali, ithali ve ihracı ile ilgili hususlar Bakanlar Kurulunun tespit edeceği esaslara göre yürütülür.¹²²

Bu maddelerin elde edildiği bitkilerin yurt içinde ekimi ve araştırılması izne bağlanmıştır. Kanunda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca, kullanılması zararlı tabii ve sentetik yeni uyuşturucu maddeler tespit edildiğinde, bu Bakanlığın teklifince Bakanlar Kurulu'nca bu kanun kapsamına alınması da hükme bağlanmıştır.

Kanunun 2. maddesinde Haşhaş ekilecek yerlerin tespiti ve izin belgesi alınmasını usul ve esasları düzenlenmiştir. Buna göre; Haşhaş ekilecek, afyon ve kapsül üretilecek yerler

¹²⁰ YENİSEY – NUHOĞLU, 2442

¹²¹ YENİSEY – NUHOĞLU, 2441

¹²² YENİSEY – NUHOĞLU, 2437

memleketin tarımsal ve ekonomik durumu, yurt içi ihtiyacı, ihraç imkânları ve mevcut stok durumuna göre her yıl Bakanlar Kurulunca tespit edilir ve kararname en geç 1 Temmuz'a kadar yayımlanır. Bu konuda yeni bir karar alınmaması halinde, önceki kararname hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Kanunun 3. maddesi; Haşhaş ekimi, kontrolü, toplanması, değerlendirilmesi, imhası, satın alınması veya satılması ve bu Kanunun uygulanması ile ilgili diğer hususlar bir yönetmelikle düzenleneceğine ilişkin hükmü içerir.

4 Mayıs 1988 tarihinde “ Haşhaşın ekimi, kontrolü, toplanması, değerlendirilmesi, imhası, satın alınması, satılması, ihracı ve ithali hakkında yönetmelik yayınlanmış ve yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin 4. maddesi uyarınca Bakanlar Kurulu'na tespit ve ilan edilen yerlerde haşhaş ekimi yapmak isteyenler Toprak Mahsulleri Ofisinden izin belgesi almakla yükümlüdür. İzin belgesi almadan veya belgesinde kayıtlı alandan fazla yere yahut izin belgesinde kayıtlı olan yerden başka bir yere ekilen haşhaşların kaçak sayılacağı ve kanununun 4. maddesinde yazılı cezalar hükmolunacağı, yönetmeliğin 7. maddesinde açıklanmıştır.

Kanunun 4. maddesi ceza hükümleri içermektedir. Bu madde gereğince;(Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./457.mad)Ham afyon, hazırlanmış afyon, tıbbî afyon ve bunların müstahzarları Türk Ceza Kanunu'nun uygulanmasında uyuşturucu maddelerden sayılır.¹²³

4.2.2.2. İZİNSİZ VEYA İZNE AYKIRI HAŞHAŞ EKİMİ YAPIMI

3491 Sayılı Toprak Ofisi Kanununun 1470 Sayılı Kanunla değişik 27. maddesindeki, yasa dışı haşhaş ekimini cezalandıran hükümler, 10.10.1983 tarihli kanun hükmünde Kararnamenin 22. maddesi ile yürürlükten kaldırılınca meydana gelen boşluk; nihayet 19.6.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3298 Sayılı Uyuşturucu maddelerle ilgili Kanun ile doldurulmuştur.

İzinsiz veya izne aykırı haşhaş ekimi yapılması suçunda suçun konusu, afyon elde etmeye yarayan haşhaş bitkisidir. Suçun faili herhangi bir kimse olabilir.

Kanun koyucu haşhaş ekiminin belirlenen ekim bölgeleri içinde veya dışında olmasına göre farklı ceza yaptırımları öngörmüştür. Ekim bölgelerinin herhangi birinde izin belgesi almadan veya izin belgesi almasına rağmen belgesinde belirtilen alandan fazla yerde veya izin belgesinde kayıtlı yerden başka yerde ekim yapanlar, kanunun 4. maddesinin 2. fıkrası uyarınca cezalandırılırlar.

Kanun koyucu, ekim bölgeleri dışında haşhaş ekimi yapanlar hakkında daha ağır ceza yaptırımını öngörmüştür.

Kanunun 4. maddesinin 8. fıkrasına göre, izinsiz veya izne aykırı haşhaş ekimi suçunu işleyenlere yardım edenler hakkında asıl faillere verilecek cezaların yarısı hükmolunur. Bu suça katılan memur ve görevlilerde asıl fail gibi ceza görürler.

---

¹²³ YENİSEY, – NUHOĞLU, 2437

Suçun manevi unsuru umumi kasıttır. Sanıkta izinsiz veya izne aykırı haşhaş ekme kastının varlığı yeterlidir.¹²⁴

4.2.2.3. İZİNSİZ HAM AFYON ÜRETMEK

İzinsiz ham afyon üretenler hakkında 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188 ve sonraki hükümleri uygulanır.

Haşhaş kapsülünün çizilmesi ile akan süt kıvamındaki salgı hava ile temas edince sertleşerek kahverengi bir görünüm alır. Bu maddeye ham afyon denir. 3298 Sayılı Kanunun 1. maddesinde diğer uyuşturucu maddeler gibi ham afyonunda imalinin Bakanlar Kurulu'nun tespit edeceği esaslara göre yürütüleceği açıklanmıştır. 17 Mayıs 1987 tarihli uyuşturucu maddelerin alımı, satımı, imali, ithali ve ihracı ile ilgili esasları düzenleyen Bakanlar Kurulu Kararının 1. maddesi uyarınca, ham afyon üretimi hususunda Toprak Mahsulleri Ofisi genel Müdürlüğü görevlendirilmiştir.¹²⁵

4.2.2.4. ÜRETTİKLERİ HAM AFYON VEYA KAPSÜLÜN TAMAMINI TESLİM ETMEYE VEYA İZİN BELGESİNDEKİ MİKTARDAN AZ TESLİM EDENLER

Haşhaşın ekimi, kontrolü, toplanması, değerlendirilmesi, imhası, satın alınması, satılması, ihracı ve ithali hakkındaki Yönetmeliğin 12. maddesi uyarınca haşhaş üreticilerinin izin belgelerinde belirtilen ekiliş miktarı, üretim tahmini ve diğer hususların doğru olup olmadığı, ofisçe kurulan kontrol heyeti tarafından üreticinin huzurunda mahallen inceleme ile tespit edilir. Üretici bu tespite tebliğden itibaren 15 gün içinde itiraz edebilir. Yönetmeliğin 13. maddesine göre üretici, ürettiği haşhaş kapsülünü belgesinde belirtmiş olduğu miktarın üstünde de olsa o yılın en geç eylül ayı sonuna kadar Bakanlar Kurulunca tespit edilen bedeli karşılığında Ofise teslim etmek zorundadır.

Üreticinin teslim ettiği haşhaş kapsülü izin belgesinde yazılı miktardan noksan olduğu takdirde bu durum sebepleri ile birlikte tutanakla tespit edilerek kontrol heyetine verilir. Bu heyet gerektiğinde mahallinde inceleme yaparak ve lüzumunda diğer üreticileri de dinleyerek, görüşünü açıklayan raporunu Ofis Genel Müdürlüğüne gönderir. Üreticinin mazereti yerinde görülmezse, evrak kanuni işlem yapılmak üzere Cumhuriyet Savcılığına verilir. Süresi içerisinde üretici ürettiği haşhaş kapsüllerini teslim etmemişse durumları yönetmelik gereğince 15 Ekim akşamına kadar kanuni takibat yapılması için Cumhuriyet Savcılıklarına bildirilir.

İzinsiz ham afyon üretenler, Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre cezalandırılır.

4.2.2.5. KONTROL GÖREVİNİ YAPMAYAN GÖREVLİLERİN CEZA SORUMLULUĞU

Haşhaş ile ilgili bahsi geçen Yönetmeliğin 17. maddesi, özellikle köy ve mahalle muhtarları ile kolluk teşkilatı, orman muhafaza memurları, kır bekçileri, ihtiyar heyeti üyeleri ve köy korucularına, haşhaşın yetiştirilmesi ile ilgili inceleme ve kontrol görevi verilmiştir. Yönetmelikle verilen kontrol görevlerini yerine getirmeyen muhtarlar ve

¹²⁴ KURT, 273-275.

¹²⁵ KURT, 275.

diğer kolluk kuvvetleri, 3298 Sayılı Kanunun 4. maddesi uyarınca ağır para cezası ile cezalandırılırlar.¹²⁶

4.2.3. TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ KANUNU

Bu kanunun 6. maddesi, 2313 Sayılı Kanunun 1. maddesine paralel olarak uyuşturuca maddeleri saydıktan sonra, bunların imal, ithal ve ihracını ve ham afyonun ülke içindeki ticareti devlet tekeli altındadır demektir. Aynı maddenin 2. fıkrasına göre kullanılmasından zarar doğduğu ve toksikomani yaptığı fenni surette tespit edilen diğer tabii ve sentetik maddeler de Bakanlar Kurulu Kararı ile bu tekel kapsamına sokulabilir.¹²⁷

Kanunun 18. maddesi, haşhaş ekilecek yerler ile ham afyon üretilecek yerlerin belirlenmesi yetkisini, her yıl yeniden verilmesi gereken bir karar ile, Bakanlar Kuruluna bırakılmıştır. Hükümet bu yetkiyi kullanarak önce afyon ekimini Türkiye' nin her yerinde yasaklamış (1972 yılından itibaren), daha sonra 1974 yılında ise , 7 ilde haşhaş ve afyon ekimine izin vermiştir. Afyon ekimi 1975 yılında tekrar yasaklanmış, haşhaş ekimi ise 1979 yılı için 400.000 dekar olarak sınırlandırılmıştır.¹²⁸

4.2.4. AİLENİN KORUNMASINA İLİŞKİN KANUN

Bu kanunda uyuşturuca maddelerle ilgili tek düzenleme 1. maddede yer almaktadır. Değişik madde: 26/04/2007-5636 S.K./1.mad) Türk Medenî Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak resen aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir:

Kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin;

- a) Aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmaması,
- b) Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireylerine tahsisi ile bu bireylerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmaması,
- c) Aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi,
- ç) Aile bireylerini iletişim araçları ile rahatsız etmemesi,
- d) Varsa silah veya benzeri araçlarını genel kolluk kuvvetlerine teslim etmesi,
- e) Alkollü veya uyuşturuca herhangi bir madde kullanılmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi veya bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması,

¹²⁶ KURT, 276 – 277.

¹²⁷ GÜRELLİ, 8.

¹²⁸ YENİSEY, a.g.m. 182-183

f) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması.

Yukarıdaki hükümlerin uygulanması amacıyla öngörülen süre altı ayı geçemez ve kararda hükmolunan tedbirlere aykırı davranılması halinde tutuklanacağı ve hakkında hapis cezasına hükmedileceği hususu şiddet uygulayan eş veya diğer aile bireyine ihtar olunur.¹²⁹

Eğer şiddeti uygulayan eş veya diğer aile bireyi aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise hâkim bu konuda mağdurların yaşam düzeylerini göz önünde bulundurarak daha önce Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre nafakaya hkmedilmemiş olması kaydıyla talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

Bu kanun kapsamındaki başvurular ve verilen kararın infazı için yapılan icra işlemler harca tâbi değildir.

4.2.5. KARAYOLU TRAFİK KANUNU

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle ilgili, Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesinde düzenleme yer almaktadır. Buna göre; Uyuşturucu veya keyif verici maddeleri almış olanlar ile alkollü iki almış olması nedeniyle güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş kişilerin kara yolunda araç sürmeleri yasaktır.¹³⁰

(Değişik fıkra: 08/01/2003 - 4785 S.K./3. md.) Uyuşturucu veya keyif verici maddelerin cinsleri ile alkollü içkilerin etki dereceleri ve kandaki miktarlarını tespit amacıyla, trafik zabıtasınca teknik cihazlar kullanılır.

Tespit usulleri ve muayene şartları, Sağlık Bakanlığının görüşüne uygun olarak hazırlanacak yönetmelikte düzenlenir.

Bu madde hükmüne uymayan sürücüler derhal araç kullanmaktan men olunur.

(Ek fıkra: 17/10/1996 - 4199/20 md; Değişik fıkra: 21/05/1997 - 4262/4 md.) Toplu taşım araçlarında sigara içilemez. Sigara içenler hakkında 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının nlenmesine Dair Kanun hükümleri uygulanır.

(Değişik fıkra: 08/01/2003 - 4785 S.K./3. md.) Yönetmelik ile belirtilen miktarların üzerinde alkollü araç kullandığı tespit edilen sürücülerin, suçun işlendiği tarihten itibaren geriye doğru beş yıl içinde; birinci defasında sürücü belgeleri altı ay süreyle geri alınır ve haklarında 265 300 000 lira para cezası uygulanır. İkinci defasında sürücü belgeleri iki yıl süreyle geri alınır ve haklarında 332 600 000 lira para cezası uygulanır ve bu sürücüler Sağlık Bakanlığınca, esas ve usulleri Sağlık ve İçişleri Bakanlıklarınca ıkarılacak yönetmelikte gösterilen sürücü davranışlarını geliştirme eğitimine tabi tutulurlar, eğitimi başarıyla tamamlayanların belgeleri süresi sonunda iade edilir. Üç veya ten fazlasında ise, sürücü belgeleri beş yıl süreyle geri alınır ve altı aydan aşağı olmamak üzere hafif hapis cezası ile birlikte 532 600 000 lira hafif para cezası uygulanır. Ayrıca, psiko-teknik değerlendirme ve psikiyatri uzmanı muayenesine tabi tutulurlar. Bu değerlendirme ve muayene sonrasında uygun görülenlere, geri alma süresi sonunda sürücü belgeleri iade

¹²⁹ YENİSEY, – NUHOĞLU, 3207.

¹³⁰ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1429.

edilir. Psiko-teknik değerlendirme ve psikiyatri uzmanı muayenesinin yapılmasına dair esas ve usuller yönetmelikte gösterilir.

(Değişik fıkra: 08/01/2003 - 4785 S.K./3. md.) Uyuşturucu ve keyif verici maddeleri olarak araç kullananlara, eylemi başka bir suç oluştursa bile ayrıca, altı ay hafif hapis cezası ile birlikte 532 600 000 lira hafif para cezası uygulanır ve sürücü belgeleri süresiz olarak geri alınır.

4.2.6. TÜRK MEDENİ KANUNU

Türk Medeni Kanunu'nda uyuşturucu ve uyarıcı madde ile ilgili hükümler şunlardır.

Madde 148 - Evlenme sırasında geçici bir sebeple ayırt etme gücünden yoksun olan eş, evlenmenin iptalini dava edebilir.

Madde 406 - Savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kendisini veya ailesini darlık veya yoksulluğa düşürme tehlikesine yol açan ve bu yüzden devamlı korunmaya ve bakıma muhtaç olan ya da başkalarının güvenliğini tehdit eden her ergin kısıtlanır.

Madde 409 - Bir kimse dinlenilmeden savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetimi veya isteği sebebiyle kısıtlanamaz.

Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlamaya ancak resmi sağlık kurulu raporu üzerine karar verilir. Hâkim, karar vermeden önce, kurul raporunu göz önünde tutarak kısıtlanması istenen kişiyi dinleyebilir.

Madde 432 - Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması halinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. Görevlerini yaparlarken bu sebeplerden birinin varlığını öğrenen kamu görevlileri, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar.

Bu konuda kişinin çevresine getirdiği külfet de göz önünde tutulur.

İlgili kişi durumu elverir elvermez kurumdan çıkarılır.

Madde 435 - Kuruma yerleştirilen kişi veya yakınları, verilen karara karşı kendilerine bildirilmesinden başlayarak on gün içinde denetim makamına itiraz edebilirler.

Bu hak, kurumdan çıkarılma isteminin reddi halinde de kullanılabilir.

Madde 436 - Koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması, aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa tabidir:

1. Karar verilirken ilgilinin bunun sebepleri hakkında bilgilendirilmesi ve karara karşı denetim makamına itiraz edebileceğine yazılı olarak dikkatinin çekilmesi zorunludur.

2. Bir kuruma yerleştirilen kişiye, alıkonulma kararına veya kurumdan çıkarılma isteminin reddine karşı en geç on gün içinde denetim makamına itiraz edebileceği derhal yazılı olarak bildirilir.

3. Mahkeme kararını gerektiren her istem, gecikmeksizin yetkili hâkime ulaştırılır.

4. Yerleştirme kararı veren vesayet makamı veya hâkim durumun özelliklerine göre bu istemin görüşülmesini erteleyebilir.

5. Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalığı olanlar hakkında, ancak resmi sağlık kurulu raporu alındıktan sonra karar verilebilir. Vesayet makamının daha önceden bilirkişiye başvurmuş olması halinde denetim makamı bundan vazgeçebilir.

Madde 475 - Savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kısıtlanmış olan kişinin vesayetin kaldırılmasını isteyebilmesi, en az bir yıldan beri vesayet altına alınmasını gerektiren sebeple ilgili olarak bir şikyete meydan vermemiş olmasına bağlıdır.

4.2.7. 2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYAT KANUNU

13. maddesinde, uyuşturucu madde suçlarında polisin yapacağı işlemler düzenlenmiştir.

Madde 13 - (Değişik madde: 03/08/2002 - 4771 S.K./10. md.)

F) Bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunlarla ve bu Kanunun uygulanmasını gösteren tüzükte belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla, toplum için tehlike teşkil eden akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol bağımlısı serseri veya hastalık bulaştırabilecek kişileri, yakalar ve gerekli kanuni işlemleri yapar.

Yakalananlardan, A) Uyuşturucu madde kullanmış olanlar ile sarhoş olanların, Yakalanma anındaki sağlık durumları tabip raporuyla tespit edilir.¹³¹

4.2.8. 5584 SAYILI POSTA KANUNU

Posta Kanununun 41/B maddesi uyarınca afyon, morfin, kokain ve benzeri uyuşturucu maddelerin posta ile gönderilmesi yasaklanmıştır.

Madde 41 - I - Aşağıda gösterilen maddelerin posta ile gönderilmesi yasaktır:

B) Afyon, morfin, kokain ve benzerleri başka uyuşturucu maddeler;

(Ancak tıbbi veya fenni bir amaçla gönderildikleri ve gndericilerinin bu gibi yollamalara izinli buldukları resmi belgelerle belirtilirse bunlar posta kolileri veya değerli kutular içinde kabul edilip gönderilirler.)

¹³¹ YENİSEY, – NUHOğLU, 1092.

5. TÜRK CEZA KANUNU'NDA UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARININ GELİŞİM BOYUTU

Uyuşturucu madde suçları, 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanun'unun 7. babının "umumun sıhhatine, yenecek ve içilecek şeylere müteallik cürümler" başlıklı 3. faslında 403. maddeden 409. maddeye kadar olan kısım, uyuşturucu maddelerle ilgili yasakları içermektedir.

Sağlıklı bir toplum oluşturulması için kişiye zararlı maddelere karşı koruma amacıyla konulmuş olan bu hükümlerde, uyuşturucu madde kullanımını, ruhsatsız imal, ithal ve ihracı, ticareti, nakli, sahte reçete ile uyuşturucu madde temini suç sayılmış ve ağır cezai müeyyidelerle bağlanmıştı.

1926 tarih ve 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nun ilk metninin 403-408. maddelerinde, uyuşturucu madde temini ve kullanılmasına ilişkin sorunlar çağdaş bir biçimde düzenlenmeye çalışılmış ve bu konuda önemli bir adım atılmıştı. Uyuşturucu madde kavramı konusunda "sayma" sistemi benimsenmiş ve uyuşturucu maddelerden nelerin kastedildiği açıkça belirtilmişti. Sayılan bu maddeleri kullanmak ise uyuşturucu madde kullanmak olarak kabul edilmişti. Aynı yol, uyuşturucu madde temin edenler bakımından da izlenmişti. Kişinin tek başına uyuşturucu madde kullanması yerine toplu olarak kullanma ve kullanmayı kolaylaştırma suç olarak öngörülmüştü. Cezası ise 2 aydan 6 aya kadar hapis ve ağır para cezası mahkûmiyeti idi. Kullanan hakkında cezayı hafifletecek sebepler bulunduğundan, yalnız para cezası ile yetinmekte mümkündü. Kullanan kişilerin alışkanlıkları "iptila" derecesine varmışsa bunlar hakkında 6 aydan eksik olmamak üzere hastanede iyileşinceye kadar tedavi olanağı belirtilmişti. Uyuşturucu madde temin edenler için öngörülen ceza, altı aydan eksik olmamak üzere hapis ve ağır para cezası şeklindeydi. Belirtilen para cezası, nispi para cezası yerine sabit para cezası türünden olup, 100 ila 1000 TL arasında değişmekteydi. Uyuşturucu maddelerin kullanılmasını kolaylaştırmak için açılan yerler bakımından, orada bulunan eşyalar için müsadere öngörülmüştü. Ancak müsadere olunan eşya tutarının yarısı, suç meydana çıkarmakta hizmeti görülenlere verilmekte idi.

20.06.1933 tarihinde 2275 Sayılı Kanunla yapılan değişiklikle uyuşturucu maddeyi toplu olarak kullanma ve kullanmayı kolaylaştırma suç olarak kalmış, ancak kullananlar hakkındaki yalnız para cezasına hükmedilme olanağı kaldırılmıştır. Uyuşturucu madde kapsamı genişletilmiş, temin edenler bakımından ise cezanın asgari haddi (tabanı) 6 aydan 1 seneye çıkarılmış, azami haddi (tavan) ise 5 sene ile sınırlandırılmış, ayrıca uyuşturucu maddenin her gram ve küsüru için bir lira esasına göre nispi para cezası öngörülmüştür.

23.6.1936 yılında 3038 Sayılı Kanunla yapılan değişiklikle toplu ve bireysel kullanma ayrımı kaldırılmış ve uyuşturucu madde "kullanma" suç olarak kabul edilmiştir.

02.06.1941 tarihinde 4055 Sayılı Kanunla da önemli bir değişiklik getirilmiş ve sayma (tadat) sistemi terk edilerek "uyuşturucu madde" deyimini kullanılmıştır. Ayrıca hükümlenilecek para cezasının da uyuşturucu maddenin her gramı için bir liradan hesaplanmak suretiyle belirlenmesi şekli aynen korunmuştur. Bundan başka 2 seneden eksik olmamak üzere "sürgün" cezası öngörülmüştür.¹³²

¹³² GÜNAL, 48-50. - TEZCAN, a. g. m. 59

6123 Sayılı Kanun ile yapılan deęişiklikler ile uyuřturucu maddelere iliřkin cezalar aęır Őekilde artırılmıřtır. Bunun sonucunda dűnyada hemen hemen en aęır cezalar űlkemizde verilmektedir. Bu da toplumun yapısından, gelenek ve gűreneklerinden, tehlikenin bűyűklűğűnden ve bűlgemizin jeopolitik durumundan ileri gelmektedir.¹³³

10.01.1981 tarihli 2370 Sayılı Kanunla, “ kanunsuz suę olmaz” prensibi ve Yargıtay İętihatları iřıęında Tűrk Ceza Kanunu’nun 403. maddesine “ baz morfin” de ilave edilerek morfin kadar ve hatta ondan daha aęır olan bu uyuřturucu maddede cezayı artırıcı olarak űngűrűlműřtűr.

15.04.1987 tarih ve 3354 Sayılı Kanunla da űnemli sayılacak deęiřikler yapılmıřtır. Geręekten anılan kanunla bir yandan geręeklik ya da korunma prensibi olarak isimlendirilen prensip çeręevesinde, uyuřturucu tedarik ve kullanma suęları ięin sanıęın uyuęuna ve suęun iřlendięi űlkeye ve hatta yargılanmıř olup olmamasına bakılmaksızın, Tűrkiye’de yargılama yapılması kabul edilmiřtir. űte yandan da Tűrk Ceza Kanunu’nun 403/3. maddesinde yer alan yurt ięinde satma, satın alma, bulundurma, nakil ve vasıta olmaya iliřkin dűzenlemeden “yurt ięi” sűzcűęű ęıkarılmıř bulunmaktaydı. Bu deęiřiklik ile hedeflenen nokta, yurt dıřında bu tűr suęları iřleyenleri de kovuřturabilmektir. Aslında mevzuatımızda uyuřturucu maddelere dair 1961 Tek Sűzleřmesinin 36/II (A) maddesi ile Tűrk Ceza Kanunu’nun 3. maddesi uyarınca yurt dıřına Tűrkiye’den uyuřturucu madde ihraę edenler, Tűrk Ceza Kanunu’nun 403/ 1-2. maddesi gereęince Tűrkiye’de zaten kovuřturulmaktaydı. Ancak son dűzenleme ile Tűrkiye’den ihraę edilmeyen uyuřturucuların da Tűrkiye’de kovuřturulmasına imkân tanımıřtı. Yapılan bu deęiřiklik ile uyuřturucu madde ihracı ile ticari amaę tařımaksızın kullanmak maksadıyla ęok az miktar uyuřturucuyu yanında yurt dıřına ęıkarımların aynı cezaya ęarptırılmamaları olumlu bir geliřmeydi.¹³⁴

765 Sayılı Tűrk Ceza Kanunu’nun 403. maddesinde yer alan sűrgűn cezası genel olarak 13.07.1965 tarih ve 647 Sayılı Cezaların İnfazı hakkında Kanunun geğici 2. maddesi ile mevzuatımızdan kaldırılmıştı.¹³⁵

Faile űlűm cezası veya bunun yerine bařka bir ceza verilmesi halinde bűtűn tařınabilir ve tařınmaz malların műsaderesine hűkmolunmasını dűzenleyen 403. maddenin 7. bendinin son fıkrası, Anayasanın 28. maddesinin 7. Fıkrasına aykırılıęı nedeni ile Anayasa Mahkemesinin 3.6.1988 tarihli kararı ile iptal edilmiřti.¹³⁶

407. Maddenin 2. fıkrasında yer alan “ İdam Cezası” tabiri, 21.11.1990 tarih ve 3679 Sayılı Kanununun 27. maddesi ile “ Műebbet Ağır Hapis Cezası” olarak değiştirilmışti.¹³⁷

5237 Sayılı Tűrk Ceza Kanunumuz, 26.09.2004 tarihinde kabul edilerek, 12.10.2004 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmıř, 1 Haziran 2005 tarihinde yűrűrlűęe girmiřtir. Kanunumuzun 188.,189.,190.,191.,192. maddelerinde Uyuřturucu ve Uyarı Maddeler ile ilgili dűzenlemeler yer almıřtır.

¹³³ TURGUT,a.g.m. s. 238

¹³⁴ TEZCAN, a.g.m. 59-60

¹³⁵ CENTEL, N.; *Tűrk Ceza Kanunu ve İlgili Mevzuat*, 2. Bası, İst. 1986, s.152

¹³⁶ GűZűBűYűK,A.P.; “*Tűrk Ceza Kanunu Gűzűbűyűk Őerhi*” C. III,5. bası, İst. 1988, Kazancı yayımları, s.624-625)

¹³⁷ Yűrűrlűlűkteki Kanunlar Kűllyatı, Bařbakanlık Yayını c.I s.522

İKİNCİ BÖLÜM:

Tezimizin bu bölümünde, Türk Ceza Kanununda yer alan, uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları ve uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçları ve yargılama hukuku sorunlarını üç ana başlık halinde irdelemeye çalışacağız.

1. TÜRK CEZA KANUNUNDA YER ALAN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARI:

Tıbbi zorunluluk halleri hariç pozitif hukuk uyuşturucu madde ticaretini, teminini ve kullanımını yasaklamıştır. Bu yasaklamanın genel sağlık nedeniyle olduğu ortadadır. Hukuk sistemlerinin uyuşturucu maddelerle ilgilenmesi ve koyduğu yasaklamalarla amaçladığı husus, bu maddelerin hukuk dışı kullanılmasının önüne geçmektir. Bu nedenle kullanılmasına varıncaya kadar geçen aşamaları da yasaklama zorunluluğu doğal biçimde ortaya çıkmaktadır. İmalat, ihracat, ithalat, satma, satışa arz etme, satın alma, bulundurma, devretme, devralma, nakletme, sevk etme, örgütlü olarak hareket etme, kullanmayı kolaylaştırma, meslek icabı daha kolay uyuşturucu madde temin edebilecek kimseler için daha ağır ceza belirlemede hep kullanmayı yasaklamak öngörüldüğü gibi, kullananın eline bu maddenin geçmesinde rol alabilecek kimse veya kimseler bakımından ceza yaptırımını öngörme şeklinde kullanımın önüne geçme amaçlanmaktadır.¹³⁸

Uyuşturucu maddelerin sunumuna yönelik suçlar hakkındaki hassasiyetimizi ve madde bağımlılarının topluma yeniden kazandırılması ile ilgili çalışmalara olan inancımızı korumaktayız. Bununla ilgili de uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları sorunu tüm yönleri ile ele alınmalıdır. Bu anlamda, yasal olmayan maddelerin sunumuna yönelik suçları mücadele suçu, madde kullanıcısı ve bağımlısını ise tedavi edilmeye ihtiyacı olan hasta olarak kabul etmemiz gerekmektedir. Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin sunumu ve talebi ile mücadele çalışmalarında ulusal ve uluslararası işbirliğinin mutlaka gerekli olduğuna ve bu işbirliğini her zaman desteklenmesi gerektiğine inanmaktayız. Bu çerçevede Türkiye'nin uyuşturucu ile mücadele politikaları: “ maddenin sunum ve talebine karşı mücadele ile bağımlıları tedavi ve topluma yeniden kazandırma çalışmalarında dengeli bir yaklaşım, ulusal ve uluslararası işbirliği” olmalıdır.

Türkiye, Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle Ulusal mücadelesini, çıkarmış olduğu Kanunlarla, Uluslararası mücadelesini ise Uluslararası Sözleşmeleri kabul ederek göstermeye çalışmıştır. Türkiye'nin uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları ile ulusal mücadelesini göstermeye çalıştığı en büyük örnek ise Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen hükümlerdir. Şimdi de, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan bu hükümleri irdeleyelim.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda, uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları, özel hükümlerde, kamunun sağlığına karşı suçlar bölümünde ele alınmıştır. Bu bölüm irdelendiğinde; Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçlarını bize göre altı ana grupta toplamak mümkündür. Bunlardan ilki imale, ihraca ve ithalle ilişkin olanlardır. İkinci grup suçlar, uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti kastıyla hareket edilen, satma, satışa arz etme, başkalarına verme, sevk etme, nakletme, depolama, satın alma, kabul etme, bulundurma şeklinde sınıflanabilir. Üçüncü grup suçlar, uyuşturucu ve uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü madde yani uyuşturucu veya uyarıcı madde benzerlerinin imali, ithali, ihracı, ticareti şeklinde sınıflandırılabilir. Dördüncü grup suçlar, uyuşturucu ve uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan

---

¹³⁸ GÜNAL, 50-51.

maddelerin ithali, imali, ihracı, satılması, satın alınması, sevk edilmesi, nakledilmesi, depolanması suçu şeklinde sınıflandırılabilir. Beşinci grup suçlar, uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma ve alenen özendirilmesi ve yayın yapılması suçu şeklinde sınıflandırılabilir. Altıncı grup suçlar ticaret kastıyla değil de kullanma kastıyla uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaya suçları olarak gruplandırılabilir. Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçlarını ikinci başlık altında irdeleneceğimiz için, şimdi uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçlarının dışında kalan uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarını irdelemeye çalışacağız.

Bu irdelememizi de, hem Ceza Kanunumuzun sistematliğini bozmadan hem de bu sistematigi ve içeriği eleştirel görüşlerimizi ve bize göre olması gerektiği şekilde ifade etmeye çalışacağız.

1.1. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE KULLANILMASINI KOLAYLAŞTIRMA SUÇU (Madde 190)

1.1.1. GENEL AÇIKLAMA

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 190. maddesi; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma başlığı altında düzenlenmiştir. 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanun'undaki düzenlemeden farklı olarak ayrı bir suç şeklinde tanımlanmış, artırım nedeni olarak değil de, doğrudan ceza verilen eylem olarak nitelendirilmiştir. Yine suçun yapısı geniş bir şekilde ele alınmıştır. “Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak için; a) Özel yer, donanım veya malzeme sağlayan, b) Kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler alan, c) Kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi veren, kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Yine ikinci fıkrada, “Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendiren veya bu nitelikte yayın yapan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Üçüncü fıkrada ise, bu maddede yer alan suçun nitelikli hali olarak, “Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacıyla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır”¹³⁹ hükmü yer almaktadır.

Madde esas itibari ile uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırmak isteyenlere yönelik olarak düzenlenmiştir. Gerçekten kullanımın kolaylaştırılması için özel yer, donanım veya malzeme sağlayan, kullananların yakalanmasını zorlaştıran ve kullanma yöntemlerini öğretenler cezalandırılmaktadır. Bu maddenin bir nevi özel iştirak hali olduğunu söylemek mümkündür. Ancak iştirak hükmünün uygulanması yerine bu tür iştirak bağımsız bir suç olarak kabul edilmiştir.

190. maddenin ikinci fıkrası uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendirilmesi ve bu nitelikte yayın yapılmasını da cezalandırmıştır. Böylece bu tehlikeli maddelerin kamuya özendirmek suretiyle kullanmanın teşvik edilmesini önlemek istenmiştir. Bu fıkra bir aldatici neden olmayıp suçun değişik bir işlenme şeklidir. “Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendiren veya bu nitelikte yayın yapan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

---

¹³⁹ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1638.

Maddenin üçüncü ve son fıkrası belirli meslek sahiplerinin özellikle sağlıkla ilgili meslek sahiplerinin birinci ve ikinci fıkradaki suçu işlemeleri bir ağırlatıcı neden olarak nitelikli hal sayılmıştır. Madde de sayılan meslek grupları tahdididir. Gerçekten de madde de sadece sayım yapılmış ve buna “ benzeri meslekler” veya bu anlama gelen bir ilave yapılmamıştır. Bu ağırlatıcı nedenin sebebi, bu meslek gruplarının uyuşturucu maddeye ulaşmalarındaki kolaylıktan kaynaklanmaktadır.¹⁴⁰ “Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacıyla veya ecza ticareti ile işigal eden kişi tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır”

Özel yer, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kolayca kullanılmasına elverişli olan herhangi bir yer olabilir. Umuma açık veya kapalı olması arasında fark yoktur. Uyuşturucu maddeyi kolaylıkla kullanmaya elverişli herhangi bir yerdir.¹⁴¹

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 404/1 bakımından suçun maddi unsuru “ özel bir yer” sağlanması veyahut “ başka suretle bir kimsenin uyuşturucu madde kullanmasını kolaylaştırmak” oluşturmaktaydı. “ Başka suretle” ibaresi kullanıldığı için serbest hareketli bir suç söz konusuydu. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu açısından ise suçun maddi unsurunu oluşturabilecek seçimlik hareketler somut olarak belirlenerek, madde kullanımını kolaylaştıracak bağlı hareketler sınırlandırılmıştır.¹⁴²

1.1.2. KORUNAN HUKUKSAL YARAR

Bu suç açısından da korunan hukuksal yararın “ genel sağlık” olduğu söylenebilir. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı, günümüz Türkiye’inde hızla genişleyerek artmaktadır. Gençler, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını arkadaş çevresinden görekerek öğrenmişler ve özenti neticesinde de kullanmaya başlamışlardır. Uyuşturucu veya uyarıcı madde her yerde ve herkes tarafından rahatlıkla kullanılabilen bir madde değildir. Bu maddelerin kullanımı için gizlilik esastır. Bazı uyuşturucu ve uyarıcıların kullanımı içinde özel donanımlar gerekmektedir. İşte 190. madde bütün olarak değerlendirildiğinde, yakalanmayı zorlaştıracak önlemler almayı, kullanma yöntemleri konusunda bilgi vermeyi, alenen özendirmeyi ve bunları yapanların sağlık mesleği mensupları olması halinde artırımlı ceza verileceğini öngörmüştür. Ayrıca uyuşturucu maddenin kullanımı için özel yer ve donanım sağlayarak kolaylaştırmak isteyen kişilerin cezalandırılarak, uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımının önüne geçilme çabasıdır. Bize göre kanunumuzun bu düzenlemesi son derece doğru ve yerinde bir düzenlemedir. Kötü alışkanlıkların ve madde bağımlılığının en önemli gerekçesi özenti, nasıl kullanılması gerektiği konusunda bilgilendirme ve kullanım için imkân ve ortamların hazır edilmesidir.

1.1.3. MADDİ UNSUR

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmaktan kasıt, bu maddeleri kullanmak isteyen kişilerin bunlara ulaşmasını çabuklaştırmak ve bu hususu güvenilir hale getirmektir.

¹⁴⁰ DONAY,S., “ Türk Ceza Kanunu Şerhi”, Eylül 2007, Beta Basın Yayın Dağıtım A.Ş. s.282

¹⁴¹ ERGEN, 67.

¹⁴² TEZCAN, D - ERDEM, M.R - ÖNOK,R.M.; 2008. “Teorik ve pratik ceza özel hukuku”. Seçkin Yayıncılık. s. 658

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 190/1’de, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmaya yönelik üç seçimlik hareketten söz edilmiştir. Bunlardan ilki, bu amaçla özel yer, donanım veya malzeme sağlamaktır. Özel yerden maksat, kişilerin söz konusu maddeleri kolaylıkla ve güvenlikle tüketebileceği mekânın kullanıcıların yararlanmasına sunulmasıdır. Örneğin bu amaçla evde esrar partisinin düzenlenmesi gibi. Donanım veya malzeme sağlamak ise, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanıma hazırlanması ya da kullanılmasını sağlayan araçların tedarik edilmesidir. Örneğin şırınganın temini veyahut esrarın hazırlanacağı, ısıtılmış özel platin tabakanın temini gibi.

İkinci seçimlik hareket, “kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler” almaktır. Bunlardan maksat, yasak maddeleri kullanmış olan kimselerin çeşitli tıbbi yöntemler aracılığı ile uyuşturucu ya da uyarıcı maddeyi kullandıklarını tespit etmeyi mümkün kılan fiziksel, fizyolojik vb. belirtileri yok etmek veyahut işlenen suçun maddi delillerini ortadan kaldırmaktır.

Üçüncü seçimlik hareket ise, “kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi” vermektir. Bundan maksat, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nasıl kullanıma hazır hale getireceği veyahut ne suretle vücuda zerk edileceği konusunda bilgi sağlamaktır. Yine söz konusu maddelerin ne şekilde kullanılmak suretiyle daha etkili olacağına yönelik bilgi vermek veyahut tavsiyede bulunmak da bent kapsamında kalmalıdır.

Türk Ceza Kanunu madde 190/2’ye göre “uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendirilen veya bu nitelikte yayın yapan kişi” cezalandırılır. Bu fıkra bakımından da seçimlik hareketli bir suç söz konusudur. Madde kullanımı alenen özendirilecek ya da özendirici nitelikte yayın yapılacaktır. Özendirmekten kasıt, uyuşturucu ya da uyarıcı maddenin kullanılması konusunda muhatapları teşvik etmek, onları isteklendirmek ya da bu davranışta bulunmaları yönünde kışkırtmaktır. Özendirmenin aleni olması, belirsiz sayıda kişilerin, teşvik teşkil eden sözü duymalarına olanak sağlayan herhangi bir araç kullanmak suretiyle suçun işlenmesini ifade eder. Failin bu sözlerin duyulması olanağı yaratmış olması yeterlidir; söylenen sözlerin failden duyulmuş olup olmaması, hükmün uygulanması bakımından önem taşımaz. Kullanımı özendirici nitelikte yayın yapılması durumu ise, zaten aleniyetin özel bir görünüş biçimidir. Bundan kasıt, özendirici sözlerin umuma neşir ve teşhir edilmiş bir yazı veya resim ya da diğer neşir yolları aracılığıyla sarf edilmiş olmasıdır.¹⁴³

1.1.4. MANEVİ UNSUR

Türk Ceza Kanunu madde 190/1 ve madde 190/2’deki suçun manevi unsuru kasttan ibarettir. Bu bakımdan fail, muhatapın uyuşturucu madde kullanacağını bilerek ona özel yer, donanım veya malzeme sağlayacak ya da kullanma yöntemleri hakkında ona bilgi verecektir. Fail, bu suretle uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırdığını da bilecektir. Bu suçta genel kast yanında ayrıca failde “uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma” özel kastı da aranmalıdır.

İkinci fıkra bakımından da yapılan yayın veya alenen ortaya konan söz, ses veya görüntünün sahibi, bunların uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanımını teşvik edici nitelikte olduğunu bilecek ve kullanımı özendirmeyi isteyecektir. Dolayısıyla burada da özel kast aranmalıdır.

¹⁴³ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 658- 659.

1.1.5. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Suç tipi bakımından özellikle bir durum söz konusu olmamakla birlikte, tabipler açısından bazı durumları dikkatli değerlendirmek gerekir. Örneğin hastasının uyuşturucu madde kullandığını bilen; fakat onu bundan vazgeçiremeyen doktor, ona en azından daha az riskli şekilde maddeyi kullanabileceğini izah ederse, söz konusu suçun manevi unsuru oluşmayacağı gibi; doktor açısından mesleğin icrası hukuka uygunluk nedeninden de söz edilebilir. Söz gelimi, hastasının enfeksiyon kapma riskini azaltmak isteyen doktorun her seferinde yeni şırınga kullanılması gerektiği yada iğneyi yüksek ısı da dezenfekte etmesi gerektiğini yada şırınga yerine burundan teneffüs etme yönteminin daha sağlıklı olduğunu söylemesi gibi durumlar hukuka uygunluk sebepleridir.

1.1.6. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

1.1.6.1. TEŞEBBÜS

İlk fıkradaki suçun tamamlanması bakımından, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bilfiil kullanılmış olması gerekmez. Yapılan hareketlerin madde kullanımını kolaylaştırıcı nitelikte olması yeterlidir. Bu bakımdan, kolaylık sağlama bakımından, nedensel değer taşıyan hareketin yapılması (örneğin gece kulübünün gizli bölmesinin tahsis edilmesi, şırınganın verilmesi, etkili bir “esrar kokteylinin” tarifinin verilmesi) ile suç tamamlanır.

İkinci fıkra açısından da, alenen özendirme ya da yayının sonuç vermesi gerekmediği gibi; halkın bunları öğrenmesi dahi gerekmez. Öğrenme olanağının yaratılmasıyla suç tamamlanır. Şayet, yayın henüz halka ulaşma olanağına kavuşmadan, örneğin matbaacının ihbarı üzerine yakalanmış ve buna el konulmuşsa, teşebbüsten söz edilebilir.

1.1.6.2. İÇTİMA

Türk Ceza Kanunu madde 190’ın 1. fıkrasında a,b,c bentlerinde aynı suçun seçimlik hareketleri yer almaktadır. Bu sebeple bunlardan bir kaçına başvurulması durumunda suç yine de tektir. Ancak birinci ve ikinci fıkrada ayrı suç tipleri yer aldığı için bunların içtima ilişkisine girmesi mümkündür. Buna karşılık, aleni özendirme veyahut yayında hem uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanımına şevk edilmiş hem de bunun yöntemi izah edilmişse her iki fıkradaki suç arasında fikri içtima ilişkisi doğar. Fakat zaten cezalar aynı olduğu için bunun pratikte pek önemi yoktur.

Diğer yandan, madde kullanımını özendiren veyahut bunu kolaylaştıran kimse aynı zamanda mağdura söz konusu maddeyi bizzat temin eden kişi ise, kanaatimizce m.188 deki suç tipinin uygulanması, her iki eylemin hukuka aykırılık içeriğini kapsayacak, tüketen norm olarak yalnızca madde 188’den işlem yapmak gerekecektir.

Kendi kişisel kullanımı için uyuşturucu madde bulduran ve bunu rahatça kullanabilmek için kendine özel bir yer tahsis eden ya da kendisinin yakalanmasını zorlaştıracak önlem alan kullanıcı, ayrıca madde 190’dan cezalandırılmaz. Kanaatimizce; her ne kadar maddede açıkça belirtilmiş değilse de, maddenin birinci fıkrasında belirlenen hareketleri bir başkasına yönelik kolaylık sağlama gerekmektedir.

Nihayet, birinci fıkradaki suçun zincirleme şekilde işlenmesi mümkündür. Şayet birden çok kişiye aynı anda özel yer, donanım sağlanmış (örneğin evde esrar partisi düzenlemek

gibi) veyahut kullanma yöntemleri hakkında bilgi verilmişse Madde 43/2 deki hüküm uygulanabilir.¹⁴⁴

1.1.6.3. İŞTİRAK

Suç, iştirak açısından bir özellik göstermez.

1.1.7. NİTELİKLİ HAL

Türk Ceza Kanunu madde 190/1-2’de yer alan suçların “... Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştirak eden kişi tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında ” artırılacaktır hükmü yer almaktadır. Buradaki amaç, sağlık mesleği mensuplarının uyuşturucu veya uyarıcı maddeye ulaşmalarındaki kolaylıktır.

1.2. KULLANMAK İÇİN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SATIN ALMAK, KABUL ETMEK VEYA BULUNDURMAK SUÇU (Madde 191)

1.2.1. GENEL AÇIKLAMA

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu 191. madde, Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaya başlığı altında düzenlenmiştir.

Madde 191/1’de “Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”¹⁴⁵ hükmüne yer verilmektedir.

191. madde 5560 Sayılı Yasa ile yeni baştan düzenlenmiştir. Her ne kadar yapılan değişiklikte genelde eski maddenin hükümleri egemen olsa da, özellikle denetimli serbestlik ve tedavi konusunda bazı yenilikler getirmiş bulunmaktadır.¹⁴⁶

Yeni düzenleme gerçekçi anlamda uyuşturucu madde kullananları cezaevine sokmaktan ziyade iyileştirme ve yeniden topluma kazandırma amacı gütmekle, gerçekçi ve modern suç politikasına uygun bir davranış sergilemiştir. Fıkra daha önce 5377 Sayılı Yasa ile değiştirilmiş olan birinci fıkrasının aynısıdır. Bununla beraber birinci fıkraya uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişiye ilke olarak verilecek cezayı saptamaktadır. Devam eden maddeler gerçekte bu fıkranın yerine uygulanacak önlemleri belirlemektedir. Başka bir anlatımla eski yasada olduğu gibi kullanmak için uyuşturucu madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişiye hapis cezası öngörülmüştür. Ancak kullanmak için uyuşturucu madde bulunduranlar için hükmolunan ceza hemen infaz edilmez. Bunlar hakkında önce tedavi ve denetimli serbestlik hükümleri uygulanır. Bunun gereklerine uygun davranan kullanıcı hakkında ceza infaz edilmez. 5377 Sayılı Yasa değişikliği ile yasanın ilk şeklinde bulunan birinci fıkrasının “kendisi tarafından kullanılmak üzere uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran bitkileri yetiştiren kişi, bu fıkraya hükmüne göre cezalandırılır” şeklindeki ikinci cümlesi madde metninden çıkarılmıştır. Bu değişiklik ile uyuşturucu maddeyi kullanmak amacıyla

¹⁴⁴ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 661.

¹⁴⁵ YENİSEY, - NUHOĞLU, 1639.

¹⁴⁶ DONAY, 283.

yetiştiren kişi hakkında bundan böyle birinci fıkradaki cezaya hükmedilemeyecek; hakkında ancak ikinci fıkra uygulanabilecektir. Bu konuda 5560 Sayılı Yasa ile yapılan son değişiklik ile konu açıklığa kavuşmuştur. İkinci fıkraya göre "...Bu suçtan dolayı açılan davada mahkeme, birinci fıkraya göre hüküm vermeden önce uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkında, tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine; kullanmamakla birlikte, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi hakkında, denetimli serbestlik tedbirine karar verebilir. ...” Burada yerinde olarak iki önemli değişiklik söz konusu olmuştur. Önce “ hükmetmek” kavramı yerine “ karar vermek” kullanılmıştır. Zira hüküm genelde nihai kararları ifade etmektedir. Hâlbuki burada önlemeye karar vermek bir nihai karar değildir. Sadece bir ara karardır. İkinci önemli değişiklik eski metinde “ hükmolunur” demek suretiyle yargıcın bu konuda karar vermek zorunluluğu yaratılmıştı. Hâlbuki 5560 sayılı yapılan değişiklikle yargıç “ karar verebilir” demek suretiyle takdir yargıca bırakılmıştır.¹⁴⁷

Maddenin üçüncü fıkrasına göre; “Hakkında tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilen kişi, belirlenen kurumda uygulanan tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranmakla yükümlüdür. Hakkında denetimli serbestlik tedbirine hükmedilen kişiye rehberlik edecek bir uzman görevlendirilir. Bu uzman, güvenlik tedbirinin uygulama süresince, kişiyi uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılmasının etki ve sonuçları hakkında bilgilendirir, kişiye sorumluluk bilincinin gelişmesine yönelik olarak öğütte bulunur ve yol gösterir; kişinin gelişimi ve davranışları hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir” hükmü yer almaktadır. Burada yükümlülüğün ne olduğu, uzman tarafından kişiye verilecek bilgileri ve uzman tarafından düzenlenecek rapor hakkında bilgi verilmektedir.

Maddenin dördüncü fıkrasına göre; “Tedavi süresince devam eden denetimli serbestlik tedbirine, tedavinin sona erdiği tarihten itibaren bir yıl süreyle devam olunur. Denetimli serbestlik tedbirinin uygulanma süresinin uzatılmasına karar verilebilir. Ancak, bu durumda süre üç yıldan fazla olamaz” hükmü yer almaktadır. Burada denetimli serbestlik tedbirinin süresi konusunda bilgi verilmiştir.

Maddenin beşinci fıkrasına göre; Tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranan kişi hakkında açılmış olan davanın düşmesine karar verilir. Aksi takdirde, davaya devam olunarak hüküm verilir” hükmü yer almaktadır.

Maddenin altıncı fıkrasına göre; “Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı cezaya hükmedildikten sonra da iki ilâ dördüncü fıkralar hükümlerine göre tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine tâbi tutulabilir. Bu durumda, hükmolunan cezanın infazı ertelenir. Ancak, bunun için kişi hakkında bu suç nedeniyle önceden tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilmemiş olması gerekir” hükmü yer almaktadır.

Maddenin yedinci fıkrasına göre; “Kişinin mahkûm olduğu ceza, tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranması halinde, infaz edilmiş sayılır; aksi takdirde, derhal infaz edilir” hükmü yer almaktadır.

---

¹⁴⁷ DONAY, 283-284.

1.2.2. KORUNAN HUKUKSAL YARAR

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanmak için satın alınması, kabul edilmesi ve bulundurulması suçu açısından da korunan hukuksal yararın “ genel sağlık” olduğu söylenebilir. Bu suç, soyut tehlike suçu olduğu için, failin cezalandırılabilmesi için somut bir zarar veya tehlikenin ortaya çıkmasına gerek yoktur.

Ceza Hukukunun en tartışmalı konularından birisi de uyuşturucu madde kullanmanın cezalandırılması gerekip gerekmediğidir. Kullanan kişiyi cezalandırmak değil, onu tedavi etmek gerektiği görüşü öğretisi de giderek taraftar toplamaktadır. Nitekim Yeni Türk Ceza Kanunu madde 191/2’de uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkında tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine hükmolunabileceğine yer vermiştir. Öyle ki, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı hükmolunan cezanın infazı aşamasında dahi tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine hükmedileceği öngörülmüştür. (Türk Ceza Kanunu madde 191/6)¹⁴⁸ Kanaatimizce, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma halinde kişi cezaevine gönderilerek ıslah edilemez. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullananların tedavi edilerek tekrar topluma kazandırılabilmesi için, bu şahısların cezaevine gönderilmek yerine doktor gözetiminde tedaviye tabi tutulmaları ve kontrol altına alınmaları daha doğru olacaktır.

1.2.3. FAİL

Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak suçunun faili herhangi bir kişi olabilir. Bu suç, bizzat işlenebilen suç niteliğindedir. Bu yüzden de birlikte faillik bu suç açısından mümkün değildir.¹⁴⁹

1.2.4. MADDİ UNSUR

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareketler, uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanmak için “ satın alma” “kabul etme” veya “ bulundurma” biçiminde seçimlik olarak belirtilmiştir. Satın alınan, kabul edilen veya bulundurulan uyuşturucu ve uyarıcı maddenin ayrıca kullanılmış da olması durumunda, cezaya değil, “ tedaviye ve denetimli serbestlik” tedbirine; buna karşılık uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmış değilse, yine cezaya değil, “ denetimli serbestlik” tedbirine hükmedilebilir. (191/2) Her iki durumda da tedbire “ hükmedilebileceğinden” söz edildiği için, Türk Ceza Kanunu madde 191/1’e göre cezaya veya madde 191/2’ye göre tedbire karar verilmesi, mahkemenin takdirine bağlıdır. Fail, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı cezaya hükmedildikten sonra da tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulabilir. Bu durumda, hükmolunan cezanın infazı ertelenir.

Cezaya değil de, tedbire hükmedilmesi, durumunda, fail tedbirin gereklerine uygun hareket etmek zorundadır. Nitekim 191/3’te “Hakkında tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine karar verilen kişi, belirlenen kurumda uygulanan tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranmakla yükümlüdür. Hakkında denetimli serbestlik tedbirine hükmedilen kişiye rehberlik edecek bir uzman görevlendirilir. Bu uzman, güvenlik tedbirinin uygulama süresince, kişiyi uyuşturucu veya uyarıcı maddenin

¹⁴⁸ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 662.

¹⁴⁹ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 663.

kullanılmasının etki ve sonuçları hakkında bilgilendirir, kişiye sorumluluk bilincinin gelişmesine yönelik olarak öğütte bulunur ve yol gösterir; kişinin gelişimi ve davranışları hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir denilmektedir. Hakkında tedbir kararı verilen failin, tedbirin gereklerine uygun hareket etmemesi durumunda nasıl hareket edileceği konusunda m. 191'de 6.12.2006 tarih ve 5560 Sayılı Kanunla yapılan değişiklik uyarınca “tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranan kişi hakkında açılmış olan davanın düşmesine karar verilir. Aksi takdirde, davaya devam olunarak hüküm verilir”. Yukarıda da değinildiği gibi, mahkeme, m. 191/1 uyarında mahkûmiyet kararı vermeden önce tedbire hükmedilebileceğine göre, bu dava hakkında “ düşme kararı” verilir.¹⁵⁰

Denetimli serbestlik tedbiri, tedavi süresince devam eder. Ancak tedavi sona ermiş olsa bile, tedaviye son verildiği tarihten itibaren bir yıl süreyle devam olunur. Denetimli serbestlik tedbirinin süresi uzatabilir. Ancak, uzatma süresi üç yıldan fazla olamaz (madde 191/4)

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareketler seçimlik olarak sayıldığından, bunlardan yalnızca birisinin veya bir kaçının bulunması, suçun oluşması bakımından önemsizdir.

Yargıtay Denetimli serbestlik ile ilgili vermiş olduğu bir kararında;

1- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 191/2-3. maddelerinin uygulanması sırasında sanık hakkında tedavi ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına karar verilmesi ile yetinilmesi ve tedavi edecek kurumun belirlenmemesi gerektiği gözetilmeden, infazı kısıtlayacak şekilde “ sanığın Manisa ruh ve sinir hastalıkları Hastanesinde tedavi altına alınmasına” karar verilmesi

2- Tedavi ve denetimli serbestlik tedbirleri, farklı nitelikte tedbirler olup; 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 191/3. maddesi uyarınca hakkında denetimli serbestlik tedbirine hükmedilen kişiye rehberlik edecek bir uzmanın görevlendirileceği, bu uzmanın anılan maddede belirtilen ve denetimli serbestlik kapsamında olan görevleri yerine getireceği gözetilmeksizin, infazda karışıklığa yol açacak şekilde, “ tedavi altına alınan sanığa yönelik olarak” uzman rehber atanmasına ve anılan yasanın 191/4. maddesi uyarınca, denetimli serbestlik tedbirinin, tedavi süresince uygulanacağı gözetilmeksizin, tedaviden sonra bir yıl süreyle uygulanmasına karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir.(Yarg. 10. CD., 15.01.2008, 8823/372)¹⁵¹ şeklinde açıklayıcı bir hüküm kurmuştur.

1.2.5. MANEVİ UNSUR

Satın alma, kabul etme veya bulundurmanın “ kullanmak için” olması gerektiğinden, bu suç ancak özel kastla işlenebilir. Yani failde kullanma kastı bulunması gerekir. Failin maksadı, yukarıda da açıklandığı gibi, bu suçu uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçlarından ayırmaya yaramaktadır. Bunun sonucu olarak da fail, uyuşturucu maddeyi kullanmak için değil de, başkalarına tedarik etmek için satın almış, kabul etmiş veya bulundurmış ise, uyuşturucu madde ticaretinden dolayı cezalandırılmalıdır.¹⁵²

¹⁵⁰ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 663-664.

¹⁵¹ ARTUK, M.E, - GÖKÇEN,A. – YENİDÜNYA,A.C., “*Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler*”, 4.Cilt Ankara, Turhan Kitabevi s.3978

¹⁵² TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 665-666.

Failde kullanma özel kastının var olup olmadığının değerlendirilmesine yardımcı olabilecek bir husus ta, ele geçirilen uyuşturucu maddenin miktarıdır. Bununla ilgili Yargıtay'ın vermiş olduğu bir karar da; “Olay günü görevli ekiplerce şüphe üzerine durdurulan sanığın üzerinde 11 adet gazete kâğıdına sarılı toplam net 5 gramdan ibaret esrarın bulunduğu sanığın yakalanış biçimi, yakalandığı yer ve zaman ile ele geçen uyuşturucu maddenin miktarı gözetilerek, sanığın suça konu uyuşturucu maddeyi kullanmak için bulundurduğuna ilişkin savunmasının aksini kanıtlayan delil bulunmadığı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması,” (Yarg. 10. CD. 16.01.2008, 20333/436) bozmayı gerektirmiştir¹⁵³ şeklindeki hükmü ile açıklığa kavuşturmaya çalışmıştır. Yine Yargıtay'ın kullanma kastının belirlenmesi konusunda, ele geçirilen miktarın önemi ile ilgili vermiş olduğu bir diğer kararında; “Kişisel ihtiyaç sınırını aşmayacak miktardaki suç konusu uyuşturucu maddeyi tüm aşamalarda kullanmak için bulundurduğunu söyleyen sanığın savunmasının aksine, satmak için bulundurduğuna ilişkin, muhbirin yaptığı soyut ihbar dışında, kuşku sınırlarını aşan yeterli ve kesin kanıt bulunmadığı gözetilmeden, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, 191/1. maddesi yerine 188/3. maddesi uyarınca mahkûmiyet kararı verilmesi, bozmayı gerektirmiştir...” (Yarg. 10. CD, 4.6.2007, 5723/6552)¹⁵⁴ şeklindeki hükmü ile kişisel ihtiyaç sınırını aşmayacak miktar hususuna dikkat çekmiştir.

Yargıtay vermiş olduğu yeni tarihli bir başka kararında; ele geçen madde miktarının bir yıllık kişisel kullanım ihtiyacının çok üzerinde olması durumunda satmak amacıyla bulundurulduğunun gözetilmesi gerektiğini söylemiştir. “Suça konu uyuşturucu maddeye ilişkin Jandarma Genel Komutanlığınca düzenlenen ekspertiz raporuna göre; ele geçirilen uyuşturucu maddenin kurutulmuş 3 kilo 680 gram kenevir bitkisi olduğu ve bu maddeden 2 kilo 642 gram toz esrar elde edilebileceği saptanmış olup; her ne kadar sanık tarafından bu maddeyi kullanma amacıyla bulundurduğunu belirtmiş ise de, ele geçen madde miktarın bir yıllık kişisel kullanım ihtiyacının çok üzerinde olması karşısında, sanığın bu maddeyi satmak amacıyla bulundurduğunun kabul edilmesi gereğinden satmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurmamak suçundan cezalandırılması istemiyle görevsizlik kararı verilerek, dosyanın görevli ağır ceza mahkemesine gönderilmesi gerektiğinin gözetilmemesi, bozmayı gerektirmiştir. (Yarg. 10. CD. , 14.01.2008, 7042/255)”¹⁵⁵

1.2.6. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Bu konuda en çok üzerinde durulan hukuka uygunluk nedeni zorunluluk nedenidir. (Türk Ceza Kanunu m. 25/2) Öğretide bazı yazarlar, uyuşturucu veya uyarıcı madde yoksunluğundan dolayı kriz geçirme tehlikesine karşı bunu yanında bulduran kişinin zorda kalması hukuka uygunluk nedeninden yararlanacağını belirtmektedir. Böyle bir durum da kullanma söz konusu olduğu ve kullanma durumunda da güvenlik tedbirine hükmedilebileceği için bu görüşün Türk Ceza Kanununun' da ki düzenleme karşısında herhangi bir geçerliliği kalmamış gözükmektedir.¹⁵⁶ Bize göre de neticede kullanma söz konusu olduğu için ve güvenlik tedbirine hükmedilebileceği için zorunluluk nedenini tartışmanın imkânı kalmamıştır.

¹⁵³ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3976.

¹⁵⁴ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3986.

¹⁵⁵ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3929.

¹⁵⁶ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 666.

1.2.7. ETKİN PİŞMANLIK

1.2.7.1. CEZASIZLIK NEDENİ OLUŞTURAN ETKİN PİŞMANLIK DURUMU

1.2.7.1.1. MADDE 192/2'DE ÖNGÖRÜLEN ETKİN PİŞMANLIK DURUMU

Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, resmî makamlar tarafından haber alınmadan önce, bu maddeyi kimden, nerede ve ne zaman temin ettiğini merciiine haber vererek suçluların yakalanmalarını veya uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini kolaylaştırırsa, hakkında cezaya hükmolunmaz.¹⁵⁷ Burada dikkat edilmesi gereken husus, cezasızlık nedeni oluşturan etkin pişmanlık halinin sadece kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden, bulunduran kişi hakkında olmasıdır.

1.2.7.1.2. MADDE 192/4'TE ÖNGÖRÜLEN ETKİN PİŞMANLIK DURUMU

Madde 192/4 uyarınca “Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı soruşturma başlatılmadan önce resmî makamlara başvurarak tedavi ettirilmesini isterse, cezaya hükmolunmaz.” Failin, etkin pişmanlıktan yararlanması için aranan “resmi makamlara” ve “ soruşturma başlamadan önce” başvuruda bulunması koşulu, ceza politikasına uygun düşmediği gerekçesi ile öğretilmiş ve eleştirilmiştir. Öte yandan etkin pişmanlığın söz konusu olması için aranan diğer koşul, başvurunun “resmi mercilere” yapılmasıdır. Resmi mercilerden maksat, mutlaka resmi sağlık kuruluşları değildir. Savcılığa, kolluğa yapılan başvuru durumunda da bu hüküm uygulanmalıdır. Nihayet etkin pişmanlık, yalnızca failin işlediği “kullanmak için uyuşturucu maddeyi satın almak, kabul etmek veya bulundurma suçu” için geçerlidir. Bu nedenle fail uyuşturucu maddeyi kullanmak için değil, başkalarına da tedarik etmek için satın almış, kabul etmiş veya bulundurmuş ise, ancak 192/1 ve 3 hükümleri çerçevesinde etkin pişmanlıktan yararlanabilir.¹⁵⁸

1.2.8. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

1.2.8.1. TEŞEBBÜS

Burada soyut tehlike suçu ve sırf hareket suçu söz konusudur. Suçun tamamlanmış sayılabilmesi için tedarik edilen uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılmış olmasına gerek yoktur. Tedarik edilen uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ayrıca kullanılmış olması yalnızca 191/1'e göre hakkında hükmedilecek olan tedbirin niteliği bakımından önem taşır. Doğrudan satın alma veya kabul etmeye yönelik hareketin gerçekleştirilmesi ile birlikte fail teşebbüs alanına girmiş olur. Buna karşılık Suçun seçimlik hareketlerini “ bulundurmanın oluşturduğu durumlarda da, icra başlangıcını belirlemek çoğu zaman mümkün olmadığı için bu suçta teşebbüs mümkün gözükmemektedir.”¹⁵⁹

¹⁵⁷ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1642.

¹⁵⁸ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 667.

¹⁵⁹ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 668.

1.2.8.2. İÇTİMA

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareket “ bulundurma” olduğunda, kesintisiz bir suç söz konusu olduğu için, bulundurmanın uzun süre devam etmesi, suçun da birden fazla olması sonucunu doğurmaz. Öte yandan kullanma birden fazla olsa bile, madde 191/2 de öngörülen güvenlik tedbirine yalnızca bir kez hükmedilmesi gerekir. Buna karşılık güvenlik tedbirlerinin infazının sona ermesinden sonra yeniden uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılması durumunda, söz konusu güvenlik tedbirine ikinci kez hükmedilmesine bir engel yoktur.¹⁶⁰

1.2.8.3. İŞTİRAK

Uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanma, bizzat işlenebilen bir suç olduğu için bu suçta iştirak mümkün değildir. Birden fazla kişinin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi birlikte kullanması durumunda, her bir kullanan kişinin hareketi birbirinden bağımsız olup her biri bakımından bağımsız kullanma suçu oluşur. Buna karşılık birlikte kullanılan uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılma aşamasına ön gelen tedarik aşamasına bunlardan hangisinin iştirakinin söz konusu olduğu önem taşımaz.¹⁶¹ Yargıtay’ın birlikte içmek ile ilgili vermiş olduğu bir kararında; “Sanıklardan S. ye ait sigara şeklindeki uyuşturucu maddeye birlikte içme şeklinde gerçekleşen sanıkların eylemlerinin bir bütün halinde kullanılmak amacıyla, uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu gözetilmeden üzerlerin atılı uyuşturucu madde ticareti yapmak suçundan beraatları yerine, yazılı şekilde mahkûmiyetlerine karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir (Yarg. 10. CD., 21.3.2007, 3619/3390)¹⁶²” şeklinde hüküm kurmuştur.

1.3. ZEHİRLİ MADDE İMAL VE TİCARETİ:

Bu suç, Türk Ceza Kanunu’nun kamunun sağlığına karşı suçlar bölümünde ele alınmıştır. Bu suçun konusu uyuşturucu maddeler dışında kalan her türlü zehirdir. Ancak yazmış olduğumuz tezimizde, bu suçun irdelenmesinin faydalı olacağı kanaatine vardık. Bundan dolayı da ele aldık.

1.3.1. SUÇUN KONUSU

İzinsiz zehir satma suçunun konusu, uyuşturucu maddeler dışında kalan her türlü zehirdir. Zehirli maddeler; vücut yapısı ve unsurlarını öldürebilecek veya onlara zarar verebilecek maddelerdir. Zehirli maddeler organları ve dokuları, merkezi sinir sistemini, kan dolaşımını cihazını, kan, adale ve kemikleri tahrip edici maddelerdir.¹⁶³

Türk Ceza Kanunu’nun 193. maddesinde, zehirli madde tanımı yapılmamış ve sadece içeriğinde zehir bulunan ve üretilmesi, bulundurulması veya satılması izne bağlı olan maddeden bahsedilmektedir. Bu maddeleri izinsiz olarak üreten, bulunduran, satan veya nakleden kişinin cezalandırılacağından bahsetmektedir. “İçeriğinde zehir bulunan ve üretilmesi, bulundurulması veya satılması izne bağlı olan maddeyi izinsiz olarak üreten, bulunduran, satan veya nakleden kişi, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”¹⁶⁴

¹⁶⁰ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 668.

¹⁶¹ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 669.

¹⁶² ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3945

¹⁶³ GÖZÜBÜYÜK, 706

¹⁶⁴ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1642.

Maddede, insan sağlığı için ortaya koyduğu tehlike nedeniyle zehirlerin izinsiz olarak üretilmesi veya ticareti suç haline getirilmiştir. İzinsiz üretim veya ticaretten maksat, bu faaliyetlerin gerekli iznin alındığını gösteren belge bulunmadan icra edilmesidir.

Madde mülga yasanın 409. maddesine benzer bir hükümler içermektedir. Buna göre izinsiz olarak içinde zehir bulunan bir maddeyi üreten, bulunduran, satan veya nakleden kişi cezalandırılmaktadır. Örneğin fare zehri veya haşerelerle ilgili ve içeriğinde kimyasal olarak zehir bulunan bir ilacı satmak veya bulundurmak için izin belgesi sahibi olunması gerekmektedir. Bu konuda birçok talimatname ve yönergeler bulunmakta bu maddelerin satışı izne tabi tutulduğu gibi, muhafazası ve nasıl satılacağı da kurallara tabi tutulmuştur. Gerekçede de belirtildiği gibi maddenin temel amacı insan sağlığı için tehlikeli olan maddelerin imali ve ticaretinin yasaklanmasıdır.

İçinde zehir bulunan her türlü maddenin üretilmesi, bulundurulması veya satılması izne bağlıdır. Bu yasaklama sadece yapısı itibariyle zehir olan maddeleri kapsadığı gibi içinde zehir bulunan maddeleri de içermektedir. Maddeyi 185. maddeden ayırmak gerekir. 185. madde içinde zehir olmayan maddelere zehir katmayı cezalandırmaktadır. Hâlbuki bu madde bizatihi zehirli maddelerin imalini ve satışını, naklini, bunlar izinsiz yapıldığı takdirde cezalandırmaktadır.¹⁶⁵

1.3.2. SUÇUN FAİLİ

Herhangi bir kimse olabilir. Failin eczacı veya ecza ticarethanesi sahibi olmasının da önemi yoktur. Bu durum cezayı artıran bir hal sayılmamıştır.¹⁶⁶

1.3.3. SUÇUN MADDİ UNSURU

Zehirlerin izinsiz satılmasıdır. İzinsiz satmakta maksat, gerekli izin alındığını gösteren belge bulunmadan satış yapılmasıdır. Belge, resmi makamın yazısı veya hekim reçetesi olabilir.

1262 sayılı İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanununun 1. maddesi, reçeteye tabi olsun olmasın tüm ispençiyari ve tıbbi müstahzarların özel yasasına uygun olarak yalnızca eczanelerde satılabileceğini açıklanmış, buna aykırı hareket edenlerin aynı kanunun 20. maddesi uyarınca cezalandırılmalarını öngörmüştür. 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkındaki Kanunun 43. maddesi de, eczanesi bulunmayan yerlere münhasır olmak üzere Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca saptanıp duyurulacak müstahzarlar hariç olmak üzere zehirli veya kimyasal maddelerle tıbbi ecza ve müstahzarların izinsiz satılmasını ya da satılmak için bulundurulmasını, suç saymıştır. 765 Sayılı TCK da bu hüküm 409. maddede düzenlenmiştir. .

Yargıtay “Eczane ve ecza dolabı olmayan yerde 6197 sayılı kanunun 43/2. maddesi kapsamına giren ilaçlar (eczanesi bulunmayan yerlere münhasır olmak üzere Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca tespit ve ilan edilecek müstahzarlar), ruhsatsız olarak satılmışsa; 6197 sayılı kanunun 43/2. maddesi yolu ile 1262 sayılı kanunun 1 ve 20. maddelerinin uygulanması gerekmektedir. Bu halde Türk Ceza Kanunu’nun 409. maddesinin tatbiki mümkün değildir. “Sanığın eczane ve ecza dolabı olmayan köydeki

¹⁶⁵ DONAY, 289.

¹⁶⁶ GÖZÜBÜYÜK, 705.

dükkanında gripin sattığı anlaşılmasına göre,6197sayılı kanunun 43. maddesi yoluyla eylemin 1262 sayılı yasanın 20. maddesine uygun olduğu...” kararını vermiştir. (5.CD,10.5.1972,1995/2250)¹⁶⁷

Yine 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Yasanın 15. maddesinde, uyuşturucu maddelerin memleket dâhilinde perakende ve reçete karşılığında satışı, münhasıran Eczacılar ve Eczaneler Kanununa göre açılmış eczanelerde yapılabileceği belirtilmiştir.¹⁶⁸

1.3.4. SUÇUN MANEVİ UNSURU

Manevi unsur umumi kasıttır. Sanıkta uyuşturucu madde kapsamına girmeyen zehirli veya kimyevi maddelerle tıbbi ecza ve müstahzarları ruhsatsız satma veya satma amacıyla dükkânında bulundurma kastının varlığı yeterlidir. Maddenin veya ilacın satma kastı dışında iyileştirme, tedavi etme düşüncesiyle başkasına verilmesi durumunda suç oluşmaz.¹⁶⁹

---

¹⁶⁷ KURT, 258.

¹⁶⁸ AKTAŞ, Y,; “*Ceza Davaları*”, İst. 1981;s.206

¹⁶⁹ KURT, 258-259 – GÖZÜBÜYÜK, 206.

2. TÜRK CEZA KANUNUNDA YER ALAN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE TİCARETİ SUÇLARI

Türk Ceza Kanununda, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Ticareti Suçları, bize göre, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları Kapsamında ve onun alt başlığında olup kanaatimizce dört ana grupta toplanmak mümkündür. Bu suçların ortak özelliği, fail tarafından bu suçların işlenmesi esnasında ticaret maksadıyla yani para kazanma amacıyla hareket edilmesidir. Bu suçlardan ilki İmale, İhraca ve İthale ilişkin olanlardır. Bunlarda da ticaret kastıyla hareket edilmelidir. İkinci grup suçlar dağıtım ile ilgili olup, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Ticareti Suçları olup, satma, satışa arz etme, başkalarına verme, sevk etme, nakletme, depolama, satın alma, kabul etme, bulundurma şekillerinde işlenebilirler. Üçüncü grup suçlar, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Benzerlerinin imali, ithali, ihracı ve ticareti suçları, dördüncü grup suçlar, Uyuşturucu veya Uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Üretiminde kullanılan maddelerin ithal, imal, ihraç ve ticaret, suçları olarak gruplandırılabilir. Bundan sonraki ilk irdelememizde, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ticaret kastıyla imali, ithali ve ihracı suçlarının irdelenmesi olacaktır.

2.1. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL, İTHAL VE İHRAÇ SUÇU

2.1.1. GENEL AÇIKLAMALAR

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ülke içinde sıkı bir şekilde denetim altında tutulmasının gerekliliği nedeni ile Ülkemizde uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin imali, ithali, ihraç edilmesi ile satışı, “Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun” gereği devlet tekeli altına alınarak, Sağlık Bakanlığının denetim ve iznine bağlanmıştır. Ek Madde 1: 13/11/1996 - 4208/16.) 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek I ve II Numaralı Tablolar ile bu Tabloların değişikliklerinde yer alan maddelerin imali, ithali ve ihracı, nakli, bulundurulması, alımı ve satımı Sağlık Bakanlığının iznine bağlıdır.

Bu kanun gereğince uyuşturucu madde imal eden, yurt dışından getiren, yurt dışına çıkaran veya satışını yapanların Sağlık Bakanlığından ruhsat alması ve bu ruhsata uygun şekilde hareket etmeleri gerekmektedir. İlgili kanun maddesi bunu şu şekilde düzenlemiştir. Madde 4 - Birinci maddede yazılı olan cisimlerden mahsus kanununa tevfikân inhisar altına alınanların memlekete ithali için inhisar idaresince Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinden müsaade alınır ve bunun için hangi nevi maddenin ne miktarda ve nereden ve ne vasıta ile celp edileceği bildirilir. Talep edilen miktarın memleket tıbbi ve ilmi ihtiyacından fazla olmadığı Vekâletçe tensip olunduktan sonra bir ithal vesikası verilir.¹⁷⁰

Bu kanunun 2. maddesi, suçun oluşması için, uyuşturucu maddelerin yapılması (imal) yurtdışına çıkarılması (ihraç) yurda getirilmesi (ithal) satışı, sevk veya nakledilmesinin ruhsatsız veya ruhsata aykırı olması gerekmektedir.

Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesinin birinci fıkrasında; “Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır” hükmü yer almaktadır.

¹⁷⁰ YENİSEY, – NUHOĞLU, 2439.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçları, bir kazanç elde etmek için işlenmektedir. Ancak, çoğu zaman bu suçların işlenmesi suretiyle ne kadar kazanç elde edildiği belirlenemediği gibi, elde edilen kazancın müsaderesi de mümkün olamamaktadır. Bu nedenle, söz konusu suçun işlenmesi dolayısıyla, hapis cezasının yanı sıra adli para cezasına da hükmedilmesi uygun görülmüştür.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal, ithal ve ihraç suçu, kazanç elde etmek maksadıyla işlenen suçlardır.

2.1.2. KORUNAN HUKUKSAL YARAR

Uyuşturucu veya uyarıcı madde temini onu kullanan ve ondan meydana gelecek kuşaklar bakımından “zarar” ve “tehlike” arz ettiğinden, üretimden başlayarak dağıtımına, satışına ve kanun dışı yollarla kullananın eline ulaşıncaya kadarki aşamalarda yasaklanarak, genel sağlık düşüncesi nedeni ile kullanılması önlenmeye çalışılmaktadır. Uyuşturucu maddelere ilişkin suçlar, bir tehlike ve “mefruz tehlike” suçlarıdır. Yani somut biçimde tehlike ve zararın ortaya çıkmış olması şart değildir. Normatif tehlike yeterlidir.¹⁷¹

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 188. maddesinin 1. fıkrası genel olarak; uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin imal, ithal, ihraç'ını düzenlemektedir. 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nun 403. maddesine paralel olan bu hüküm; yerinde olarak uyuşturucu madde yanında uyarıcı maddeleri de hükme dâhil etmiştir. Başka bir anlatımla maddenin gerekçesinde de belirtildiği gibi maddede uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin tanımına ve sayımına gidilmemiştir. Sadece dördüncü fıkrada bazı uyuşturucu maddelerin imal, ithal, ihraç ve ticaretinin ağırlatıcı neden olacağı belirtilmiştir. Böylece toplum için çok büyük tehlike arz eden eroin, kokain, morfin ve baz morfin imal, ithal, ihraç ve ticareti açıkça belirtilmiştir. Böyle bir tanımın yapılmamasının nedeni uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle aynı veya benzer etki yapan psikotrop madde olarak kişilerde bağımlılık yapan tüm maddelerin madde kapsamına girmesi sağlanmıştır. Tüm dünyada uyuşturucu maddelerle yapılan mücadele karşısında, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretini yapanlar, sentetik ve benzer etki sağlayan yeni maddeleri piyasaya sürdükleri ve suç işledikleri görülmektedir. İşte yasa bir tanım veya isim verme yerine çok doğru olarak “uyuşturucu veya uyarıcı maddeler” kavramını kullanarak, ileride kimyasal deneylerle elde edilebilecek yeni uyarıcı veya uyuşturucu maddelerle mücadeleyi sağlamıştır.¹⁷² Bize göre de yasanın bir tanım veya isim yerine uyuşturucu veya uyarıcı madde nitelenmesi yapması yerindedir.

765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nda imal ve ithal birinci fıkrada düzenlenmiş ve hükmedilecek cezanın on yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası olacağı öngörülmüşken, ihraç ikinci fıkrada bağımsız bir suç olarak ihdas edilmiş, verilecek cezanın da 6 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası olacağına hükmedilmiştir.

---

¹⁷¹ ÜNAL, 55-56.

¹⁷² DONAY, 277.

2.1.3. SUÇUN HUKUKİ KONUSU

Suçun hukuki konusu uyuşturucu veya uyarıcı maddelerdir. Uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kavram olarak tezimizin birinci bölümünde ayrıntılı olarak incelemiştik.

765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunun' da suçun maddi konusu olarak yalnızca “uyuşturucu madde”den söz edilmekte iken; 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu “ uyuşturucu ve uyarıcı madde” deyimine yer vermektedir.

Uyuşturucu maddenin ne olduğu, Türk Ceza Kanunumuzda veya bir başka kanunda tanımlanmış değildir. Bununla birlikte 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanunun 4/1. maddesinde hangi maddelerin uyuşturucu sayılacağı konusunda sınırlayıcı olmayan bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre “ham afyon, hazırlanmış afyon, tıbbi afyon ve bunların müstahzarları Türk Ceza Kanunun uygulanmasında uyuşturucu maddelerden sayılır” hükmü yer almıştır. Ancak bu tanım yalnızca nelerin uyuşturucu madde sayılacağı konusunda sınırlayıcı olmayan bir düzenleme getirmektedir. Her gün sayıları ve çeşitleri artan uyuşturucu maddeleri belirli bir tanım içine sıkıştırmak mümkün görünmemektedir.¹⁷³

765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanununun 403. maddede değişiklik yapılmazdan önce yeni bulunan ve piyasaya sürülen uyuşturucu maddelerin, Bakanlar Kurulu Kararıyla cürümün konusuna dâhil edilebileceği hükmü vardı. Fakat yeni bulunan uyuşturucu maddeleri, bu maddelerin ticaretini yapanların bilmelerinin tabi olduğu düşüncesiyle, Bakanlar Kurulu Kararıyla ilan gereksiz olduğu sonucuna varılarak 403. maddedeki ilam hükmü de kaldırılmıştır. Bu gün için suça konu olan şeyin uyuşturucu olup olmadığı, mahkemece uzman bir bilirkişiye incelettirilerek sonuca bağlanır.¹⁷⁴ Suça konu maddenin niteliği, Adli Tıp Meclisi gibi ehil bir bilirkişiye tespit ettirilmelidir.¹⁷⁵ Bilirkişilik konusu, ileride Yargılama Hukuku Sorunlarında ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.1.4. SUÇUN FAİLİ

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal, ithal, ihraç suçlarının faili; küçük, büyük, kadın ve erkek herkes olabilmektedir.¹⁷⁶ Fail, tek şahıs olabileceği gibi birden fazla kimse de olabilir. Bu suçu işleyebilmek için failin bazı nitelikler, özelliklere, sahip olması şart değildir.¹⁷⁷ Bununla birlikte, failin bazı meslek gruplarına dâhil olan kişilerin bu suçu işlemesi nitelikli hal yani cezayı ağırlatıcı bir neden sayılmıştır. (Madde 188/8) Failin tabip, veteriner, kimyager, eczacı, diş tabibi, dişçi, ecza ticarethanesi sahibi, hasta bakıcı, ulaşım vasıtaları sahipleri veya umuma açık işletmelerin sahip ve müstahdemleri ile memurların görevlerini kötüye kullanarak bu suçları işlemesi halleri nitelikli hal sayılarak ceza ağırlaştırılarak hükmedilmektedir.¹⁷⁸ Ayrıca bu suçun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. (Madde 189)¹⁷⁹ Madde 60 - (1) Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle

¹⁷³ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 643.

¹⁷⁴ GÖZÜBÜYÜK, 620.

¹⁷⁵ ARTUÇ, V. – TAZEBAY, İ.; “Yargıtay 5. Ceza Dairesi Görevi Kapsamına Giren Suçlar”, Ankara – 1973, s.75

¹⁷⁶ BAKICI, 1581.

¹⁷⁷ GÜNAL, 60.

¹⁷⁸ KURT, 35.

¹⁷⁹ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 643-644.

ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet hâlinde, iznin iptaline karar verilir. (2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır. (3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hâkim bu tedbirlere hükmetmeyebilir. (4) Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hâllerde uygulanır.¹⁸⁰

2.1.5.SUÇUN MADDİ UNSURU

Maddenin birinci fıkrasında, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal edilmesi, ithal edilmesi veya ihraç edilmesi, suç olarak tanımlanmıştır. Bu suç, bir kazanç elde etmek için işlenmektedir. Ancak, çoğu zaman bu suçların işlenmesi suretiyle ne kadar kazanç elde edildiği belirlenemediği gibi, elde edilen kazancın müsaderesi de mümkün olamamaktadır. Bu nedenle, söz konusu suçun işlenmesi dolayısıyla, hapis cezasının yanı sıra adli para cezasına da hükmedilmesi uygun görülmüştür.¹⁸¹ Kazanç müsaderesi konusu, İkinci Bölümde yer alan Yargılama Hukuku Sorunları başlığı altında irdelenecektir.

5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanununun bu madde hükmü değerlendirildiğinde, 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nun madde 403/1 bende benzer düzenleme getirildiği açıktır. Ancak uyuşturucu maddenin yanında ayrıca uyarıcı madde de fıkra kapsamına alınmıştır. Yine bir başka farkta 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 403/1'de sadece ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal veya ithalden söz edilmişken, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 188/1'de ihraç fiili kapsama dâhil edilmiştir. Oysaki 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 403/2 bent içeriğinde ihraç suçu müstakil olarak düzenlenmişti.

İmal, ithal veya ihraç, aynı suçun seçimlik hareketleri olarak belirtilmiş olduğu için, bu hareketlerden yalnızca birinin gerçekleşmesi suçun oluşması için yeterlidir. Bunun sonucu olarak örneğin fail Türkiye'de veya yurtdışında imal ettiği uyuşturucu maddeyi aynı zamanda Türkiye'ye ithal veya Türkiye'den ihraç ederse 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu madde 188/1 in bir kez uygulanması ile yetinilmelidir. Buna karşılık 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu madde 403/3'te 3756 Sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile bu kurala bir istisna getirilmiş ve failin Türkiye'de imal ettiği veya yurtdışından Türkiye'ye ithal ettiği uyuşturucu maddeyi aynı zamanda Türkiye dışına çıkarması durumunda her iki suçtan dolayı da cezalandırılacağı yönünde bir düzenlemeye gidilmişti.

Şimdide suçun maddi unsuru olan seçimlik hareketleri ayrı ayrı irdeleyelim.

2.1.5.1. İMAL (UYUŞTURUCU MADDE İMALİ)

Türk Ceza Kanunu'nda uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin "imal"inden ne anlaşılması gerektiği konusunda bir tanım bulunmamaktadır. Buna karşılık Alman Uyuşturucu Maddeler Yasası 2 b.4'te uyuşturucu madde imali tanımlanmıştır. Buna göre imal; uyuşturucu maddeyi elde etme, hazırlama, işleme, arındırma ve dönüştürme işlemlerini

¹⁸⁰ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1537.

¹⁸¹ GÜNAY, E., "Uygulamalı Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat" s.61

İçermektedir. Başka bir anlatımla uyuşturucu maddenin ticaretine ön gelen tüm işlemler imal kavramı altında ele alınmaktadır.¹⁸²

İmal; uyuşturucu etkisi olan doğal bitkiler veya kimyasal bazı maddelerin fenni usul ve esaslara göre işlemde geçirilmesi sonucu uyuşturucu madde meydana getirmektir.

İmal ile ilgili olarak Yargıtay vermiş olduğu bir kararında; Uyuşturucu maddelere dair 1961 TEK Sözleşmesinin 1. maddesinin n bendinde yer alan, “ İmal değimi; istihsal, hariç, uyuşturucu madde elde edilmesini mümkün kılan bütün işletmeleri ifade eder ve uyuşturucu maddelerin artırılması ve diğer uyuşturucu maddelere dönüştürülmesi işlemlerini kapsar,” şeklindeki uyuşturucu madde imal tanımı ile sanıklardan elde edilen uyuşturucu madde, uyuşturucu maddenin imal edildiği iddia edilen yerin çevresinden elde edilen alet ve malzemeler nazara alınarak sanıklar tarafından uyuşturucu madde imal edilip edilmediği hususunda 14.04.1982 tarih ve 2659 Sayılı Adli Tıp Kurumu Kanununun 7. maddesi ile kurulmuş bulunan Adli Tıp 5. İhtisas Kurulundan mütalaa alarak, suç niteliğinin tayin ve takdiri gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde uyuşturucu madde imal etmek suçundan hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir. (Yarg. 10. CD. 22.11.2007, 15691/ 13549)¹⁸³ diyerekten imalin oluşması için gerekli olan şartlar konusunda açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Yine İmalde, geniş bir teşkilat ve uğraşa gerek yok ise de basit ameliyelerin imal sayılmayacağı kabul edilmektedir. Başka bir deyişle, uyuşturucu maddelerin üretimine yönelik hareketlere, maddenin mahiyetinde değişiklik yapmayan işlemler ve maddenin doğal niteliğini korumaya yönelik işlerin uyuşturucu imali olarak kabulü mümkün değildir. Örneğin, dişi hint keneviri yetiştirip kuruttuktan sonra eleyerek esrar elde eden sanığın eylemi imal sayılmaz. Nitekim Yargıtay 10. CD. 21.05.1992 gün ve 5557/6015 sayılı kararında da aynen “ kenevir bitkisinin sapçık ve yapraklarının kurutulup ufalanarak toz haline getirilmesi, teknik yöntemi, gerektirmeyen basit bir işlem olduğu gibi, maddenin kimyasal yapısında değişiklik de saptanmadığından esrar imal etme sayılamaz” denilmektedir.

Ancak ve ancak, uyuşturucu madde ihtiva eden tıbbi bitkilerden temin edilen maddelerin, teknik işlemlerle işlenmesi imal sayılır. Uyuşturucu madde taşıyan bitkilerin toplanması, saklanması, istiflenmesi, imal değildir. Uyuşturucunun niteliğini değiştirmek özelliği olmayan, sadece biçim vermek için örneğin ateşte ısıtmak gibi, basit özellikli işlemler de imal değildir. Esrar hariç, uyuşturucu maddelerden morfin, eroin, kokain imali için elverişli nitelikli aletlerin bulunması aranmaktadır. Elde edilen aletlere hangi tür uyuşturucunun meydana gelmesine yarayacağı Adli Tıp Kurumundan sorulmalıdır. Yeterli ve elverişli alet ve malzeme ile henüz imalata başlanmasa bile suç imale teşebbüs olarak kabul edilmelidir. İmal edilmekle esasen suç tamamlanmamış olur.¹⁸⁴ Adli Tıp Kurumu ile ilgili ayrıntılı irdeleme ileride yargılama hukuku sorunlarında detaylı irdelenecektir.

İmal suçuna teşebbüsten bahsedebilmek için, ele geçirilen alet ve maddelerin imal edilmek istenen uyuşturucu maddenin imaline elverişli olması gerekmektedir. Şayet bu madde ve aletler imal için elverişli ise ve imale ilişkin icrai hareketler başlamış; fakat

¹⁸² TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 645.

¹⁸³ ARTUK, M.E, - GÖKÇEN, A. – YENİDÜNYA, A.C., “Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler” 4.Cilt Ankara 2009 Turhan Kitabevi s.3943

¹⁸⁴ GÜNAY, 62-63.

henüz uyuşturucu madde imal edilememişse, eylem teşebbüs aşamasında sayılarak 35. madde uygulanmalıdır.¹⁸⁵ Bu konu ile ilgili Yargıtay 10. Ceza Dairesinin vermiş olduğu kararda (22.6.1992 tarih ve 1992/4262 E. 1992/7198 K. Sayılı kararında) imal suçuna eksik teşebbüsten söz edilmektedir. “ Sanıkların eroin imal etmek için gerekli olan morfin, asit varilleri, leğen, ocak, kazan, kepçe ve piknik tüpünü köyün تنها bir yerinde sanık Gürcan’a ait eve eroin imal etmek amacıyla götürdükleri, ancak henüz imalata başlamadan önce polis tarafından yakalandıkları anlaşıldığından, haklarında uyuşturucu madde imaline eksik kalkışma hükümleri uygulanmalıdır.” Yani sanıklar suça elverişli ve yeterli madde ve malzemeleri eve taşımakla, eroin imaline ilişkin kasıtlarını duraksamaya yer vermeyecek şekilde ortaya koymuş ve fiile yaklaşmış olmaları itibariyle icraya başlanmış ne var ki elinde olmayan mani sebepler dolayısıyla icra hareketlerini bitirememişlerdir. Bu itibarla eylemleri eksik teşebbüs derecesindedir¹⁸⁶ diyerekten konuya açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

2.1.5.2. İTHAL (UYUŞTURUCU MADDE İTHALİ)

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 188, imal gibi ithal ve ihraç konusunda da yasal bir tanım vermemektedir.

“İthal” den maksat, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin yabancı bir ülkeden yasadışı yollarla Türkiye’ye getirilmesidir.¹⁸⁷ İthal edilen uyuşturucu veya uyarıcı madde miktarı suç vasfının tayini bakımından önemlidir. Şayet kişinin ithal ettiği uyuşturucu veya uyarıcı madde miktarı kendisinin kullanma gereksinimi için yeterli miktarı aşmıyor ve kişi kendisi de uyuşturucu madde kullanıyor ise, uyuşturucu veya uyarıcı madde ithal suçu oluşmayıp bu maddeleri kullanma için bulundurma suçu oluşmuş olur.¹⁸⁸ Çünkü burada kazanç elde etme maksadıyla hareket etme durumu söz konusu değildir. İthal edilen uyuşturucu veya uyarıcı maddenin türünün doğal veya sentetik olması halinde suçun oluşumu yönünden fark yoktur. Madde esrar, eroin, kokain, morfin vs. türünde olabilir. Ancak uyuşturucunun cinsi cezaya önemli ölçüde tesir etmektedir.¹⁸⁹ Nitekim Türk Ceza Kanununun 188/4. fıkrasında nitelikli haller sayılırken, “Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin eroin, kokain, morfin veya baz morfin olması hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır” hükmü bu durumu ortaya koymaktadır.

Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesinde “ Tanımlar” Başlıklı 1. maddede m fıkrasında İTHAL deyimi, “ her biri özel anlamı ile birlikte, uyuşturucu maddelerin maddeten bir memleketten diğerine veya aynı memleketin bir ülkesinden diğerine nakledilmelerini ifade eder” şeklinde açıklanmıştır.

Doktrinde bir kısım yazarlar, İthalde tıpkı ihracatta olduğu gibi kastı yansıtan icrai hareketlerin birleşmiş olması şartını aramıştır. Yani ithal edilerek yurt dışından getirilen uyuşturucu madde henüz yararlanma aşamasına gelmeden önce güvenlik görevlilerince ortaya çıkarılmışsa suç tamamlanmış sayılmamalı, kalkışma derecesinde kaldığı kabul edilmesi gerektiği yönünde görüşler mevcuttur. Çünkü henüz yurda sokulma gerçekleşmiş değildir. Ne var ki doktrinde, yurt dışından ülkeye getirilen uyuşturucunun

¹⁸⁵ KURT, 38.

¹⁸⁶ YKD, c.18, Ağustos-1992,sy.8,s.1314.

¹⁸⁷ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 646.

¹⁸⁸ KURT, 39 - 5. Cd., 26.05.1982, 1360/1897

¹⁸⁹ ERGEN,C., “Türk Ceza Hukukunda Uyuşturucu Madde Suçları”, s. 25

gümrükte gizlenerek kaçak olarak yurda sokulmak suretiyle ithal etmek suçunun tamamlandığını ileri sürenler vardır.¹⁹⁰

Ancak, Yargıtay vermiş olduğu kararlarında, gümrük sahasında ele geçirilen uyuşturucu veya uyarıcı maddelerde suçun tamamlanmış sayılması gerektiğine ilişkin görüşü mevcuttur. “ Suça konu uyuşturucu maddenin gümrük giriş ve pasaport işlemlerinden sonra, İran’dan Türkiye’ye giriş yapıp gümrük sahası içine gelen otobüsün gizli bölmesinde ele geçirilmiş olması karşısında, uyuşturucu madde ithal etmek suçunun tamamlandığı gözetilmeden, 5237 sayılı TCK’ nin 35/2. maddesi uygulanarak cezadan indirim yapılması karşı temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.(Yarg. 10. CD., 19.12.2006, 13242/14525)¹⁹¹ şeklinde açıklama cihetine gitmiştir.

Bize göre de; gümrük sahasında uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesi ile suç tamamlanmış olur.

Transit Geçişler de, yani bir yabancı ülkeden yurda sokulan fakat transit olarak başka bir ülkeye nakledilen uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ithalinden söz edilemez; burada nakil söz konusudur. İthalde, yurt dışından yurt içine sokulan uyuşturucunun yurt içinde tüketilmesi amaçlanmıştır. Demek ki, transit geçiş sırasında yurt içinde uyuşturucu madde ile yakalanan sanık hakkında ithal suçundan değil, yurt içinde uyuşturucu madde nakletmek (ticaret) suçundan soruşturma ve kovuşturma yapılacaktır. Örneğin, TIR kamyonu içinde transit geçiş sırasında yapılan aramada uyuşturucu maddenin ele geçirilmesinde eylemin yurt içinde uyuşturucu madde nakletmek şeklinde nitelendirilmesi gerektiği Yargıtay kararlarında kabul edilmektedir. Bu durumda yurdumuz, transit devlet konumundadır.

Yargıtay 5.CD.’ nin 19.3.1986 tarih ve 6737/1339 sayılı kararında: “ Sanıkların söz konusu maddeyi Suriye’den Hollanda’ya sevk için aralarında anlaşmaları ve bu maddeyi Türkiye’ye getirdikleri, İstanbul’da bir gece kaldıktan sonra Hollanda’ya gitmek üzere hava alanına geldikleri sırada zabıtaca yapılan aramada maddenin üzerlerinde ele geçirildiği anlaşılmış olmasına göre sanıkların amacının, yurda uyuşturucu ithali veya yurtda uyuşturucu ihracı olmadığı, Türkiye’nin sadece bir güzergâhtan ibaret kalmış bulunduğu ve maddenin yurt içinde satıldığı veya satılmaya kalkışıldığı hususunda da herhangi bir kanıt mevcut olmadığına göre, eylemin yurt içinde eroin nakletmekten ibaret kaldığının gözetilmemesi bozmayı gerektirmiştir.” şeklinde nakletme suçu ile ithal ve ihraç arasındaki farkı vurgulamıştır.¹⁹²

Uyuşturucu kaçakçılığına karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 1/u maddesinde Transit devlet şöyle tanımlanmaktadır: “ Transit devlet, uyuşturucu ve psicotrop maddeleri ile I ve II no lu tabloda kayıtlı maddelerin yasadışı yollardan toprakları üzerinden geçirildiği, ancak bunların ne kaynaklandığı ne de nihai varış yeri olan devlet demektir.”

¹⁹⁰ GÜNAY, 66-67.

¹⁹¹ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3953-3954.

¹⁹² ERDURAK, 646.

2.1.5.3. İHRAÇ (UYUŞTURUCU MADDE İHRACI)

Uyuşturucu ya da uyarıcı maddenin ruhsatsız veya ruhsata aykırı şekilde yasa dışı yollarla yurt dışına çıkarılması fiili, “ihraç” tır.¹⁹³

Uyuşturucu maddelerin yasa dışı ihracı, en fazla otoların gizli bölmelerine bu maddeleri saklayarak sınırdan geçirmek suretiyle gerçekleştiği gibi, insan midesinde özel bir muhafaza içinde yutulmak suretiyle veya oyuncak bebekler içine konularak veya uluslararası çalışan ulaşım araçlarının kargo servislerinden yararlanmak gibi çeşitli yöntemlerle de yapıldığı görülmektedir.

Sanığın uyuşturucu madde ile sınıra doğru gitmesi ihraç olarak telakki edilmez. Örneğin, ihraç için sınır kapısına otosu ile giderken görevlilerce sanıkta uyuşturucunun ele geçirilmesi durumunda, sanık hakkında “nasıl olsa ihraç edecekti, yakalanmasaydı suç oluşacaktı, kastının ihraca yönelik olduğunda kuşku yoktur” vs. diye düşünerek, uyuşturucu madde ihraç fiilinden ceza hükmedilmesi yanlıştır. Çünkü sanık yurt içinde sınıra kadar bu uyuşturucuyu götürürken geçecek süre içinde belki de imha etmek suretiyle ihraç fiilinden dönebilme olanağına sahipti. Esasen, bu durumda ihraç fiilinin icrai hareketleri de henüz başlamamıştır. O halde sadece yurt içerisinde uyuşturucu nakletmek suçundan (m188/3) hüküm kurulması gerekmektedir. Sınıra doğru yönelmekle ihraç suçunun oluşmayacağına ilişkin Yargıtay 10. CD.04.05.1995 gün ve 2461/4257 s. kararında aynen “ Yönetimindeki minibüsün gizli bölmesine yerleştirilen eroini, Hollanda’ya götürmek amacıyla Develi’den hareket eden sanığın kollukça Kırşehir’de yakalandığı anlaşılmaktadır. Sanığın bu maddeyi gümrüğe tabi tutulmadan atanması imha etmesi ya da ihraçtan vazgeçmesi mümkün olduğuna ve ihraca kalkışmaya ilişkin icra hareketlerine henüz başlanmadığına göre, nakil yerine ihraçtan hüküm kurulması” bozmayı gerektirmiştir denilmektedir.

İhracatta önemli olan bir diğer husus ta uyuşturucunun içmeye (kullanmaya) yeterli miktarda olup olmadığının¹⁹⁴ tespitidir. Burada da ticari maksatlı yani kazanç elde etme amaçlı yurt dışına çıkarmadan bahsedilmektedir. İçmeye yeterli miktardaki uyuşturucunun ihracı halinde ihraç suçunun değil kullanma suçunun oluşacağını Y.C.G.K. 28.06.1982 gün ve 271/315¹⁹⁵ sayılı kararında benimsenmiştir. İhraç edilen maddenin türünün önemi yoktur. Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin türü cezanın tayini açısından önemlidir. Madde 118/4’te “Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin eroin, kokain morfin ve baz morfin olması halinde verilecek ceza yarı kat oranında artırılır” hükmü yer almaktadır.

2.1.5.3.1. TÜRKİYE AÇISINDAN İHRAÇ OLAN, DİĞER ÜLKE AÇISINDAN İTHAL OLAN SUÇLARDAKİ DÜZENLEME:

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 188/2’de “ Uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı fiilinin diğer ülke açısından ithal olarak nitelendirilmesi dolayısıyla bu ülkede yapılan yargılama sonucunda hükmolunan cezanın infaz edilen kısmı, Türkiye’de uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı dolayısıyla yapılacak yargılama sonucunda hükmolunan cezadan mahsup edilir.” öngörülmüştür. Böylece, Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 TEK Sözleşmesinin 36. maddesi dolayısıyla ikinci kez Türkiye’de yargılanacak kişilerin aynı

¹⁹³ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 646.

¹⁹⁴ GÜNAY, 68.

¹⁹⁵ GÜNAY, 69-70.

suçun devamını oluşturan kısmından yabancı ülkede aldığı cezanın Türkiye’de uyuşturucu madde ihraç suçundan dolayı verilecek cezadan indirilmesi de sağlanarak bir bakıma, anılan sözleşmeye taraf olduğumuz 1967 yılından beri, non bis in idem kuralını da zorlayan bir uygulama yumuşatılmıştır.¹⁹⁶ Maddenin bu fıkrası kapsamı itibarı ile mülga yasanın dördüncü fıkrasından farklıdır. Gerçekten eski şekilde yabancı ülkede ihraç nedeni ile cezası infaz edilenlerin cezası mahsup ediliyordu. Yeni şekilde ise; yabancı ülkede ithal nedeni ile mahkûmiyet cezası mahsup edilmektedir.¹⁹⁷

188/2 fıkrasının gerekçesine bakıldığında; İkinci fıkrada, uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları ile ilgili olarak bir milletlerarası ceza hukuku kuralına yer verilmiştir. Türkiye’den yapılan uyuşturucu madde ihracı, karşı ülke açısından ithal oluşturmaktadır. Bu ülkede uyuşturucu madde ithali nedeniyle yargılama yapılması veya bir cezaya mahkûm olunması, Türkiye’den uyuşturucu madde ihracı dolayısıyla yargılama yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Böylece, uyuşturucu madde imal veya ticaret suçları ile ilgili olarak non bis in idem kuralına milletlerarası sahada geçerlilik tanınmamıştır. Ancak, Türkiye’den yapılan uyuşturucu madde ihracı, karşı ülke açısından ithal oluşturduğu için bu ülkede yapılan yargılama sonucunda mahkûm olunan hapis cezasının kurumda infaz edilen kısmının, Türkiye’de uyuşturucu madde ihracı dolayısıyla yapılan yargılama sonucunda mahkûm olunan hapis cezasından mahsup edilmesi gerekmektedir. Yabancı ülkede yakalanıp ceza alan kişi, infaz hitamında yabancı ülkeden sınır dışı edildiği sırada Dış İşleri ve Adalet Bakanlıklarının koordineli işlemleri sonucu sanık Türkiye’ye getirilip uyuşturucu madde ihraç suçundan hakkında yeni bir dava açılmaktadır. Mahkeme dosyası içerisine noterce tercüme edilmiş ve onaylanmış yabancı ülke mahkemesine ilişkin karar konulmaktadır.

Yine 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu madde 13/1-e maddesi kapsamına göre, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (m.188), uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (m.190) suçlarının vatandaş tarafından yabancı ülkede işlenmesi halinde Türk Kanunları uygulanır. Demek ki (e) bendinin kapsamına giren bu suçlar nerede işlenmiş olursa olsun bu nedenle Türkiye’de yargılama yapılarak Türk vatandaşı veya yabancı olmasına bakılmaksızın fail hakkında Türk kanunlarına göre cezaya hükmolunur. Yabancı ülkede işlenen bu suçlar dolayısıyla failer hakkında Türkiye’de resen takibat yapılır.

Yabancı ülkede mahkûm olunan ceza bu ülkede tamamen veya kısmen infaz edilmişse, infaz edilen bu ceza miktarının, mahsup hükümlerine göre Türkiye’de hükmolunan cezadan mahsup edilmesi gerekir. Nitekim. Türk Ceza Kanunu’nun 16. maddesi cezada mahsubu açıkça düzenlemiştir.

Ancak yabancı ülke yönünden ithal, Türkiye yönünden ihraç suçunu oluşturmadığı sürece non bis in idem kuralı gereğince diğer uyuşturucu suçlarından (satmak, nakil, bulundurma vs.) yabancı ülkede mahkûmiyet veya berat kararı verilmiş olması halinde Türkiye’de yargılama yapılamayacaktır. Yinelerseniz, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin Türkiye’den ihracı söz konusu ise vatandaş failin Türkiye’de yeniden yargılanması kaçınılmazdır.¹⁹⁸

Bu durumla ilgili Yargıtay 10 CD. 15.10.1996 gün ve 10720/10760 s. kararında aynı yönde şöyle görüş belirtmektedir: “Federal Almanya’nın Ansbach şehrinde Türkiye’den

¹⁹⁶ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 657.

¹⁹⁷ DONAY, 278.

¹⁹⁸ GÜNAY, 76.

ihraç edilmediği anlaşılan uyuşturucu maddeyi satarken yakalanan ve Almanya mahkûm edilerek cezası kesinleşen sanığın yurt dışında işlediği suçun TCK' nın 4. maddesinde yazılı suçlardan olmadığı ve 5. maddesinde yeniden yargılanmaması yolunda hüküm bulunmadığından (non bis in idem) kuralı uyarınca Türkiye'de yargılanması olanağı bulunmadığı gözetilmeden yargılamaya devamla yazılı şekilde ceza tertibine yer olmadığına karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir” şeklinde açıklayıcı hüküm vermiştir.

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 403. maddesinde 3756 Sayılı Kanunla değişik yapılmazdan önce, uyuşturucu maddeyi ihraç eden kişiler, yabancı ülkelerde yakalandıkları takdirde o ülke yasalarına göre cezalandırılmakta, cezalarını çektikten sonra yurda döndüklerinde ülkemizde de ihraç suçundan yargılanarak mahkûm edilmekte ve yabancı ülkede çektikleri ceza Türkiye'de verilen cezadan mahsup edilmemekteydi. Bu durumda sanık aynı eylemi nedeni ile çok ağır bir ceza yaptırımını karşı karşıya kalmakta idi. Bu hususun düzeltilmesi amacıyla Türk Ceza Kanunu'nun 403/4. Maddesinde 3756 Sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucu; ihraç edilmiş maddeler dolayısıyla yabancı memlekette hükmedilmiş ve çekilmiş cezanın Türkiye'de ihraçtan dolayı verilecek cezadan mahsup edilmesi kabul edilmiştir. Yabancı ülkede hükmedilmiş olan ceza, çekilmemiş olsa da Türkiye'de infazı gerekmekte ise bu miktar tüm cezadan indirilecektir Bu cezanın Türkiye'de infazı gerekmiyorsa ihraç sebebi ile verilen ceza aynen çektirilecektir.

2.1.6. MANEVİ UNSUR

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal, ithal, ihraç suçlarının oluşması için genel kast yeterli olup başkaca herhangi bir saik aranmamıştır. Bununla birlikte bu suçun, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak maksadıyla bulundurma suçundan (Madde 191) ayrılması bakımından, failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ticari amaçla mı, yoksa kendi kullanımı için mi yanında bulundurduğu önemlidir. Failin uyuşturucu maddeyi hangi maksatla yanında bulundurduğu kişinin iç dünyasına ait bir olgu olduğu için, bazı dış belirtilerden yararlanmak sureti ile kastın belirlenmesi gerekir. Bu noktada özellikle uyuşturucunun miktarı, sanığın uyuşturucu bağımlısı olması, daha önce uyuşturucu madde ticaretinden mahkûm edilmiş bulunması, ekonomik durumu gibi nedenler gözetilerek failin kastı tespit edilmeye çalışılmalıdır. Fakat buna rağmen failin uyuşturucu maddeyi hangi maksatla bulundurduğu tespit edilemiyorsa, “ şüpheden sanık yararlanır” kuralı gereğince failin uyuşturucu maddeyi kullanmak maksadıyla bulundurduğu sonucuna varılmalıdır.¹⁹⁹ Bize göre de kastın tespiti hususu çok önemli bir durumdur. Yargıtay'ın kastın tespiti ile ilgili aramış olduğu kıstaslar önemli ve yerindedir. Fakat buna rağmen uyuşturucu ve uyarıcı maddeyi ticaret kastı ile bulundurduğu tespit edilemiyorsa şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereği failin uyuşturucu maddeyi kullanmak maksadıyla bulundurduğu sonucuna varılmalıdır. Yinelemek gerekirse, madde 188/1' de yer alan imal, ithal, ihraç suçu kazanç elde etmek maksadıyla, kastıyla işlenen suçlardır.

2.1.7. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal, ithal veya ihracının “ruhsatsız veya ruhsata aykırı” olması şartı aranmıştır. (Madde 188/1). Aynı zamanda tıbbi amaçlarla da kullanılması nedeniyle, uyuşturucu maddelerin izne dayalı olarak imal, ithal veya ihracı bu suçu oluşturmaz. 1983 yılında 3298 Sayılı Kanunla 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddeler

¹⁹⁹ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 649.

Hakkında Kanun'da yapılan değişiklikle bu konuda izin verme yetkisi Sağlık Bakanlığı'na verilmiştir.(madde 1.)²⁰⁰ Tıbbi afyon ile müstahzaratının ve morfin ve bütün milhlerinin ve morfinin uzvi hamızlarla veya küül cezriyle birleşmesinden mütehassıl bütün eterlerinin ve bunların milhlerinin ve koka yaprağı, ham kokain ve kokain ekgonin ve tropokokain ile bütün milhlerinin ve yüzde 0,20 gramdan fazla morfin ve milhlerini ve yüzde 0,10 gramdan fazla kokain ve milhlerini muhtevi bütün müstahzarların ve ökodol (Eugodal), dikodit (Dicodide) ve Dilodit (Diloudide), Asedikon (Acedicone) ve bunların terkibi kimyevisinde bulunan maddelerde bütün müstahzarlarının ithal, ihraç ve memleket içersindeki satışı Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletinin murakabesine tabidir.²⁰¹

2.1.8. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

2.1.8.1. TEŞEBBÜS

İmal, ithal veya ihraç suçları, uyuşturucu maddenin imal, ithal veya ihraç edilmesiyle birlikte tamamlanır. Buradan da anlaşılacağı üzere uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti salt hareket suçudur ve elverişli hareketlerle söz konusu suç doğrudan doğruya işlemeyi ifade eden bir hareketin gerçekleştirilmesi ile birlikte fail, teşebbüs alanına girmiş olur. Bununla birlikte suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden imal söz konusu olduğunda, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin imaline yarayan maddenin tedarik edilmesi bağımsız suç sayıldığından (Madde 188/7), bu suça teşebbüs mümkün gözükmemektedir. Oysa Eski Türk Ceza Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde bu yönde kanunda açıklık bulunmadığı için bu nitelikteki hareketler uyuşturucu madde imaline teşebbüs olarak değerlendirilmekteydi.²⁰² Yargıtay'da verdiği kararlarda teşebbüsü mümkün görmekteydi. Buna göre, imal suçuna teşebbüsten bahsedebilmek için, ele geçirilen alet ve maddelerin imal edilmek istenen uyuşturucu maddenin imaline elverişli olması gerekmektedir. Şayet bu madde ve aletler imal için elverişli ise ve imale ilişkin icrai hareketler başlamış; fakat henüz uyuşturucu madde imal edilememişse, eylem teşebbüs aşamasında sayılarak 35. madde uygulanmalıdır.

2.1.8.2. İÇTİMA

Suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden imal, ithal veya ihraçtan her üçünün veya bunlardan yalnızca birisinin gerçekleştirilmesi suçun oluşması açısından önemsizdir. Bununla birlikte imal veya ithal edilen uyuşturucu maddenin ülke içinde satılması, satışı arz edilmesi, başkalarına verilmesi, kabul edilmesi gibi durumlarda (Madde 188/3) iki ayrı suç işlenmiş olur ve gerçek içtima kuralları uygulanır.²⁰³

2.1.8.3. İŞTİRAK

Suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi nitelikli hal oluşturmakla birlikte bu kavram içinde ele alınamayan diğer iştirak fiilleri, genel kurallar çerçevesinde cezalandırılır.²⁰⁴ Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin cezalandırılmasını önleyen

²⁰⁰ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 650.

²⁰¹ YENİSEY, - NUHOĞLU, 2439.

²⁰² TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 655.

²⁰³ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 656

²⁰⁴ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 657

kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır. Nitelikli haller bir sonraki kısımda detaylı olarak ele alınacaktır.

2.2. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDEYİ RUHSATSIZ VEYA RUHSATA AYKIRI OLARAK ÜLKE İÇİNDE SATMAK, SATIŞA ARZ ETMEK, BAŞKALARINA VERMEK, SEVK ETMEK, NAKLETMEK, DEPOLAMAK, SATIN ALMAK, KABUL ETMEK, BULUNDURMAK:

2.2.1. GENEL AÇIKLAMALAR

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesinin üçüncü fıkrası; uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ülke içinde satan, satışa arz eden, başkalarına veren, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulduran kişi de eskiden olduğu gibi cezalandırılmakta olup bu fıkra sevk etmek fiilinin bulunmaması nedeni ile uygulamada ortaya çıkacak tereddütleri gidereceği gerekçesi ile fıkraya 5377 Sayılı Yasa ile “Sevk etmek” ibaresi de eklenmiştir. Aynı ekleme yedinci fıkra açısından da söz konusudur. Yapılan bu değişiklik ile maddenin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki karşılığı olan 403. maddedeki terimlerle uyum sağlanmaya çalışılmış ve uygulamada bir karışıklık yaratılmak istenmemiş böylece hem sevk etmek hem de nakletmek ibarelerine birlikte yer verilmiştir. Bu fıkra uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretini cezalandırmaktadır. Bu açıdan Türk Ceza Kanunu'nun 191. maddesi ile karşılaştırıldığında, bu maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretini yapmak için yani kazanç elde etmek amacıyla satan, satışa arz eden ve bulduranı hedef aldığını; 191. maddedeki bulduranın ise uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanmak için bulduranı hedef almaktadır. Bu nedenle, bu fıkra yukarıda belirtilen gerekçelerle para cezası getirilmiş, uyuşturucu kullanan bu işin ticaretini yapmayıp sadece kendisi için aldığı ve kazanç elde etmediği için para cezasına yer verilmemiştir.²⁰⁵

Madde 188/3'te öngörülen ülke içinde uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi “satma, satışa arz etme, başkalarına verme, sevk etme, nakletme, depolama, satın alma, kabul etme, buldurma” gibi fiiller ayrı ayrı sayılmış ve birbirinden bağımsız düzenlenmiştir. “Bu hareketler birden fazla hareketli suçlar şeklinde uyuşturucu madde temin suçlarının kabul edilmesini gerektirmez. Buradan söz konusu olan “seçimlik hareketli” suçtur. Buna göre, belirli bir neticeyi meydana getirmeye yarayan, kanunda gösterilen çeşitli hareketlerden sadece birinin yapılmış olması fiili yine oluşturmaya yeterlidir. Bu fiillerin ülke içerisinde işlenmiş olması aranır. Aynı uyuşturucu veya uyarıcı madde hakkında söz konusu fiillerin peşi sıra yapılması durumunda sanığa sadece tamamlanan ilk eylemine dair olan ceza verilmek gerekir. Örnek, depoladığı uyuşturucuyu naklederken ele geçen sanığa üçüncü fıkra kapsamına göre “hem depolamak hem de nakil” suçlarından ayrı ayrı iki kez ceza verilecek değildir. Eylem tek olup “depolamak” şeklinde nitelendirilerek hüküm kurulacaktır.

Keza; sanığın yurt içinde imal ettiği uyuşturucu maddeyi bir yöreden başka bir yöreye naklederken yakalanması halinde imal ve nakletmekte yenilen kasıt sabit olmadığı sürece sadece en ağır suçun “imal” cezasını hükmetmek gerekir. Eğer kasıt yenilenmişse her iki fiilden dolayı 188/1 ve 188/3 uygulanmak zorunluluğu vardır. Örneğin sanık imal ettiği uyuşturucuyu evinde uzunca bir süre bekletmiş ve müşteri aramaya koyulup bulunduğu müşteriye satmak için araca yüklemiş ve bir başka yöreye nakletmişse bu durumda “fıkri

²⁰⁵ DONAY, 278-279.

içtima” kuralı geçerli olmaz. Çünkü sanıkta imal amacının dışında yenilenen kasıtlı yurt içinde nakletmek fiilini işlemek iradesi bulunmaktadır.²⁰⁶

2.2.2. KORUNAN HUKUKSAL YARAR

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suları “ zarar” ve “tehlike” arz ettiğinden, üretimden başlayarak dağıtımına, satışına ve kanun dışı yollarla kullananın eline ulaşmaya kadarki aşamalar yasaklanmıştır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 188. maddesinin 3. fıkrası genel olarak; uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ticaretini düzenlemektedir. 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu’nun 403. maddesine paralel olan bu hüküm; yerinde olarak uyuşturucu madde yanında uyarıcı maddeleri de hükme dâhil etmiştir. Ancak uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin tanımına ve sayımına gidilmemiştir. Sadece dördüncü fıkrada bazı uyuşturucu maddelerin imal, ithal, ihraç ve ticaretinin ağırlatıcı neden olacağı belirtilmiştir. Böylece toplum için çok büyük tehlike arz eden eroin, kokain, morfin ve baz morfin imal, ithal, ihraç ve ticareti açıkça belirtilmiştir. Böyle bir tanımın yapılmamasının nedeni uyuşturucu veya uyarıcı maddelerle aynı veya benzer etki yapan psikotrop madde olarak kişilerde bağımlılık yapan tüm maddelerin madde kapsamına girmesi sağlanmıştır. Tüm dünyada uyuşturucu maddelerle yapılan mücadele karşısında, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretini yapanlar, sentetik ve benzer etki sağlayan yeni maddeleri piyasaya sürdükleri ve suç işledikleri görülmektedir. İşte yasa bir tanım veya isim verme yerine çok doğru olarak “ uyuşturucu veya uyarıcı maddeler” kavramını kullanarak, ileride kimyasal deneylerle elde edilebilecek yeni uyarıcı veya uyuşturucu maddelerle mücadeleyi sağlamıştır.²⁰⁷ Bize göre de yasanın bir tanım veya isim yerine uyuşturucu veya uyarıcı madde nitelmesi yapması yerindedir.

2.2.3. SUÇUN HUKUKİ KONUSU

Suçun hukuki konusu uyuşturucu veya uyarıcı maddelerdir.

765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunun’ da suçun maddi konusu olarak yalnızca “uyuşturucu madde”den söz edilmekte iken; 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu “ uyuşturucu ve uyarıcı madde” deyimine yer vermektedir.

Uyuşturucu madde Türk Ceza Kanunumuzda veya bir başka kanunda tanımlanmış değildir. Bununla birlikte 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanunun 4/1. maddesinde hangi maddelerin uyuşturucu sayılacağı konusunda sınırlayıcı olmayan bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre “ham afyon, hazırlanmış afyon, tıbbi afyon ve bunların müstahzarları Türk Ceza Kanunun uygulanmasında uyuşturucu maddelerden sayılır” hükmü yer almıştır. Ancak bu tanım yalnızca nelerin uyuşturucu madde sayılacağı konusunda sınırlayıcı olmayan bir düzenleme getirmektedir. Her gün sayıları ve çeşitleri artan uyuşturucu maddeleri belirli bir tanım içine sıkıştırmak mümkün görünmemektedir.²⁰⁸

2.2.4. SUÇUN FAİLİ

---

²⁰⁶ GÜNAY, 80.

²⁰⁷ DONAY, 277.

²⁰⁸ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 643.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçlarının faili; küçük, büyük, kadın ve erkek herkes olabilmektedir.²⁰⁹ Fail, tek şahıs olabileceği gibi birden fazla kimse de olabilir. Bu suçta işleyebilmek için failin bazı nitelikler, özelliklere, sahip olması şart değildir.²¹⁰ Bununla birlikte, failin bazı meslek gruplarına dâhil bir kişi olması cezayı ağırlatıcı bir neden yani nitelikli hal sayılmıştır. (Madde 188/8) Failin tabip, veteriner, kimyager, eczacı, diş tabibi, dişçi, ecza ticarethanesi sahibi, hasta bakıcı, ulaşım vasıtaları sahipleri veya umuma açık işletmelerin sahip ve müstahdemleri ile memurların görevlerini kötüye kullanarak bu suçları işlemesi hallerinde ceza ağırlatılarak hükmedilmektedir.²¹¹ Ayrıca bu suçun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. (Madde 189)²¹² Madde 60 - (1) Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet hâlinde, iznin iptaline karar verilir. (2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır. (3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hâkim bu tedbirlere hükmetmeyebilir. (4) Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hâllerde uygulanır.²¹³

2.2.5. SUÇUN MADDİ UNSURU

Maddenin üçüncü fıkrasında, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde Satılmasını, Satışa Arz Edilmesini, Başkalarına Verilmesini, Sevk Edilmesini, Nakledilmesini, Depolanmasını, Satın Alınmasını, Kabul Edilmesini, Bulundurulmasını, suç olarak tanımlanmıştır. Bu suç, bir kazanç elde etmek için işlenmektedir. Ancak, çoğu zaman bu suçların işlenmesi suretiyle ne kadar kazanç elde edildiği belirlenemediği gibi, elde edilen kazancın müsadere de mümkün olamamaktadır. Bu nedenle, söz konusu suçun işlenmesi dolayısıyla, hapis cezasının yanı sıra adli para cezasına da hükmedilmesi uygun görülmüştür.”²¹⁴ Kazanç müsadere konusu, İkinci Bölümde yer alan Yargılama Hukuku Sorunları başlığı altında irdelenecektir.

5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanununun bu madde hükmü değerlendirildiğinde, 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nun madde 403/5 bende benzer düzenleme getirildiği açıktır. Ancak uyuşturucu maddenin yanında ayrıca uyarıcı madde de fıkra kapsamına alınmıştır.

Satmak, Satışa Arz Etmek, Başkalarına Vermek, Sevk Etmek, Nakletmek, Depolamak, Satın Almak, Kabul Etmek, Bulundurmak, aynı suçun seçimlik hareketleri olarak belirtilmiş olduğu için, bu hareketlerden yalnızca birinin gerçekleşmesi suçun oluşması için yeterlidir.

2.2.5.1. SATMAK

²⁰⁹ BAKICI, (I) a.g.e.1581

²¹⁰ GÜNAL, 60.

²¹¹ KURT, 35.

²¹² TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 643-644.

²¹³ YENİSEY, - NUHOĞLU, 1537

²¹⁴ GÜNAY, E. ; “Uygulamalı Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları ve İlgili Mevzuat” s.61

Satma, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir bedel karşılığında başkasına devredilmesini ifade eder.²¹⁵ Ruhsatsız ya da ruhsata aykırı olarak uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi bir bedel karşılığında diğer bir kimseye vermek satıştır. Satıcının eylemi satın alandan bağımsızdır. Kısa aralıklarla birden çok kimseye uyuşturucu satan sanığın cezası “Teselsül” nedeni ile artırılmalıdır. Başka bir deyişle “ bir suç işleme kararının icrası cümlesinde olarak suça konu uyuşturucu maddelerin ele geçiriliş şekli, yer ve zaman aralığı göz önüne alınarak olayda hukuki ve fiili kesinti bulunmadığı anlaşıldığından sanık hakkında Türk Ceza Kanunu 80 maddesinin uygulanması gerektiği düşünülmeden iki ayrı suç kabul edilerek hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.” yönündeki 10 CD. 23.02.2004 -7485/2048 sayılı örnek karar anımsanmalıdır.

Satışın bireysel (tek sanık) veya birden çok sanık tarafından yapılması mümkündür. Dosyadaki kanıtlardan sanığın veya sanıkların satış amacıyla uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurduğunun anlaşılması şarttır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde satma suçunda, maddenin alıcının eline geçmesi ile suç tamamlanmış olur. Ancak satma eylemine ilişkin icrai hareketlere girişilmesine rağmen madde alıcının eline geçmemiş ise eylem teşebbüs sayılmayıp, satışa arz niteliğinde kabul edilerek tamamlanmış bu eylem sebebiyle failin cezalandırılması yoluna gidilmelidir.²¹⁶ Çünkü 188. madde, satışa arzı da ayrıca cezalandırmaktadır.

Uygulamada sık karşılaşılan bir durum da şudur: Esrar içicisi olan sanık, kullandığı esrarın bir miktarını başkasına satmıştır. Böyle bir durumda ortada iki ayrı suç vardır. Birincisi uyuşturucu madde kullanmak, ikincisi başkasına uyuşturucu maddeyi satıp temin etmektir. Söz konusu edilen bu durumda fikri içtima göz ardı edilerek hem kullanmaktan, hem de satıştan ayrı ayrı hüküm kurulacaktır. Nitekim 10.CD. 04.02.1993 -15987/1155 sayılı kararında aynı yönde olup içeriğinde; “ Uyuşturucu madde kullanmanın, satmaktan ayrı olarak bağımsız bir suç olduğu gözetilmeden sattığı²¹⁷ uyuşturucu maddelerden bir kısmını kullansa bile hakkında satmak suçundan ceza tertibine yer olmadığına karar verilmesi yasaya aykırıdır.” denilmektedir.

Satma suçunda uyuşturucu veya uyarıcı maddenin cinsinin ve miktarının suçun oluşumu yönünden bir etkisi yoktur.1 ve 2 gram uyuşturucu maddenin satılması durumunda dahi suç meydana gelir. Ancak suçun oluşumu için maddenin uyuşturucu madde olduğunun ve kullanmaya elverişli olup olmadığına uzman bilirkişi raporu ile saptanması zorunludur. Şayet sırf miktarın azlığı nedeni ile maddenin uyuşturucu madde olup olmadığı anlaşılamiyor veya maddenin uyuşturucu madde olmadığı uzman bilirkişi raporu ile belirlenmiş ise bahse konu suç oluşmaz.

Miktarın çok az olması nedeni ile uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığı algılanamayan durumlarda Yargıtay’ımız da Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinden ceza verilmemesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Yargıtay bir kararında; “...Jandarma Genel Komutanlığı Bölge Kriminal Laboratuvarları Şube Müdürlüğü'nün 09.12.2002 gün ve 3609 sayılı ekspertiz raporunda, suç konusu maddenin 2313 Sayılı Kanun kapsamına giren uyuşturucu maddelerden olmadığına; Adli Tıp Kurumu Beşinci

²¹⁵ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 648.

²¹⁶ KURT, 42- 43.

²¹⁷ GÜNAY, 81.

İhtisas Kurulu'nun 28.07.2003 tarih ve 1123 sayılı raporunda ise sanıkta ele geçirilen 1.885 gram maddenin içindeki uyuşturucunun, eser miktarda olduğunun belirtilmesi karşısında; suçun maddi konusu olan uyuşturucu maddenin kullanmaya ve buna bağlı olarak uyuşturucu madde temin etme suçuna elverişli olmadığından, olayda işlenemez suçun söz konusu olduğu, suçun unsurlarının oluşmadığı ve sanığın beraatına karar verilmesi gerektiği dikkate alınmadan yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması, bozulmasına²¹⁸ şeklinde hüküm kurmuştur. Buradan da açıkça anlaşılacağı üzere, uyuşturucu ve uyarıcı madde suçlarının maddi unsuru uyuşturucu veya uyarıcının kendisidir. Ele geçirilen maddenin uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığı tespit edilemiyorsa uyuşturucu veya uyarıcı madde suçundan hüküm kurulmamalıdır.

Yine uyuşturucu veya uyarıcı maddenin miktarı ile verilecek ceza, Cezada Orantılılık ilkesine uygun davranılarak verilmelidir.

Bu konuda da Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararında “Suç konusu uyuşturucu maddenin 1318 gram esrardan ibaret olduğu, suçun işleniş biçimi ile sanığın kastına dayalı kusurunda bir ağırlık bulunmadığı gözetilmeden, orantılılık ilkesine aykırı olarak, temel gün para cezasının alt sınır çok aşılarak 6000 gün olarak belirlenmesi doğru değildir”²¹⁹ denilmektedir.

Uygulamada genellikle bu tür suçların faillerinin ortaya çıkarılmasında, ajan tabir edilen alıcı kılığına girmiş kişilerden yararlanılmaktadır. Bu kişiler satıcı ile temasa geçerek pazarlık yapmakta, önce maddenin etkinliğini tespit amacı ile az bir miktar numune bedeli karşılığında alınmakta, daha sonra asıl uyuşturucu veya uyarıcı maddenin teslimi için kararlaştırılan günde suçüstü yapılarak failer yakalanmaktadır. Bu durumda satma amacına yönelik olarak alıcı kılığındaki ajana numunenin teslimi anında suç oluşur. Ancak verilen numunenin tartıma ve kullanıma elverişli olması gerekip şayet verilen numune kullanıma elverişli değil veya tartılamayacak kadar az ise diğer kanıtlarla failin kastı araştırılmalıdır.

2.2.5.2. SATIŞA ARZ ETMEK (SUNMAK)

Satışa arz etme, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir bedel karşılığında bir başkasına devredilmek üzere hazırlanmasını ifade eder.²²⁰ Uyuşturucu maddelerin ticaret maksadıyla bulundurulması ve satış için hazırlık hareketini gösteren davranışlar yapılması satışa arz etmek sayılır.²²¹

Uygulamada satış için hazırlık hareketlerini gösteren davranışta bulunmanın “satışa arz etme” olduğu kabul edilmektedir. Örneğin sanığın dükkânında bulundurduğu eroini henüz müşterisine satmadan yakalanması halinde, henüz satış gerçekleşmediğinden söz ederek suçun oluşmadığı ileri sürülemez. Yine uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ortaya koymak, alıcısıyla pazarlığa girişmek, malın teslimi için önceden kaparo almak, vs. göstermek mümkündür.

Uyuşturucu madde satma suçunda, maddenin alıcının eline geçmesi ile suç tamamlanmış olur. Ancak satma eylemine ilişkin icrai hareketlere girişilmesine rağmen madde alıcının

²¹⁸ www.yargitay.gov.tr - 10. Ceza Dairesi 2006/9234 E.N , 2007/8332 K.N. 03.07.2007

²¹⁹ www.yargitay.gov.tr -10. Ceza Dairesi 2007/10991 E.N , 2007/12602 K.N.05.11.2007

²²⁰ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 648.

²²¹ ERGEN, 48-49.

eline geçmemiş ise eylem teşebbüs sayılmayıp satışı arz niteliğinde kabul edilerek tamamlanmış bu eylem sebebiyle failin cezalandırılması yoluna gidilmelidir.²²²

2.2.5.3. BAŞKALARINA VERME

Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin devir eden tarafından herhangi bir bedel alınmadan, başka birisine devredilmesidir. Devretmede maddenin türü ile miktarının azlığı önemli değildir. Maddenin mülkiyeti bedelsiz olarak el değiştirmektedir.²²³

Kanun koyucu, uyuşturucu maddenin toplumda meydana getirdiği tehlikeleri göz önünde tutarak, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin sadece ticari kazanç amacı güden satma veya satışı arz etme eylemini cezalandırmakla yetinmeyerek, devredilmesini de yasaklamıştır. Yargıtay 10.C.D. 14.10.1992 tarih ve 11447/ 10110 sayılı kararında; “ Sanık Rahminin diğer sanığa esrar temin ve tedarik ettiği anılan maddenin parasız devrini dahi Türk Ceza Kanunu’nun 403/5. maddesine uyan suç oluşturacağı gözetilmeksizin, kabule ters düşen gerekçe ile beraatına karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.” şeklinde konuya ilişkin istikrarlı uygulaması görülmektedir.²²⁴

Uyuşturucu maddelerin parasız devredilmesi ile tedarik suçu oluşur.²²⁵ Devir işleminin bir kez yapılması suçun oluşumu için yeterlidir.

Devretme suçunda, devredilen maddenin türü ve miktarı, suçun oluşumu için önemli değildir. Suçun tamam olması için ise maddenin devralanın eline geçmesi gereklidir. Devir için gerekli icrai hareketlere başlanmış fakat madde devralacak kişiye herhangi bir engel nedeni ile teslim edilmemiş ise, eylem teşebbüs aşamasında kalmış sayılarak, teşebbüs hükümleri uygulanacaktır.

2.2.5.4. SEVK ETME

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu hazırlanırken, sevk eden ibaresi kanunda yer almamış iken daha sonradan yapılan bir düzenleme ile sevk eden ibaresi kanuna aktarılmıştır. Nakletmek suçunda olduğu gibi uyuşturucu maddenin sevk edilmesinde de mülkiyeti ve intifanın devredilmesi amacıyla hareket edilmelidir. Uyuşturucunun cinsi ve miktarı cezanın tayinine önemli ölçüde tesir eder.²²⁶

Yargıtay’ın uyuşturucu veya uyarıcı maddenin sevk edilmesi ile ilgili verdiği kararında; “...Olay ve yakalanma, fiziki takip, iletişimin dinlenilmesi ve tespit tutanakları ile tüm dosya kapsamından, sanık R... T...’ın temin ettiği uyuşturucu maddeleri sanık Y...A... ile otogarda çalışan ve hakkındaki dava yakalanmadığı için tefrik edilen sanık H...H... aracılığıyla kendisinden uyuşturucu madde isteyen il içindeki müşterilere birçok kez sanığı, il dışından istemde bulunan alıcılara ise otobüs firmalarına ait kargoları kullanmak suretiyle yine sanıklar H... ve Y...’ın yardımıyla birçok defa uyuşturucu madde sevk ettiği, sanık R...’ in önderliğinde, sanıklar arasında hiyerarşik ilişki ve hareketlerinde devamlılık bulunduğu böylece sanıkların teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesi içerisinde uyuşturucu madde ticareti yaptıkları dikkate alınarak, lehe yasasının buna göre

²²² KURT, 42- 43.

²²³ GÜNAY, 82.

²²⁴ ERDURAK, 645.

²²⁵ ERGEN, 39-42.

²²⁶ ERGEN, 42.

belirlenip uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi bozmayı gerektirmiştir. (Yarg.10.C.D., 3.4.2007, 16098/3999)²²⁷ şeklinde karar vermiştir.

2.2.5.5. NAKLETMEK

Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri nakletmek suçu, uyuşturucu maddenin mülkiyetinin ve faydalanılmasının, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin başkasına devredilmesidir.

Nakil suçunun oluşabilmesi için devretmek amacıyla taşınması icap eder. Uyuşturucu maddenin mülkiyetinin ve faydalanılmasının bir başkasına devredilmesi amacıyla bir yerden diğer bir yere götürülmesi veya taşınmasıdır. Nakledilen yörenin yakın ya da uzak olmasının önemi yoktur. Sevk ve nakil suçunun oluşabilmesi için uyuşturucu maddenin bir başkasına devredilmek amacıyla götürülmesi veya taşınması gerekmektedir. Şayet sanık kendi ihtiyacı için naklediyorsa, kullanma için bulundurma suçu meydana gelir. Buna karşılık, sanık bir başkasına verilmek üzere uyuşturucu madde naklederken hareket halinde bir vasıta ile yakalanmış ise nakletme suçu oluşur.

Mal naklini yapan kişinin bu nakli paralı, parasız, hatır için vs. nedenle yapmış olmasının önemi yoktur. Önemli olan başkasına verilmek üzere uyuşturucu veya uyarıcı maddenin nakledilmesidir. Nakleden kişinin uyuşturucu veya uyarıcı madde naklettiğini bilmesi gerekir. Bilmeden yapılan nakil, sanığın sorumluluğunu bertaraf eder. Örneğin bir otobüs bagajında sanık A' ya ait bavul içerisindeki maddenin uyuşturucu olduğunu bilmeyen otobüs şoförünün nakilden sorumluluğu yoktur.²²⁸

Yargıtay'ın cezaevine uyuşturucu nakletme ile ilgili vermiş olduğu yeni tarihli kararında; İncelenen dosya içeriğine göre, Yalova Kapalı Cezaevinde tutuklu bulunan kardeşi Nurullah'ı ziyaret etmek için cezaevine geldiğini belirten sanık Yavuz'un beraberinde getirdiği eşyalar üzerinde jandarma görevlileri tarafından yapılan arama sonucunda, ayakkabı topuğunun iç kısmı oyulmak suretiyle oluşturulan bölümde net 3.016 gram esrar içeren hint keneviri bitkisinin ele geçirildiğinin anlaşılması karşısında, sanığın eyleminin cezaevine uyuşturucu madde sokmaya kalkışmak ve uyuşturucu madde nakletmek suçlarını oluşturduğu dikkate alınarak, suç tarihinde yürürlükte bulunan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 297/1. fıkrasının son cümlesi ile aynı Kanun'un 44. maddesi hükmü birlikte değerlendirilip, daha ağır cezayı içermesi nedeniyle uyuşturucu madde nakletmek suçundan dolayı Türk Ceza Kanunu'nun 188/3. maddesi gereğince belirlenecek cezanın, aynı Kanun'un 297/1. maddesinin son cümlesi uyarınca 1/2 oranında artırılması gerektiği gözetilmeden, yazılı biçimde karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir. 10. Ceza Dairesi 2007/96 E.N , 2007/13851 K.N. 27.11.2007

Nakledilen uyuşturucu veya uyarıcı maddenin miktarı da nakletmek suçunun varlığının görülmesi açısından önemlidir. Bu konuda Yargıtay'ın vermiş olduğu kararda; "... Üzerinde satmak amacıyla bulundurduğu esrar ile yakalanan sanığın, bir yıllık ihtiyaç sınırını aşan miktardaki uyuşturucu maddeyi daha az ceza almak için kullanmak amacıyla bulundurduğunu beyan etmiş olduğundan; sanığın eyleminin bir bütün olarak ticari amaçla uyuşturucu madde nakletmek suçunu oluşturduğu nazara alınmadan ayrıca kullanmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurmamak suçundan beraat yerine

²²⁷ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3946.

²²⁸ GÜNAY, 83.

mahkûmiyetine karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir...” (Yarg.10.CD., 16.10.2006, 10865/11590)²²⁹ şeklindedir.

2.2.5.6. DEPOLAMA

Depolama, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bir yerde tutulması, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin gizlenmek ve sırası gelince gizlendiği yerden çıkarılıp kullanmak için bir yere istif edilmesi depolamadır. Depolama sayesinde failin eli altında uyuşturucu kullanılmaya hazırdır. Kişisel ihtiyacını giderecek miktardaki uyuşturucunun bir depoda elde edilmesi durumunda depolamak söz konusu olmaz. Uyuşturucu ya da uyarıcı maddenin miktarının yoğun olması ve depo veya benzeri bir yerde gizlenmiş bulunduğunun anlaşılması halinde depolamaktan bahsedilebilir.

2.2.5.7. SATIN ALMAK

Bir bedel ödemek suretiyle uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi “kazanç amacıyla” satın almaktır.

Satın alan kişinin kazanç amacıyla uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi aldığı anlaşılırsa m. 188/3 ile hüküm kurulmalıdır.²³⁰ Ancak satın alan kişi almış olduğu bu uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kullanmak için almışsa ve ele geçen maddenin miktarı, içmek maksadıyla alındığı yolundaki savunmayı doğrular nitelikte ise, eylem uyuşturucu madde kullanma suçunu oluşturur.²³¹ Yani kişisel ihtiyacını giderecek miktarda esrar satın alan failin eylemi “esrar kullanma” olarak değerlendirilmelidir.

Yine madde 188/3’ de düzenlenen “satın alan” ibaresinden amaç, uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi yurt içinde kazanç düşüncesiyle satın alınmasıdır. Yoksa yurt dışından satın alınıp yurda sokulan maddeye yönelik fiil “ithal” dir.

2.2.5.8. KABUL EDEN

Kabul etme, uyuşturucu veya uyarıcı madde üzerinde tasarrufta bulunma olanağı elde edilmesi,²³² uyuşturucu ve uyarıcı maddenin kazanç amacıyla kendi eline ya da egemenliği altına geçmesini sağlamak, kabul etmektir. Maddenin kabul edildiğinde suç tamamlanır. Kısa veya uzun süre bu maddenin failin yanında tutulmuş olması suç niteliğinin değişmesine sebebiyet vermez.

2.2.5.9. BULUNDURMAK

Bulundurma, uyuşturucu veya uyarıcı madde üzerinde fiili egemenlik ilişkisinin devam ettirilmesini ifade eder. Bu anlamda bulundurma, kesintisiz suç niteliği gösterir.²³³

Madde metnindeki bulundurmada amaç; uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ticaretinin yapılması maksadıyla, kullanmak için yeterli miktardan fazla bulundurulmasıdır.

²²⁹ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3988.

²³⁰ GÜNAY, 82.

²³¹ KURT, 43. - GÜRELLİ, a.g.m. 11

²³² TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 649.

²³³ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 649.

Uyuşturucunun cinsi ve miktarı cezanın tayinine tesir eder.²³⁴ Kişisel kullanım ihtiyacı sınırını aşıyorsa ticaret amacıyla bulundurduğuna karinedir. Nitelikli hal olarak da, bulundurulan uyuşturucu veya uyarıcı madde, 188/4. maddede sayılan eroin, kokain, morfin, baz morfin olması durumunda verilecek ceza yarı kat oranında artırılacaktır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurma suçunun oluşabilmesi için, bulundurulan maddenin başkalarına temin amacı ile örneğin satma, satışa arz etme veya devretme amacı ile bulundurulmuş olması gerekmektedir. Sanığın bu kastının tespitinde, bulundurulan uyuşturucu maddenin miktarı önem taşır. Kanunda miktar hususunda bir açıklama bulunmamaktadır. Hangi miktarda uyuşturucu maddenin bulundurulmasının başkalarına temin amacına yönelik olduğunun tespitinin mahkemelerce çözümlenmesi gerekmektedir.²³⁵

Kanun Koyucu, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanmak için yeterli miktardan fazla bulundurulmasını, başkasına uyuşturucu madde teminine yönelik eylem kabul ederek cezalandırma yolunu tercih etmiştir. Genelde kendisinde uyuşturucu madde yakalanan kişiler, savunmalarında bu maddeyi kendi ihtiyaçları için bulundurduklarını ileri sürmektedirler. Bu durumda sanığın bu maddeyi gerçekten kendi ihtiyacı için mi, yoksa başkalarına temin amacı ile mi bulundurduğunu tespit etmek gerekir. Şayet bulundurulan uyuşturucu madde sanığın kendi ihtiyacını karşılar miktarda olup savunmasını doğrulayan anlatımının aksini gösterir ve suç konusu maddenin ticaret amacı ile bulundurulduğuna dair delil elde edilemediği takdirde, eylem Türk Ceza Kanun'unun 191.maddesinde açıklanan kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurma suçunu oluşturur.

Bulundurulan uyuşturucu maddenin, başkalarına temin amacıyla bulundurduğunun kesin delillerle kanıtlanması gerekir. Bu konuda sadece ajan veya muhbirin ifadesi yeterli değildir. Bu ifadenin başka deliller ile doğrulanması da gerekmektedir. Mahkeme, gerek gördüğünde zabıt düzenleyicilerini de dinleyerek, bulundurulan madde miktarını da dikkate almak suretiyle tüm delilleri değerlendirip uyuşturucu maddenin hangi amaçla bulundurduğunu tespit etmelidir.

2.2.6. MANEVİ UNSUR

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde Satma, Satışa Arz Etme, Başkalarına Verme, Sevk Etme, Nakletme, Depolama, Satın Alma, Kabul Etme, Bulundurma suçlarının oluşması için genel kast yeterli olup ticaret maksadıyla olması gerekir. Bununla birlikte bu suçun, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma maksadıyla bulundurma suçundan (Madde 191) ayrılması bakımından, failin uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi ticari amaçla mı, yoksa kendi kullanımı için mi yanında bulundurduğu önemlidir. Failin uyuşturucu maddeyi hangi maksatla yanında bulundurduğu kişinin iç dünyasına ait bir olgu olduğu için, bazı dış belirtilerden yararlanmak sureti ile kastın belirlenmesi gerekir. Bu noktada özellikle uyuşturucunun miktarı, sanığın uyuşturucu bağımlısı olması, daha önce uyuşturucu madde ticaretinden mahkûm edilmiş olup olmaması, ekonomik durumu gibi nedenler gözetilerek failin kastı tespit edilmeye çalışılmalıdır. Fakat buna rağmen failin uyuşturucu maddeyi hangi maksatla bulundurduğu tespit edilemiyorsa, “ şüpheden sanık yararlanır” kuralı gereğince

²³⁴ ERGEN, 47.

²³⁵ KURT, 47.

failin uyuşturucu maddeyi kullanmak maksadıyla bulundurduğu sonucuna varılmalıdır.²³⁶ Bize göre de kastın tespiti hususu çok önemli bir durumdur. Yargıtay'ın kastın tespiti ile ilgili aramış olduğu kıstaslar önemli ve yerindedir. Fakat buna rağmen uyuşturucu ve uyarıcı maddeyi ticaret kastı ile bulundurduğu tespit edilemiyorsa şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereği failin uyuşturucu maddeyi kullanmak maksadıyla bulundurduğu sonucuna varılmalıdır.

Yargıtay bir kararında, “Kişisel ihtiyaç sınırını aşmayacak miktardaki suç konusu uyuşturucu maddeyi tüm aşamalarda kullanmak için bulundurduğunu söyleyen sanığın savunmasının aksine, satmak için bulundurduğuna ilişkin, muhbirin yaptığı soyut ihbar dışında, kuşku sınırlarını aşan yeterli ve kesin kanıt bulunmadığı gözetilmeden, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, 191/1. maddesi yerine 188/3. maddesi uyarınca mahkûmiyet kararı verilmesi, bozmayı gerektirmiştir. (Yarg. 10. CD, 4.6.2007, 5723/6552)²³⁷ diyerek kastın tespiti hususunun önemli olduğunu vurgulamıştır.

2.2.7. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinin “ruhsatsız veya ruhsata aykırı” olması ve bu ticaretin ülke içerisinde gerçekleştirilmesi şartı aranmıştır. (Madde 188/3). Aynı zamanda tıbbi amaçlarla da kullanılması nedeniyle, uyuşturucu maddelerin izne dayalı olarak satışı bu suçu oluşturmaz. 1983 yılında 3298 Sayılı Kanunla 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddeler Hakkında Kanun'da yapılan değişiklikle bu konuda izin verme yetkisi Sağlık Bakanlığı'na verilmiştir.(madde 1.)²³⁸ Tıbbi afyon ile müstahzaratının ve morfin ve bütün milhlerinin ve morfinin uzvi hamızlarla veya küül cezriyle birleşmesinden mütehassıl bütün eterlerinin ve bunların milhlerinin ve koka yaprağı, ham kokain ve kokain ekgonin ve tropokokain ile bütün milhlerinin ve yüzde 0,20 gramdan fazla morfin ve milhlerini ve yüzde 0,10 gramdan fazla kokain ve milhlerini muhtevi bütün müstahzarların ve ökodal (Eugodal), dikodit (Dicodide) ve Dilodit (Diloudide), Asedikon (Acedicone) ve bunların terkibi kimyevisinde bulunan maddelerde bütün müstahzarlarının ithal, ihraç ve memleket içersindeki satışı Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaletinin murakabesine tabidir.²³⁹

2.2.8. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

2.2.8.1 TEŞEBBÜS

Suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden Satma, Satışa Arz Etme, Başkalarına Verme, Sevk Etme, Nakletme, Depolama, Satın Alma, Kabul Etme, Bulundurma suçlarına teşebbüs mümkün değildir. Örneğin satma suçunun yarıda kalması diğer seçimlik hareketlerden satışa arz etmedir.

2.2.8.2. İÇTİMA

Suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden Satma, Satışa Arz Etme, Başkalarına Verme, Sevk Etme, Nakletme, Depolama, Satın Alma, Kabul Etme,

²³⁶ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 649.

²³⁷ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3986.

²³⁸ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 650.

²³⁹ YENİSEY, – NUHOĞLU, 2439.

Bulundurma, bunlardan hepsinin veya bunlardan yalnızca birisinin gerçekleştirilmesi suçun oluşması açısından önemsizdir.

2.2.8.3. İŞTİRAK

Suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi nitelikli hal oluşturmakla birlikte bu kavram içinde ele alınamayan diğer iştirak fiilleri, genel kurallar çerçevesinde cezalandırılır.²⁴⁰ Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır.

2.2.9. NİTELİKLİ HALLER

2.2.9.1. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDENİN TÜRÜNE BAĞLI NİTELİKLİ HALLER (Madde 188/4)

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188/4 fıkrasına bakıldığında, "Uyuşturucu veya uyarıcı maddenin eroin, kokain, morfin veya baz morfin olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza ayrı oranında artırılır." hükmü yer almaktadır. 765 Sayılı 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 403/6. maddesinde de uyuşturucu maddelerden hangilerinin artırım konusu olacağı konusunda aynılık bulunurken, bu durumda verilecek cezanın yeni yasadaki farklı olarak yarı oranında artırım değil bir katı oranında artırım hükmü mevcuttu. Kanımızca buradaki artırım hususundaki azalmanın gerekçesi, 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçlarında temel ceza 4 yıldan başlayıp 12 yıla kadar iken, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda 5 yıldan başlayıp on beş yıla kadar çıkarılmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle yarı kat artırım yerinde bir değişiklik olmuştur.

765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanun'unun 403. maddesi, geçmişte yapılmış birçok değişiklikten sonra 10.1.1981 tarihinde 2370 Sayılı Yasa ile tekrar değiştirilerek, Yargıtay İçtihatları ışığında ve hatalı uygulamaların önlenmesi gerekçesi ile " Baz Morfini" de Türk Ceza Kanunu'nun 403/6. maddesine dâhil etmiştir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda da baz morfin nitelikli hal olarak sayılmıştır. Baz morfin tehlikeliliği yüksek olan bir uyuşturucu maddedir.

Ayrıca 5377 Sayılı Yasa değişikliği ile 188. maddenin dördüncü fıkrasına uyuşturucu ifadesinden sonra gelmek üzere " veya uyarıcı" ibaresi eklenmiştir. Bu düzenlemedeki maddelerin bir kısmının uyarıcı etki doğurması nedeni ile yapılan yerinde bir değişikliktir.²⁴¹ İnsan bünyesini sadece uyuşturan maddelerin değil, uyarıcı maddelerin de kapsama dâhil edilmesi olumlu bir adımdır.

Nitelikli halin dayanağı, 188/4 maddesinde sayılan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin sağlık için daha büyük zarar ortaya çıkarmasıdır. Ancak bu düzenlemenin ortaya çıkardığı sakınca, sayılan uyuşturucu maddelerle aynı derecede ve hatta daha tehlikeli olan uyuşturucu maddelerin sırf Kanunun 188/4. maddesinde sayılmadıkları için daha az bir ceza ile cezalandırılmasıdır. Bunlardan özellikle LSD adı verilen sentetik uyuşturucu maddenin hükmün kapsamına girip girmediği uygulamada duraksamaya neden

²⁴⁰ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 657.

²⁴¹ DONAY, 279.

olmuştur.²⁴² Günal, böyle bir şiddet nedeni öngörülmesinin isabetli olmadığını, örneğin LSD' nin Adli Tıp Kimyasal Tahliller İhtisas Dairesi kararlarına göre, esrardan çok daha tehlikeli bir psikotrop kabul edilmesine rağmen, şiddet sebebi olarak kabul edilen uyuşturucu maddeler arasında sayılmadığını söylemekte ve "şiddet nedenlerinin" bu dört uyuşturucu ile sınırlı olduğunu vurgulamaktadır.²⁴³ Kanımızca, uyuşturucu maddelerin türünün ceza artırımı gerekçesi olarak görülmesi doğru ancak, sadece eroin, kokain, morfin ve baz morfin ile sınırlandırılması yerinde değildir. En az bu dört uyuşturucu veya uyarıcı maddenin tehlikeliliği ile eş değer ve hatta bunlardan daha tehlikeli yapıya sahip olan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin de bu madde kapsamına alınması gerektiği düşüncesindeyiz.

188. maddenin dördüncü fıkrası, sayma yöntemi ile hangi tür uyuşturucu maddelerin varlığı halinde yarı kat artırımı yapılması gerektiğini söylemiştir. Sayma yöntemi ile sıralanan bu uyuşturucu madde haricindeki suçlarda, yarı kat artırımın yapılamayacağı konusunda Yargıtay 10. Ceza Dairesinin de aşağıdaki kararı mevcuttur.

"1-3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanununun 4. maddesinde " ham afyon, hazırlanmış afyon, tıbbi afyon ve bunların müstahzarları Türk Ceza Kanununun uygulanmasında uyuşturucu maddelerden sayılır" dendiği, 13.1.1964 tarih 1963/2, 1964/2 sayılı İçtihadı birleştirme kararı uyarınca "765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 403/6. maddesinde sayılmayan maddelerin bu bent kapsamında değerlendirilemeyeceği" yine Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 20.03.1995 gün 1994/10-378 esas, 1995/73 sayılı kararlarında açıklandığı üzere 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 403/6. maddesinde şiddet sebebi olarak sadece eroin, kokain, morfin, baz morfin sayılmış olup benzeri ibaresine yer verilmediği nazara alınarak, "afyon"un 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 403/6. maddesinde sayılan uyuşturucu maddelerden olmadığı, bu güne kadar yapılan uygulamalar ile Dairemizce de benimsenmiş olması karşısında ve 01.06.2005 tarihinde 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yerine yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188/4. maddesinde de 765 sayılı Türk Ceza Kanun'una benzer bir şekilde düzenleme yapıp şiddet sebebi olarak uyuşturucu veya uyarıcı maddenin eroin, kokain, morfin veya baz morfin olması halinde artırımı yapılacağı belirtilmiş olmasına göre; dosya içerisinde mevcut Adli Tıp Kurumu 5. İhtisas Kurulunun 19.02.2007 tarih ve 417 karar numaralı raporunda suç nedeniyle ele geçirilen maddenin ham afyon (afyon sakızı) olduğu ve "morfin" içerdiğinin belirtilmesi karşısında "afyon"un ayrıştırılması ile ortaya çıkan içerdiği maddelerin değil, kendisinin dikkate alınması gerekir.

Sonuç olarak; "afyon"un 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188/4. maddesinde sayılan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerden olmadığı dikkate alınmadan yazılı şekilde cezanın artırılması, yasaya aykırı, temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden hükmün istem gibi BOZULMASINA, 16.01.2008 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.²⁴⁴ Buradan açıkça anlaşılacağı üzere, uyuşturucunun türünün ceza artırımı gerekçesi olabilmesi için, Kanunilik prensibi maddesi gereğince, 188/4'te sayılan uyuşturucu madde türünden olması gerekir. Bu maddede sayılan uyuşturucu maddeler haricindeki uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ele geçirilmiş olması artırımı gerekçesi yapılamayacaktır.

Yine hangi tür uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin cezada artırımı gerekçesi olacağı noktasında Yargıtay'ın vermiş olduğu diğer bir kararda; "...Sanığın 10 gram esrar

²⁴² TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 651.

²⁴³ GÜNAL, 112-113.

²⁴⁴ www.yargitay.gov.tr , Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2007/20130 E.N , 2008/457 K.N. 16.01.2008

maddesini satarken görevlilerce izlenip suçüstü yakalanmasından sonra yapılan üst aramasında ayrıca pantolonunun cebinde 0.4 gram kokain ele geçirilmiş olması kapsamında; hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 188/4. maddesinin uygulanması gereğinin gözetilmemesi, bozmayı gerektirmiştir..."(Yarg. 10. CD., 15.05.2007, 5547/5743)²⁴⁵ diyerekten bu durum netleştirilmeye çalışılmıştır.

2.2.9.2. SUÇUN BİR ÖRGÜTÜN FAALİYETİ ÇERÇEVESİNDE İŞLENMESİ (Madde 188/5)

Kanunun 188/5. madde metnine bakıldığında "...Yukarıdaki fıkralarda gösterilen suçların, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır..." hükmü yer almaktadır. Dikkat edilmelidir ki, bu durumdan, suç işlemek amacına yönelik örgüt teşkil etmekten, kurulmuş örgütü yönetmekten, bu örgüte üye olmaktan dolayı ayrıca cezaya hükmedilmelidir.765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda bu hüküm, 403/7. maddede, teşekkül oluşturmak, idare etmek ve teşekküle dâhil olmak şeklinde düzenlenmişti.

5237 Sayılı Yasanın 188/5. fıkrasının uygulanabilmesi için, uyuşturucu ve uyarıcı madde suçlarının 188. maddenin 1,2,3 ve 4. fıkralarında yer alması gerekir.

188/5. fıkraya göre bu suçların bir suç örgütü tarafından işlenmesi durumunda ceza artırılır. Eski düzenlemede özel olarak uyuşturucu madde ticareti için teşekkül oluşturma gerekiyordu. Yani bu teşekkülün sırf uyuşturucu madde için oluşturulması şarttır. Hâlbuki şimdi herhangi bir suç örgütü, bu suçları işlediğinde cezalar artırılmaktadır.²⁴⁶

Suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesinin nitelikli hal sayılmasının gerekçesi, suçun işlenmesinde kolaylık ve bununla mücadelede ortaya çıkan güçlüktür. Bundan kaynaklı da örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçlarında, 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nda uyuşturucu madde ticareti amacıyla teşekkül oluşturma, bunları idare etme ve bunlara dâhil olma bağımsız bir suç sayılmış olduğu halde (Eski TCK m. 403/10), 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu'nda bu konuda ayrı bir düzenlemeye gidilmemiştir. Bugünkü durumda genel hüküm olan suç işlemek için örgüt kurma suçundan dolayı failerin cezalandırılması yoluna gidilecektir. Failin bu suçtan dolayı cezalandırılabilmesi için ayrıca uyuşturucu madde ticareti suçunun da işlenmiş olmasına gerek yoktur. Birden çok kişi uyuşturucu madde ticareti suçunu işlemek için örgüt kurmaktan başka ayrıca uyuşturucu madde ticareti suçunu da işleyecek olursa, bu durumda hem Türk Ceza Kanunu m. 220 uyarınca örgüt kurma suçundan cezalandırılacak ve hem de ayrıca Yeni Türk Ceza Kanunu m. 188/5' teki nitelikli hal uygulanacaktır. Nitekim Türk Ceza Kanunu m. 220/ 4'te " örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi durumunda ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunacağına" yer verilmiştir.²⁴⁷

Şimdi de, verilecek cezalarda artırım gerekçesi olarak gösterilen Örgüt'ün kendisini irdeleyelim.

²⁴⁵ ARTUK, - GÖKÇEN, - YENİDÜNYA, .3934.

²⁴⁶ DONAY, 279.

²⁴⁷ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 652.

Örgüt soyut bir birleşme değildir, bünyesinde hiyerarşik bir ilişki hâkimdir. Bu hiyerarşik ilişki, bazı örgüt yapılanmalarında gevşek bir nitelik taşıyabilir. Bu ilişki dolayısıyla örgüt, mensupları üzerinde hâkimiyet tesis eden bir güç kaynağı niteliğini kazanmaktadır.

Örgütün varlığı için suç işlemek amacı etrafında fiili birleşme yeterlidir. Örgüt, niteliği itibariyle devamlık arz eder. Bu itibarla, kişilerin belli bir suçu işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgüt değil, iştirak ilişkisi mevcuttur. İştirak ilişkisinden bahsedebilmek için, suç ortakları nezdinde suçun, konu veya mağdur bakımından somutlaşması gerekir. Buna karşılık, örgüt yapılanmasında, işlenmesi amaçlanan suçların konu veya mağdur itibariyle somutlaştırılması zorunlu değildir.

Suç işlemek amacına yönelik örgütün varlığı için asgari üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.

Suç işlemek için örgüt kurulması bir somut tehlike suçudur. Her ne kadar en az üç kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilin birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilirse de; kurulan örgüt, güdülen amaç bakımından somut bir tehlike oluşturmayabilir. Bu nedenle, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması aranmalıdır.

Yinelerseniz, suç işlemek için en az üç kişinin düzenli ve hiyerarşik şekilde bir araya gelmesi şarttır. Örgütün çıkar amaçlı ya da terör amaçlı olup olmamasının önemi yoktur.²⁴⁸ Belirli bir cürüm için birkaç kişinin rıza ve muvaffakı yani bir araya gelmesi genelde ne ayrı bir cürüm olur, ne de şiddet sebebi olur. Birçok kimse, şu veya bu cürümü değil de, birçok cürümleri işlemek için teşkilatlanırsa, o zaman bağımsız olan bu cürüm meydana gelir. Örneğin uyuşturucu ticareti suçunun bir defa işlenmesi için bir araya gelinmişse, madde 188/5 ile artırım yapılamaz. Yasanın amacı basit birleşme (iştirak) dışında kamu için tehlike oluşturacak bir durumu cezalandırmaktır. Böyle bir durum ise, birden çok ve hatta belirsiz suçların işlenmesi yönündeki maksatla birleşmeleridir.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi vermiş olduğu kararında; "...Örgüt, çıkar elde etmek için üç veya daha fazla kişiden oluşan hiyerarşik biçimde yapılanmış sürekli ve disiplinli işbirliği öngören ve amaca yönelik suçları işlemek için oluşturulmuş bir grup olup, sadece bir göçmen grubunu sınırdan geçirmek üzere bir araya gelen sanıkların durumu örgüt oluşumuna yeterli değildir..." karar vermiştir.²⁴⁹ Çünkü örgütün yasal unsurlarından en önemlisi devamlılık unsurudur.

Ayrıca, suç işlemek için oluşturulmuş örgütün faaliyeti çerçevesinde söz konusu suçların işlenmiş olması aranmalıdır. Örgütün faaliyeti çerçevesi dışında suçun işlenmesi halinde m. 188/5 ile ceza arttırılmaz.

Örgütün suç işlemek için teşkil edilmesi yeterlidir. Salt uyuşturucu ya da uyarıcı madde ile uğraş vermek amacıyla oluşturulmuş olması gerekli değildir.

Örgütlü uyuşturucu ticareti ile ilgili, yapılan yargılamalarda, örgütün yasal unsurlarının ne olduğu konusunda tartışmalar çıkmış, bununla ilgi, Yargıtay Ceza Genel Kurulu aşağıdaki açıklayıcı, yol gösterici kararı vermiştir:

²⁴⁸ GÜNAY, 118.

²⁴⁹ www.yargitay.gov.tr., 2005/341 E.N , 2005/2011 K.N

“a) Üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir.

b) Üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır.

c) Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibariyle somutlaştırılması mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir. Örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, fail, örgütteki konumuna göre, üye veya yönetici sıfatıyla cezalandırılmasının yanında, ayrıca işlenen suçtan da cezalandırılacaktır.

d) Örgüt niteliği itibariyle devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir.

e) Amaçlanan suçları işlemeye elverişli, üye, araç ve gerece sahip olunması gerekmektedir.

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde, sanıkların sayısının örgüt kurmaya yeterli olduğu ve uyuşturucu ticareti yapma suçu yönünden elverişli üye, araç ve gerece sahip olduğu saptanmış ise de, toplanan kanıtlar, özellikle teknik takip sonucu elde edilen bilgi ve belgeler, sanıklar arasında hiyerarşik bir bağ bulunduğu veya suç işleme iradelerinde devamlılık bulunduğunu kabule elverişli değildir. Ceza yargısında, şüphenin sanıklar lehine yorumlanması, evrensel hukukun vazgeçilmez ve değişmez ilkesidir.

Bu itibarla Özel Daire bozma ilamına uyulması gerekirken, dosya içeriğiyle bağdaşmayacak şekilde, kuşkulu kanıt manzumesinden, sanıklar aleyhine sonuç çıkararak Yerel Mahkeme direnme hükmü evrensel hukuk ilkelerine de aykırı olup, bozulmasına karar verilmelidir.²⁵⁰

2.2.9.3. SUÇLARIN BAZI MESLEKİ FAALİYET GÖSTERENLER TARAFINDAN İŞLENMESİ HALİ (Madde 188/son)

Yeni Türk Ceza Kanunu madde 188/8 fıkrasında; “ bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştirak eden kişi tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır²⁵¹” hükmü yer almaktadır.

Anılan hüküm uyarınca, Sağlık Mesleği çalışanlarının uyuşturucu veya uyarıcı madde imal, ithal, ihraç ve ticaret suçlarını işlemesinin nitelikli hal sayılmasının gerekçesini, bir taraftan söz konusu mesleklere duyulan güvenin kötüye kullanılmasını önleme, diğer taraftan bu meslek mensuplarının tıbbi konularda uzman olmaları nedeni ile bu

²⁵⁰ www.yargitay.gov.tr Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı,2006/10-253 E.N , 2007/80 K.N. 03.04.2007

²⁵¹ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1636.

maddelere ulaşmalarında kolaylıktır.²⁵² Kanaatimizce de sağlık mensupları uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi kolayca edinebilirler. Bu yüzden görevlerinde daha hassas ve daha dikkatli olmalarının temini amaçlanmıştır. Hangi meslekten olanların bu suçları işlemesi durumunda nitelikli halin uygulama alanı bulacağı madde 188/son da tek tek sayılmak suretiyle gösterilmiştir. Bunlar: “Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.” hükmüdür. 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanununda bu hüküm şu şekilde düzenlenmişti. “...403 üncü maddede ve 404 üncü maddenin 1 numaralı fıkrasında yazılı fiilleri işleyen tabip, veteriner, kimyager, eczacı, diş tabibi, dişçi, ecza ticarethanesi sahibi, mesul müdür, sağlık memuru, ebe, hemşire veya hastabakıcı ise, verilecek ceza yarısı oranında artırılır ve fail hakkında ayrıca müebbetten memuriyetten yasaklanma veya meslek ve sanatın icrasının tatili cezasına da hükümlenir” denilmekteydi. Kanunda sağlık mesleği mensupları, sınırlı olarak tek tek sayılmıştır. Yine yasada belirtilen meslek veya sanatların resmen kazanılmış olmaları ve geçerliliğini suç tarihinde kaybetmemiş olmaları gereklidir. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki maddeye nazaran, meslek sınıflarının sayısı artırılmıştır. Sayılanlar dışında kalan sağlık personeli tarafından suçun işlenmesi durumunda ceza, bu fıkra ile arttırılamaz.

Maddenin gerekçesine bakıldığında, maddenin son fıkrasında, bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi, bu suçların kişi bakımından nitelikli unsuru olarak kabul edilmiştir ve verilecek cezaların bu hükme göre artırılması gerekmektedir.

2.2.9.4. 765 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU’NDA OLUPTA 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU’NDA OLMAYAN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA NİTELİKLİ HALLER (ARTIRIM NEDENLERİ)

2.2.9.4.1. MESLEK, SANAT VEYA GEÇİM VASITASI HALİNE GETİRME (Madde 403/8)

Uyuşturucu madde imal, ithal, ihraç veya satma, alma, satışı arz etme, bulundurma, devretme, nakletme veya her ne suretle olursa olsun uyuşturucu madde teminine yönelik aracı olma suçlarını geçim vasıtası haline getirenler veya başkaca bir iş yapmayıp sırf bu işlerle uğraşarak bu suçları meslek veya sanat haline getirenlerce işlenmesi durumunda, Türk Ceza Kanunu’nun 403/8. maddesi uyarınca cezanın üçte bir oranında artırılması öngörülmüştü.²⁵³

Kanunda sözü edilen geçim vasıtası veya meslek, sanat kavramları yerine, değişik anlaşılmaları önlemek ve kapsamı daha iyi belirlemek için “itiyat” sözcüğünün kullanılmasının daha uygun olacağı görüşü savunulmaktaydı.²⁵⁴

²⁵² DONAY, 281.

²⁵³ KURT, 57.

²⁵⁴ GÜNAL, 122.

2.2.9.4.2. ON SEKİZ YAŞINI BİTİRMEYEN KÜÇÜKLERİN VEYA CEZA EHLİYETİNE SAHİP BULUNMAYANLARIN SUÇTA KULLANILMASI (Madde 403/9)

Türk Ceza Kanunu'nun 403. maddesinin 9. fıkrasında, on sekiz yaşını bitirmeyen küçükleri veya ceza ehliyetine sahip bulunmayanları uyuşturucu madde temin suçlarını işlemekte kullanan kimseler hakkında asıl fail için tayin olunacak cezaların altıda biri oranında artırılarak hükmolunacağı düzenlenmiştir.

Uygulamada genellikle, uyuşturucu maddenin nakledilmesinde, alıcıya teslim için gizlendiği yerden alıp getirilmesinde veya gizlenmesi amacıyla küçüklerin kullanıldığına sıkça rastlanmaktadır. Uyuşturucu madde temin suçlarında kullanılan küçüklerin, ceza ehliyetini ortadan kaldıran bir hali yoksa ayrıca işlediği suçlardan sorumlu tutulması gerekmektedir.

Uyuşturucu madde temin suçlarında on sekiz yaşını bitirmeyen küçüklerin kullanılmış olması, suçun teşekkül veya topluluk halinde işlenmesine mani değildir. Yani sanık adedine küçüklerde dahil olup, onlar hakkında Türk Ceza Kanunu 54-55. maddelerinin uygulanması, Türk Ceza Kanunu'nun 403/9. maddesinin uygulanması bakımından önem taşımaz.

Suçta kullanılan kişinin ceza ehliyetine sahip olup olmadığı hususu, Türk Ceza Kanunu'nun 46 ve 47. maddelerine göre belirlenmelidir. Ehliyetsizliğin tam veya kısmi olmasının önemi yoktur. Bu husus sadece tam veya kısmi ehliyetsiz kişinin kendisi hakkında verilecek cezaya veya hükme etkili olup, asıl fail hakkında yine Türk Ceza Kanunu'nun 403/9. maddesi uygulanarak cezası artırılacaktır. Yapılacak artırım, ele geçen net uyuşturucu üzerinden hesaplanan para cezasını da kapsar.²⁵⁵

2.2.9.4.3. FİİLİN ULAŞIM ARAÇLARINDA VEYA UMUMA AÇIK YERLERDE, BUNLARIN SAHİP VE MÜSTAHDEMLERİ TARAFINDAN İŞLENMESİ (Madde 406/2)

Türk Ceza Kanunu'nun 406/2. maddesine göre, uyuşturucu madde temin suçlarının “her türlü ulaşım araçlarında veya umuma açık yerlerde, bunların sahip ve müstahdemleri tarafından” işlenmesi halinde cezalar üçte bir oranında artırılır ve fail hakkında ayrıca müebbet en memuriyetten yasaklanma veya meslek ve sanatın icrasının tatili cezasına da hükmolunur.

“Her nevi” ulaşım araçları” deyimini kullanıldığına göre, yolcu taşıyan ulaşım araçlarının yanı sıra yük taşıyan vasıtalar da bu kapsamdadır. Uyuşturucu maddenin herhangi bir ulaşım aracında nakledilmiş olması, Türk Ceza Kanunu'nun 406/2. maddesinin uygulanması için yeterli değildir. Şiddet nedeninin uygulanabilmesi için suçun, vasita sahip ve çalışanları tarafından onun içerisinde işlenmesi gerekmektedir. Kanunda yer alan müstahdem (yardımcı) kavramına şoför, muavin kaptan, pilot, makinist, hostes, kamarot gibi nakil vasıtaları çalışanları girer. Ulaşım aracı sahiplerinin suçla ilgisi ispatlanmadan, sadece aracının kullanılış olması nedeni ile cezanın artırılması doğru değildir.

Umuma açık yerlerin sahip ve müstahdemleri de, sahip oldukları veya çalıştıkları umuma açık yerlerde, uyuşturucu madde temin suçlarını işlerlerse Türk Ceza Kanunu'nun 406/2.

²⁵⁵ KURT, 57-59.

maddesi uyarınca cezada artırım yapılması gerekir. Umuma açık yer, herkesin girmesine mümkün olan yerdir. Kahvehaneler, barlar, lokantalar, oteller, kıraathaneler, pavyonlar, gazinolar, tiyatro ve sinemalar umuma açık yer sayılır. Umuma açık yer müstahdemleri deyiminde ise, garson, komi, çaycı, otel kâtibi, konsomatrisler, aşçılar, kapıcılar gibi umuma açık yer sahibinin emrinde çalışan kişiler anlaşılır. Bu hizmetlerin çalışmasının devamlı veya geçici olmasının önemi yoktur.²⁵⁶

Yargıtay 10.CD.’nin 24.3.1994 tarih ve 1671/3867 sayılı kararında : “ Bakkal dükkânı sahip ve işletmecisi durumunda olan sanığın, suç konusu esrarı satmak amacıyla bakkal dükkânında bulundururken yakalanmış olmasına ve bu gibi yerlerin umuma açık yerlerden bulunmasına göre, tayin edilen cezanın Türk Ceza Kanunu’nun 406/2. maddesi ile artırılmaması doğru değildir.” denilmektedir.²⁵⁷

2.2.9.4.4. FİİLİN MEMURİYET VAZİFE VE NÜFUZUNUN SUİSTİMAL SURETİYLE İŞLENMESİ (Madde 406/2)

Türk Ceza Kanunu’nun 406/2. maddesine göre, uyuşturucu madde temin suçlarının memuriyet vazife ve nüfuzunu suiistimal suretiyle memur ve müstahdemler tarafından işlenmesi halinde ceza üçte biri oranında artırılır ve fail hakkında ayrıca, müebbeden memuriyetten yasaklanma veya meslek ve sanatın icrasının tatili cezasına da hükümlenir.

Yargıtay CGK.’nin 4.7.1966 tarih ve 966/5-337 E.966/223 K. Sayılı kararında: “ Cezaevindeki tutuklu ve hükümlülere satmak maksadı ile yanında esrar bulduran sanık jandarma eri hakkında Türk Ceza Kanunu’nun 403/3 (yeni 403/5) ve 406/2. maddeleri gereğince ceza tertibi gerekir.” denilmektedir.

Memur ve müstahdemlerin Türk Ceza Kanunu’nun 406/2. maddesine göre cezalarının artırabilmesi için, uyuşturucu temin suçunu görevlerini kötüye kullanarak işlemeleri gerekir.

5.CD.’nin 26.6.1974 tarih ve 2387/3122 sayılı kararında: “Sanık bekçi, memuriyet görevi dışındaki başka bir karakolun nezarethanesinde, önceden tanıdığı bir kişiye esrar sağlayıp özel izin alarak nezarethanede verirken yakalanmıştır. Sanık bu karakolda görevli bulunmadığına ve yetkili memurların izni ile nezarethaneye girmiş olmasına göre, esrar sağlanmasının görevle ilgili olduğu ve memuriyet nüfuzunu kötüye kullandığı söylenemez. Bu nedenle Türk Ceza Kanunu’nun 406/2. maddesi uyarınca cezanın artırılması doğru değildir.”²⁵⁸

2.2.9.4.5. FİİLİN İŞLENMESİNDEN DOLAYI SİHHATÇA BİR ARIZA VEYA ÖLÜM MEYDANA GELMESİ (Madde 407)

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 407. maddesine göre, uyuşturucu madde temin suçunun işlenmesi nedeniyle şahısların hastalanması, yara ve berelenmesi veya ölmesi halinde failin cezası artırılır.

²⁵⁶ KURT, 60-61.

²⁵⁷ YKD, c. 20, sy.7, Temmuz-1994, s. 1195

²⁵⁸ KURT, 61-62.

Örneğin; içmesi için başkasına verdiği eroin sonucu, bunu içen şahsın ölmesi veya akli melekelerinde düzensizlikler meydana gelmesi durumunda, Türk Ceza Kanunu'nun 403/5-6. maddesine göre hükmedilen cezada ayrıca Türk Ceza Kanunu'nun 407. maddesine göre artırım yapılmalıdır.²⁵⁹

Burada neticeye ilişkin bir şiddet sebebi söz konusu olduğundan, failin kastı sadece uyuşturucu maddelerin teminine yönelik olmalıdır. Fail bu ağır neticeleri de istemiş ise, artık şiddet sebebi değil, kasten adam öldürme veya müessir fiilden söz edilir. Her ne kadar imal, ithal ve ihraç suçları bakımından da bu şiddet sebebi uygulanabilecek ise de, bu halde fiil ile netice arasında “nedensellik bağı” kurmak pek mümkün olmamaktadır.²⁶⁰

2.2.9.4.6. UYUŞTURUCU MADDELERİ ON SEKİZ YAŞINI BİTİRMEYEN KÜÇÜKLERE VEYA AKLEN MALÜL OLANLARA VEYA MÜPTELALARINA VERMEK (Madde 404/1)

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 404/1. maddesine göre: “ Uyuşturucu maddeleri on sekiz yaşını bitirmeyen küçükler veya aklen malullere veya müptela olan kişilere verenler hakkında 403. maddenin 5 ve 6 numaralı fıkralarında yazılı cezalar, altıda biri oranında artırarak hükmolunur.”

Kanunda yer alan on sekiz yaşın, suçun işlendiği anda bitirilmemiş olması gerekmektedir. Ayrıca bir kimsenin “aklen malul” olup olmadığının tıbbi bir rapor ile tespit edilmesi gerekir. Cezanın artırılabilmesi için sanığın, uyuşturucu madde verdiği kişinin aklen malul olduğunu bilmesi gerekir. Yine diğer bir ağırlaştırıcı sebep olarak, kendisine uyuşturucu madde verilen kimsenin alışkanlığının iptila derecesinde bulunması gereklidir. Bu durumu yani uyuşturucu madde verilen kimsenin müptela olduğunu, fail bilmelidir. Aksi halde Türk Ceza Kanunu'nun 404/1. maddesine göre artırım yapılamaz.²⁶¹

Aklen maluliyet halinin, Türk Ceza Kanunu'nun 46 ve 47. maddelerinde öngörülen şekilde olması şart değildir. “Görülür şekilde” ve “aklen maluliyetin anlaşılabilir” biçimde olması yeterlidir. Yeni “iptila” durumunun da Türk Ceza Kanunu'nun 404/4. maddesinde belirtilen şekilde olması gerekli değildir. Uyuşturucu madde temin edilen kimsenin “alışkanlık” derecesinde bulunduğu anlaşılabilir olması kâfidir.²⁶²

2.2.10. ETKİN PİŞMANLIK

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 192. maddesi, etkin pişmanlık başlığını taşımakta olup bu yasanın getirdiği yeni bir düzenlemedir. Bu tür suçlarda gerçek anlamda bir etkinlikten ziyade, suçun ortaya çıkmasını sağlayıcı hareketlerde bulunanın cezasının indirilmesi veya cezalandırılmaması söz konusudur. Madde uyarınca “resmi makamlar tarafından haber alınmadan, her nevi uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarına iştirak etmiş kişi diğer ortaklarını maddelerin bulunduğu ve imal edildiği yeri yetkili mercie bildirir ve bu bilgilerle suç ortaklarının yakalanmasını ve maddelerin ele geçirilmesini sağlarsa hakkında cezaya hükmolunmaz” demektedir. Buradaki resmi makamlardan maksat, Ceza Muhakemesi Kanunu madde 158'de öngörülen makamlardır.

²⁵⁹ ERGEN, 65.

²⁶⁰ GÜNAL, 130.

²⁶¹ KURT, 64-65.

²⁶² GÜNAL, 129.

Ancak ihbar edenin bundan yararlanabilmesi için diğer suç ortaklarını ve uyuşturucu veya uyarıcı maddenin saklandığı veya imal edildiği yeri bildirmesi de gerekir. Bu kişi ihbarda bulunduğu sırada esasen diğer tüm ortaklar yakalanmış ve uyuşturucu maddenin imal edildiği veya bulunduğu yer de saptanmışsa bu hükümden yararlanması olanaksızdır. Zira artık maddeden yararlanabilmek için gerekli koşulların yerine getirilmesi olanaksızdır. Çünkü bunlar artık yetkili merciler tarafından saptanmıştır. Böylece, bu hükmün uygulanması için öncelikle diğer suç ortaklarının da yakalanması gerekir. Tüm ortakların yakalanmasının şart olup olmadığı sorununa gelirse, maddenin yazımından kendisi tarafından bilinen tüm ortaklarının yakalanması gerektiği izlenimi çıkmaktadır. Ancak ihbar eden ortaklarını ihbar ettikten sonra yapılan baskında ortaklardan birinin olay yerinden kaçması durumunda da, pişmanlık yararlanması gerekir. Zira yakalanmama kendi kusurundan ileri gelmemektedir. Bununla beraber yasak maddelerin tamamının elde edilmesi gerekir. Maddelerin tamamının elde edilip edilmediğini anlamak esasında o kadar kolay değildir. Örneğin muhbir yüz kilo dese ve baskında seksen kilo bulursa ne olacaktır. Kanımızca ihbarın ve maddenin doğru çıkması durumunda, miktar önem taşımamalıdır. Aksi takdirde, ihbar edilenden daha fazla uyuşturucu madde bulunduğu da ihbar edenin ihbarı tam olarak gerçekleri yansıtmadığı ileri sürülebilir. Burada bütün sorun, toplumu zehirleyen şebekenin çökertilmesi ve uyuşturucu maddenin piyasaya dağıtılmasını engelleyecek iyi niyetli davranışın mükâfatlandırılmasıdır.²⁶³ Bizde konuyla ilgili yapılan bu görüşe katılıyoruz.

Etkin pişmanlık ile ilgili maddenin ikinci fıkrası kullanıcılar için söz konusu edilmiştir. Kullanıcının resmi makamlar tarafından haber alınmadan maddeyi kimlerden aldığını bildirmesi ve suçlunun ve maddelerin yakalanmasını kolaylaştırması halinde cezalandırılmayacağını öngörmüştür. Burada birinci fıkradan farklı olarak “ kolaylaştırmadan” söz edilmektedir. Bunun nedeni kullanıcının bir örgüt içinde şerik olmaması nedeni ile satın aldığı maddenin yerini tam olarak bilememesinden kaynaklanmaktadır. Bununla beraber uyuşturucu madde kullanan kişi, etkin pişmanlıktan yararlanacak olsa bile onun hakkında tedavi ve denetimli serbestlik hükümleri uygulanacaktır. Tedavi ve denetimli serbestlik koşullarına uymadığı takdirde hakkında davaya devam olunarak cezalandırılması olanak dâhilindedir. Bu kısmı ayrıntılı olarak kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek ve bulundurmak başlığı altında irdelemiştik.

Maddenin üçüncü fıkrası, suçların haber alınmasından sonra da, gönüllü olarak suçun meydana çıkmasına ve fail ile suç ortaklarının yakalanmasına yardım ve hizmette cezayı hafifletici bir neden sayılmıştır. Burada suç yetkili merciler tarafından haber alınmıştır, ancak ihbar edilecek suçlu yakalanmış bir kişi değildir. Bu kişi gönüllü olarak yani isteyerek diğer suçluları ve suçun meydana çıkmasında yardımcı olacaktır. Burada kullanılan (ve) bağı hem diğer şerik, hem de suçun meydana çıkmasına sağlamanın birlikte bulunmasıdır. İhbar edenin sadece failleri veya sadece suçun meydana çıkmasına yardım etmesi yeterli değildir. Bu durum belki takdiri bir hafifletici neden olabilir.²⁶⁴

Şimdide Etkin Pişmanlığı ayrıntılarıyla ve koşullarıyla irdeleyelim.

---

²⁶³ DONAY, 288.

²⁶⁴ DONAY, 288-289.

2.2.10.1. CEZASIZLIK NEDENİ OLARAK ETKİN PİŞMANLIK (Madde 192/1)

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu 192. maddesi, etkin pişmanlık başlığını taşımakta olup bu yasanın getirdiği yeni bir düzenlemedir. Suç sonrası etkin pişmanlık durumunu düzenleyen bu hükme göre cezasızlık nedenin söz konusu olabilmesi için 4 koşul aranmaktadır.

2.2.10.1.1. İHBARI YAPAN KİŞİ MADDE 188'DE YAZILI UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇUNA İŞTİRAK ETMİŞ OLMALIDIR

Esasen suça iştiraki olmayan kimsenin ceza sorumluluğu da bulunmayacağı için cezadan muaf tutulmasının bir anlamı yoktur.²⁶⁵ Bu hüküm her halde cezaya iştirake müsait haller içindir. Bu itibarla uyuşturucu maddeyi belki bulundurmakta iştirak mümkün ise de kullanmakla iştirak mümkün olmamak lazım gelir.²⁶⁶ Buna karşın Özütürk ise; iştirakin geniş manada anlaşılmasının kanunun maksadı bakımından yerinde olacağını, “ bu fıkra hükmünün yalnızca cürüme iştirak eden kimseler hakkında uygulanabileceği zannı hâsıl olmakla birlikte, kanun ve ceza hukuku bakımından iştirak bahse konu olmadan iştirakin tazammun ettiği anasır dışında ihbarın maksada uygun netice verebileceğini, örneğin: içici olan bir kimsenin, mahsus yer tedariki ile uyuşturucu maddeyi temin ve içenleri yakalatmış olması halinde, başkasının fiiline iştiraki söz konusu olmamakla birlikte, cezadan muaf tutulması gerekir” demektedir.²⁶⁷ yazarlardan Kurt ise ; aynı görüşü paylaşarak, bun hükmün konulmasındaki asıl gayenin, uyuşturucu madde suçlarında suçu ortaya çıkarma ve faillerin yakalanmaları ile cezasız kalmamalarını sağlamaktır. Bu itibarla suça iştiraki geniş anlamda ele almak gerekir demektedir.²⁶⁸ Yine Tezcan-Erdem-Özok’ın düşüncesine göre; bu suçu tek başına işleyen kişinin etkin pişmanlıktan yaralanamayacağı gibi bir sonuç çıkmakta ise de, etkin pişmanlık hükmünün uygulanması için suçun mutlaka iştirak halinde işlenmesinin gerekmediği düşüncesindeyiz ²⁶⁹ demektedir. Bize göre ise suça iştiraki geniş anlamda ele almak gerekir.

2.2.10.1.2. İHBAR, SUÇ RESMİ MAKAMLAR TARAFINDAN HABER ALINMADAN ÖNCE YAPILMALIDIR

Buradaki resmi makamlardan maksat, Ceza Muhakemesi Kanunu madde 158’de öngörülen makamlardır. Buna karşılık suç resmi makamlar tarafından haber alındıktan sonra ihbar edilirse, artık bu durum cezanın tamamen ortadan kaldırılmasını değil, indirilmesini gerektiren bir etkin pişmanlık durumu oluşturur. (Madde 192/3) resmi makamların suçun işlendiği konusundaki haberi hangi yolla almış oldukları önemli değildir.²⁷⁰

²⁶⁵ KURT, 65.

²⁶⁶ EREM, F. “*Türk Ceza Hukuku*”, c.4,3 bası, Ankara-1985,s. 186

²⁶⁷ ÖZÜTÜRK, 67.

²⁶⁸ KURT, 66.

²⁶⁹ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 653.

²⁷⁰ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 653.

2.2.10.1.3. FAİLİN ETKİN PİŞMANLIKTAN YARARLANABİLMESİ İÇİN “DİĞER SUÇ ORTAKLARINI VE UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELERİN SAKLANDIĞI VEYA İMAL EDİLDİĞİ YERLERİ” BİLDİRMESİ GEREKİR

Bunun için failin, diğer suç ortaklarının tümünü bildirmiş olmasına gerek yoktur. Bununla birlikte madde 192/1’de suç ortaklarının ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerlerin bildirilmesi gereğinden söz edildiği için yalnızca suç ortaklarının veya yalnızca uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerlerin bildirilmesi durumunda fail etkin pişmanlıktan yararlanamaz.²⁷¹ Aksi görüşü savunanlarda vardır. Aksi görüşü savunanlara göre ise; Burada bütün bu hususların hepsinin birden resmi makamlara ihbar edilmesi, “cezadan muafiyet” için şart değildir. Nitekim fail, suç ortaklarının hepsini bilmeyebilir. Uyuşturucu maddenin nereye gizlendiğini veya kimlere satıldığını tespit edememiş olabilir. Bu nedenle sanık, suç ortaklarından bir veya birkaçını yahut uyuşturucu maddenin nereye saklandığını veya imal edildiğini bildirirse ve onların yakalanmasını veya elde edilmelerini kolaylaştırırsa, bu muafiyetten yararlanabilir.²⁷² Bize göre bu görüş daha yerinde bir görüştür.

2.2.10.2. CEZA İNDİRİM NEDENİ OLARAK ETKİN PİŞMANLIK (Madde 192/3)

5237 Sayılı Yasanın 192. maddesinin üçüncü fıkrası, suçların haber alınmasından sonra da, gönüllü olarak suçun meydana çıkmasına ve fail ile suç ortaklarının yakalanmasına yardım ve hizmette cezayı hafifletici bir neden sayılmıştır. Burada suç yetkili merciler tarafından haber alınmıştır, ancak ihbar edilecek suçlu yakalanmış bir kişi değildir. Bu kişi gönüllü olarak yani isteyerek diğer suçluları ve suçun meydana çıkmasında yardımcı olacaktır. Burada kullanılan (ve) bağı hem diğer şerik, hem de suçun meydana çıkmasına sağlamanın birlikte bulunmasıdır. İhbar edenin sadece faileri veya sadece suçun meydana çıkmasına yardım etmesi yeterli değildir. Bu durum belki takdiri bir hafifletici neden olabilir.²⁷³

Yani fail olayı resmi makamlarca haber alınmadan önce ihbar ederse cezasızlık nedeni, daha sonra bildirirse cezanın indirilmesini gerektiren etkin pişmanlık söz konusu olur.

Suçun ve diğer sanığın ortaya çıkması durumunda 192/3. maddesinin uygulanması gerektiğine ilişkin Yargıtay’ın vermiş olduğu kararda; “... Aşamalardaki açıklamaları ile çantasında ele geçirilen uyuşturucu maddeyi kullanma amacının dışında bulundurduğunu belirterek kendi suçunu ve söz konusu uyuşturucu maddeyi kendisine sanık Serdar’ın verdiğini söyleyerek bu sanığın suçunun ortaya çıkmasına hizmet ve yardım ettiği anlaşılan sanık hakkında Türk Ceza Kanunu’nun 192/3. maddesinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi bozmayı gerektirmiştir...” (Yarg. 10. CD., 15.01./2008, 10256/426)²⁷⁴ denmektedir.

Madde 192/3’ün uygulanabilmesi için sanığın yani ihbar edenin, suçun ortaya çıkmasını ve diğer sanığın yakalanmasına hizmet etmesi gerektiği ile ilgili Yargıtay’ın vermiş olduğu diğer bir kararda; “Diğer sanık Emin Atlı’nın açık kimliğini bildirerek yakalanmasını ve suçunun ortaya çıkmasını sağladığı gözetilerek, sanık hakkında 5237

²⁷¹ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 654.

²⁷² GÜNAL, 132.

²⁷³ DONAY, 288-289.

²⁷⁴ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3995.

Sayıli Türk Ceza Kanunu'nun 192/3 maddesinin uygulanması gerektiğinin düşünülmemesi, bozmayı gerektirmiştir." (Yarg. 10.CD., 15.01.2008, 21012/296)²⁷⁵ şeklinde hüküm kurmuştur.

Yine bununla ilgili vermiş olduğu diğer bir kararında; Sanık Sebahattin'nin güvenlik görevlilerinin bilgisi olmadığı aşamada kendisinde ele geçirilen uyuşturucu maddeyi diğer sanık Burhan'ın satması için verdiğini söyleyerek onun yakalanmasını ve suçunun ortaya çıkarılmasını sağladığı gözetilerek hakkında 192/3. maddesinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi, bozmayı gerektirmiştir." (Yar g. 10.CD., 20.6.2007, 6516/7666)²⁷⁶ şeklinde hüküm kurmuştur.

Diğer suç ortağının yakalanmasını sağlayamama yani diğer sanığın sadece ismini bildirme, soy ismini, açık kimliğini ve adresini bildirmeyerek hayali bir kişi üzerinde yoğunlaşma çabası durumunda da madde 192/3. maddenin uygulanmaması gerekir. Bununla ilgili Yargıtay vermiş olduğu bir kararda; "Sanık aşamalarda uyuşturucu maddeyi, İstanbul'da soyadını, açık kimliğini ve adresini bilmediği "Vanlı Fahrettin" den aldığının bildirmiş ise de, açık kimliği ve adresi bilinmeyen, varlığı dahi belli olmayan bu kişi hakkındaki soruşturma sonucunun beklenmesine gerek bulunmadığından, tebliğ namedeki bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir." (Yarg.10.CD., 10.10.2006, 9262/11348)²⁷⁷ şeklinde hüküm kurmuştur.

Aslında Yargıtay, 192/3. maddesinin uygulanabilmesi için gerekli olan iki şarttan biri olan gerçekten doğru anlatımları ile ve dosyada muhbirin dışında uyuşturucu madde ticareti yaptığına dair delil bulunmaması halinde, suçun ortaya çıkmasını sağlayanında 192/3. maddesinden yararlandırılması gerektiği konusundaki kararında; " Üzerinde ve evinde yapılan aramada uyuşturucu madde ele geçirilemeyen ve hakkında muhbirin vermiş olduğu bilgi dışında uyuşturucu madde ticareti yaptığına ilişkin delil bulunmayan diğer sanık Ramazan Balcı'nın suçunun ortaya çıkmasına anlatımlarıyla hizmet ve yardım ettikleri anlaşılan sanıklar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 192/3. maddesinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi, bozmayı gerektirmiştir." (Yarg.10.CD., 3.4.2007, 16679/3941)²⁷⁸ şeklinde hüküm kurmuştur.

Yine bununla ilgili vermiş olduğu diğer bir kararında; "İhbar ve arama içeriği, sanık savunmaları, tanık beyanları ve tüm dosya kapsamına göre; sanığın evinde ele geçirilen net 126,503 gramdan ibaret esrarın kişisel kullanım sınırlar içersinde kaldığı dikkate alındığında, suça konu uyuşturucu maddeyi satmak amacıyla bulundurduğunu söyleyip, ikrarıyla suçunun ortaya çıkmasını sağladığı gözetilerek, sanık hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 192/3. maddesinin uygulanması gerekip gerekmediğinin tartışılmaması, bozmayı gerektirmiştir." (Yarg.10. CD.,22.3.2007, 7977/3547)²⁷⁹ şeklinde hüküm kurmuştur.

Üzerinde veya evinde yapılan aramada, kullanım sınırları içinde kalan uyuşturucu madde yakalanan sanığın, diğer uyuşturucu maddeleri para karşılığı başka bir sanığa verdiğini söyleyerek uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapmak suçunu ortaya çıkarması halinde madde 192/3 olayda uygulanması gerekir kanaatindeyiz. Bu durumla ilgili olarak Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda; "Evinde yapılan aramada kullanma sınırı

²⁷⁵ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3995.

²⁷⁶ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 4001.

²⁷⁷ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 4008.

²⁷⁸ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3995.

²⁷⁹ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3996.

içerisinde, (6 gr) uyuşturucu madde (Esrar) ele geçirilen sanığın, tarlasında yetiştirmiş olduğu uyuşturucu maddeleri diğer sanığa para karşılığı verdiğini söyleyerek, uyuşturucu madde ticareti yapmak suçunun ortaya çıkmasına yardım ve hizmet ettiğinin anlaşılmasına göre, hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 192/3. Maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışılmaması, bozmayı gerektirmiştir.(Yarg. 10. CD., 27.2.2007, 15487/2335)²⁸⁰ şeklinde hüküm kurulmuştur.

Yargıtay'ın vermiş olduğu bazı kararlarında da 192/3. maddenin uygulanılabilirliği şartlarının mevcut olmadığı durumlarda, bu maddenin uygulanmaması gerektiği konusunda kararları da mevcuttur.

“Suça konu uyuşturucu maddenin bulunduğu çuvalın sanığın yalnız başına yolculuk yaptığı kompartıman içinde bulunması ve 18.01.2007 tarihli ekspertiz raporuna göre ve sanığın üzerinde ele geçirilen sigara paketlerinde esrar kalıntılarının tespit edilmesi sonucu suçun ortaya çıktığı; sanığın suçunun sübutuna yardım ve hizmetinin bulunmadığı gözetilmeden, hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 192/3. maddesi ile indirim yapılması, bozmayı gerektirmiştir.” (Yarg. 10.CD., 06.11.2007, 14246/12809)²⁸¹

“Sanığın evinde soruşturmanın gereği olarak yapılan arama sırasında kolaylıkla bulunabilecek konumda olan yatak odasında gardırop içinde bulunan uyuşturucu maddeyi çıkararak teslim etmesinin suçun niteliğini değiştirmeyeceği gibi suçun ortaya çıkmasına da fail veya suç ortaklarının yakalanmasına hizmet ve yardım niteliğinde bulunmadığı gözetilmeden koşulları oluşmadığı halde 192/3. maddesi uygulanarak indirim yapılması, karşı temyiz bulunmadığından bozma sebebi yapılmamıştır.” (Yarg. 10. CD., 14.3.2007, 107/3034)²⁸²

Üzerinde az miktarda uyuşturucu ele geçirilen ve kişisel kullanım ihtiyacı sınırında kalan, kullanma için bulundurma kabul edilebilecekken, satış konusunda ihbar haricinde herhangi bir somut delil bulunmayan sanığın kendiliğinden evde daha fazla miktarda uyuşturucu madde olduğunu söylemesi ve teslim etmesi de bu kapsamda değerlendirilmelidir kanaatindeyiz. Bu durumla ilgili Yargıtay vermiş olduğu bir kararında; “Esrar bulundurduğu ve satmak için müşteri aradığı şeklinde ihbar yapılması üzerine evinde jelâtin içinde 20 gram esrar maddesi ele geçirilen sanığın elde edilen uyuşturucu madde miktarına nazaran fiilinin içmek için esrar bulundurmak olarak kabulü ile fiili Türk Ceza Kanunu'nun 404/2. maddesi kapsamında kalabilecek durumda iken kendiliğinden, kolluk güçlerine evinde 3 kilo daha esrar maddesi olduğunu beyan edip kolaylıkla bulunamayacak yerdeki uyuşturucu maddeyi teslim ederek miktar itibarıyla satmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurmak suçunun ortaya çıkmasına hizmet ve yardım etmiş olmasına göre hakkında TCK 405/2. maddesinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi bozmayı gerektirmiştir”²⁸³ şeklinde hüküm kurmuştur.

²⁸⁰ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 3949

²⁸¹ ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 4005

²⁸² ARTUK, - GÖKÇEN, – YENİDÜNYA, 4006

²⁸³ www.yargitay.gov.tr ,10. Ceza Dairesi 2003/5335 E.N , 2004/71 K.N.19.01.2004

2.3. ÜRETİMİ İZNE, SATIŞI REÇETEYE BAĞLI UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE ETKİSİ DOĞURAN HER TÜRLÜ MADDELERİN İMAL, İTHAL, İHRAÇ VE TİCARETİ (UYUŞTURUCU MADDE BENZERLERİ)

Yeni Türk Ceza Kanunu 188/6 madde metninde,“Üretimi resmi makamların iznine veya satışı yetkili tabip tarafından düzenlenen reçeteye bağlı olan ve uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü madde açısından da yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır. (Ek cümle: 29/06/2005-5377 S.K./22.mad) Ancak, verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir”²⁸⁴ hükmü yer almaktadır.

5377 sayılı Yasa değişikliği ile altıncı fıkraya “ Ancak, verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir” ifadesi eklenmiştir. Gerekçede bu değişikliğin ceza adaletini sağlamak amacıyla gerçekleştirildiği belirtilmiştir.²⁸⁵

188/6. fıkarda uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü madde açısından yani uyuşturucu veya uyarıcı madde benzerleri suçu düzenlenmiştir. Bu maddeler açısından düzenlemelerin yukarıdaki fıkralardaki hükümlerinin uygulanacağından bahsetmektedir. Ön koşul olarak da, üretimi resmi makamların iznine veya satışı yetkili tabip tarafından düzenlenen reçeteye bağlı olma şartı aranmıştır. Konu olarak yerinde ve doğru bir düzenleme olduğu ortadır. Ancak sistematik olarak, 188/1,2,3. fıkralardaki endişelerimizi burada da taşımaktayız. Burada da ticaret maksatlı, menfaat temin etme amacı ile hareket etme kastı bulunmalıdır. Dikkat edilmelidir ki, 188/4. maddesindeki nitelikli hal bu suç bakımından uygulanmayacaktır. Çünkü 188/4. madde nitelikli hal olarak uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin cinsinden bahsetmektedir. Oysaki burada irdelenen suçun maddi unsuru, uyuşturucu veya uyarıcı madde benzerleri olan maddelerdir. Kastın nitelendirilmesi de yasa koyucu tarafından yine yapılamamıştır. Kanaatimizce bu suç bakımından da kast, menfaat temin etme, ticari kazanç olmalıdır. Fıkra da bu şekilde yansıtılmalıdır.

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda bu tür bir düzenleme mevcut değildi. Yeni 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda uyuşturucu ve uyarıcı madde etkisini doğuran her türlü madde açısından üretimi resmi makamların iznine veya satışı yetkili tabibin reçetesine bağlı olanlar konu edilmektedir.

2.4. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE ÜRETİMİNDE KULLANILAN VE İTHAL VEYA İMALİ İZNE BAĞLI MADDEYİ İTHAL, İMAL, SATIŞ, NAKİL, DEPOLAMA VE İHRAÇ ETME SUÇLARI: (ÖRNEĞİN ASHETİK ANDİHİDRİT)

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu 188/7 madde metninde, “Uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve ithal veya imali resmî makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye ithal eden, imal eden, satan, satın alan, sevk eden, nakleden, depolayan veya ihraç eden kişi, dört yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır”²⁸⁶ hükmü yer almaktadır. 08.07.2005 tarihinde ise sevk eden ibaresi fıkraya eklenmiştir.

²⁸⁴ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1636.

²⁸⁵ DONAY, 280.

²⁸⁶ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1636.

Suçun konusu uyuşturucu ya da uyarıcı etki yapmayan ancak uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve ithal veya imali resmi makamların iznine tabi maddenin ülkeye ithal edilmesi, imal edilmesi vesairesidir.

188/7. fıkrada uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve ithal veya imali resmi makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye ithal eden, imal eden, satan, satın alan, sevk eden, nakleden, depolayan veya ihraç eden kişinin cezalandırılmasından bahsetmektedir. Bu fıkrada düzenlenen suçun diğer fıkrada düzenlenen maddelerle hiçbir bağlantısı yoktur. Yasa koyucu bu suçu münferit olarak düzenleme amacındadır. Dikkat edilmelidir ki, bu suçun konusu, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan maddelerdir ve bunlar uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmazlar; ancak bu maddelerin ithal ve imalinin resmi makamların iznine bağlı olması gerekir. Söz konusu suç, seçimlik hareketli bir suçtur ve bu seçimlik hareketlerden birinin gerçekleşmesiyle suç oluşacaktır. Ancak bunlardan birkaçının bir olayda gerçekleşmesi hâlinde bir suçun işlendiğini kabul etmek gerekir.

Dikkat edilmesi gereken bir başka hususta, bu suçun örgüt halinde işlenmesi durumunda nitelikli halin uygulanmayacağıdır. Birde, bu fıkra kapsamında, imal, ithal, ihraç, satma, satın alma, sevk etme, nakletme, depolama suçun maddi unsuru olarak gösterilmiş, 188/3. fıkrada yer alan suçun maddi unsurlarından olan, satışa arz etme, başkalarına verme, kabul etme, bulundurmaların cezalandırılmayacağı anlamı çıkmaktadır. Bizim görüşümüz, yasa koyucu bu maddi unsurların maddeye konulmasını unutmıştır. Bu unsurlarında suç kapsamına dâhil edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Kastın nitelendirilmesi de yasa koyucu tarafından yine yapılamamıştır. Kanaatimizce bu suç bakımından da kast, menfaat temin etme, ticari kazanç olmalıdır. Fıkraya da bu şekilde yansıtılmalıdır.

3. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA YARGILAMA HUKUKU

3.1. YETKİ VE GÖREV

Yetki konusunda, Ceza Muhakemesi Kanunu dayanak teşkil eder. Bu kanunun 12. maddesine göre; Davaya bakmak yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.²⁸⁷

Uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarında da davaya bakma yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir. Uyuşturucu veya Uyarıcı madde suçlarında, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirildiği yer, suçun işlendiği yerdir. Örneğin İran'dan yurda sokulan ve İstanbul'da yakalanan uyuşturucu ve uyarıcı maddelerde, yetkili mahkeme İstanbul Mahkemeleridir.

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanun'unun 13. maddesi Özel Yetki kısmını düzenlemiştir. Buna göre;

(1) Suçun işlendiği yer belli değilse, şüpheli veya sanığın yakalandığı yer, yakalanmamışsa yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.

(2) Şüpheli veya sanığın Türkiye'de yerleşim yeri yoksa Türkiye'de en son adresinin bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir.

(3) Mahkemenin bu suretle de belirlenmesi olanağı yoksa ilk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesi yetkilidir.²⁸⁸

İhraç suçunda, yabancı ülkede yakalanma halinde ortaya çıkmasında yetkili mahkeme, suçun işlenmiş olduğu Türkiye'yi terk edilen sınır kapısının bulunduğu mahal mahkemesidir.

Davaya bakacak Mahkeme yetkisizlik kararı vermiş ve yetkisizlikle davanın intikal ettiği yer mahkemesi de yetkili olmadığına karar vermiş ise, Yargıtay 3. Ceza Dairesi yetkili mahkemeyi belirler. (2797 sayılı Yargıtay Kanunu m.14.)

Görev konusunda da, yine aynı kanunun 3. maddesi genel bir yol göstermektedir. Mahkemelerin görevleri kanunla belirlenir. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Bazı Suçlara İlişkin Muhakeme başlıklı Dördüncü Bölümündeki 250. maddesi, Görev ve yargı çevresinin belirlenmesi başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre 1. fıkranın a bendinde; Türk Ceza Kanununda yer alan; Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu, dolayısıyla açılan davalar; Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yargı çevresi birden çok ili kapsayacak şekilde belirlenecek illerde görevlendirilecek ağır ceza mahkemelerinde görülür.²⁸⁹ Bu mahkemelerde görülebilecek uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde açılan davalar bu mahkemelerde görülecektir.

²⁸⁷ YENİSEY, – NUHOĞLU, 2594

²⁸⁸ YENİSEY, – NUHOĞLU, 2595

²⁸⁹ YENİSEY, – NUHOĞLU, 2753

3.2. YURT DIŞINDA ELE GEÇEN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDENİN TÜRKİYE'DEN İHRAÇ EDİLDİĞİNİN ANLAŞILMASI HALİNDE TÜRK YARGISININ YETKİSİ

Yurt dışında ele geçen uyuyturucu veya uyarıcı maddenin Türkiye'den ihraç edildiğinin anlaşılması halinde, Failin Türkiye'de ‘‘İhraç Fiil’’inden (Madde 188/1,2) yargılanması gerekmektedir. Bu konuda TEK Sözyleşmesinin 36/2-a/1 hükmü ile 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 188/2. fıkra açıktır. Söz konusu fıkra gerekçesinde belirtildiği gibi ‘‘uyuyturucu veya uyarıcı madde suçları ile ilgili olarak bir milletlerarası ceza hukuku kuralına yer verilmiştir. Buna göre uyuyturucu madde ihracı fiilinin diğer ülke açısından ithal olarak nitelendirilmesi dolayısıyla bu ülkede yapılan yargılama sonucunda hükmolunan cezanın infaz edilen kısmı, Türkiye'de uyuyturucu madde ihracı dolayısıyla yapılacak yargılama sonucunda hükmolunan cezadan mahsup edilecektir. Türkiye'den yapılan uyuyturucu madde ihracı, karşı ülke açısından ithal oluŐurmaktadır. Bu ülkede uyuyturucu madde ithali nedeni ile yargılama yapılması veya bir cezaya mahkûm olunması, Türkiye'de uyuyturucu ihracı dolayısıyla yargılama yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Böylece, uyuyturucu madde imal veya ticareti suçları ile ilgili olarak non bis in idem kuralına milletlerarası sahada geçerlilik tanınmamıştır.’’

İhraç suçunda yetkili mahkeme hudut kapılarının bağlı olduğu örneğin kapıkule için Edirne AĞır Ceza Mahkemesi değil, yurt dışına ihraç fiilini gerçekleştiren failin ikametĐah veya nüfusa kayıtlı bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir.

Türk vatandaŐının uyuyturucu veya uyarıcı maddeyi bir başka ülkeden yapması halinde yakalandığı ülkede mahkûm olmuŐsa ayrıca Türkiye'de yeniden yargılanamaz. Çünkü ihraç fiili Türkiye'den yapılmamıştır. Ne var ki bu suçtan hiç yargılanmamıŐ ise Türkiye'ye avdetinden Türk Mahkemesince yargılanması söz konusu olur.²⁹⁰ Bu konuyu detaylı olarak bir önceki bölümde irdelemiştik.

3.3. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA TEKERRÜR UYGULAMASI

3.3.1. YABANCI MAHKEME HÜKÜMLERİ

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun madde 58'de suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular düzenlenmiştir. 58. maddenin dört no lu fıkrasının ikinci cümlesinde şöyle denilmektedir. ‘‘Kasten öldürme, kasten yaralama, yağma, dolandırıcılık, uyuyturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti ile parada veya kıymetli damgada sahtecilik suçları hariç olmak üzere; yabancı ülke mahkemelerinden verilen hükümler tekerrüre esas olmaz.’’²⁹¹ Demek ki sadece yabancı ülke mahkemesince verilip kesinleşen madde 188 kapsamında kalan ‘‘imal, ithal, ihraç, satın alma, satışa arz, verme, nakletme, depolama, satın alma, kabul etme, bulundurma’’ suçlarından verilen hükümler tekerrüre esas alınacaktır. Madde 190, 191/1 uyan fiillerden dolayı yabancı ülke mahkemesince verilen hükümler tekerrüre esas alınmayacaktır.²⁹² çünkü kanun hükmü tekerrüre esas alınacak hükümleri sayma yöntemi ile sınırlandırmıŐtır.

²⁹⁰ GÜNAY, 29

²⁹¹ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1533.

²⁹² GÜNAY, 29.

3.3.2. TÜRK MAHKEME HÜKÜMLERİ

İstisnalar dışında diğer suçlardan verilen cezalarda olduğu gibi Türk Mahkemeleri tarafından hükmedilmiş uyuşturucu veya uyarıcı maddeye ilişkin suçlardan tayin olunan cezalar tekerrüre esas alınacaktır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 58. maddesine göre; Önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suçun işlenmesi hâlinde, tekerrür hükümleri uygulanır. Bunun için cezanın infaz edilmiş olması gerekmez.

Tekerrür hükümleri, önceden işlenen suçtan dolayı;

a) Beş yıldan fazla süreyle hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren beş yıl,

b) Beş yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren üç yıl, geçtikten sonra işlenen suçlar dolayısıyla uygulanmaz.²⁹³

Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararında; “Sanığın üzerinde ele geçirilen uyuşturucu madde miktarı ve 5237 sayılı Yasanın 188/3. madde gereğince hapis cezasının alt sınırdan tayini gözetilmeden ve nedenleri de açıkça gösterilmeden takdire dayanılarak gün adli para cezasının alt sınırın çok üzerinde tayini doğru değildir. Sanığın adli sicil kaydındaki infaz edilmiş mahkûmiyetinin infazının üzerinden üç yıldan fazla süre geçmiş olmasına göre cezasının mükerrerlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesine karar verilmesi doğru değildir”²⁹⁴ şeklinde hüküm kurmuştur.

3.4. UYUŞTURUCU VAYA UYARICI MADDENİN NİTELİK VE MİKTARINA GÖRE FAİLDEKİ KASTIN TESPİTİ VE SUÇ NİTELİĞİNİN BELİRLENMESİ

Uygulamada genellikle failler, yakalanan maddenin nitelik ve miktarına göre, ticari amaçlı olmayıp, kullanma amaçlı olarak bulundurduklarını savunurlar.

Böyle bir savunma karşısında faildeki kastın yönünün belirlenmesi önemlidir. Mücerret uyuşturucu veya uyarıcı maddenin miktarı itibarı ile azlığı, suçun nitelendirilmesine kimi zaman etkili olmayabilir. Tanık anlatımları, failin geçmişteki yaşantısı ve sabıkası vs. gibi yan kanıtlar kastın tayininde faydalı olur. Örneğin esrar satmaktan geçmişte hükümlülüğü bulunan failin, evindeki arama da 30 gram esrarın jelâtin içinde ele geçmesi, satışa hazırlandığını gösterir, hatta yastık, minder, yatak vs. içinde saklanmış ve kişisel tüketimin üstünde bir miktarda ele geçen esrarın satış amacıyla bulundurulduğuna karinedir. Demek istiyoruz ki failin savunması doğrultusunda hemen kullanmak için bulundurulduğu fikrine kapılmamalıdır. Maddenin miktarındaki yoğunluk satış kastını açığa çıkarır. Örneğin ihbar ya da şüphe üzerine 1 veya 2 kg esrarla failin yakalanması halinde miktar göz önüne alınarak öteki kanıtların desteği ile satmak veya kullanmak için bulundurulduğunun kabulü gerekmektedir.

Suçun işleniş biçimi, faildeki kastın yönünü belirlemeye bazen olanak verir. Örneğin birlikte içerken yakalanan faillerden esrarı temin edenin kastı, “ başkasına vermek ”

²⁹³ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1533.

²⁹⁴ www.kazancihukuk.com -Y10CD Esas : 2006/3585 Karar : 2006/6140 Tarih : 26.04.2006

olarak değil, “ kullanmak ” şeklinde değerlendirilerek kasıt belirlenebilir. Nitekim 10. CD. 22.09.2003 – 3997/18955 s. Kararında da “ Sanığın temin ettiği uyuşturucu maddeyi diğer sanık Veysel ile bir araya gelip içmeleri eyleminin tedarik ve devir mahiyetinde olmadığı sadece uyuşturucu madde kullanma suçunu oluşturacağı ve bu suçtan da hüküm kurulduğu düşünülmeden temin suçundan da ayrıca mahkûmiyetine karar verilmesi” bozmayı gerektirmiştir.

Diyelim ki A, esrarı sigaraya sarıp içmek için arkadaşı B’ ye verdiği sırada yakalanmıştır. A’ nın üzerinde 4gr. Esrar elde edilmiştir. Burada fail A’ ya egemen olan kasıt, temin olunan esrardan sigara içip arkadaşı ile birlikte bunları içmek hususundaki irade beraberliğidir. Oysaki uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi temin edip verme fiilindeki hedef, söz konusu maddenin mülkiyetinin veya intifanın müstakil olarak devrolunmasıdır. Bu nedenle A’ nın fiili esrar tedarik edip devretmek değil, içmek için esrar bulundurma suçunu oluşturur. Nitekim 5. C.D. 15.10.1976 – 2603/2898 s. Kararı da aynı yönde görüş belirleşmiştir. Devralma kullanma amacına yönelik olup devralman uyuşturucu madde miktarı da içmek için devralındığı yolundaki savunmayı doğrular miktarda ise eylem uyuşturucu madde kullanma suçunu oluşturur.²⁹⁵

Ekleyelim ki, faildeki kastın yönünü belirlemede yakalanan uyuşturucunun kişisel ihtiyaç sınırını aşip aşmadığı ölçü olarak göz önüne alındığı uygulamada gözlenmektedir. Konuya ilişkin 10 C.D. 16.06.1994 - 3974/9168 s. Örnek kararın 1 nolu bölümünde şöyle denilmektedir. “ Narkotik görevlilerince yapılan çalışmalar sonucu evinde bir miktar esrar bulunduğu öğrenilen sanık dolmuş durağında yakalandığında içmek için bulundurduğu öğrenilen bir miktar esrarı olduğunu ve teslim edeceğini söylemiş, birlikte evine gidildiğinde misafir odasındaki koltukların arasından çıkardığı 1588.80 gram esrarı teslim etmiş, aşamalarındaki tüm savunmalarda suç konusu esrarı içmek maksadı ile bulundurduğunu, esrar satmadığını bildirmiştir. Sanığın savunmasının aksine bir delil bulunmadığı ele geçirilen esrarın kişisel ihtiyaç sınırını aşmadığı, bu nedenle eyleminin kullanmak amacıyla esrar bulundurma suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı bir biçimde hüküm kurulması” bozmayı gerektirmiştir.

İrdelenmesi gereken bir başka konuda, uyuşturucu veya uyarıcı madde ele geçirilen yerde bulunan kadınların durumudur. Uygulamada, özellikle kadınların aile reisi kocalarına itaat etme zorunda kalmaları, sosyal ve ekonomik durumları itibarıyla kocalarına gerekli tabii yardımın dışında bilinçli bir şekilde suç işleme kastıyla hareket ettikleri kanıtlanmadığı sürece mahkûm edilmeleri olanaksız gibidir. Örneğin, aile reisi kocasının tarlasına Hint kenevirini ekip esrar elde etmesi sonucu onun getirdiği kenevirleri müşterek evde muhafaza eden karının eylemi suç oluşturmayabilir. Ancak, esrarı nakletmek için belindeki kuşak içine saran ve gizleyen kadının nakil sırasında yakalanması sonucu eyleminin suç oluşturduğundan kuşku yoktur. Karının kocası ile uyuşturucu madde naklinde anlaşma içinde olması suça iştirak iradesinin varlığını yansıtır. Her olayın özelliğine göre kastın yönü dayanak yapılan kanıtlar çerçevesinde belirlenmelidir. Örneğin evinde kocasının esrar satışında hazır bulunan karının kendi evlerinde geçen suça konu uyuşturucu maddenin pazarlığı hususundaki konuşmalarda hazır bulunmasının, sosyal yaşamın doğal sonucu olduğundan kadının suç işleme kastından söz edilemez.²⁹⁶

²⁹⁵ KURT, 44.

²⁹⁶ GÜNAY, 34- 35.

3.5. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINA İLİŞKİN DAVALARDA KANITLAR

Uygulama ve öğretide, sanıkların uyuşturucu madde suçlarından hükümlendirilebilmesi için değerlendirmeye değer bulunan ve soruşturma sırasında toplanması gerekip mahkemelerce hükme esas alınan başlıca kanıtlar şu şekilde sıralanabilir;

- 1 -Elde edilen uyuşturucu veya uyarıcı madde,
- 2 -Maddenin cinsini ve menşe'ini belirten fenni bilirkişi (Adli Tıp, Kriminal Polis Laboratuvarı veya kimya mühendisi) raporu,
- 3 -Uyuşturucuların yapımına yarayan madde ve aletler,
- 4 -Uyuşturucuların kullanılmasına yarayan pipo, çubuk, enjektör vs. gibi gereçler,
- 5 -Vücuda uyuşturucu maddelerin girdiğini gösterir şırınga yerleri vs. nin gözlemi sonucunda düzenlenen raporlar,
- 6 -Uyuşturucu sarhoşluğunun saptanmasına ait doktor raporları,
- 7 -Tanık ve ihbarcı veya ajan sözleri, ifadeleri,
- 8 -Sanıkların suçu işlediklerine dair yetkili organ önündeki açık veya kapalı suç kabulleri,
- 9 -Alış verişte kullanılmak üzere önceden numarası alınmış para, vs. nin sanıklarda ele geçmesi,
- 10-Uyuşturucu madde kullanan sanıkların idrar muayene raporları,²⁹⁷

Uygulamada ele geçirilen uyuşturucu veya uyarıcı madde, genellikle Adli Tıp Kurumuna gönderilerek “uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığı, uyuşturucu veya uyarıcı madde ise niteliği ve net uyuşturucu madde miktarı” konusunda rapor aldırılmaktadır. Böyle bir rapor aldırılmadan davanın sonuçlandırılması hükmün bozulmasını gerektirecektir.²⁹⁸

Yabancı ülkede yakalanıp ta Türkiye'den ihraç edildiği anlaşılan uyuşturucu veya uyarıcı maddelere ilişkin davalarda toplanacak kanıtlarda ise; uygulama, öteden beri Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kökleşen 12.06.1989-5/168-230 sayılı kararının belirlediği yöntemle uygun olarak gelişmiş görünmektedir. Söz konusu kararda;

a.Suçta konu maddenin uyuşturucu madde olduğuna ilişkin yabancı ülkede bilimsel biçimde düzenlenmiş bir tahlil raporunun celp ve dosya içerisine konulması,

b. Şayet tahlil raporu yoksa, sanık aleyhine yabancı memleket mahkemesine açılan davaya ait dosyadaki suç konusu maddenin niteliğine tayine elverişli bir tutanak bulunup bulunmadığının kesin bir biçimde araştırılarak varsa bu belge ile diğer tüm belgelerin getirilip dosyaya konulması ve ceza davasının sonuçlanıp sonuçlanmadığının

²⁹⁷ BAYKAL, 50.

²⁹⁸ GÜNAY, 38-39.

soruşturulması ve sonuçlanmış ise karar örneğinin getirilip dosyaya konulduktan sonra tüm belgelerin birlikte incelenip değerlendirilmesi gerekli görülmektedir, denilmektedir.

Nitekim 10.CD.13.04.1992-4280/3767 s. kararında bu konuda; Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 TEK Sözleşmesinin 36/2-a-i maddesindeki açıklamalar karşısında, haklarında yurt dışına uyuşturucu madde ihraç etmek suçundan kamu davası açılan sanıkların, isnat edilen suçu işleyip işlemedikleri hususu araştırılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekir şeklinde görüş belirtilmektedir.²⁹⁹

3.6. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA İŞTİRAK

765 Sayılı Türk Ceza Kanun'un uygulamasında, teşekkül ibaresi örgüt olarak bazen ifade etmeye müsaitti. Hâlbuki suçun birden çok kişi tarafından işlenmesi örgüt ya da teşekkül olarak kabul edilmesini gerektirmez. Çünkü örgütün varlığı için suç işlemek amacı etrafındaki fiili birleşme yeterlidir. Örgüt niteliği itibariyle, süreklilik arz eder. Bu yüzden, kişilerin belli bir suçu işlemek için bir araya gelmesi halinde, Örgüt değil, iştirak ilişkisi mevcuttur. İştirak ilişkisinde söz edebilmek için, suç ortakları nezdinde suçun, konu veya mağdur bakımından somutlaşması gerekir. Buna karşılık, örgütsel yapılanmada, işlenmesi amaçlanan suçların konu veya mağdur itibariyle somutlandırılması zorunlu değildir.³⁰⁰

İştirakle ilgili Yargıtay vermiş olduğu bir kararında; “Uyuşturucu hammaddesi keneviri, alıcılara teslimini temin etmek üzere, babasına ait bahçeden söküp getirerek babasına teslim eden 46 yaşındaki sanık yaptığı işin sonucunu bilecek ve idrak edecek durumda olduğundan, bu fiili ile babasının suçuna iştirak etmiş olur”³⁰¹ demektedir.

3.6.1. FAİLLİK

3.6.1.1. MÜŞTEREK FAİLLİK

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 37/1'e göre, suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.³⁰²

3.6.1.2. DOLAYLI FAİLLİK

Madde 37/2.' ye göre; suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur.

Kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır.³⁰³

Dolaylı faillikte, arka planda duran kişi, suçun cezai hareketlerini gerçekleştiren kişinin ve hareketin üzerinde hâkimiyet kurmaktadır ve bu hâkimiyet yüzünden fail olarak sorumlu tutulmaktadır.

²⁹⁹ GÜNAY, 40.

³⁰⁰ GÜNAY, 44.

³⁰¹ www.kazancihukuk.com. -Y5CD Esas : 1987/8626 Karar : 1987/2164 Tarih : 10.04.1987

³⁰² YENİSEY, – NUHOĞLU, 1515.

³⁰³ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1515.

Her dolaylı fail sayılan kişinin cezası arttırılmaz. Sadece kusur yeteneği olmayan kişileri suçun işlenmesinde araç olarak kullanan dolaylı failin cezası arttırılır.

3.6.1.3. AZMETTİRME

Her suçta olduğu gibi, azmettirmek suça sebep olmaktır. Suç işleme niyetinin suçu işleyende uyandırılmasıdır. Azmettiren kişinin, suç işlemek niyet ve fikri bulunmayan kişiyi suç işlemeye götürecektir derecede etkili manevi uğraş göstermesidir.

Azmettirme kasten olmalıdır, taksirli azmettirme olmaz. Azmettiren kişinin, fail ile doğrudan doğruya ilişkiye geçmesi şart değildir. Aracı kişi kullanmış olması durumu değiştirmez.³⁰⁴

3.6.1.4. YARDIM ETME

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 39’ da öngörülen yardım etme, 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 65’ de yer alan “fer’i iştirak” terimi yerine benimsenmiştir.

Yardım etmenin şekilleri olarak “suç işlemeye teşvik etmek”, “suç işleme kararını kuvvetlendirmek” veya “fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek”(m. 39/2-a); “suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek”, “fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak”(m.39/2-b); “suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak” (m.39/2.c) halinde yasada belirlenmiştir. Ayrıca, Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi hâlinde, on beş yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirmesi hâlinde, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hâllerde cezanın yarısı indirilir. Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez.³⁰⁵

3.6.1.5. BAĞLILIK KURALI

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 40’ta öngörülen bağlılık kuralı, suç ortaklarından bazılarında faillik için aranan şartların bulunmaması halinde, bu kişilerin işlenen suçtan sorumluluğunu sağlanmaktadır. Bu kuralın gereği olarak, diğer suç ortaklarının azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabilmesi için, failin işlediği fiilin kasten işlenmesi ve hukuka aykırı olması gerekli ve yeterlidir.

3.6.1.6. GÖNÜLLÜ VAZGEÇME

İştirak halinde işlenen suçlarda, sadece icra hareketlerine başlayan fail, serbest iradesiyle hareketlerini sona erdirirse gönüllü vazgeçme söz konusu olur. 5237 Sayılı Kanunu’nun 36. maddesinde düzenlenmiştir. Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz. Fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.³⁰⁶

³⁰⁴ GÜNAY, 46.

³⁰⁵ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1516.

³⁰⁶ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1515.

3.7. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İLE SUÇTA TAHSİS EDİLMİŞ NAKİL ARACININ MÜSADERESİ

3.7.1. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDENİN MÜSADERESİ

Ele geçirilen ve tahlil raporuna göre uyuşturucu veya uyarıcı madde olduğu anlaşılan suç konusu eşyanın madde 54 gereğince müsaderesine hükmolunur. Madde metnine bakıldığında; İyi niyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsaderesine hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlâk açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir³⁰⁷ denmektedir.

3.7.2. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇUNUN İŞLENMESİNE TAHSİS EDİLEN NAKİL ARACI

3.7.2.1. NAKİL ARACININ FAİLE AİT OLMASI

Uyuşturucu suçunda kullanılan veya bu suçta tahsis edilen aracın mülkiyeti suçu işleyen ya da katılan faillerden birine ait ise madde 54 ile müsadere edilmesi gerekmektedir. Ancak, madde 54/3'te "suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suçta nazaranda daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığından, müsaderesine hükmedilmeyebilir." denilmektedir. Örneğin 1 kg. esrarın ele geçirildiği taşıtı müsadere edilmesi hakkaniyete uygun düşmez. Uyuşturucu miktarına göre bizihi nâkile tahsisten söz edilemeyeceği gibi oransal olarak değeri fazla olan aracın müsaderesinden kaçınılmalıdır. Müsaderedeki orantılılık kuralı göz önünde tutulmalıdır.

3.7.2.2. NAKİL ARACIN ÜÇÜNCÜ KİŞİYE AİT OLMASI

Madde 54/1'de " iyi niyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşulu ile kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçu işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsaderesine hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir" denilmektedir. Eğer aracın sahibinin suçla herhangi bir ilgisi yoksa (iyi niyetli ise), müsadere kararı verilemez. Konuya ilişkin 10. C.D. 08.08.1996 – 7500/8618 s. karar içeriği şöyledir: Hakkındaki dava ayrılan A. Çoban tarafından suçta kullanıldığı ileri sürülen 34 FV743 plaka sayılı aracın sahibi olan müdahilin fiilde methali olup olmadığının sözü edilen dava sırasında belirlenmesi, zoralmı ya da iadesi gerekkip gerekmediğinin o dava sırasında karara bağlanması dikkate alınmalıdır." demektedir.

3.7.3. KAZANÇ MÜSADERESİ

Örneğin büyük çapta uyuşturucu madde ele geçirilmiş ve failin üzerinde de yüksek meblağlara varan para yakalanmışsa uyuşturucu satışı suçunun işlenmesi ile elde edilen bu paranın da müsaderesi gerekmektedir.³⁰⁸

³⁰⁷ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1529.

³⁰⁸ GÜNAY, 53.

Uyuşturucu madde suçlarında ele geçirilen ve yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu uyuşturucu olduğu anlaşılan maddeler ile imal ve imale kalkışma suçunda ele geçen hammaddelerin, araç ve gereçlerin, suçun işlenmesinde kullanılan nakil vasıtalarının Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesine göre müsadere karar verilmesi gerekir.

Türk Ceza Kanunu'nun 55. maddesi Kazanç Müsaderesini düzenlemektedir. Söz konusu maddeye göre; "Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddî menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsaderesine karar verilir. Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddî menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir"³⁰⁹ denilmektedir.

3.8. MÜSADERE EDİLEN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDENİN İMHASI

2313 Sayılı Kanunu'nun 21/1. fıkrasında " müsaderesine karar verilen uyuşturucu maddeler, valinin görevlendireceği bir yetkilinin başkanlığında ve il savcısının veya yardımcısının nezaretçi olarak katıldığı heyet huzurunda imha edilir"³¹⁰ denilmektedir.

Uyuşturucu maddenin bulunduğu koli heyet huzurunda açılır. Miktarı ve nitelikleri bir tutanakla tespit edildikten sonra imha işlemi yapılır ve durumu belirleyen tutanağın bir nüshası dosyasına konmak üzere mahalli Cumhuriyet Savcılığına gönderilir.

Özellikle topluluk veya teşekkül halinde işlenen uyuşturucu madde suçlarında sanık sayısının fazla olması, uyuşturucunun temini için ortaya konulan parayı ve uyuşturucu miktarını artırmaktadır. Örneğin 11.01.1993 günü Akdeniz' de yakalanan uyuşturucu yüklü, Panama bandıralı " Lucky-S" isimli gemide 3 ton eroin ve 12 ton Pakistan esrarı ele geçirilmiş olup, bu miktar uyuşturucu maddenin yurt dışındaki değeri trilyonlarca liraya karşılık gelmektedir.³¹¹ Mahkemeler bünyesinde bulunan emanet daireleri, özellikle son yıllarda büyük bir artış gösteren uyuşturucu madde trafiği karşısında, yakalanan bu maddelerin muhafaza etmekte zorlanmaktadır. Uyuşturucu maddelerle ilgili davalarda sanık adedinin fazlalığı, büyük bir çoğunluğunun yurt dışı bağlantılı olması ve sanıklar arasında yabancı uyruklu kişilerin bulunması, ne kadar gayret edilirse edilsin kamu davasının sonuçlanmasını geciktirmektedir. Öte yandan bu kadar kıymetli bir malın, her türlü gayrimeşru iştahı kabarttığı da açıktır. Yani bu maddeyi elde etmek için hırsızlık yapmak isteyenler olabileceği gibi, bu maddeleri muhafaza ile sorumlu memurların da büyük menfaatler karşılığında bu maddeleri değiştirmesi veya satması mümkündür. Madde miktarının fazla olması o nispette kontrol imkânını azaltmaktadır. Büyük çuvalarla getirilen bu maddeleri emanet dairesinde muhafaza etmek esasen yer darlığı çeken adliyelerde ayrı bir sorun oluşturmaktadır. Bu nedenle bu maddelerin bir an önce müsadere ve imha işlemlerinin yapılmasında büyük yarar vardır.

2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 11. maddesine göre ; " uyuşturucu madde ve müstahzarlar ile suç eşyası, hazırlık tahkikatı sırasında örnek alınacaksa bu işlemde sonra, aksi takdirde hemen suç eşyası emanet dairesine teslim edilir ve suç eşyası emanet dairesinde muhafaza edilir" hükmü yer almaktadır.

³⁰⁹ YENİSEY, – NUHOĞLU, 1530.

³¹⁰ YENİSEY, – NUHOĞLU, 2442.

³¹¹ Hürriyet Gazetesi, 14.1.1993 s.11

2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanununun 20/3 maddesine göre; “ uyuşturucu maddelerin kesin raporları alındıktan sonra, bu maddelerin muhafazasının gerek görülmemesi halinde, yönetmelikte belirlenen usule uygun olarak alınacak örneklerin saklanması kaydıyla müsaderesine ilgili mahkemece soruşturmanın her safhasında karar verilebilir” denilmektedir.

Yönetmeliğin “ uyuşturucu maddeden örnek alınması” başlıklı altınca maddesinin üçüncü fıkrasında; “ suç eşyası emanet dairesinde saklanacak olan numune ile laboratuarlara gönderilecek numuneler için bu örneklerin;

- A- Toz ve katı haldekinden 4 gramı
- B- Sıvı haldekinin 10 mililitresi
- C- Fabrikada yapılmış orijinal ambalajlardan bir adedi,
Ayrı ayrı numune olarak alınır ve koli haline getirilir.

Zapt edilen madde yukarıda belirtilen miktarda ayrı ayrı numune almaya yeterli değilse, bu miktarlar, toz ve katı haldekiler için 1 gram, Sıvı haldekiler için 5 mililitredir.”

Şeklinde numunelerin alınma yöntemi açıklanmıştır.³¹²

Bu hükümlerden numunenin hem yakalanan uyuşturucu madde örneğinin emanet dairesinde saklanması için hem de tahlil için laboratuara gönderilmek üzere ayrı ayrı alınmasının gerektiği anlaşılmaktadır. Yönetmelik ve 2313 Sayılı Kanun, müsadere talebinde bulunulabilmesi için kesin raporu şart koştuğundan, Adli Tıp Kurumu Kimyasal Tahliller İhtisas Dairesinden raporun alındıktan sonra Mahkemeden müsadere talep edilmesi uygun olur.

Yönetmeliğin 7. maddesine göre “önemli uyuşturucu madde kaçakçılığı olaylarında Uluslararası TEK Sözleşmesi uyarınca menşeinin tayin edilmesi amacıyla bilimsel araştırma ve analize tabi tutulmak üzere, ele geçen 500 gramdan fazla uyuşturucu maddelerden;

- A- Toz ve katı halde olanlardan 10 gramı
- B- Sıvı halde olanlardan 20 mililitresi.
- Fabrikadan yapılmış olanlardan iki orijinal ambalajı,

6. maddede belirtilen şekilde ayrıca alınarak, jandarma Genel Komutanlığa bağlı, Narkotik Analiz Laboratuvarlarına gönderilmez üzere koli haline getirilir ve anılan Komutanlık “Merkez Tahkikat Bürosuna” teslim edilir” denilmektedir.

Emanet Dairesinde muhafaza edilmek üzere usulüne uygun şekilde alınan numune, emanet dairesinin uygun bir yerine ve mümkünse çelik dolap içerisine konulmalıdır. Bu numuneler, Yönetmeliğin 13. maddesi hükmüne göre esasa ilişkin bir karar verilmeye ve bu karar kesinleşinceye kadar titiz bir şekilde muhafaza edilecek, kararın kesinleşmesi ve iki örneğin mahkemece C. Savcılığına gönderilmesine müteakip, Yönetmeliğin 14. maddesi uyarınca imhası sağlanmak üzere mahalli mülki amirliğe imza karşılığında teslim edilerek keyfiyet Emanet Eşyası Esas Defterine İşaret olunacaktır.

³¹² ÖZEL, C., “ Uyuşturucu Maddelerin Emanet Dairelerinde Muhafazası, müsaderelerine dair karar alınması ve imha edilmesi sorunu üzerine bir inceleme”, AD, Eylül – Ekim, 1989, sy. 5,

Görüldüğü gibi Yönetmelik, esasa ilişkin kararın kesinleşmesine “ Numune” için aramaktadır. Kesin rapor alındıktan ve numunede ayrılıp muhafaza edildikten sonra büyük miktardaki uyuşturucu maddenin saklanmasına ve asıl davanın bitmesini beklemeye hiç gerek yoktur. Yönetmeliğin 16. maddesine göre; Yakalanan uyuşturucu maddelerden alınan örnekler ve soruşturma veya kovuşturma nedeni ile hazırlanan koliler, ilgili mercilere kurye aracılığı ile gönderilir. 2313 Sayılı Yasanın 21. maddesine göre; imha işlemi, İl Cumhuriyet Savcısının da katılımı ile Vali'nin başkanını belirlediği heyetçe yapılır.³¹³

3.9. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL VE TİCARETİ SUÇLARI İLE BAĞLANTILI 5271 SAYILI CEZA MUHAKEMESİ KANUN HÜKÜMLERİ:

1. Tutuklama nedenleri (m.100/3-a,6)
2. Taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma (m.128/2-a,8)
3. Şirket yönetimi için kayyım tayini (m. 133/4-a,2)
4. İletişim tespiti, dinlenmesi veya kayda alınması (m.135/6-a,6)
5. Gizli soruşturmacı görevlendirilmesi (m. 139/7- a,1)
6. Teknik araçlarla izleme (m. 140/1- a , 1)
7. Zor alım amaçlı el koyma ve teminat belgesi (m. 248/2- a,8)
8. Görev ve yargı çevresinin belirlenmesi (m. 250/1- a)
9. Soruşturma (m.251)
10. Kovuşturma (m. 252)

3.10. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL VE TİCARET SUÇLARI İLE BAĞLANTILI 5275 SAYILI CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUN HÜKÜMLERİ

- 1.Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları(m.9/2-c)
- 2.Gençlik kapalı infaz kurumları(m.12/3)
- 3.Hücreye koyma(m.44/3-g)

3.11. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SUÇLARINDA CEZA BELİRLENMESİ YÖNTEMİ

Temel cezayı belirleyen madde 188/3'e göre ceza miktarı 5 yıldan 15 yıla kadar hapis ve 20.000 güne kadar adli para cezası olup, hâkim Türk Ceza Kanunu 61. maddeye uygun biçimde cezayı belirleyecek ve bireyselleştirecektir.

Alt ve üst hadler arasında cezanın tayin ve takdiri mahkemenin yetkisi içinde ise de, yargıç bu takdir hakkını adalet ve nezafet kuralları ile sınırlı olarak kullanacaktır. Başka bir deyişle; mahkemece örneğin alt sınırın üzerinde bir ceza, temel ceza olarak belirlenmesi durumunda, gerekçesi gösterilecek ve bu gerekçenin Türk Ceza Kanunu'nun 61. maddesinde öngörüldüğü şekilde sanığın “ suçun işleniş biçimini, suçun işlenmesinde kullanılan araçları, suçun işlendiği zaman ve yeri, suçun konusunun önem ve değerini, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını, failin kast veya taksire dayalı kusurun ağırlığı, failin güttüğü amaç ve saiki” göz önünde bulundurulmak zorunludur Nitekim 10.CD. 01.04.2003 – 36682/5349 s. kararında da aynı yönde görüş benimsenmektedir. Kararda “ gerekçenin bu niteliği kararı aydınlatmak, keyfiligi

³¹³ YENİSEY, – NUHOĞLU, 2442.

önlemek ve tarafları tatmin etmek özellikleri taşıması yanında, hâkimin aşağı ve yukarı hadler arasında takdir yetkisini kullanırken 29. (şimdi 61) maddede düzenlenen kuralın dışına çıkıp çıkmadığının Yargıtay'ca denetleneceğini de göstermektedir...” denilmektedir.

Suçla ilişkin ağırlatıcı ya da hafifletici sebepler varsa; önce ağırlatıcı sonra hafifletici nedenler uygulanacaktır. Olayda suçla konu uyuşturucunun türü eroin olduğu için m. 188/4'deki ağırlatıcı sebebe karşılık olan ceza miktarı yazılı oranda artırılacaktır. Artırma hapis hem de adli para cezasında yapılacaktır.

Adli para cezası madde 52 de ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Tam gün sayısı 5 gün den aşağı, kanunda aksine hüküm yoksa 730 günden fazla olamaz. Bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı 20-100 TL arasında belirlenecektir. Adli para cezasının miktarı failin ekonomik gücü ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak takdir edilecektir. Demek ki önce gün birim sayısı tespit edilecek sonra failin ekonomik ve diğer kişisel halleri göz önünde tutulup, gün biriminin parasal miktarı takdir edilecektir.³¹⁴

Sanığın sabıkalı, uslanmaz ve umursamaz kişilik sahibi olduğu gerekçe yapılarak hak ve nesafet kuralları gözetilmeden temel cezanın çok üzerinde ceza takdiri yasaya aykırıdır.³¹⁵

Sanık hakkında temel cezanın asgari haddin belirlenmesi halinde mutlaka gerekçe gösterilmesi zorunluluğu vardır. 8.CD.15.04.2004- 611/7837³¹⁶

3.12. DAVAYA MÜDAHALE

Uyuşturucu madde suçlarında Maliye ve Gümrük Bakanlığının ve suçla ihbar edenin zararı söz konusu olamayacağından, açılan kamu davasına müdahil olarak katılmaları mümkün olmadığı gibi maddi ve manevi tazminata da hükmedilmesi mümkün değildir. Bu tür suçlarda müdahale talebinin kabulü kararı da hukuki değerden yoksundur.³¹⁷

Yargıtay 5. Ceza dairesi 6.1.1984 gün ve 4300/12 sayılı kararında, zararı söz konusu olmayan Maliye ve Gümrük ve Tekel Bakanlığının müdahil sıfatını almasına kanuni imkân bulunmadığına karar vermiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 21.6.1971 tarih ve 312/235 ile 24.4.1972 gün 175/205 sayılı kararlarında şikâyetçinin davaya katılmayacağı ve maddi ve manevi tazminat alamayacağına karar verilmiştir.³¹⁸

3.13. TUTUKLU SANIĞIN DURUŞMADAN VARESTE TUTULAMAMASI

Uyuşturucu suçlarından tutuklu sanıklar, yargı çevresi dışında tutuklu iseler, duruşmadan varestede tutulmayı istemiş olsalar bile yokluklarında yargılama yapılamaz. İstinabe yoluyla sorguya çekilmesi sanığın savunma hakkını kısıtlar. Bu nedenle bozma nedeni sayılır. Yargıtay 5. CD, 5.2.1987 gün ve 7638/587 kararında, CMUK' nun 226. maddesinin emredici hükmü ile Ceza Genel Kurulu'nun 25.08.1984 gün ve 97/252 ve 16.4. 1984 gün

³¹⁴ GÜNAY, 56-57.

³¹⁵ www.yargitay.gov.tr.,10CD. 01.04.2003-30682/5349

³¹⁶ GÜNAY, 68.

³¹⁷ KURT, 70.

³¹⁸ ERGEN, 116.

350/138 sayılı içtihatları açıklığına, hükümlendirildikleri suçtan dolayı yargı çevrelerinin dışında başka bir cezaevinde tutuklu bulunan sanıkların, duruşmada varestede tutulmalarını istemiş olsalar bile yokluklarında yargılama yapılmasına olanak bulunmadığı gözetilmeksizin istinabe yoluyla sorguya çekilmeleri sonucu savunma hakkının kısıtlanması yasaya aykırı bulunarak hükmü bozmuştur.³¹⁹

3.14. YARGILAMA GİDERİ:

Karardan önce yapılan yargılama giderleri, dökümü gösterilerek kararda belirtilecektir. Karar verildikten sonra yapılan giderler ise Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca yine sanıktan alınacaktır. Suçun birden fazla sanık tarafından birlikte işlenmesi halinde, yargılama gideri sanıklardan dayanışmalı (Mütessesil) olarak, birlikte işlenmemesi durumunda eşit olarak (mütesaviyen) tahsil edilecektir.

3.15. TEMYİZ İNCELEMESİ YAPAN YARGITAY DAİRESİ:

2797 sayılı Yargıtay Kanununun 14. maddesine göre; “ Türk Ceza Kanununun 403 ve 410. maddelerinde göre yazılı olan suçlara ilişkin hüküm ve Kararlar” ın temyiz incelemesini Yargıtay 10. Ceza Dairesinin yapacağı hüküm altına alınmıştır.³²⁰

3.16. DENETİMLİ SERBESTLİK

Türkiye’de Denetimli Serbestlik Hizmeti, 5271 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile 20 Temmuz 2005’te yürürlüğe giren 5402 Sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi ile Koruma Kurulları Kanunu gereğince uygulanmaktadır.

Ulusal mevzuat incelendiğinde; Anayasada uyuşturucu ile mücadele konusunda Devletin gerekli olan her türlü tedbiri alması hükmü yer almaktadır. Anayasanın Gençlik ve Spor başlıklı 58. Maddesinde “ ... Devlet, gençlerin alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.” İfadesi mevcuttur.

Denetimli serbestlik hizmeti; sadece kullanım suçu için, şüpheli, sanık veya hükümlüyü Ceza infaz kurumuna göndermek yerine toplum içinde denetleyerek yeniden topluma kazandırmayı amaçlayan toplum destekli bir uygulamadır. Bu uygulama, kullanıcının toplumla bütünleşmesini sağlayabilmek için ihtiyaç duyulan her türlü hizmet, program ve kaynakları sağlamayı ifade etmektedir. Böylece, madde kullanıcısının cezası tedavi tedbiri süresince ertelenmiş olacaktır. Bu şansını iyi değerlendiren kullanıcının tekrar madde kullanmadığı kesin tespit edildiğinde cezası infaz edilmeden kaldırılacaktır.

Denetimli serbestlik Hizmetleri ile kamu güvenliğinin sağlanmasına hizmet edilecek, madde bağımlılığının neden olduğu zarar önlenecek, mağdura verilen zarar giderilecek, hükümlülerin tekrar suç işlemesi önlenecek ve suç için öngörülen cezalara alternatif olarak verilen tedbir kararlarının toplum içinde yerine getirilmesi sağlanarak hükümlülerin toplumla iç içe topluma kazandırılması sağlanacaktır.³²¹ Denetimli Serbestlik konusunu önceki bölümlerde ayrıntılı olarak irdlemiştik.

³¹⁹ ERGEN, 118-119.

³²⁰ Yürürlükteki Kanunlar Külliyatı, Başbakanlık c.5, s.5585

³²¹ 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006, s. 5

3.17. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDELER VE ADLİ TIBBİ BİLİRKİŞİLİK

3.17.1. ADLİ TIP KURUMU

Uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarında; ele geçen maddenin uyuşturucu olup olmadığı, ne cins bir uyuşturucu olduğu, safi ağırlığı, uyuşturucu maddeler kapsamına alınıp alınmadığı, gibi hususlar, Adli Tıp Kurumunun görüşü alınarak tespit edilmektedir. Yine Polis ve Jandarma Kriminal Laboratuvarlarında görevli kimyagerlerin raporları da uzman bilirkişi olduklarından hükme esas alınabilir. Ancak uygulamada Adli Tıp Kurumu son mercidir ve raporlar kesindir.³²²

Bir uyuşturucu maddenin kesin teşhis, sadece bu iş için donatılmış bir kimya laboratuvarında yapılabilir. Bunun için bir Adli Tıp laboratuvarında daha ileri derecede bulgular elde edilebilir.

2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanununun 1.maddesine göre; “Adalet İşlerinde Bilirkişilik görevi yapmak üzere Adalet Bakanlığına bağlı Adli, Tıp Kurumu kurulmuştur.”

Kanun 2. maddesi; “ Adli Tıp Kurumu, mahkemeler ile hâkimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen Adli Tıp ile ilgili konularda bilimsel ve teknik görüşlerini bildirmekle yükümlüdür.” şeklinde bir mükellefiyet yüklemiştir.

Adli Tıp Kurumu Kanunu'nun 7 maddesine göre, Adli Tıp Kurumunda altı adet İhtisas Kurulu bulunmaktadır. Adli Tıp İhtisas Daireleri ise; morg, gözlem kimyasal tahliller, biyoloji, fizik incelemeler ve trafik olmak üzere altı tanedir.

3.17.2. KİŞİNİN MADDE BAĞIMLISI OLUP OLMADIĞINI TESPİT ETMEK

Adli Tıp Kurumu, 4. İhtisas Kurulunun görevlerinin biri de, Adli Tıp Kurumu Kanununun 16/d maddesinde “...Türk Ceza Kanununun 403 ve 404 üncü maddelerinde yazılı uyuşturucu maddeleri kullanan kimselerin alışkanlığı ile ilgili iptila derecesinin belirlenmesine ilişkin işlemler...” düzenlenmiştir. Adli Tıp Kurumu Kanunu'nun 16/ d fıkrası uyarınca ; “ Türk Ceza Kanununun 403 ve 404. maddelerinde yazılı uyuşturucu maddeleri kullanan kimselerin alışkanlığı ile ilgili iptila derecesinin tayini” Dördüncü İhtisas Kurulunun görevini girmektedir. 16.maddenin e fıkrasında; Beşinci İhtisas Kurulunun görevleri sayılırken “ uyutucu ve uyuşturucu maddeler” de zikredilmiş bulunmaktadır.

17. maddeye göre morg dairesinin görevi ; “ Mahkemeler ile hâkimlikler ve savcılıklar tarafından gönderilen ceset ve ceset organları ile canlılara ait dokular ile biyolojik materyal üzerinde her türlü incelemeler yapmak ve sonucunu bir raporla tespit etmektir.”

18. maddede gözlem dairesinin görevi ; “ mahkemeler ve hâkimlerce gözleme tabi tutulması karar verilenleri, gözleme tabi tutmak ve gözlem sonucunu bir raporla tespit etmek” olarak belirtilmiştir.

19.maddeye göre Kimyasal Tahliller İhtisas Dairesinin görevi ise ; “Mahkemeler ile Hâkimlikler ve Savcılıklar tarafından gönderilen toksikolojik, gıda, sınav, narkotik ilaç

---

³²² ERGEN, 370.

ve diğ er çeş itli maddeler ile alkolometrik analizler yapmak ve sonucun bir raporla tespit etmektir.”

Bu daire ve kurulların görev ve çalışma usulleri 14 ş ubat 1984 tarihli “Adli Tıp Kurumu Uygulama Yönetmeliğ inde” ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir.

3.17.3. UYUŞTURUCU MADDELERİN ADLİ TIP KURUMUNA GÖNDERİLMESİ

2313 sayılı Uyuş turucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İliş kin Yönetmeliğ in 6/ son maddesine göre; yönetmelik hükümlerini göre alınan numunelerin polis narkotik laboratuvarı veya Adli Tıp Kurumuna veya her ikisini birlikte gönderilmesine hazırlık tahkikatı sırasında Cumhuriyeti Savcılığınca, son soruşturma sırasında ise mahkemece karar verilir.

Yönetmeliğ in 16. maddesine göre; önemli uyuş turucu madde kaçakçılığ ı olaylarında ele geçen beş yüz gramdan fazla uyuş turucu madde ve müstahzarlardan alınan örnekler, bunların tamamı ve soruşturma ve kovuşturma nedeniyle hazırlanan sair koliler, ilgili mercilere kurye aracılığ ı ile gönderilir.

Kolilerin kuryeye teslimi esnasında tutanak tanzim edilir. Tutanağ ın bir sureti koliye teslim alana verilir. Diğ eri de dosyasında muhafaza edilir.

Kolilerin gönderilmesi sırasında kuryenin korunması için gerekli önlemler, C.Savcılığ ının istemi üzerine mahalli zabıta teş kilatınca sağ lanır.

Yönetmeliğ in 17.maddesinde ise posta iş letmesiyle göndermelerde bu yönetmelik ile posta koliler rehberinin ilgili hükümlerinin uygulanacağını ö ngörmektedir.

3.17.4. UYUŞTURUCU MADDELERİN MUAYENESİ

Adli Tıp Kurumu Başkanlığ ı Kimyasal Tahliller İhtisas Dairesinde değ iş ik materyallerde uyutucu-uyuş turucu olarak nitelendirilen materyaller aranır. Uyuş turucu maddelere arayan yalnız narkotik bölümü olmayıp, toksikoloji laboratuvarında da aynı yoğunlukta bu iş lemler yapılır. Ancak her iki bölümün çalış tığı materyal farklıdır. Ş öyle ki; Narkotik Laboratuvarları Adli Tıp Kurumuna belirli il ve ilçelerde gönderilen bitki, bitki ürünü, kimyasal katı sıvı özellikteki maddelerin inceler. Doğ al ya da yapay nitelikteki bu materyalin analizi ile uyuş turucu madde içerip içermediğ i belirlenir. Ancak önemli olan yalnız uyuş turucunun niteliğ ini değ il, miktarının da belirlenmesidir. Bir başka katkı maddelerinin yanı sıra eroin içeren bir örnek hakkında verilen raporda materyalin kantitatif³²³ analiz sonuçları da yer alır.

Kimyasal Tahliller İhtisas Dairesinin Toksikoloji laboratuvarında ise gerek ölüm öncesi (antemortem) gerekse ölüm sonrası (postmortem) materyallerde uyuş turucu madde aranır. İncelenen örnekler, canlı kişiden alınan kan, tükürük, mide yıkama sıvısı ya da otopsi sırasında elde edilen iç organ parçaları ve diğ er biyolojik örneklerdir. Uyuş turucu

³²³ ÇÖLOĞLU,A.S. “Adli Tıp Sözlüğü”,İst.1993,s.178

maddelerin postmortem örneklerde aramak, kayı ve sıvı, doğal ya da yapay materyalde aramaktan çok daha zordur.³²⁴

Muayene işlemi için önce suç ve dava konusu olan uyuşturucu maddelerin muhafaza edildiği kabın dış görünüşü ve açılarak iç görünüşü bir tutanağa yazılır. Dış ambalaj: tahta kutu şişe, kavanoz, içte bez ve naylon torbalarda uyuşturucu maddeler bulunabilir. Parsel üzerinde yazı, etiket veya mühür varsa tutanakta belirtilir. Orijinal ambalajlarda, firma adı yazılı etiket bulunabilir.

Yargıtay'ın ele geçirilen maddelerin gerek nitelik gerekse miktar yönünden tespiti için uzman bir kurum veya kuruluşa bilirkişi incelemesi yaptırmamayı bozma gerekçesi saymıştır.

“Suça konu maddenin, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 63. (1412 sayılı CMUK'nın 66.) maddesi uyarınca, gerek nitelik ve gerekse miktar yönünden 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 191 (765 sayılı TCK'nın 404.) maddesi kapsamında sayılabilecek uyuşturucu veya uyarıcı madde olup olmadığı konusunda, uzman bir kurum veya kuruluşa bilirkişi incelemesi yaptırılmadan, tarım il müdürlüğü ziraat mühendisinin verdiği uzman incelemesi raporu ile yetinilerek eksik araştırmaya dayalı olarak karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir.”³²⁵

---

³²⁴ ATASOY, S., “Uyuşturucu Madde Sorunları”,1.Ulusal Adli Tıp Günleri Panel ve Serbest Bildirileri,(Panel-III),(25-28 Haziran),2. bası,y. 1987,s.52-53

³²⁵ www. yargitay.gov.tr. emsal, 10. Ceza Dairesi 2007/5744 E., 2009/817 K. 26.01.2009

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ:

İlk kullanılışı çok eski tarihlere dayanan uyuşturucu ve uyarıcı maddeler, tüm insanlık için son derece ciddi bir tehlike oluşturmaktadır. Bu maddeleri kullanıcıya ulaştırabilmek ve bundan dolayı da kazanç elde etmek isteyenler, uluslararası suç organizasyonlarının oluşumuna neden olmuştur. Uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti ile bundan elde edilen gelir, pek çok suçun finansmanını sağlaması açısından da önemlidir. En başta, tüm dünyanın problemi olan terör suçunun en önemli gelir kaynağını oluşturmaktadır. Dolayısıyla insanlığın yok oluşuna neden olabilecek olan bu maddelerin kullanımının ve ticaretinin önüne geçilmesi gerekir.

Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler, sadece ülkemizin değil, tüm insanlığın ortak sorunudur. Hemen her toplum devamlılığını sağlamak için uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle savaşmalıdır. Ülkeler, insanlığın yok oluşuna neden olabilecek olan bu tehdide karşı bazı önlemler almakta, yasalarında bu maddelerin kullanımının ve ticaretinin önüne geçebilmek için düzenlemeler yapmaktadır. Çünkü uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımından, ticaretinden mağdur olan yine halktır, millettir. Bu ticareti yapan kesim, buradan elde ettikleri kazancı yine milletin bölünmez bütünlüğüne karşı bir tehdit olarak kullanmaktadır. Uyuşturucu madde üretiminin, dağıtımının ve kullanımının önüne geçmek Türkiye Cumhuriyetinin birliği, bütünlüğü ve daimiliği için son derece önemli ve gereklidir. Bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetinin, yasalarıyla bu mücadeleyi gerçekleştirme çabası içerisinde dir.

Ülkemizde her yönü ile kontrol altına alınmaya çalışılan uyuşturucu ve uyarıcı maddeler, tüm operasyonlara, yakalamalara ve müdahalelere rağmen tamamen ortadan kaldırılamamaktadır. Bilakis Ülkemizde, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin üretimi, kullanımı ve ticareti artmaktadır. Bunda en önemli etken, Türkiye Cumhuriyetinin coğrafi konumudur. Ülkemiz, konumu nedeni ile transit geçişlerde önemli bir yere sahiptir. Uyuşturucu ve uyarıcı madde ticaretinden fayda sağlayan kişi ya da grupların engellenmesi için mutlaka her yönü ile donanımlı ve Hukuk sistemi ile ortaklaşa yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

Uyuşturucu ve uyarıcı madde sorunu, sadece ülkemizin sorunu değil diğer ülkelerinde sorunu olduğu için, bu ülkelerle ortak hareket edilmesi, işbirliği içinde çalışılması, ortak bir tepki gösterilmesi ile bu maddelerin üretimi, satışı, kullanımı azaltılacak hatta yok edilebilecektir. Sorunun sadece bir ülkede çözülmesi kesin çözüm değildir. Çünkü sorun ortadan kalkmış gibi görünen bu ülkede, uyuşturucu maddelerin yeniden tehdit oluşturması kaçınılmazdır.

Ülkemizde, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin olumsuzluklarının, bir milletin geleceği için nasıl bir tehdit oluşturduğunun, ailede, okulda, emniyet birimlerinde ortak ele alınarak gösterilmelidir. Bu organların herhangi birinin yetersizliği istenen sonucun alınmasını engelleyecektir. Uyuşturucu ve uyarıcı madde suçları, sadece Ceza Kanunu'nda düzenlemeler yapılarak önlenemez. Bütün toplum, toplumun her bölümü bu soruna ortak bir çözüm bulmak için bir arada çalışmalıdır. Bununla ilgili olarak da, uyuşturucu ile mücadele birimlerinin geliştirilmesi, halkın ve gençliğin bilinçlendirilmesi bu mücadeledeki ilk adım olmalıdır. Eğitim ve öğretim her şeyin temelidir. Aile ve okul eğitimi tam olarak alamayan birey, nasıl ki hayatta başarıyı tam sağlayamaz ise bu illet ile mücadelede tam olarak bir başarı sağlanamaz.

Okullarımız, çocukları ve gençleri bu illet karşısında bilinçlendirme konusunda yetersizdir. Uyuşturucu ile mücadelede aktif rol oynayan görevliler, eğitim birimlerinde belli periyotlarda gençleri bu maddelere karşı bilinçlendirmelidir. Unutulmamalıdır ki, bu maddelerin olumsuz yönlerinin aktarımı ve çocukların bilinçlendirilmesi, en iyi şekilde okullarda verilecek eğitimle olur.

Ülkemizde, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin pençesine düşmüş olan bağımlılara yardım edecek tıbbi kuruluşlarımız ve bağımlılıkla mücadele konusunda hizmet verecek yeterli sayıda tedavi merkezimiz yoktur. Var olan tıbbi kuruluşlar da yeterli donanıma sahip değildir. Bu yerlerin sayılarının artırılması ve gerekli donanıma, teknik imkâna sahip hale getirilmesi gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki, her kullanıcı, potansiyel bir satıcı adaydır.

Ekonomik anlamda bu maddeleri temin edecek güce sahip olmayan madde bağımlılarının, bu maddelere ulaşabilmek için pek çok suça yöneldikleri görülmektedir. Yani artık bu maddeden doğrudan veya dolaylı olarak sadece kullanıcı değil, bununla hiç ilgisi olmayan kişiler de zarar görmektedir. Bu maddeleri temin etmek için para bulamayan içicilerin farklı suçlar işlemeleri ve bununla kazanç sağlamaya çalışmaları, toplumun sosyal huzurunu da bozmaktadır. Bu durum, toplumsal bağlılığın azalmasına neden olabilecektir.

Tekrarlamak gerekirse, kullanıcıların birer hasta olduğu ve bunların mutlaka tedavi edilmesi gerektiği bilinmektedir. Bu da yine tüm birimlerin ortaklaşa çalışmasıyla gerçekleştirilir. Unutmamalıyız ki “Kullanan varsa ticaret kaçınılmazdır” düşüncesi öncelikle kullanıcıları bu illetten arındırmanın ne kadar önemli ve gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Ülkemiz, aynı zamanda, uyuşturucu ile mücadele çalışmalarında uluslararası işbirliğinin de mutlaka gerekli olduğuna inanarak çalışmalarına aynı kararlılıkla devam etmelidir. Yabancı devletlerle sürekli olarak istihbarat paylaşımı ve yardımlaşma yapılmalıdır.

Türkiye, uyuşturucu ve uyarıcı madde suçları ile mücadele konusundan düzenlemiş olduğu suçlar ile ilgili, Türk Ceza Kanunu’nda diğer ülke kanunlarına oranla daha ağır yaptırımlar öngörmüştür.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanun’unun uyuşturucu ve uyarıcı madde suçları ile ilgili düzenlemeleri irdelediğimizde;

Uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları ile ilgili düzenleme kanunumuzun 188. maddesinden itibaren düzenlenmiştir. Madde 188’in başlığına baktığımızda Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti yazısı yer almaktadır. Bu başlık 188. maddenin içeriğinde yer alan tüm suçları kapsayan bir başlık değildir. Çünkü madde metnini irdelediğimizde, imalden, ithalden, ihraçtan, satmaktan, satışa arz etmekten, başkalarına vermekten, sevk etmekten, nakletmekten, depolamaktan, satın almaktan, kabul etmekten, bulundurmaktan, uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü maddenin imali, ithali, ihracı ve ticaretinden, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan maddelerin ithalinden, imalinden, satılmasından, satın alınmasından, sevk edilmesinden nakledilmesinden, depolanmasından, ihraç edilmesinden bahsedilmektedir. Yani madde başlığı tüm bu suçları bünyesinde barındıramamıştır. 188. maddenin bu başlığı “Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti” yerine “uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları” olarak düzenlenebilirdi.

Madde 188/1. fıkrasında, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır hükmü yer almaktadır. Aslında kanun koyucu bu maddeyi düzenlerken bize göre yine eksik bir düzenleme yapmıştır. Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin imali, ithali, ihracı suçlarını ticaret maksadıyla para kazanma kastı ile işlenen suçlardır. Bu durum madde metninde imal, ithal, ihraç halinde verilecek cezanın çokluğu ile de ortadadır. Kendi kullanımını için, yani kendi kişisel ihtiyaç sınırını aşmayacak uyuşturucu veya uyarıcı madde üretimi, Türkiye’den yurt dışına çıkarken yanında götürülmesi veya yurtdışından Türkiye’ye gelirken yanında getirilmesi, bu madde kapsamında değerlendirilemeyecektir. Çünkü burada kullanma kastı mevcuttur. Bu durumu söz konusu suçlarla ilgili yapmış olduğumuz açıklamalarımızda irdelemiş, Doktrin görüşlerinin ve Yargıtay uygulamalarının ve kanaatimizin bu yönde olduğunu belirtmiştik. Kanımızca kanun düzenleyicisinin bu maddeyi düzenlerken, imal, ithal, ihraç suçlarının, ticaret maksadıyla ve para kazanma kastıyla hareket etme durumunu söylemeliydi ve şu şekilde olmalıydı: “Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ticaret maksadıyla (Para kazanma kastıyla) imal eden, ithal eden, ihraç eden kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” Bu şekilde bir düzenleme daha doğru olacaktır kanaatindeyiz.

188/2. fıkradaki düzenlemenin yerinde ve doğru bir düzenleme olduğu kanaatindeyiz.

188/3. fıkradaki düzenlemenin geneline baktığımızda, bu düzenleme ile uyuşturucu veya uyarıcı madde suçlarında ticaret kastının varlığı görülmektedir. Bu eylemler neticesinde failin cezasının 5 yıla 15 yıl arasında düzenlenmesi de bunun açık bir göstergesidir. Ancak bu eylemlerin yani bu suçun maddi unsurlarının her birindeki madde düzenlemesinde, sanki bu kasıt tam manasıyla ifade edilememiş gibidir. Örneğin, satma, satışa arz etme de para kazanma kastı ile hareket etme ortadadır. Başkalarına verme de, sevk etme de, nakletme de, depolama da satın alma da, kabul etme de, bulundurma da bu kast tam olarak işlenememiştir. Burada şu husus da tartışılabilir. Failin bu eylemler neticesinde bire bir para kazanma durumu da söz konusu olmayabilir. Ama bu eylemler bütün olarak değerlendirildiğinde, bütünlükte bir kazanç söz konusudur. Ayrıca bu kazancın mutlaka parasal boyutta olması da gerekli değildir. Bir menfaat teminine aracı olma da bu kapsamda düşünülmelidir. Fail, tek başına uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi sevk ederken bunda kendi menfaati olmasa da, menfaati olanlara bu eylemi ile yardımcı olması da bu madde kapsamındadır. Yine bu maddeleri bulunduran kişi, kullanmak için bulundursaydı 191. madde kapsamında kalacaktır. Buradaki bulundurma, kullanma için değil, menfaat temini için bulundurma durumudur. Onun için bu maddedeki eylemlerin sayılması doğru, ancak bu eylemlerin özellikle bir kısmının yani, başkalarına verme, sevk etme, nakletme, depolama, satın alma, kabul etme, bulundurma da ki menfaat temin etme kastının bu maddeye yansıtılmadığı görüşündeyiz. Aksi düşünülse, bu maddedeki satın alma, kabul etme ve bulundurma ile madde 191 deki eylemler arasındaki ayırıcı özellik yeterince vurgulanamamış olacaktır kanaatindeyiz.

188/4. fıkradaki düzenlemeye baktığımızda, bu suçların nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. Nitelikli hallerin de sadece bu fıkra yazılan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin olması durumunda uygulanabileceğinden bahsetmiştir. Bu uyuşturucu veya uyarıcı maddeler, eroin, kokain, morfin, baz morfin olması halidir. Sayılan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin nitelikli hal olarak artırım gerekçesi yapılması, sağlık için daha büyük zarar ortaya çıkarmasından kaynaklanmaktadır. Ancak bu düzenlemenin ortaya çıkardığı sakınca, sayılan uyuşturucu maddelerle aynı derecede ve hatta daha tehlikeli

olan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin sırf Kanununun 188/4. maddesinde sayılmadıkları için daha az bir ceza ile cezalandırılmasıdır. Bunlardan özellikle doktrinde de dikkat çekilen LSD adı verilen sentetik uyuşturucu maddenin hükmün kapsamına girip girmediği uygulamada duraksamaya neden olmuştur.³²⁶ Kanımızca, uyuşturucu maddelerin türünün ceza artırımı gerekçesi olarak görülmesi doğru ancak, sadece eroin, kokain, morfin ve baz morfin ile sınırlandırılması yerinde değildir. En az bu dört uyuşturucu veya uyarıcı maddenin tehlikeliliği ile eş değer ve hatta bunlardan daha tehlikeli yapıya sahip olan uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin de bu madde kapsamına alınması gerektiği düşüncesindeyiz. Var olan veya daha sonradan üretilen bu uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin tehlikeliliğinin boyutunun nitelendirilmesi, uzman kurum olan Adli Tıp Kimyasal Tahliller İhtisas Dairesince yapılabilir.

188/5. fıkradaki nitelikli hal düzenlemesi olan örgüt faaliyetinde işlenmesi durumundaki artırımı düzenlemesinin yerinde ve doğru bir düzenleme olduğu kanaatindeyiz. Örgüt ile ilgili yasal unsurların ne olduğu konusundaki düzenlemelerle ilgili bahsimizi bir önceki bahsimizde ayrıntılı olarak irdlemiştik.

188/6. fıkra uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü madde açısından yani uyuşturucu veya uyarıcı madde benzerleri suçu düzenlenmiştir. Bu maddeler açısından düzenlemelerin yukarıdaki fıkralardaki hükümlerinin uygulanacağından bahsetmektedir. Ön koşul olarak da, üretimi resmi makamların iznine veya satışı yetkili tabip tarafından düzenlenen reçeteye bağlı olma şartı aranmıştır. Konu olarak yerinde ve doğru bir düzenleme olduğu kanaatindeyiz. Ancak sistematik olarak, 188/1,2,3. fıkralardaki endişelerimizi burada da taşımaktayız. Dikkat edilmelidir ki, 188/4. maddesindeki nitelikli hal bu suç bakımından uygulanmayacaktır. Çünkü 188/4. madde nitelikli hal olarak uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin cinsinden bahsetmektedir. Oysaki burada irdelenen suçun maddi unsuru, uyuşturucu veya uyarıcı madde benzerleri olan maddelerdir. Kastın nitelendirilmesi de yasa koyucu tarafından yine yapılamamıştır. Kanaatimizce bu suç bakımından da kast, menfaat temin etme, ticari kazanç olmalıdır. Fıkra da bu şekilde yansıtılmalıdır.

188/7. fıkra uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve ithal veya imali resmi makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye ithal eden, imal eden, satan, satın alan, sevk eden, nakleden, depolayan veya ihraç eden kişinin cezalandırılmasından bahsetmektedir. Bu fıkra düzenlenen suçun diğer fıkra düzenlenen maddelerle hiçbir bağlantısı yoktur. Yasa koyucu bu suçu münferit olarak düzenleme amacındadır. Buradan anlaşılan bu suçun örgüt halinde işlenmesi durumunda nitelikli halin uygulanmayacağıdır. Birde, bu fıkra kapsamında, imal, ithal, ihraç, satma, satın alma, sevk etme, nakletme, depolama suçun maddi unsuru olarak gösterilmiş, 188/3. fıkra yer alan suçun maddi unsurlarından olan, satışa arz etme, başkalarına verme, kabul etme, bulundurmaların cezalandırılmayacağı anlamı çıkmaktadır. Bizim görüşümüz, yasa koyucu bu maddi unsurların maddeye konulmasını unutmamıştır. Bu unsurlarında suç kapsamına dâhil edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Kastın nitelendirilmesi de yasa koyucu tarafından yine yapılamamıştır. Kanaatimizce bu suç bakımından da kast, menfaat temin etme, ticari kazanç olmalıdır. Fıkra da bu şekilde yansıtılmalıdır.

188/8. fıkra, bu madde de tanımlanan suçların tabip, dış tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, dış teknisyeni, hastabakıcı, sağlık

³²⁶ TEZCAN, - ERDEM, - ÖNOK, 651.

hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi halinde verilecek cezanın yarı kat oranında artırılacağı öngörülmüştür. Bu fıkra da bir nitelikli hal fıkrasıdır. Artırımın gerekçesi de bu mesleğe sahip olanların bu maddeler ulaşımlarındaki kolaylıktır. Madde de sayma yöntemine gidilmiştir. Burada da dikkatli olunması gerekir kanaatindeyiz.

190. madde, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma başlığı altında düzenlenmiştir. 190. maddenin 1. fıkrası, Özel yer, donanım ve malzeme sağlamayı, kullananların yakalanmasını zorlaştıracak önlemler alanları ve kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi verenleri cezalandırmaktadır. Burada uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmanın unsurları nitelendirilmiştir.

190. maddenin 2. fıkrası, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendirilen veya bu nitelikte yayın yapanların ayrı bir suç olarak cezalandırılmasından bahsetmektedir. Aslında 190. maddenin madde başlığı, bu fıkradaki suçu kapsamamaktadır. Bu da kanun yazım tekniği açısından kanun koyucunun bir hatasıdır ve düzeltilmesi gerekmektedir.

191. madde, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaya başlığı altında düzenlenmiştir. Kanun koyucu, bu suç için aranan manevi unsur olarak sadece satın alma, kabul etme ve bulundurma ile sınırlandırılması yerinde değildir. 188/3. fıkradaki biraz önceki açıklamalarımız burada da geçerlidir. Kullanma kastıyla hareket eden kişilerin, söz konusu uyuşturucu veya uyarıcı maddeyi, sevk etmesi, nakletmesi, yurt dışından kişisel ihtiyaç miktarını aşmayacak bir şekilde yanında getirmesi, yine yurt dışına kişisel ihtiyaç miktarını aşmayacak bir şekilde yanında götürmesi, kullanım için üretmesi de bu kapsam dâhiline alınması gerekir kanaatindeyiz. Amaç bu işin ticaretini yapma, kazanç sağlama, menfaat temin etme değil, kullanma kastıdır.

192. madde, Etkin Pişmanlık başlığı altında düzenlenmiştir.

1. Fıkra; uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçları ile sınırlandırılarak bahsedilmiştir. Bize göre yasa koyucu, diğer maddi unsurlar olan ithal, ihraç unsurlarını maddeye koymayı unutmuş ya da yersiz görmüştür. Ancak bu unsurlarında tek tek madde hükmüne yazılması gerektiği kanaatindeyiz. Aksi takdirde duraksamaya neden olabilir diye düşünüyoruz. Birde şu hususu vurgulamak gerekir. Madde 188/6. fıkradaki uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü madde açısından ve madde 188/7. fıkradaki uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan maddelerde de bu pişmanlık hükmü yasaya göre uygulanamayacaktır. Çünkü 192/1. fıkra, uyuşturucu veya uyarıcı maddeden bahsetmektedir. Bize göre madde 192/1 fıkrası kapsamına 188/6, 188/7 fıkraları da dâhil edilmelidir. 188/6 ve 188/7 fıkralarda öngörülen suçlardaki hükmedilecek ceza oranları uyuşturucu veya uyarıcı maddelere hükmedilen cezalardan düşük olsa bile.

Bu fıkra ile ilgili bir başka tartışılması gereken nokta ise, diğer suç ortaklarını ve uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı veya imal edildiği yerleri bildirme şartının öngörülmesidir. Bizce bu iki şartın bir arada olmasına gerek yoktur. Etkin pişmanlıktan yararlanmak isteyen kişi, suç ortaklarını bilir ancak uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin bulunduğu yeri bilmeyebilir. Amaç bu suçlarla mücadele etmek ve insanların pişmanlıklarını sağlamak ise bu husus ta göz önünde bulundurulması gerekir.

2.Fıkra; kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde bulunduranlar açısından düzenlenmiş etkin pişmanlık halidir. Burada seçimlik hareket kanun koyucu tarafından öngörülmüştür. Ya diğer suç ortaklarının yakalanmasına ya da uyuşturucu veya uyarıcı maddenin ele geçirilmesini kolaylaştırmalıdır. Bir önceki fıkradaki şartların yumuşatılması olumlu bir adımdır.

3. Fıkra; bu suçlar haber alındıktan sonra gönüllü olarak, suçun meydana çıkmasına ve fail veya diğer suç ortaklarının yakalanmasına hizmet ve yardım etme şartından bahsetmektedir. Bu fıkrada da suçun meydana çıkmasına yardım etme de tek başına indirim gerekçesi olmalıdır. Etkin Pişmanlık ile ilgili bölümümüzde, Yargıtay'ın bu yönde kararlarının mevcut olduğunu gördük. Suçun meydana çıkmasını sağlama ve bununla birlikte suç ortaklarının yakalanmasına hizmet ve yardım etme şartının bir arada bulunması isteği ağır bir taleptir. Etkin pişmanlık gösteren kişinin bu iki şartı yerine getirmesi kendisinden beklenilmemelidir. Burada kanun koyucunun yazım tekniği hatası bulunduğunu düşünmekteyiz.

4.Fıkra; Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı soruşturma başlatılmadan önce resmî makamlara başvurarak tedavi ettirilmesini isterse, cezaya hükmolunmaz. Bu düzenleme gayet yerinde ve doğru bir düzenlemedir.

KAYNAKÇA:

Kitaplar:

Artuç, A. - Tazebay, İ., 1973. *Yargıtay 5. ceza dairesi görevi kapsamına giren suçlar*, Ankara

Artuk, M.E., - Gökçen, A., – Yenidünya, A.C., 2009 *Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler*, 4.Cilt Ankara, Turhan Kitabevi

Baktır, G., *İlaç ve madde bağımlılığı*.

Bayülkem,F., 1968. *Uyuşturucu ve keyif verici zehirlerin zararları, korunma ve tedavi çareleri*.

Ankara: Gürsoy Basımevi.

Bilecen, N., 1987. *Büyük ceza davalarında usul ve tatbikat*. 5. bası, Ankara.

Booth, M., *Haşhaştan eroine uyuşturucunun 6000 yıllık öyküsü*. Sabah Kitapları. Çeviren Özden Arıkan.

Centel, N., 1986. *Türk Ceza Kanunu ve İlgili Mevzuat* 2. Bası, İstanbul.

Çağlayan, M., 1985. *Türk Ceza Kanunu* , 3. bası , c.3, ,

ÇÖLOĞLU,A.S., 1993 *Adli Tıp Sözlüğü*,İstanbul, 1993

Donay, S., 2007. *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Beta Basın Yayın Dağıtım A.Ş.

Dönmezer, S., 1984. *Kriminoloji*, İstanbul.

Dönmezer, S.,1974.*Uyuşturucu madde ve tutku yapıcı maddeler konusunda avrupa mukayeseli*

mevzuatında yeni gelişmeler . İstanbul: İstanbul Üniversitesi Mukayeseli

Hukuk

Enstitüsü Yayını, (Kubalı' ya Armağan).

Erem, F., 1985. *Türk Ceza Hukuku*,c.4, 3. Bası, Ankara

Ergen,C., 1988.*Türk ceza hukukunda uyuşturucu madde suçları*. Ankara

Erman,S. - Özerk.Ç., 1995. *Kamunun selametine karşı işlenen suçlar*. İstanbul.

Gözübüyük, A.P., 1988. *Türk ceza kanunu gözübüyük şerhi* . c. III, 5. bası. İstanbul: Kazancı

Yayınları.

Günel, H.Y., 1976. *Uyuşturucu madde suçları*. Ankara: Kazancı Yayınları

Günay,E., *Uygulamalı uyuşturucu veya uyarıcı madde suçları ve ilgili mevzuat*

- Güngör, Ş. ve Kınacı A., 2001. *Uyuşturucu ve psikotrop maddeler ile ilgili suçlar*, Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Kasatura, İ., 1998. *Gençlik ve bağımlılık*. İstanbul.
- Kızıyalın, A.A., 1970. *Uyuşturucu zehirler ve toksikomani* . İstanbul: Oya Matbaası
- Kızıyalın, A.A., 1983. *Uyuşturucu zehirler ve cinsel çılgınlıklar*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Kocatürk,U., 1986. *Açıklamalı tıp terimleri sözlüğü*.
- Kurt,Ş., 1992. *Uygulamada uyuşturucu madde suçları ve ilgili mevzuat*. İstanbul: Kazancı Kitap
- Mollamahmutoğlu, S ve Savaş,V., 1985. *Yargısal bilimsel içtihatlarla Türk ceza kanununun yorumu*. c.1, Ankara
- Ögel, K., 2001. *İnsan, yaşam ve bağımlılık*. İstanbul: Sanat Yayıncılık.
- Özden, S.Y., 1992. *Uyuşturucu madde bağımlılığı*. İstanbul: Nobel Tıp Kitap Evleri.
- Özek, Ç., 1998. *Organize suç kuntere armağan*. İstanbul.
- Özütürk, N., 1970. *Türk ceza kanununun şerhi ve tatbikatı*, 2. Bası, İstanbul.
- Savaş, V. - Mollamahmutoğlu,S., 1995. *Türk ceza kanununun yorumu*. İstanbul c..3
- Sevük, H.Y., 2007. *Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasına ilişkin suçlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Sütlüpinar, N., 1997. *Bitkisel uyuşturucular ve uyarıcılar, Türkiye’de uyuşturucu madde sorunları* İstanbul: Rem Matbaacılık.
- Tekalan, Ş.A., 2006. *Çağın ölüm tuzakları*. İzmir: Altınburç yayıncılık.
- Tezcan, D – Erdem, M.R. – Önok, M., 2008. 6.Baskı. *Teorik ve pratik ceza özel hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tomuş, H. L., 1990. *Uyuşturucu, uyarıcı ve hayal yaratıcı maddeler*. Ankara: Omaş Ofset
- Uygun, V., -Savaş, V - Mollamahmutoğlu,S., 1987. *Ceza Genel Kurulu Kararları*. Ankara
- Ünver, Y., 1998.Federal Almanya’da terör ve organize suçlulukla ilgili düzenlemeler, Kunter’e armağan. İSTANBUL.
- Yenisey,F., 1988 Milletlerarası Ceza Hukuku, Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri ve Mevzuatı Beta, İstanbul
- Yenisey,F – Nuhoglu, A. 2005“ *Ceza Hukuku Külliyatı*” Arıkan Yayıncılık, İstanbul

Sürelî Yayınlar:

Adalet Dergisi, *Gençlik Özel Sayısı*, Ekim 1985,

Ankara Narkotik Şube Müdürlüğü, *Uyuşturucu Madde Olayları Genel değerlendirilmesi*, EGM Basım Evi, 1994

Atasoy, S., 25-28 Haziran 1987. *Uyuşturucu Madde Sorunları*. 1.Ulusal Adli Tıp Günleri Panel ve Serbest Bildirileri,(Panel-III), ,2. bası

Aydın alp, K., Ocak 1988. *Gençliğin Ruhunu Kemiren Uyuşturucular*,Bilim ve Teknik, ,C. 21,Sayı (242)

Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *Uyuşturucu ve Kimyasal maddeler*, Ankara 2003

Bayraktar,K.,1989. *V.ulusal adli tıp günleri*, panel 1,Antalya

Büyük Larousse, c.23, 11996,

Dinçkol,A.; Nisan 1991. *Avrupa ülkeleri mevzuatında uyuşturucu maddeler ile ilgili ceza hükümleri*, Argumentum,c.1.sy. (9)

Dönmezer, S., 1971. *Uyuşturucu maddelerin hukuk ve kriminoloji ile ilgisi bazı yönleri* , *İÜHFM*,c.36,y.

Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılık İle Mücadele 2006 Yılı Türkiye Raporu Ankara 2006-World Drug Report – 2007, Unodc,

EMCDDA 2006 Yıllık Raporu

Emniyet Genel Müdürlüğü - Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2006 Yıllık Raporu- 2007

Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 1995 Yıllık Raporu

Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2000 Yıllık Raporu.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2001 Yıllık Raporu.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2003 Yıllık Raporu

Ergül, E., AT ülkeleri hukuklarında uyuşturucu madde suçları. *İstanbul Barosu Dergisi*, C.70

Gürel,N., *Hukuk Açısından İlaç Alışkanlıkları*, İÜHFMC,41,S.6, Y.1975

Güven H., *Gençlerde Bağımlılık, gençlik ve Uyuşturucu madde Alışkanlığı*, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Banklığı Gençlik Hizmetleri genel Müdürlüğü Ankara 1987

Kaptanağası, S.,*Uyuşturucu Gerçeği,Tanıtım,Etkinlik,Sonuçlar ve Tedbirler*, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Genel Merkezi

Meydan Larousse; “*Uyuşturucu*”, c.12,İstanbul

Poyraz, R.; (1999) *Disiplinler arası adli tıp adli kimya ve adli toksokoloji*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Özel, C., “ *Uyuşturucu Maddelerin Emanet Dairelerinde Muhafazası, müsaderelerine dair karar alınması ve imha edilmesi sorunu üzerine bir inceleme*”, AD, Eylül – Ekim, 1989, sy. 5,

Sözüer, A. *Organize suçluluk kavramı ve batı ülkelerinde bu suçlulukla mücadele ile ilgili gelişmeler*. MÜHF Hukuk Araştırmaları c.9 S.(1-3) İstanbul

TBMM . Tutanak Dergisi, S.513.

Turgut, H., Ekim 1985. *Türk Hukukunda Uyuşturucu Maddeler*, AD, Gençlik yılı Özel Sayısı

T.C. İç İşleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık Ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Bağımlılık Yapıcı Maddeler Ve Bağımlılık İle Mücadele 2007 Yılı Türkiye Raporu, Ankara 2007. Yıllık Rapor.

Uyuşturucu salgını ve tedbirleri, *Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi*; M.E Basımevi, İstanbul 1986,

Yenisey, F., 1983. *Uyuşturucu maddeler sorununun ceza hukuku yönü*. DÜHFD, y.1 Diyarbakır

Yeşilay Dergisi, Şubat 1994

Yürürlükteki Kanunlar Külliyatı, Başbakanlık Yayını c.I

YKD, Ağustos-1992, c.18 sy.8

Diğer Yayınlar :

Aksoy, İ., (1998). Uyuşturucu maddeler konusunda organize suç. *Yüksek Lisans Tezi* . İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı.

Akyol, M. C.(1994). Hukukumuzda uyuşturucu madde suçları, *Yüksek Lisans Tezi* İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı.

Şahin, E., (2007). Yönetici hemşirelerde zaman yönetimi. *Yüksek Lisans Projesi*. Bahçeşehir Üniversitesi SBE

Topkaya, Ö.S., (2008). Eroin bağımlıları ile mücadele yöntemlerine yönelik alternatif stratejik öneriler. *Yüksek Lisans Tezi* .Beykent Üniversitesi S.B.E.

<http://www.tdk.gov.tr>.

<http://www.kazancihukuk.com.tr>

<http://www.yargitay.gov.tr>.

<http://www.kirklareli.pol.tr-Uyusturucu.asp>., 07.04.2007

<http://www.gumruk.gov.tr>, 10.11.2006

3 H.E Teborek, Drug and Misuse – The Bureau of narcotics and dangerous, Washington D.C. 1973'ten aktaran H. Lütüfî OMUŞ – Uyuşturucu, Uyarıcı ve Hayal Yaratıcı Maddeler

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Özkan ÖZMEN

Sürekli Adresi : Kartaltepe Mahallesi, Lavanta Sokak, Umut Apt.
Kat 5 Daire 22 Bakırköy İSTANBUL

Doğum Yeri ve Yılı : ADANA -1977

Yabancı Dili : İngilizce

İlk Öğretim : Albay İbrahim Karaoğlanoğlu İlkokulu- 1988

Orta Öğretim : Yavuzlar Ortaokulu -1991, Atatürk Lisesi - 1994

Lisans : Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi - 2001

Yüksek Lisans : Bahçeşehir Üniversitesi

Enstitü Adı : Sosyal Bilimler

Program Adı : Kamu Hukuku

Çalışma Hayatı: 2005 yılı temmuz ayından, 2009 yılı bulunduğumuz güne kadar, kendi adıma olan Özmen Hukuk Bürosu iş yerimde faaliyet göstermekteyim. 2001 yılı Temmuz Ayından 2005 yılı temmuz ayına kadar da bir büroda staj ve çalışma hayatı sürdürdüm. 2007 yılında da Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümünde Yüksek Lisans Eğitimine başladım.